

עיקרי השולחן

סדרת
ספרי
הלכה

לימוד ושינון
השולחן ערוך ונושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
בשיטה יחודית מאירת עיניים
המקלה על הזיכרון

הלכות גדה
יורה דעה סי' קפג-ר

מפעל
עיקרי
השולחן

כל השונה הלכות
ר"ל שאחר ששנה
הסוגיא דרך מחקר
ומשא ומתן, מעלה
בידו הראוי לברור דרך
פסק וקובען לעצמו
הלכות הלכות,
מובטח לו שהוא
בן העולם הבא,
שעל ידי כן מתיישר
בהוראה יפה יפה,
ונמצא מזכה את
הבריות בהוראותיו
(המאירי סוף מסכת גדה)

עיקרי השולחן

הלכות
גדה

יורה דעה
סי' קפג-ר

מפעל
עיקרי
השולחן

יצירת פאר ללומדי "יורה יורה" ולרבנים

לימוד ושינון
השולחן ערוך ונושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
 בשיטה יהודית מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
 שזכתה להסכמת גדולי הדור ולברכתם

סדרת
 ספרי
 הלכה

עיקרי השולחן

המעלות שבספרים:

- א. סיכום בהיר ותמציתי
- ב. סדר שיטתי
- ג. הבאת לשון השו"ע והרמ"א
- ד. הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף
- ה. השתלשלות ההלכה - מהמקור בגמ' עד לפסיקתה
- ו. שינון מהיר
- ז. זכירת הלימוד
- ח. נוטריקונים - לזכירת הדינים
- ט. תוספת סימונים:
 - 📖 סימון למחמיר
 - 👉 סימון למקל
 - 🕒 סימון לשיטה שאינה מחמירה ואינה מקלה
- י. הכנה מצוינת לבחינות הסמכה ל"יורה יורה"

סדרת ספרי מפעל "עיקרי השולחן":

- עיקרי השולחן - הלכות מליחה ובשר בחלב
- עיקרי השולחן - הלכות נדה
- עיקרי השולחן - הלכות ביקו"ח ואבלות
- עיקרי השולחן - הלכות חופה וקידושין
- תלמודו בידו - הלכות מליחה ובשר בחלב
- תלמודו בידו - הלכות נדה
- תלמודו בידו - הלכות ביקו"ח ואבלות
- תלמודו בידו - הלכות חופה וקידושין

רה' בן ציון 24/8 א', ירושלים, 9542337, טל': 02-65-14-196, דוא"ל: ikarei613@gmail.com

To buy: Tel. 02-65-14-196 טל' לרכישה:

To order: E-mail: bc2591@012.net.il, דוא"ל: 03-67-65-382, Tel. הפצה ומשלוחים:

עיקרי השולחן

לימוד ושינון
השולחן ערוך ונושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
בשיטת לימוד מאירת עיניים
המקלה על הזיכרון

הלכות נדה
יורה דעה סי' קפג-ר

ובו ד' חלקים:

א. מבואות לטור ולבית יוסף

ובו מראי מקומות לכל סימן,
כהכנה ללימוד הטור והבית יוסף

ב. עיקרי השולחן

ובו יבוארו פסקי השו"ע והרמ"א עם מקורותיהם
בש"ס ובראשונים, ודברי נושאי הכלים,
ופעמים שיש גם מפוסקי דורנו

ג. ושנתם

ובו נושאי הסימנים, והנושאים העיקריים
והמשניים שבכל סעיף ודינם,
לשינון וחזרה בעל פה, שיהיו מחודדים בפך

ד. עיקרי מבחן השולחן

ובו שאלות לחזרה [ומראי מקומות לתשובות]
לפי סדר הסימנים והסעיפים,
שיועילו מאוד לנבחני "יורה יורה"

חובר בס"ד ע"י
משה ב"ר שלמה כהן
וצוות תלמידי חכמים
במפעל "עיקרי השולחן"
עיה"ק ירושלים תובב"א

הבהרה לציבור הלומדים:

אין תחליף ללימוד ההלכה
באותה דרך שלמדו רבותינו מדורי דורות:
מתוך עיון בגמרא, בראשונים, טור, בית
יוסף, שולחן ערוך, רמ"א ונושאי כליהם עד
לפוסקי הדורות האחרונים.

עם זאת לומדים המעוניינים בכלי עזר
שיסייע לסדר את לימודם, יוכלו להיעזר
בספר זה, בכדי ללמוד כל הלכה בצורה
יסודית ולחזור על הנלמד.

ו ז א ת ל מ ו ד ע י :

ספר זה נועד לסיכום וסידור השיטות השונות של רבותינו ולא על מנת להורות הלכה למעשה.
בשאלת הלכה למעשה יש לעיין במקור הדין ולפנות למורה הוראה מוסמך.
במידה וטעינו או נפלה טעות דפוס, אנא כתבו לנו בכדי שנוכל לתקן במהדורה הבאה.

מהדורה ראשונה: סיוון התשס"ט
מהדורה שניה: מר-חשוון התשע"א
מהדורה שלישית: טבת התשע"ג
מהדורה רביעית: אלול התשע"ה
מהדורה חמישית: כסלו התשע"ח

מען למכתבים, הנצחות והקדשות:

מפעל "עיקרי השולחן"

ללימוד פסקי השו"ע והרמ"א
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
ודברי הנו"כ על השו"ע
בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
רח' בן ציון 24/8, ירושלים, מיקוד: 9542337
טל': 02-65-141-96
E-mail: ikarei613@gmail.com דוא"ל:

©

כל הזכויות שמורות

היות ובספר זה הושקע הון רב ויגיעה של שנים רבות,
לכן על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבינלאומיות, אנו
אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום והעתקה מספר זה
בכל אמצעי שהוא, בלא לקבל בכתב את רשותו של
הרב משה כהן, בעל הזכויות.

עיצוב כריכה ושערים: נ' ויסקופף
דפוס דורות בע"מ

עיקרי השולחן

שיטת לימוד מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
שזכתה להסכמת גדולי הדור ולברכתם

מבנה העמוד

552 עיקרי ה' גדה סימן קצט – החפיה, ההכנות לטבילה השולחן תנב

ע"פ ד

הל טבילה במוצאי שבת, שאי אפשר לחוף מבעוד יום - תחוף בליל טבילה. הנה: ומכל מקום מנהג יפה הוא שיהיה היטב בערב שבת, וממלאי ענת תחזור ותחוף והסרוק מעט וטוח.

נושא הסעיף: טבילה במוצאי שבת.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה סח"א – ...שלח רבין בארתינה אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במוצ"ש...הא דאפשר הא דלא אפשר. [ראה לעיל בהקדמת לשי"ע, את המשך לשון הנמי ואת מחלוקת רש"י והשאלות.]</p> <p>והעולה הוא שמי שטבילה חלה במוצ"ש, יש מחלוקת מתי עלית לחפוף:</p> <p>א לשי"ע – כשהטבילה חלה במוצ"ש תחפוף במוצ"ש, וזה לשיטתו בבי"ע: טוח בין לשאלות ובין לרש"י.</p> <p>ב לרמ"א (הסו"ט) – מנהג יפה שבערב שבת - תחוף היטב, ובמוצ"ש - תחזור ותחוף ותסרוק מעט.</p> <p>[הטעם לשיטת חפוף ותחפוף הוא, שטבילה חלה במוצ"ש, מה שישירי היא יכולה לחפוף במוצ"ש בלילה הוא מחמת תנחום, ולכן זה מנהג יפה שאפילו בשעת דחק כוון, יש לתקן את כל מה שאפשר לתקן (בערב שבת ביום), ולא לטמון על הפיכת לילה בלילה (הסו"ט הביי"ט).]</p> <p>והט"ו (ז) - ביאר דאך השאלות שפסקו עיקר החפיה צריכה להיות לכתחילה בלילה, וזה למנהג זה שאם עיקר החפיה הייתה בערב שבת ביום, וחזרה וחפפה מעט במוצ"ש בלילה, דן בכך.]</p> <p>בטעם הל"ג – פסק ברמ"א, והסו"ט שכתב על מוצ"ש יש להחפוף לטרוק היטב, ובק"ש שיש יודע, יש לחוף הרבה גם במוצ"ש.</p> <p>ג לש"ד (ז, ט) – תדע הוא שאם טבילה חלה במוצ"ש (או במוצאי יום), בכל מקרה היא צריכה לחפוף ולשטוף היטב במים חמים ביום בערב שבת (או בערב ימים), וגם תחזור לחפוף ולשטוף את עצמה בליל טבילה אם הוא חול.</p> <p>ופשוט לכו"ע - שצריכה לעיין ולבדוק את כל גופה ושערה שאין בהם חציצה בסמוך לטבילה (כפסקא וכו"ט ז).</p>	<p>מתי תחפוף כשטבילה חלה במוצ"ש?</p> <p>ש"ע – די שתחפוף במוצ"ש.^א</p> <p>רמ"א (סו"ט) – מנהג יפה: שבערב שבת - תחפוף היטב, ובמוצ"ש - תחזור ותחפוף ותסרוק מעט.^ב</p> <p>ש"ד (ז, ט) – הדין הוא: שבערב שבת - תרחץ ותחפוף היטב, ובמוצ"ש - גם תרחץ ותחפוף.^ג</p>

לשון השו"ע והרמ"א

נושא הסעיף

עיקר הסעיף
עיקר פסקי השו"ע
והרמ"א בקצרה

הרחבה לסעיף

השתלשלות ההלכה
מהמקור בגמרא (מסומן ברקע אפור)
דרך שיטות הראשונים והאחרונים
עד לפסקי השו"ע, הרמ"א
ונושאי כליהם

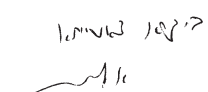
סימונים

סימון למקל

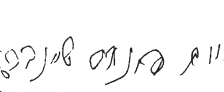
סימון למחמיר

סימון לשיטה שאינה מקלה
ואינה מחמירה

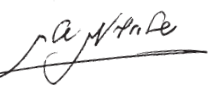
בעזרת סימונים אלה הלומד מזהה מיד מי מחמיר ומי מקל וזוכר את מסקנתה של כל שיטה.

הרב אשר זעליג זייס
רב קהלת טשכנוב רמות
אב"ד וראש ישיבת חתם סופר

הרב יצחק טובי' זייס
גאב"ד בד"צ העדה החרדית

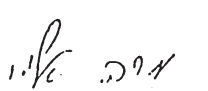

הרב חיים פנחס שיינברג
ראש ישיבת "תורה אור"
ומורה הוראה דקדית מטרוסדורף

הרב עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

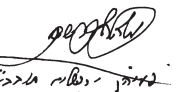

הרב שמואל אליעזר שטרן
דומ"צ בבד"צ של מורן הגר"ש ואזר
ראש ישיבת חוג חת"ס ורב מערב בני ברק

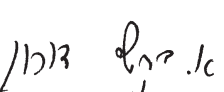

הרב משה שטרנברג
ראב"ד בד"צ העדה החרדית

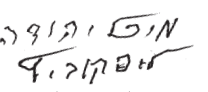

הרב מנשה קליין הקטן
אבדק"ק אונגוואר
ור"מ דישיבת "בית שערים"

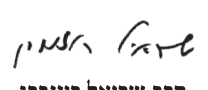

הרב מרדכי אליהו
הראשון לציון
והרב הראשי לישראל לשעבר

הרב שמאי קהת הכהן גראס
מו"צ דקהל מחזיקי הדת
דחסידי בעלזא בא"י

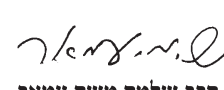

הרב משה הלברשטאם
חבר בד"צ העדה החרדית

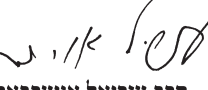

הרב אליהו בקשי דורון
הראשון לציון והרב הראשי לישראל

הרב מיכל יהודה ליפקוביץ
זכרון מאיר, בני ברק

הרב שמואל אליעזר שטרן
רב שכונת רמת דוד, בני ברק
דומ"צ בבד"צ של הגר"נ קרליץ

הרב יצחק זילברשטיין
רב שכונת רמת אלחנן, בני ברק

הרב שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

הרב עזריאל אויערבאך
רב בית הכנסת "חניכי הישיבות",
בית וגן, ירושלים

* הסכמות נוספות שניתנו בעבר, הובאו במהדורה הראשונה של ספרינו על הל' מליחה ובשר בחלב

הרבנים שהשתתפו בספר זה:

ראש מפעל "עיקרי השולחן" ועורך ראשי

הרב משה כהן

עורכים

הרב גלעד חלא הרב עזרי אהב ציון הרב חנוך בן שלום

הרה"ג יעקב ורהפטיג
הרה"ג דוד פוקס

מבואות לטור ולבית יוסף

רוב השאלות משו"ת היכל שלמה,
להרה"ג שמואל אליקים קדר זצ"ל

עיקרי מבחן השולחן

הרה"ג אברהם כהנוביץ
הרה"ג מיכאל מאיניץ
הרה"ג יהודה נחמני

יעוץ וביקורת

הרב אליעזר דוד פֶקֶר
הרב אלעד ממון
הרב אמיר בניאן

הגהה

הרב ירון איתן

הגהה לשונית

הרה"ג ברוך כהנא

מפתח אלפביתי
והגהה נוספת

נברשתא דדהבא

לאוצר כלי חמדה

כבוד הדיין הרה"ג ר' שלום חזן שליט"א
ראש כולל "משכן מאיר" להוראה ודיינות בירושלים

בכולל זה זכינו לברר וללבן את ההלכות שבספר זה
ולמסור שיעורים כסדרם לאברכים שהשתתפו
ב"דיבוק חברים" והחכימו אותנו בלימודם

יא	הקדמה:
יב	הפסדר שבספר
יג	המעלות שבספר
יד	מבנה הספר ודגשים חשובים
טו	שיטת הלימוד של החלק "עיקרי השולחן", דוגמאות להצלחה
זז	הסכמות
1	חלק א' מבואות לטור ולבית יוסף - ובו מראי מקומות לכל סימן, כהכנה ללימוד
2	מאמר בדבר חובת לימוד המקורות
	חלק ב' עיקרי השולחן - ובו יבוארו פסקי השו"ע והרמ"א עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים,
15	ודברי נושאי הכלים על השו"ע והרמ"א
17	סימן קפג - אשה שרואה טיפת דם - צריכה לישב ז' נקיים
23	סימן קפד - שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה
45	סימן קפה - דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני
53	סימן קפו - דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש
59	סימן קפז - דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש
99	סימן קפח - דיני מראות הדם
111	סימן קפט - דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע
171	סימן קצ - דיני כתמים ובדיקת האשה
251	סימן קצא - דין אשה שמצאה דם בהשתנה
261	סימן קצב - דיני כלה הנכנסת לחופה
273	סימן קצג - דין דם בתולים
281	סימן קצד - דיני יולדת ומפלת
307	סימן קצה - דברים האסורים בזמן נדותה
335	סימן קצו - דיני לבישת הליבון ובדיקתה
371	סימן קצז - שלא תטבול האשה ביום
385	סימן קצח - דיני טבילה וחציצתה
445	סימן קצט - שצריכה האשה לבדוק בית הסתרים ודיני חפיפה בשבת ובחול
469	סימן ר - אימתי תעשה ברכת הטבילה
473	חלק ג' ושנתם - ובו הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם, לשינון וחזרה בעל פה, שיהיו מחודדים בפיך
474	תוכן מפורט לושנתם
509	חלק ד' עיקרי מבחן השולחן - ובו שאלות לחזרה לפי סדר הסימנים והסעיפים
510	תוכן מפורט לעיקרי מבחן השולחן
511	מאמר בדבר חשיבות הכתיבה, טו"ב [17=] עצות ללומדים/נבחנים
537	מבנה אברי הלידה באשה
538	רשימה של כ-260 ספרים שהוזכרו בספר זה, מחבריהם ותקופתם
545	מפתח עניינים אלפביתי לחלק "עיקרי השולחן"
561	נושאי הסעיפים לפי סדר הסימנים
568	רמזים לשולחן - ובו נוטריקונים לסימני השו"ע ומקורותיהם, ועיקרי הדינים, לשינון וחזרה בעל פה
570	פענוח ראשי תיבות והקיצורים שבספר
	הוספות ותיקונים לספר זה - ראה בעמוד הבא

הערות שקיבלנו מהלומדים לספר זה:

התיקון/ההוספה	עמוד
ד"ה שלא כתוה"ש (יט) - צ"ל: שלא כתוה"ש (טז)	35
בהערה 119, ד"ה פת"ש (מה), שורה שנייה מסוף העמוד, במקום: בצדדי המון, צ"ל: בצדדי השפופרת	86
סוף שורה 8, במקום: סע' א, צ"ל: סע' לו	173
בלשון השו"ע סע' לה, במקום שנכנס בו כתם, צ"ל: שנכתם בו כתם	224
בהרחבה לסעיף, שורה שנייה, במקום: כולן טומאות, צ"ל: כולן טמאות	241
בהרחבה לסע', הע' ב, במקום ד"ה: בתולה דמים, צ"ל: בתולת דמים, וכך לתקן שם גם בשורה הבאה.	245
בהרחבה לסעיף, הערה ד, ד"ה כלומר, בסוגריים, במקום: כגון, צ"ל: כגון	245
בהערות שוליים, הערה 165 שורה 6, במקום: אינה נאמת, צ"ל: אינה נאמנת	246
בהרחבה לסעיף, הערה ד, בסוף שורה שנייה, במקום: אינו יצרו, צ"ל: אין יצרו	269
בהערות שוליים, הערה 5, שורה ראשונה, במקום: היא אף, צ"ל: הוא אף	311
בהרחבה לסעיף, הערה ב, שורה שנייה מהסוף, במקום: המיטות נוגעות זו, צ"ל: המיטות נוגעות זו בזו	316
בהרחבה לסעיף, הערה א, שורה שנייה, במקום: וכסתות, צ"ל: והמכסה	321
בהרחבה לסעיף, הערה ב, במקום: ראה בהרחבה לסעיף, צ"ל: ראה בהקדמה לסעיף	327
בסוף הע' שוליים 26, להוסיף: וז"ל תוה"ש "אסור למשש לה הדופק דקרב הדבר לבוא לידי איסור דאורייתא"	327
סעיף יג, כותרת, במקום: רחבה לסעיף, צ"ל: הרחבה לסעיף	404
בהערות שוליים 4, סוף שורה שנייה, במקום: ובא עזרה, צ"ל: ובא עזרא	446
בהרחבה לסעיף, הע' ד, שורה ב, במקום: בנתר מכיון, צ"ל: בנתר הנקרא בלשון אשכנז זי"ף [=סבון] מכיון...	448
בהערות שוליים, הערה 51 ס"ק ב, בסוף השורה, במקום כראב"ד, צ"ל: כרשב"א ושם ס"ק ג, בסוף השורה, במקום כרשב"א, צ"ל: כראב"ד	461
מספר 181, במקום פויפר, צ"ל פפויפר	541

עמודים שישנו במהדורה זו: 24-25, 61-64, 74, 104, 188, 192, 305, 473-509, 514, 567-561

עמודים שנוספו למהדורה זו: 568-569

הבהרה - כשהפננו בספר ל"הגהות והערות", כוונתנו להגהות והערות על טוש"ע שבהוצאת מכון ירושלים, שנת התשמ"ט.

עיקרי השולחן הקדמה

”עֲזָרִי מֵעַם ה' עֲשֵׂה שְׁמִים וְאַרְצָךְ” (תהלים קכא), ”ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ” (תהלים נא).

בראשית עלינו להודות לה' על שזיכנו לשבת באוהלה של תורה, ולראות ברכה בעמלנו לאחר הוצאת שני הספרים הראשונים של עיקרי השולחן על הלכות מליחה ובשר בחלב. נוסף להודות על כך שנתן לנו את הכוח גם הפעם לדבוק במשימה הקדושה של כתיבת הספר על הלכות נדה במשך למעלה מ-4 שנים, שהתפרסו על פני אלפי שעות.

כשאנו נשאלים מניין אנו שואבים את הכוחות להתמיד במשימה זו? עומד לנגד עינינו המעשה עם ה'חפץ חיים' זי"ע שעמל קרוב ל-25 שנה בכתיבת המשנה ברורה, וכשנשאל הרב "האם אנשים ידעו להעריך את כל ההשקעה הרבה והעבודה הרבה?"

ענה ה'חפץ חיים': אנו משולים לסוללי מסילת הרכבת, אשר בתחילה עובדים קשה וסוללים את הדרך ויגיעים להניח את פסי הברזל, בכדי שאלפי הנוסעים יוכלו לנסוע ברכבת, כך אנו עמלים בהכנת המשנה ברורה, בכדי לסייע לאלפי הלומדים שיבואו אחרינו.

אף אנו הקטנים, כשעמלנו על הספר עיקרי השולחן, תחושת השליחות היא שליוותה אותנו בשנים בהן ישבו מספר תלמידי חכמים ללמוד, לנתח ולבאר את הסוגיות הסבוכות שבכל הלכה והלכה, בין לספרדים הנוהגים כשו"ע ובין לבני אשכנז הנוהגים כרמ"א, וב"ה זכינו להעלות זאת על הכתב בשיטה מאירת עיניים וברורה¹ המקלה על הזיכרון. תחושת שליחות זו קיבלה משנה דחף ע"י העידוד שקיבלנו מגדולי הדור שראו את החשיבות והתועלת ונתנו את הסכמתם וברכתם לספרים אלו.

המניעים לכתיבת הספר:

התרומה לדורי דורות – כתב הרמב"ם: הכותב ספר, הרי הוא כאילו דרשו לאלפים (רמב"ם בפתיחה לספר מורה נבוכים). משנוכחנו לראות את התועלת העצומה² שיש בספרי עיקרי השולחן לרבים שנעזרו בכך, התמסרנו לכך מכיון שיש כאן תרומה לדורי דורות [וע"ע בפלא יועץ ערך אסופה - בטובה שעשו לנו בעלי האסופות בחיבור הספרים, וכן בספר כתר ראש לגר"ח מוולאז'ין (סימן נו) - שזה נקרא חידושי תורה, בין שהוא מחדש או אחר רק שיצא הדבר לאור (עולם)].

תגובות חמות מלומדים רבים - בס"ד אחר הופעת ב' הספרים הקודמים (הל' מליחה ובשר בחלב), זכינו לקבל תגובות חמות מלומדים רבים בארץ ובעולם. עובדה זו נתנה לנו את הכוחות לאזור כוח ולהתמסר לכתיבת ספרים נוספים בהל' נדה ובהל' שמחות, וב"ה עוד היד נטויה.

כבספרים הקודמים גם הפעם, ניצבה מולנו מטרה אחת מרכזית והיא טובתו של הלומד. מטרה זו דרשה השקעה של מחשבה רבה בכדי שהשיטה הייחודית של הספר תישמר לכל אורכו. במקרים רבים הצלחנו לסכם כל סעיף מהשו"ע בעמוד נפרד, בכדי שהלומד "יצלם" בראשו ויזכור את עיקרי הדינים שבכל סעיף בשו"ע. סיוע נוסף ללומד, הוא העריכה היסודית והתמציתית, בשפה ברורה המאפשרת להתמצא בצורה קלה יחסית גם בהלכות סבוכות ומורכבות, וזאת בשל הִסְדָּר והמעלות שבספר זה כפי שנבאר להלן.

1 וכן כתב הרב הגאון רבי חיים פנחס שיינברג שליט"א: "עיקרי השולחן" ... הכל ערוך בצורה מסודרת ומאירת עינים, בלשון מסוכמת וברורה... ובודאי שיש בחיבור זה תועלת גדולה... לסיכום וחזרה ושינון ההלכה". והצטרפו לדבריו הגאון רבי מנשה קליין שליט"א והגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שליט"א.
2 וכן כתב הגאון רבי משה הלברשטאם זצ"ל: "... הספר הנכבד 'עיקרי השולחן'... יהיה לתועלת עצומה... לשינון וחזרה...", וכן כתב הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א: "...עיקרי השולחן' על הל' אבילות... דבר מתוקן נאה ויאה, והכל אצלו בלשון קל וצח ערוך כשו"ע... נראה בעליל שהספר יביא לתועלת מרובה ולכן אני מצטרף לרבנים הגאונים שסמכו ידם והסכימו לספר, ונתגלגל לידו זכות להקל ללמוד הלכות אלו". וכן כתב הרה"ג שריאל רוזנברג שליט"א: "...עיקרי השולחן' נכתב ביחד עם צוות תלמידי חכמים... יהיה לתועלת גדולה... תחילת מעשהו בשו"ע הנוקק לת"ח הלומדים הוראה למעשה, והרבה תלמידים לא עלה בידם יפה לימוד זה מכיון שלא הלכו בדרך זו של לימוד ההלכות וטעמיהם ממקור הדין...".

הסדר

שבחי חז"ל על הסדר שבלמוד:

חז"ל למדונו שהצלחת הלומד בלימודו תלויה מאוד בסידור נכון של כל הפרטים שלמד, כלשון הגמרא (תענית ח/א) "ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל, בשביל משנתו שאינה סדורה עליו... מאי תקנתיה? ירבה בישיבה", ופירש רש"י "שקשה הוא לו מרוב קושיות, בשביל משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר מה כתיב בה... [ותקנה לכך היא] שיסדירו בני הישיבה משנתם". ועוד בגמרא (קדושין ל/א): "ושנתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד".

ולהלן התועלת שבספר זה:

א סדר	עריכת כל סעיף בסדר מיוחד.
ב נושא	הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף.
ג השתלשלות ההלכה	גמרא, ראשונים, שו"ע, רמ"א, נו"כ ופעמים גם מפוסקי דורנו.
ד שינון מהיר	אפשרות לחזרה ושינון מהיר של הלימוד.
ה זכירת הלימוד	שיטה מיוחדת שמסייעת לזכירת הלימוד.
ו הכנה לבחינות	הכנה טובה למעונינים להבחן על לימודם לקראת הוראה. [ודוגמאות להצלחה בכך – ראה לקמן בעמ' טו]

המעלות

במבנה של כל סעיף בספר זה

א נושא הסעיף: בסמוך לציטוט כל סעיף מסעיפי השו"ע, ניתנה כותרת המתמצתת את נושא הסעיף, ובכך יובן יותר הסעיף.

ב נושאים משניים: כאשר בנושא המרכזי כלולים מספר נושאים, צוינו מה הם הנושאים המשניים.

ג עיקר הסעיף: מופיע בצד הימני שבכל עמוד, וכולל את עיקר פסק השו"ע והרמ"א בקצרה, כך שבחזרות המהירות ניתן ללמוד רק את צדו הימני של העמוד.

ד הרחבה לסעיף: מופיע בצד השמאלי שבכל עמוד, ומובאת בו ההרחבה במקביל לפסקים שבצד ימין, כך שניתן למצוא מיד את ההרחבה וההסבר לכל פסק. ההרחבה כוללת את המקור בגמרא, שיטות הראשונים והאחרונים ועוד.

ה מקורות מהגמרא: בכל סעיף מובא עיקר לשון הגמרא בקצרה, בכדי לדעת את מקור הדין.

ו סימון למחמיר וסימון למקל: כשיש מחלוקת בין כמה שיטות, חלקן מחמירות וחלקן מקלות, הובא ליד כל שיטה סימון מיוחד:

סימון למחמיר.

סימון למקל.

סימון לשיטה שאינה מחמירה ואינה מקלה.

המעלות שבסימונים אלה הן:

1. הלומד מזהה מיד מי מקל ומי מחמיר בסוגיא.

2. סימנים אלה מסייעים ללומד לזכור את מסקנתה של כל שיטה.

ז סימנך: יש מקומות שכתוב "וסימנך...", ובו מילת קיצור למספר דינים, לסייע לזכירתם (כבערובין נג-נד ועוד).

ח דוגמאות להצלחה בזכות החזרות ב"עיקרי השולחן" – ראה לקמן (בעמ' טו).

חשיבות הלכות נדה

נאמר באבות (פ"ג מ"ה) - ... קינין ופתחי נדה - הן הן גופי הלכות [ובאבות דר' נתן (נוסחא א פרק כז) - ...הן הן גופי תורה]. וביאר הכסף משנה (הל' יסודי התורה סוף פרק ד) - הן גופי הלכות, כלומר עיקרי התורה מצד השכר הגדול... וביאר המהרש"א (חידושי אגדות נדה ע"א) - תנא דבי אליהו כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן העוה"ב - ...שהשונה אותן גופי הלכות שבמסכת נדה, יזכה לחיי עולם הבא [וע"ע במאירי סוף מסכת נדה ובחכמת בצלאל (פתחי נדה) עמ' תשנז-תשנח].

מבנה הספר ודגשים חשובים

א. "מבואות לטור ולבית יוסף" - בו הובאו מראי מקומות לגמרא ולראשונים שצריך ללמודם לפני לימוד הטור והב"י. ועי"ש (עמ' 2) בדבר חובת לימוד המקורות.

ב. "עיקרי השולחן" - בחלק זה צדו הימני של העמוד נקרא עיקר הסעיף, והוא כולל את עיקר פסקי השו"ע והרמ"א בקצרה. צדו השמאלי של העמוד נקרא הרחבה לסעיף, ובו תמצא בדיוק במקביל לפסקים שבצד ימין, את השתלשלות ההלכה מהמקור בגמרא דרך הראשונים והאחרונים עד להלכה בשו"ע והרמ"א ונו"כ. חשוב ללמוד חלק זה - לפי ההדרכה המובאת ב"שיטת הלימוד" (בעמוד הבא).

■ עיקר חידושו של הספר הוא בחלק "עיקרי השולחן" - והוא החלק ה"ארי" שבספר, עם זאת הוחלט להביא גם את שאר חלקי הספר לתועלת כלל הלומדים.

■ "עיקרי השולחן" - אינו מהווה אנציקלופדיה ומאסף לכל המחנות מכיון ש"תפסת מרובה לא תפסת", ולכן אין ספק שללומד יהיה מה להוסיף ממה שלמד בעצמו. המטרה העיקרית היא להציג את עיקרי השיטות: בגמרא, ראשונים, טור, בית יוסף, שו"ע, רמ"א, ש"ך, ט"ז ופת"ש.

ברם יש מקומות שהזכרנו גם את דבריהם של נו"כ נוספים כמו: הגר"א, באר הגולה, שולחן גבוה, וכן מפוסקי דורנו, אך אין כאן סיכום מקיף של כל דבריהם, לכן אין להורות הלכה למעשה מספר זה - אלא לעיין במקור הדין ולשאול מורה הוראה מוסמך, מכיון שמטרתנו היא להציג את עיקרי השיטות ולא להורות.

■ כשיש מחלוקת בין דעות שמצדדות כשיטה אחת ומאידך דעות שמצדדות כשיטה אחרת - לא הובאו שמותם של כל הדעות אלא רק חלק מהם, מכיוון שקשה לזכור את שמותם של כולם, ובשלב ראשון חשוב שהלומד ידע לפחות את עיקרי השיטות, ואידך זיל גמור.

■ כשיש הפניה לטור, ב"י, שו"ע ונו"כ - הכוונה לטושו"ע שבהוצאת מכון ירושלים שנת התשמ"ט.

■ כשיש הבדל בין "עיקרי השולחן" לדברינו ב"ושננתם", או ב"תלמודו בידו" [שפורסם בנפרד] - העיקר הוא לפי מה שהובא ב"עיקרי השולחן", כי בשאר המקומות מטרטנו לקצר יותר.

■ כותרות הסימנים שבראש כל עמוד - מטרתן להדגיש את הנושא העיקרי באותו סימן, ופעמים שהן קצרות ושונות מהכותרות שהודפסו בשו"ע המצוי לפנינו.

ג. "ושננתם" - ובו הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם, לשינון וחזרה בעל פה, שיהיו מחודדים בפיר, ועי"ש (בעמ' 475) במעלת החזרה על הנלמד, ובהשיגים שזכו להם הלומדים.

ד. "עיקרי מבחן השולחן" - ובו שאלות לחזרה על הנלמד, שיועילו מאוד לאברכים הרוצים להבחן על לימודם לקראת הוראה. השאלות ערוכות לפי סדר הסימנים והסעיפים, והוספנו עליהם ציונים ומראי מקומות לתשובות.

תוכן מפורט ל"ושננתם" ו"לעיקרי מבחן השולחן" - הובא בתחילתו של כל חלק.

מפתח אלפביתי - הובא בסוף הספר.

שיטת הלימוד של החלק "עיקרי השולחן"

לא מעט מהלומדים חשים אכזבה הנובעת משכחת הלימוד. נראה שהמפתח להצלחה בלימוד הוא בקיומם של ארבעה **תנאים לפחות**: א. לימוד לפי הסדר [מהגמ' ועד לפסיקת ההלכה, וע"ע ב"מבואות לטור ולב"י]. ב. סיכום מסודר בכתב¹, ולא רק בעל פה. ג. התמקדות בעיקר². ד. חזרות על לימוד³ בחברותא ובקול⁴, ולצורך כך כדאי להיעזר ב"עיקרי השולחן" וב"ושננתם" כאותם לומדים שנעזרו ב"עיקרי השולחן" וזכו להצלחה גדולה. הניסיון הוכיח שהלומד במתכונת זו⁵ – מובטח לו שיוכל לשנן היטב, לזכור ולהבחין, ובע"ה יקוימו בו דברי חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (ב"ב ה/ב).

ברם חשוב שצורת החזרה תהיה לפי המתכונת המובאת בעיקרי השולחן:

א. מהו נושא הסעיף העיקרי ומהם הנושאים המשניים בשו"ע והרמ"א.

ב. מהו המקור בגמרא.

ג. כמי פסק השו"ע וכמי פסק הרמ"א (כאיזה תנא, אמורא, או ראשון).

ד. מהן הנקודות העיקריות שנוספו בדברי נושאי הכלים.

בשלב ראשון – יש להתמקד בנושא הסעיף, וב"עיקר הסעיף"⁶ שבצדו הימני של העמוד, לחזור על כך שלש פעמים בכדי לקבל תמונה כללית ול"צלם" את מבנה הסעיף בראש.

בשלב שני – ללמוד את ה"הרחבה לסעיף" שבצדו השמאלי של העמוד.

השיטה לחזרה ולשינון בעל פה

- לשנן בעל פה את "ושננתם" – המובא לקמן בסוף הספר, ולחזור על עיקרי הדברים שהובאו ב"עיקרי השולחן" ב"הרחבה לסעיף" [מומלץ להיעזר גם ב"תלמודו בידו" (שפורסם בנפרד) – ובו קיצור של "עיקרי השולחן", שיועיל לחזרות בעל פה].
- על סיכום זה כדאי לחזור בעל פה, כל יום, לפחות בשבועיים הסמוכים ללמוד הראשון. אין חזרה זו צריכה לעכב את ההתקדמות בלימוד, מכיוון שחזרה זו צריכה לקחת עד רבע שעה.
- רצוי שהחזרות יעשו בקול ובחברותא.
- רצוי לקבוע תוכנית ללימוד ותוכנית לחזרות.

דוגמאות להצלחה בזכות החזרות בעיקרי השולחן

א. שינון בע"פ של נושאי הסעיפים בהל' איסור והיתר [מליחה, בב"ח, תערוכות] – ב-10 דקות.

ב. שינון בע"פ של הל' מליחה [במתכונת של "ושננתם"] – בשעה ורבע.

ג. חזרה על הל' נדה [במתכונת המפורטת ב"עיקרי השולחן"] – ב-14 שעות – הכוונה לאחד מהלומדים אשר הכין תוכנית חזרות על לימודו והגיע לרמה טובה שאפשרה לו להספיק 30 עמ' תוך שעה, ותוך 14 שעות הקיף 420 עמודים [מ"עיקרי השולחן" הל' נדה] ונבחן על כל לימודו.

ד. חזרה על הלכות נדה [במתכונת של "ושננתם" המכילה 33 עמ'] – ב-20 דקות – הכוונה לאחד האברכים אשר בתחילה הצליח לחזור על הלכות אלו בשעתיים, ומשהתמיד בחזרות אלו שוב ושוב, הצליח לחזור עליהן ב-20 דקות בלבד.

- 1 ובדבר חשיבות הכתיבה ועצות לכך – עיין לקמן במאמר "קנה לך חבר" עמ' 511.
- 2 להתמקד בעיקר בבחינת מה שאמרו חז"ל: "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה", דהיינו התמקדות בעיקר. כמליצה על הפסוק "ויאמר בועז לקוצרים ה' עמכם", לאמור מי שיודע לקצר ולהתמקד בעיקר – ה' עמו.
- 3 חזרה על לימודו, שכן אינו דומה מי שחוזר על לימודו 100 פעם למי שחוזר על לימודו 101 פעם, ונזכיר שהשו"ע כתב בהקדמתו לאו"ח שמטרת חיבורו, כדי שיחזרו על השו"ע כל 30 יום.
- 4 בעניין לימוד בקול – עיין עירובין נג/ב, נד/א.
- 5 והדגש הוא ללמוד במתכונת של ארבעת התנאים הנ"ל ולא ללמוד קיצורים בלבד – בניגוד לאותם מקצרי דרכים, שרוצים ללמוד את כל התורה על רגל אחת, ונמנעים מלימוד המקורות בגמרא ובראשונים וכו' ועושים את הטפל לעיקר, ומסתפקים בלימוד ספרי הקיצורים. כבר התריעו והזהירו על כך רבותינו כפי שנרחיב על כך לקמן בעמ' מספר 2. יתכן שהלימוד בקיצורים בלבד יסייע לו להבחין על לימודו, אך סופו שישכח את לימודו, כיון שאינו יודע את שורשם של הדברים (גר"א משלי י, ד).
- 6 שים לב שבשלב החזרה על הלימוד, נקודת המוצא בסיכום, היא דבריהם של השו"ע והרמ"א שבעיקר הסעיף, ורק אחרי שברור מהו עיקר הסעיף עוברים להרחבה לסעיף שבה מובאים הגמרא, הראשונים, האחרונים ונושאי הכלים על השו"ע והרמ"א. הפתיח בדברי השו"ע והרמ"א נעשה במתכוון, מפני שיש לומדים שזוכרים את הגמרא והשיטות השונות אך אינם זוכרים את פסק השו"ע והרמ"א.

מטרות הספר

- לסייע ללומדים לחזור על לימודם בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון, ולהבחין עליו לקראת הוראה.
 - לסייע למלמדי הלכה וראשי כוללים, ללמד הלכות מורכבות וסבוכות בצורה מאירת עיניים.
 - לסייע לרבנים ומורי הוראה שרוצים לחזור על השיטות השונות שבהלכה.
 - לפתוח את שערי ההלכה היהודית לעומקה בפני הציבור הרחב שצמא ללמוד תורה.
- כיוון שלימוד הלכה ביסודיות דורש השקעה עצומה ומונע רבים מלהגיע אליו, על כן התעוררנו להתמסר לעניין, ולהגיש בפני הלומדים ספר מסודר שיהיה כשולחן ערוך ויעיל לחזרה בתוספת סימונים שעוזרים להבין מי מחמיר ומי מקל, ובכך לקדם את הלומדים עד כדי הצטיינות בלימודם.

שלמי תודה

טרם צאתי מהקודש אפרוש כפי ו"אזדה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהלנו" (תהלים קט, ל), על כך שגלגל לידינו את הזכות ליכות את הרבים בספרים אלו. למרנן ורבנן מאורי הדור שליט"א – שנתנו את הסכמתם וברכתם למפעל חשוב זה, ה' הטוב יאריך ימיהם בטוב ובנעימים. להרה"ג חיים זייבלד שליט"א שנתן לנו קובץ תשובות של מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א לצורך הכנת ספר זה.

לרבנים שזכיתי ללמוד מהם: הרה"ג אורי כהן שליט"א והרה"ג אהרון איזנטל שליט"א. לרבנים שזכיתי לשמוע מהם שיעורים כסדרם בהלכות נדה: הרה"ג דוד פוקס שליט"א והרה"ג שמואל אליקים קדר זצ"ל שנתן לנו רשות להדפיס את השאלות מספרו שו"ת היכל שלמה.

נברשתא דדהבא לרבנים שסייעו בהכנת הספר: הרב גלעד חלא שליט"א, הרב עזרי אהב ציון שליט"א, הרב חנוך בן שלום שליט"א. להרה"ג יעקב ורהפטיג שליט"א ראש כולל משכן דוד/הארי פישל – על כך שנעזרנו במראי מקומות שלו בחלק "מבואות לטור ולב"י". לעורך המפתח האלפביתי - הרה"ג ברוך כהנא שליט"א, ועל עימוד המפתח - לרב משה קפלן שליט"א. על היעוץ והבקרה – להרה"ג אברהם כהנוביץ שליט"א, להרה"ג מיכאל מאיניץ שליט"א ולהרה"ג יהודה נחמני שליט"א, לצוות ההגהה: הרה"ג ירון איתן שליט"א, הרב אליעזר דוד בקר שליט"א, הרב אלעד ממן שליט"א. תודה מיוחדת להרה"ג הדיין רבי שלום חזן שליט"א ראש כולל משכן מאיר להוראה ודיינות – בו זכיתי להכין את מרבית חיבור זה ולמסור שיעורים כסדרם על הל' נדה, לאברכי כולל זה הי"ו שהשתתפו ב"דיבוק חברים" והחכימו אותי בלימודם: הרב יצחק אברהם, ר' דוד אוחנה, ר' שחר בכרסים, ר' דוד בן חמו, הרב ברוכים אברהם, ר' יהודה ג'ראד, ר' שרון גראלה, ר' שלמה דיין, הרב א' ו', ר' רחמים טואיטו, הרב יאיר יחזקאל, ר' משה מרדכי קאזין, ר' יעקב קשאני, ר' דורון שוהם, הרב בנימין גד שרביט ור' שלמה שרביט. רוב תודות לר' שמעון אליהו זוהר הי"ו על הסיוע בהפקת הספר.

ברכות מאליפות לאנשי החסד תמכין דאורייתא שראו את הברכה שיש במפעל זה וסייעו לנו, ובפרט לידידי ורעי היקר רב פעלים לתורה ולומדיה המוכתר בנימוסים ובקילוסים ה"ה ר' שלמה לחמי וכל משפחתו הי"ו, וכן לידידי הטוב ליש ולביא ה"ה ר' משה פרץ הי"ו, ה' הטוב ישלם שכרם הטוב.

ביקר ובכבוד אשא עיני אל ההורים היקרים על כל הטוב שגמלוני - אאמו"ר ר' שלמה זיפה כהן הי"ו והורי רעייתי ה"ה ר' דב ורחל נחמני (קלופר) הי"ו. לנוות ביתי רעייתי תרצה תחי' – הנושאת בעול הבית ובגידול ילדינו במסירות, בזכות כך יכולתי להתמסר לספר זה. לנשות האברכים שעודדו את בעליהן למלאכת קודש זו, ימלא ה' משאלות כולכם לטובה. יהי רצון שנזכה שתקוים בנו הברכה: והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה אנחנו וצאצאינו, וצאצאי צאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

בברכת התורה ולומדיה

משה ב"ר שלמה כהן הי"ו

ראש מפעל "עיקרי השולחן"

סיוון תשס"ט – תהא שנת סדר טוב

**הסכמות
ומכתבי ברכה**

עובדיה יוסף

הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה
ב"ה, ירושלים, יד תשרי התשנ"ז

הסכמה

הובאו לפני גליונות הספר "עיקרי השולחן" על הלכות איסור והיתר ונדה, מעשה ידי אומן נטע נאמן, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נזרו, כש"ת הרב משה כהן שליט"א. וערך אותם הכהן בצורה תמציתית כדי להקל על הלומד, ע"י הקדמת מבוא לדברי הבית יוסף, וסיכום דעות הפוסקים בצורת טבלאות, כדי שיוכל הלומד לחזור על עיקרי הדברים בזמן מועט, וע"י כך הסוגיא הנלמדת תחרט בזיכרון. ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלח ועוד יעלה מעלה מעלה לגאון ולתפארת "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו, ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח".

עובדיה יוסף

ובי"ז אב תשס"ג, כתב הרב:

הסכמה

הובאו לפני מגיליונות הספר "עיקרי השולחן" על הלכות שמחות, אשר נערך בטוב טעם ע"י צוות ת"ח בראשותו של הרה"ג רבי משה כהן שליט"א, והוא סיכום דעות ופוסקים וקיצור תמציתי של השו"ע והחוננים עליו, בעזרת טבלאות. וע"י זה יוכל הלומד לחזור על לימודו, בזמן מועט, איישר חילם לאורייתא.

מצוה לסייע בידם כי ההוצאות רבות, מלבד הוצאות הדפוס, וכל המסייעים ישאו ברכה מאת ה', "כי עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר..."

עובדיה יוסף

הרב חיים פנחס שיינברג

ראש ישיבת "תורה אור"
ומורה הוראה דקריית מטרסדורף
בס"ד, חודש כסלו תשס"ד

מכתב ברכה

הנה הביאו לפני ספר חשוב ונכבד, אשר בשם "עיקרי השולחן" יכונה, אשר ערכו הרה"ג רבי משה כהן שליט"א, והוא ליקוט ערוך ומבואר על שולחן ערוך יו"ד, הלכות איסור והיתר, נדה, והלכות שמחות, והמיוחד שבו שהינו ליקוט נרחב עם מקורות ההלכה מהש"ס והראשונים, ועד נו"כ על השו"ע, בצורה מבוארת ומתומצתת בכדי שלומד דינים אלו יהיה לו אפשרות נפלאה לשינון וחזרה על מה שלמד ותלמודו יתקיים בידו והכל ערוך בצורה מסודרת ומאירת עיניים, בלשון מסוכמת וברורה, עם סיכום ההלכה היוצא מכל נושאי כלי השו"ע, בצירוף טבלאות מבוארות, ובודאי שיש בחיבור זה תועלת גדולה ללומדי עיניים אלו, לסיכום וחזרה ושינון ההלכה.

ואף שזה זמן רב שאיני יוצא בהסכמות לספרים, מטעם שעמדי, ובפרט לספרים הנוגעים בענייני הלכה, וגם קשה עלי העיון מפאת טרדות הישיבה כי רבו עלי, מ"מ לא אמנע טוב מבעליו, ועל כן אברך את הרב המחבר שיזכה ויעלה ספרו זה על שולחנם של מלכים, מאן מלכי רבנן, ויתקבל באהבה ובשמחה לפני הלומדים, ויזכה לחבר עוד חיבורים נפלאים כאלו בתורה הקדושה, ולשבת באהלה של תורה כל ימי חייו מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת.

הכו"ח לכבוד התורה

חיים פנחס שיינברג

מרדכי אליהו

הראשון לציון והרב הראשי לישראל לשעבר
בס"ד, ז' אלול התשנ"ו

הסכמה

ראה ראיתי את הספר "עיקרי השולחן" על הלכות מליחה, בשר וחלב וכן על הלכות נדה אשר ערכו וחיברו בטוב טעם ודעת הרה"ג משה כהן שליט"א.

בספר זה הביא מקורות מש"ס, בית יוסף, ראשונים ואחרונים בצורה נאה ומסודרת ובשפה ברורה ובעניימה, וכדברי חז"ל "לעולם ישנה אדם לתלמידו בלשון קצרה".

ידוע מה שכתב מרן בעל השולחן ערוך שלא לפסוק הלכה מתוך ספרו השו"ע אם לא למדו את מקורו בבית יוסף, כל הלכה שאין אדם יודע את מקורה הוא איננו יכול ללמוד ממנה לדין אחר, לפיכך כל לימוד בעיקר לימוד הלכה צריך שיהיה מהמקור מהמסד עם הטפחות, וזאת מעשה המחבר הנ"ל.

ספר זה יהיה לעזר ללומדים לקראת הבחינות, וכן לאדם שכבר למד ישמש ספר זה כסיוע לשנן את הדברים בצורה תמציתית. ומאחר שכבר פעמים רבות כתב הרב המחבר הנ"ל ש"אין לפסוק הלכה למעשה מספר זה" עם כל זה יש בו הרבה מראה מקומות שאם יעיין בהם הקורא יוכל לפסוק הלכה למעשה.

יה"ר שחפץ ה' בידו יצלח, וימשיך הלאה להגדיל תורה ולאדירה, וכל מן דין כתבו לנא. ובכל אשר יורנו ישכיל ויצליח ויהי ה' עימו, ויתברך בכל מידי דמיטב, אכ"ר.

מרדכי אליהו

הראשון לציון
והרב הראשי לישראל לשעבר

מנשה [קליין] הקטן

אבדק"ק אונגוואר, ור"מ דישיבת "בית שערים",
[מח"ס "משנה הלכות"], ברוקלין, ניו יורק

בס"ד

בראותי דברי מורנו הגאון הצדיק מוה"ר חיים פנחס שיינברג שליט"א

הנני מצטרף לדבריו והשי"ת יעזור למחבר לגמור על השו"ע.

החותם בלב ונפש

מנשה הקטן

משה שטרנבוך

ראב"ד

לכל מקהלות האשכנזים
מח"ס מועדים וזמנים ושו"ת תשובות והנהגות
רב בית הכנסת הגר"א, ור"מ במרכז התורה הר-נוף
סגן נשיא העדה החרדית
בעיה"ק ירושלים ת"ו

בעזה"י ח' אלול תשס"ד

הובא לפני ספר "עיקרי השולחן" על הלכות אבילות מהרה"ג וכו' ה"ה הרב משה כהן שליט"א, והלכות אלו מצויין בעו"ה, והרב המחבר טרח עמל ויגע להוציא מתחת ידו דבר מתוקן נאה ויאה, והכל אצלו בלשון קל וצח ערוך כשולחן ערוך, עם טעם ומקור לכל הלכה ודעת גדולי הפוסקים, ויש כאן חכמה ומלאכה וטעם לשבח.

ומרוב טרדות לא יכולתי לעיין בו כראוי, אבל נראה בעליל שהספר יביא לתועלת מרובה ולכן אני מצטרף לרבנים הגאונים שסמכו ידם והסכימו לספר, ונתגלגל לידו זכות להקל ללמוד הלכות אלו.

ואבינו שבשמים ימהר לקיים הבטחתו ו"בְּלַע הַפֶּןֶת לְנֶצַח" (ישעיה כה,ח), ונראה אור ה' וביאת משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב.

והנני מצפה בכיליון לישועת ה' ורחמי שמים מרובים.

משה שטרנבוך

תוספת העורך: בשנת תשס"ז נכנסתי לקודש לפני הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א רב אב"ד ור"מ זכרון מאיר בבני ברק, בכדי להראות לו את הספר והפסקים שהבאנו בשמו מהספר שבט הלוי, סיפרנו שתלמידו הגר"מ הלברשטאם צצוק"ל כתב לנו מכתב ברכה, והגר"ש ואזנר שליט"א ענה שהוא סומך על מה שכתב לנו הגר"מ הלברשטאם צצוק"ל.

משה הלברשטאם

חבר הבד"צ העדה החרדית
ראש ישיבת "דברי חיים" טשאקאווע
מח"ס שו"ת "דברי משה"
פעיה"ק ירושלים תובב"א

והצטרף אליו

הגאון רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א

גאב"ד בד"צ העדה החרדית
רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד

ראיתי גליונות הספר הנכבד "עיקרי השולחן" על נו"כ הלכתא גבורתא בסדר השולחן ערוך אשר יהא לתועלת עצומה ובפרט לצעירי צאן קדושי, דהאידינא הרגילים בשיטת לימוד כזאת, ולשינון וחזרה למען תהי' תורת ה' זו הלכה ברורה שגור"ה ומשוגר"ת ומחודדת בפ"ה כדז"ל.

ע"כ בואו ונחזיק טובה למע"כ הרה"ג מוה"ר משה כהן שדעתו יפה שליט"א מש"ה ספרא רבא אשר העביד את חילו וכוחו לאורייתא כדרכה של תורה, וניכרים דברי אמת שהרבה מאד עמל וטרח בזה. ואמירה נעימה כתיבה יהיבא ליה מינאי ותחזקנה ידו להו"ל פרי עמלו לזכות את הרבים.

ויאמצהו השי"ת כהנה וכהנה ללמוד וללמוד ולהפיץ מעיינותיו חוצה, מתוך שפע רב מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש לאוישט"א.

ובעה"ח לכבודה של תורה והלכה בישראל, ביום ערש"ק לסדר ואת יהודה שלח לפניו להורו"ת.

שנת אליכם אישים אקרא לפ"ק.

משה הלברשטאם

חבר הבד"צ העדה החרדית
פעיה"ק ירושלים תובב"א

הריני מצטרף לדבר הגה"צ צצוק"ל שהוא ספר עזר ללומדי הלכות אלה ולא בא לפסוק הלכות רק לסכם ולסדר את הלימוד ולהקל על החזרה והריני מברך את הרב המחבר שליט"א שיזכה להרביץ תורה מתוך הצלחה ונחת.

יצחק טובי' ווייס

[גאב"ד בד"צ העדה החרדית בעיה"ק ירושלים תובב"א]

גם אני מצטרף לדברי הגאון שליט"א

יצחק זילברשטיין

רב שכונת רמת אלחנן בני ברק ת"ו

מיכל יהודה ליפקוביץ

זכרון מאיר, בני ברק

ד' ניסן תשס"ט

ראיתי שהצוות עשו דבר חשוב לחזור בקיצור על מה שלמדו בכדי שלא ישכחו ודבר מצוה רב שיעזרו להם בכל מה שאפשר.

מיכל יהודה ליפקוביץ

אליהו בקשי דורון

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ב"ה, טו תמוז התשנ"ו

מכתב ברכה

מזן הבית יוסף הגדיר את ספרו "שולחן ערוך" על יסוד דברי חז"ל על הכתוב "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא)... והנה בעוד מזן הב"י ערך ההלכות כשולחן ערוך, הרי ההלכות הנלוות של נושאי הכלים וגדולי הפוסקים נכתבו בספרים בהערות, באופן שקשה על המעיין למצוא את מבוקשו. על כן דבר בעתו מה טוב עשה הרב משה כהן שליט"א בספרו "עיקרי השולחן" שערך וסידר את כל פסקי ההלכות הנלוות לשו"ע, בסדר מופתי ברשימות ובטבלאות שיהיו השולחן ערוך ומוכן לאכילה, המאפשרים שינון וזכירה. ויש לדייק בדברי חז"ל שהבאנו לעיל שהסדר הטוב והערובה הנכונה יש בהם לא רק להקל על הלומד, לשנון ולזכור הדברים, אלא גם להעמיק בהם ולהבין בטעמים, ככתוב "איני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשולחן ערוך", הא למדת שהסדר הנכון וניתוח הדברים יש בו בכדי להבין טעמי הדבר ופירושו...

(נוסח המכתב המלא ראה בספרנו על הל' מליחה).

אליהו בקשי דורון

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

הרב עזריאל אויערבאך

רב בית הכנסת "חניכי הישיבות", בית וגן

רח' הפסגה 53, בית וגן, ירושלים

ראיתי את ספרו היקר של הרה"ג ר' משה כהן שליט"א הנקרא "עיקרי השולחן" ערוך ומסודר על הלכות נדה דבר דבור על אופניו בטושו"ע ומפרשי השו"ע גדולי הפוסקים המיועדים לאלו שלמדו את השו"ע לשנון לעצמם בדרך קצרה הלכות הנ"ל בפרטיהם ודקדוקיהם למען ידיעת ההלכה למעשה על בוריה אשר נערך ע"י הרב הנ"ל בצוותא עם חבר לומדים למען זיכוי הרבים ולתועלת הלומדים. חפץ ד' בידם יצליח להרבות כהנה וכהנה בזיכוי הרבים לדעת דבר ה' זו הלכה מתוך שמחת התורה ומנוחת הנפש.

עזריאל אויערבאך

שמואל אליעזר שטרן

דומ"צ בביד"צ של מרן הגר"ש ואזנר שליט"א

ראש ישיבת חוג חת"ס

ורב מערב בני ברק

רח' הרב קוק 1, בני ברק 51273

בס"ד, יום כ"ח ניסן תשס"ז

מפעל גדול וחשוב כוננו ידיו הטהורות של מעלת כבוד הגאון המופלג והמפואר, דייק וגמיר, רבי משה כהן שליט"א, ואתו עמו צוות תלמידי חכמים מופלגים אשר הגה לבם הטהור לערוך ספר נכבד ונעלה נקוב בשם "עיקרי השולחן", ובו ערוכות ומסודרות הדק היטב פסקי השו"ע ונושאי הכלים עם המקורות וכל המסתעף, בכדי להקל ולסייע ללומדים בפרט לצעירי הצאן למיחת לעומקה של הלכה בבהירות והבנה זכה וע"י זה יהיה תלמודם מתקיים בידם, למען יעמדו ימים רבים, חפץ ה' בידיהם יצליח להנחות את הלומדים במסילה העולה בית קל.

שמואל אליעזר שטרן

אשר זעליג וייס

רב קהלת טשכנוב רמות
אב"ד לממונות ירושלים
ראש ישיבת חתם סופר

ב"ה, כ"ז כסלו תשס"ד

הן ראיתי את הספר החשוב "עיקרי השולחן" על כמה מקצועות חשובים ביורה דעה (או"ה, נדה והל' שמחות), ראיתי ושמה ליבי כי מכל דף ודף בספר ניכר עמל התורה שהשקיע המחבר היקר הרה"ג ר' משה כהן שליט"א וחבר ת"ח מופלגים שעמו אתו עמלו בעומק הלכות אלו וברוחבן.

חשיבותו של ספר זה גם כספר הכנה להבנת הבית יוסף, וגם לסיכום דברי השו"ע ונושאי כליו, וגם לשינון פסקי האחרונים להלכה ולמעשה, ואף שלא היה בידי לעבור על כל הספר או רובו, אך מהמעט שראיתי בו, ראיתי שהולך מישרים הוא, בהבנה, בבירות, ובסדר נכון. בטוחני שספר זה יהיה לתועלת גדולה לכל העוסקים בהלכות חמורות אלה, וברכתי למחבר היקר שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה ודבריו יתקבלו לרצון בין עמלי תורה והוגי תושיה.

קי"ט אדר א' ת"ת

הרב אשר זייס

שלמה משה עמאר

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול
בס"ד, י"ז אייר, תשס"ט

אגרת ברכה

הובאו לפני גליונות מהספר "עיקרי השולחן" על הלכות איסור והיתר ונדה שערך וחיבר הרה"ג משה כהן שליט"א וערך אותם בצורה קלה ונוחה, וכן הביא מקורות מהש"ס ומהראשונים ועשה טבלאות כדי שהלומד יוכל לחזור בצורה קלה והדברים יהיו חרוטים על לוח ליבו.

ויהי רצון שישלים מלאכתו מתוך בריאות ורוב נחת ויהיו כל מעשיו לשם ה' ברוך הוא, ויתקבלו דבריו בחן וחסד על רבנן ועל תלמידהון.

ובזכות עמלה של תורה נזכה לראות עין בעין בשוב ה' שבות עמו ונחלתו בישועה וברחמים בב"א.

המצפה לישועת ה' ברחמים

כברכה,
שלמה משה עמאר

שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

הרב שמאי קהת הכהן גראס

[מח"ס שו"ת שבט הקהתי]

מו"צ דקהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא בא"י
רח' דברי חיים 7, קרית בעלזא עיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד, כ' טבת תשס"ז

לה"ו

באתי להמליץ ולחזק ידי הרה"ג המופלא והמופלא סדרן ודייקן ה"ה ר' משה כהן שליט"א שכבר אתמחי גברא בכמה ספרים שכבר הו"ל הנקרא "עיקרי השולחן" על או"ה, שמחות וכעת הו"ל על כל הל' נדה בעזרת חבורה של ת"ח מופלגים יראי שמים. והמטרה של ספרי המחבר אינה להורות הלכה למעשה אלא להקל על הלומדים ולהיות כלי עזר שיהא משנת הלומד ברורה ושגורה ומובנת יקל לחזרה ולזכור.

וניכר היטב יגיעתו ועמלו של הרה"ג המחבר שליט"א והשקיע הרבה כוחו ואונו כדי שיצא דבר מתוקן ליהנות מהפירות של השולחן ערוך שחברו מרן השולחן ערוך ומרן הרמ"א ויש חכמה ומלאכה וטעם לשבח.

וע"כ הנני מאחל להרה"ג המחבר שליט"א ולכל הצוות העוזר לו בהכנת החיבור שיזכו לחבר עוד ספרים לזכות בני"ו ויזכו ללמוד מתוך הרחבת הדעת.

תמו"ח לכב' עמלי תוה"ק
הק' שמאי קהת גראס

שריאל רוזנברג

רב שכונת רמת דוד (פרדס ברמן)
רחוב חזון איש 66 (קרית משה)
בני ברק

[דיין בבד"צ של הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א]

בס"ד, א' אייר תשס"ז

ראה ראיתי עלים לדוגמא מהחיבור הנקרא "עיקרי השולחן", אשר נכתב ע"י הרה"ג ר' משה כהן שליט"א ביחד עם צוות ת"ח, ומהות הספר הוא לסכם דברי השו"ע והנו"כ ומקורותיהם בצורה של טבלאות ובצורה של ציונים וסימנים לחדד הזכרון, וכבר שבחוהו רבנן שהוא יהי לתועלת גדולה ובפרט לצעירי הצאן קדושים דהאידינא הרגילים בשיטת לימוד זאת. וכידוע לימוד פרטי ההלכות מבלי לדעת ולהבין שורש כל דבר ודבר, הרי הוא מקשה מאוד על הזיכרון. ותחילת מעשהו בשו"ע יו"ד, הנזקק לת"ח הלומדים הוראה למעשה, והרבה תלמידים לא עלה בידם יפה לימוד זה, מכיון שלא הלכו בדרך זו של לימוד ההלכות וטעמיהם ממקור הדין.

וגם אני מצטרף לברכת הרבנים המסכימים, המברכים את הרה"ג הנ"ל והת"ח שעמו שיזכו לברך על המוגמר, ויהא חיבורם לעזר לתלמידים הבאים בשערי היורה דעה, וכל המסייע בידם סיוע שיש בו ממש, הרי הוא שותף להרבצת תורה זו.

אבאיה אברהם טל גאון

שריאל רוזנברג

שריאל רוזנברג

בס"ד, כ"א תמוז תש"פ, 4-1413/פ'

דברי ברכה

הובאו לפני גליונות הספרים "עיקרי השלחן" סיכומים על הלכות חופה וקידושין, מקורות דינים בתלמוד ובראשונים, הרמב"ם וש"ע, בתוספת הארות והערות, שכתבו וערכו תלמידי חכמים חשובים, בראשם הרב היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה, משנתו ערוכה וברורה, מזכה הרבים, תהלתו בקהל חסידים, יראת ה' היא אוצרו, חכו ממתקים וכולו מחמדים, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, הרב הגאון מעוז ומגדול מזכה הרבים רבי משה כהן שליט"א, ראש מפעל "עיקרי השולחן".

הרה"ג רבי משה כהן שליט"א שוקד באהלה של תורה מזה עשרות שנים וכוחו גדול מאוד בלימוד ובסיכום ההלכה בשיטה מאירת עיניים, המפורסמת לטובה בקרב עולם התורה, בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מיליהם, ומאות אלפי אברכים נעזרו במפעלו החשוב הזה.

כמעשיהם בראשונה בסדרת הספרים שהוציאו לאור על הלכות מליחה ובשר בחלב, הלכות נדה, והל' אבלות, אשר נתקבלו בעונג ושמחה בהיכלי התורה, ובקרב לומדי ההלכה והציבור הרחב בארץ ובעולם, דבר נאה ויאה עשו, והדבר יועיל לחזרה ולשינוי, סיכומי ההלכות מקורות הדינים בש"ס, סיכום בהיר ותמציתי וסדר שיטתי, הגדרות הנושאים מפורטים עם דעות הפוסקים הראשונים, ודברי מרן הש"ע, ודעות האחרונים, והכל עשו בעיון ישר ונכון, בבהירות, בסדר נאה ונכון, בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף.

וניכר העמל הרב שהשקיע בכתיבת הספר, ומבין הדברים ניכר כח התמדתו ועינו בחומר זה, ובלי ספק שרבים יהנו מהספר לזכירת הלימוד, ובפרט ת"ח המתכוננים למבחן בהלכות "יורה יורה", ויוכלו להיעזר בספר לידע ההלכה למעשה, ובפרט שהוסיף פסקים מרבני דורנו שליט"א, וממה שנתבאר בילקוט יוסף, ובס"ד התקבל בארץ ובעולם, ולפעלא טבא אמינא, איישר חילם לאורייתא.

וכמוכן ספר זה נועד רק לאותם שכבר למדו את הבית יוסף ש"ע ונו"כ, ואכן אברכים צריכים ללמוד בשקידה את הב"י מיד לאחר הנישואין, אחר שלמדו בישיבות הקדושות ללמוד בעיון והבנה, ויש להם יד ורגל בידיעת חלקים מהש"ס והראשונים, ולא להסתפק בלימוד הש"ע עם באר היטב בלבד. וגם צריכים לדעת, שכל גמ' שמציין אליה הב"י מן הראוי לפתוח את הגמ' לעיין בה היטב עם רש"י ותוס', ולחזור לב"י ואז תהיה לו הבנה נכונה בדברי הב"י.

וכ"כ הסמ"ע בהקדמתו לחו"מ, שכוונת הש"ע היתה שלא יפסקו דין מהש"ע מבלי ללמוד תחלה מקור הדין וטעמו ונימוקו בטור ובב"י, ובזמנינו רבים חושבים עצמם כאילו הם מדור דעה ומצפצפים ופוסקים מתוך דברי הש"ע, והם מחריבי עמנו, הפרו ברית עזבו חק, וגורמים רעה לנפשם. ע"כ. והובא ביד מלאכי (כללי השלחן ערוך אות א').

וז"ל המהרש"א סוטה (כב): ובדורות הללו אותם שמורים הלכה מתוך הש"ע, והרי הם אינם יודעים טעם הענין של כל דבר, אם לא ידקדקו מתחלה בדבר מתוך התלמוד [והראשונים], שהוא שימוש תלמידי חכמים, טעות נופלת בהוראותיהם, והרי הן בכלל מבלי עולם, ויש לגעור בהם. ע"כ. אלא צריכים לדקדק בידיעת מקורות ההלכה בתלמוד ובפוסקים, שהוא שימוש תלמידי חכמים.

ומאחר ויש בספר זה משום תועלת ללומדים, יש לברך על יוזמה זו, שיש בה משום הגדלת לימוד ההלכה במקורותיה, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, כי אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

וברכתי לרבנים ולראש המכון שליט"א שיהי רצון ויפוצו מעיינותיהם חוצה, וחפץ ה' בידם יצלח לברך על המוגמר בסדרת הספרים שרוצים להוציא לאור, להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

מבואות
לטור ולבית יוסף

מראי מקומות
להלכות נדה

חובת לימוד המקורות

שו"ת הרא"ש כלל לא סי' ט (מובא בהקדמה לכסף משנה) - וכן טועים כל המורים הוראות מתוך דברי הרמב"ם ז"ל ואינן בקיאים בגמרא, לידע מהיכן הוציא דבריו, טועין להתיר האסור ולאסור את המותר. כי לא עשה כשאר המחברים, שהביאו ראיות לדבריהם והראו על המקומות היכן דבריהם בגמרא, ומתוך זה יכול לעמוד על העיקר ועל האמת. אבל הוא כתב ספרו כמתנבא מפי הגבורה, בלא טעם ובלא ראיה, וכל הקורא בו סבור שמבין בו, ואינו כן, שאם אינו בקי בגמרא, אין מבין דבר לאשורו ולאמתו, ויכשל בדין ובהוראה. לכך לא יסמוך אדם על קריאתו בספרו לדון ולהורות, אם לא שימצא ראיה בגמרא. וכן שמעתי מפי אדם גדול בברצלונה, שהיה בקי בתלמוד סדרי, ואמר: תמהתי על בני אדם שלא למדו גמרא וקורין בספרי הרמב"ם ז"ל ומורים ודנים מתוך ספרי וסבורין שיכירו בהם. כי אמר: אני מכיר בעצמי, כי בג' סדרים שלמדתי, אני מבין כשאני קורא בספרי, אבל בספרי בהלכות קדשים וזרעים, אינני מבין בהם כלום, וידעתי שכך הוא להם בכל ספרי. ויש בכלל מג סי' יב - אלא שתפח רוחן של אותן הבאים לדון על פי ספרי וחבורי גדולים, ואינם יודעים כלל לא במשנה ולא בגמרא; שלפעמים טעה הסופר בין חיוב לפטור, או בין אסור למותר, או מחמת קוצר דעתם לא יבינו דברי המחברים לאשורן ובאים לידי טעות...

מהר"ל מפראג בספר נתיבות עולם, נתיב התורה סוף פרק טו - ... ואין זה נחשב תורה כאשר אין יודע בירור טעם המשנה והתורה... אבל בדור הזה אם היו פוסקים הלכה מתוך המשנה היה זה די... רק שהם פוסקים הלכה מתוך הפוסקים אשר נתחברו להורות הלכה למעשה ולא נעשו ללמד אותם רק לפסוק מהם, ודבר זה יותר רחוק מן הדעת... הרמב"ם ז"ל והטור ז"ל אע"ג שגם הם חיברו הפוסקים בלא בירור, לא היה דעתם רק להורות סוף ההלכה ואשר הוא עולה מתוך התלמוד. אבל לפסוק האדם מתוכה מבלי שידע מאיזה מקום יוצא הדין רק הלכתא בלא טעמא, לא עלה על דעתם ועל מחשבותם... ואילו ידעו המחברים כי החבורים ההם היו גורמין שיהו עוזבים את התלמוד לגמרי ויהיו פוסקין מתוך החיבורים, לא היו מחברים אותם. כי יותר ראוי ויותר נכון שיהיה פוסק מתוך התלמוד...

רבי מרדכי יפה בספר לבוש התכלת בהקדמה לאו"ח - ... וראיתי כי קצור קצרה ידם מאוד [של השו"ע והרמ"א]... כי הם לרוחב בינתם ובקיאותם שהיו בקיאים בכל שיטת הגמרא והפוסקים והיו גלויים להם טעמי כל דין ודין בעל פה, לא כתבו רק ראשי הפרקים ופסקי הדינים בקיצור מופלג, כאילו היו כולם הלכה למשה מסיני בלא טעמים, אשר לא יגיע מזה תועלת מספיק רק להם ולאשר בגילם. והנה הם ערכו שולחנם בכל מיני מעדנים מגדים כפרים עם נרדים, אך האכילונם [מאכלים] כתפל בלי מלח, ואף כי כל חכם לב כל אוכל יטעם בטעם הידוע להם, אבל לנו האביונים איך יטעם אוכל תפל בלי מלח? כי אי אפשר לדון בלא טעם כמו שאי אפשר לאוכל בלי מלח. ולא עוד אלא כי גם עיי הטעמים יזכר כל דין ודין יותר על בוריו (כבנדה כד/ב) ... כשהוא טורח ויגע ומחשב להבין טעמו של דבר, זהו עיקר שכר לימודו... שצריך ומוטל על האדם לפשפש ולדקדק בירור כל דין ודין... כי דבר ברור הוא שמי שיקרא בספריהם (שו"ע והרמ"א) ולא יקרא בטור או בספר בית יוסף עצמו, באורך הימים יהיו אותם הדברים כזרים בעיני כל קורא, שלא ידע מהם דבר ולא יהיו מורגלים בפיו...

הסמ"ע בהקדמתו לחושן משפט ד"ה החמישית - ... כוונתו של השו"ע והרמ"א שלא יפסקו מתוכם, כי אם מי שלמד תחילה דברי בעל הטורים עם פירוש הבי"י, וידע מתוכן מקום כל דין עם טעמו מהתלמוד ומגדולי המחברים, וכדי שלא יזוזו מזכרונם הדברים, חיברו השו"ע להיות עומד לפניו למזכרת. משא"כ בזמנינו רוצים ללמוד התורה על רגל אחת מתוך השו"ע, והן מחריבי עמנו הפרו ברית תורת אלוקנו וגורמים רעה לנפשם. וכמו שדרשו על הפסוק (משלי ז'כ) 'כי רבים חללים הפילה' - הן אלו שלא הגיעו להוראה ומורים (סוטה כב/א). ואני אומר דגם סיפא דקרא ד'יעצומים' כל הרוגיה' - רמז לאלו המעצומים עיניהם מראות במקור הדין והטעם, כי אף שהגיעו להוראה, כל שפוסקים מתוך דברי השו"ע הסתום והחתום, אינם מבינים גוף הדברים על בוריים... (עד כאן דבריו עם שינויים קלים).

מהרש"א סוטה כב/א, ד"ה ירא את ה' - ... ובדורות הללו אותן שמורים הלכה מתוך שו"ע, והרי הם אין יודעים טעם העניין של כל דבר, אם לא ידקדקו מתחילה בדבר מתוך התלמוד, שהוא שימוש תלמידי חכמים, וטעות נפל בהוראתם, והרי הם בכלל מבלי עולם, ויש לגעור בהם. (ועי' בפת"ש יורה דעה סימן רמב סק"ח).

שו"ת מהר"ם לובלין סימן קב ... אין מדרכי ועסקי בספר שו"ע, כי הוא ספר חתום מחובר מחלקים רבים. והרבה פעמים מה שיצדק נפרד, לא יצדק מחובר... ושם בסימן קלה - ... אין מדרכי להעמיד שום יסוד ובנין של פסק דין על ספרים כאלו [כשו"ע והלבוש], שהם כראשי פרקים ואינם מובנים, ורבים נכשלים בדבריהם להתיר את האסור או לזכות את החייב או בהפוך בעונותינו הרבים... ולא אאריך בראיות מדברי הגמרא והפוסקים הראשונים והאחרונים כהרגלי לעשות בכל התשובות שאני משיב לשואלי דבר...

הגר"א בביאורו למשלי פרק י פסוק ד - "ראש עֶשֶׂה כף רְמִיָה וְיָד חְרוּצִים תַּעֲשִׂיר" - ... ועוד שקאי על התורה, שהכף רְמִיָה, מי שלומד ברמיה, והיינו שאינו לומד השרשי דינין, רק הקיצור דינים, בכדי להראות שהוא יודע כל הדינים, זה [עושה] אותו לְרָאשׁ, כי לסוף שישכח גם אותם מחמת שאינו יודע שרשן, אבל יד חרוצים - מי שלומד הדין עם שרשו ויודע כל דת ודין, יתעשיר, שידע הכל.

רבי חיים מוולוז'ין בספר כתב ראש (אות מט) [בסידור אשי ישראל] - ... והלומד פוסק בלא גמרא, אומרים ההמון שזה כדגים בלא לפלגין, ורבינו (הגר"א) אמר: כפלפלין בלא דגים! (הובא בשו"ת משנה הלכות ח סימן רמז שער ב, ובשו"ת יביע אומר ח"א או"ח דברי פתיחה).

מסקנת הדברים - שאין ללומד להסתפק בספרי המלקטים, אלא ילמד תחילה את הגמרא והראשונים [לפי ההדרכה שלהן במבואות לטור והבי"י, שעמל רב הושקע בהכנתם]¹, ורק אח"כ ילמד את הטור, הבי"י, השו"ע ונו"כ שיהיו לפניו פרוסים כשמלה. ומכאן תוכחה מגולה ללומדים המחפשים קיצורי דרך ואינם מעיינים במקורות הדין, יתכן שבדרך זו יצליחו להיבחן על לימודם, אך ודאי שלא זו הדרך להיות תלמיד חכם, שעליו יאמר "כזה ראה וקדש"!

¹ ברם לומדים שזמנם מוגבל מאוד - מומלץ שיעיינו לפחות בגמ' השייכת לאותו סע' [ובהדרכה שבסוף שו"ת היכל שלמה הל' נדה להרה"ג שמואל קדר זצ"ל].

סימן קפ"ג, [מהי נדה ומהי זבה]אשה שרואה טיפת דם – צריכה לישוב ז' נקייםהקדמה לסי' קפג

כתב הלבוש (סימן קפג) – "הארכת קצת בסימן זה, יען כי הוא מקור ויסוד שעליו נבנו כל דיני הלכות נדה הנהוגים בזמן הזה".

1. ויקרא - פרק טו פסי' יט-לג, פרק יח פסי' יט, פרק כ פסי' יח, פרק יב פסי' א-ח.
2. נדה מ/א – המשנה "יוצא דופן" – "ובפחות מכך".
3. משניות נדה - פרק י משנה ח (עין שם בביאור קהתי, סיכום למחלוקת מהי נדה ומהי זבה). ובגמ' נדה ע/ב - משנה "הרואה יום אחד עשר".
4. נדה ע/ב – "איתמר עשירי" – "ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני...".
[לזרזים - כדאי להמשיך עד סוף המסכת].
5. נדה ס/א - "אמר רב יוסף... אמר רב התקין רבי בשדות" – "אמר ר' זירא בנות ישראל".
[ובענין חומרת בנות ישראל - ע"ע ברכות לא/א ד"ה "יתיר אין עומדין להתפללי" - "יושבות עליה שבעה נקיים". וברבינו יונה שם (דף כא/א - מדפי הר"ף) ד"ה "בנות ישראל", ד"ה "ויאכא למידק" וד"ה "שאפילו רואות"].
6. נדה ס/ב - "א"ל רב פפא לרבא" – "לידי ספק", תוד"ה "אבל אמרו", ושם בתוספי הרא"ש.
[וע"ע שם בחידושי הרמב"ן, בחידושי הרשב"א ובחידושי הר"ן].
7. ר"ף - (שבועות דף ג/א בדפי הר"ף) "ת"ר ואשה כי תהיה זבה" - "ותו לא חזיא שריא" (דף ד/א), ר"ן.
8. רא"ש – נדה פ"י ס"ו, בעיקר עד "תהא בנדתה כל ז"י". ושם "וכיון דאימעוט רבנן" - "ותו לא חזיא שריא". [לזרזים - כדאי ללמוד את כל ס"ו].
9. רש"י - בערכין ח/א במשנה ד"ה "פתח", "אין פתח בטועה".
10. רמב"ם - הלכות איסורי' ב פרק ו הלי' א-יח, מגיד משנה הלי' ד, הלי' יג. רמב"ם פ"א הלי' א-ד, מגיד משנה.
[ובענין חישוב ימי הנדה והזבה: ע"ע במגיד משנה פ"ז ה"א-ה"ב ופ"ח סוף הלי' ט, ה"א, הכ"ב. החתם סופר (נ"ד ס"י קמג ד"ה "ואמנם") - דחה את שיטת הרמב"ם. והחנות דעת (ביאורים ב) וערוך השולחן (ס"י קפג ס"ק יב-כ) - ביארו את שיטת הרמב"ם].
11. בעה"נ לראב"ד - שער הספירה והבדיקה מתחילת השער (עמ' פט) - "וצריכה בדיקה להפסקה כתחלת זבה" (עמ' צא סוף הלי' ב).

סימן קפ"ד – שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתהסע' א [האם בודקת את עצמה סמוך לתשמיש?]

1. נדה יב/א - "בעא מיניה רבי זירא" – "לבו נוקפו ופורש", תוס' ד"ה "בעי" וד"ה "לבו".
2. רא"ש - פרק ב סימן א --עד "ליבו נוקפו ופורש".
3. רמב"ם - הלכות איסורי' ב פרק ד הלי' טז, הראב"ד שם, הגהות מיימוניות אות כ.
4. טור - עד "הרי זו משובחת", שו"ע סע' א.

סע' ב, ט-י [חיוב פרישה סמוך לוסתה, יוצא לדרך]²

5. ויקרא טו/א - ע"ע רש"י וראב"ע, רבינו בחיי, מלבי"ם, משך חכמה.
6. נדה ס/ב - מהמשנה הראשונה "היתה למודה" – "קמ"ל אותה עונה".
7. שבועות יח/ב - "ת"ר והזרתם" – "וכמה אמר רבה עונה".
8. יבמות ס/ב - "ואמר ריב"ל חייב אדם" – "לדבר מצוה מיטרידי", תוד"ה "חייב". ורא"ש שם פ"ו ס"י ג.
9. נדה טז/א - "בעו מיניה מרב נחמן" – "מקור מקומו טהור הוא", תוד"ה "ורב נחמן".
10. רמב"ם - הלי' איסורי' ביאה פרק ד הלי' יב-יג, מגיד משנה. ופרק ח הלי' ג ושם בהגהות מיימוניות אות א.
11. רא"ש - נדה פרק א ס"א א-ב.
12. בעה"נ לראב"ד – (שער תקון הוסתות עמ' כה ס"א הלי' א-ג) "ראיתי לפרש" – "ואם בדקה ולא ראתה מותרת לשמש ביום", ובהשגות הר"ז"ה שם.
13. ת"ה לרשב"א – בית ז, שער ב בדיני הפרישה, דף ד/א, "פעמים שאדם צריך לפרוש" – "ואף רש"י ז"ל כן פירש שם וכן עיקר" (דף ה/א). ושם דף ח/א מתחילת שער ג עד "שמא נתעכב מעט האורח וביומו יבוא".
14. טור – עמ' ח, "ובשעת וסתה צריך לפרוש" – "או בפעם אחת" (עמ' י).
15. שו"ע (עמ' יד), סע' ט, "ודוקא הני" – "שמא יבוא עליה" (סוף הסימן).

²בס"י קפד - יש דינים הנוגעים לדיני וסתות (כגון סע' ב רמ"א, סע' יא-יב), וניתן לעסוק בהם לעומק רק לאחר לימוד ס"י קפט. לכן מומלץ לאחר לימוד סימן קפט, לחזור לביור דינים אלה כאן.

סע' ג – ו [קטנה וזקנה, רואה בהנץ החמה, וסת שנמשך מספר ימים]:

16. **בעה"נ לראב"ד** - שער תקון וסתות (עמ' כו ס"י א ה"ד) "והיכא דרגילה" -- "שעת הושת בלבד" (עמ' כט סוף ה"ה), ושם בהשגות הרז"ה. ובראב"ד שם (עמ' סב ס"י ג ה"ה כה) "נשאר לנו לפרש וסתות" -- "כאשר כתבנו למעלה".
17. **ת"ה לרשב"א** - בית ז, שער ג הושתות, דף ח/א, "דבר תורה" -- "בעזרת השם" (דף ח/ב).
18. **רא"ש** - נדה פרק ט ס"י ב (לנדה ס"ג).
19. **טור** - (עמ' י) "וכתב הרשב"א" -- "ולזה הסכים אדוני אבי הרא"ש ז"ל" (עמ' יב).
20. **שו"ע** - סע' ג-ו.

סע' ז – ח [מעוברת ומינקת, הנחבאת במחבא]:

21. **נדה ז/א** - המשנה "ר' אליעזר אומר".
22. **נדה ח/ב** - "מעוברת משיודע עוברת" - "בושה ואינה מקפדת" (ט/ב).
23. **נדה לח/ב** - מהמשנה "כל אחד עשר יום" - "שחרדה מסלקת את הדמים".
24. **נדה עא/א** - "בית שמאי אומרים" - "ביעתותא מרפיא".
25. **רא"ש** - פרק א ס"י ד.
26. **בעה"נ לראב"ד** - שער תקון הושתות (עמ' לה ה"ה טז) "ואשה שהיא רואה" -- "בלא ראייה ובדיקה" (עמ' לו ה"ה יז).
27. **ת"ה לרשב"א** - (בית ז דיני הושתות שער ג דף יב/א), "ועתה נבאר הזמנים" - וקיימא לן כר' יוסי ור"ש" (דף יג/א).
28. **טור** - "ואם הגיע שעת וסתה בימי עיבורה" -- "שחרדה מסלקת דמים".
29. **שו"ע** - סע' ז-ח.

סע' יא – יב² [מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו?]

30. **נדה טו/א** - במשנה "כל הנשים" -- "ואין ספק מוציא" (ע"ב), תוד"ה "אפי' הגיע", וכן "אפי' ילדה".
31. **נדה יב/א** - "ת"ר חמרין ופועלין" -- "מחמירי אנפשיהו" (ע"ב), תוד"ה "בין ישנות".
32. **רמב"ם** - ה"ל איסוי"ב פ"ד ה"ט, מגיד משנה, כסף משנה.
33. **ת"ה לרשב"א** - בדיני הושתות שער ג דף טו/א - "ועתה נבאר מי שאין לה וסת קבוע", עד סוף השער.
34. **טור** - "הבא מן הדרך" עד סוף הסימן.
35. **שו"ע** - סע' יא-יב.

סימן קפה – [נאמנות האשה]**דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני**

1. **נדה יב/א** - "ת"ר חמרין ופועלין" -- "טהורה אני".
2. **כתובות עב/א** - "ומשמשתו נדה הכי דמי" -- "בעלה לוקה עליה משום נדה", תוד"ה "אי דלא ידע", וד"ה "יוספרה לה". ושם בר"ן (דף לב/ב מדפי הרי"ף) ד"ה "הוחזקה נדה בשכנותיה", עד ד"ה "דאורייתא היא" [לסעי' א-ב בשו"ע]. [וע"ע בהערות הרב שעוועל על הרמב"ן ויקרא כג פסוק טו – בענין זה שאינה מברכת על ספירתה].
3. **כתובות כב/א** - "בעא מיניה שמואל מרב" -- "עובדא בנפשיה" (כב/ב), תוד"ה "ואפילו הכי". [ובענין אמתלא – ע"ע בשו"ת הרמ"א - סימן ב (בדפוסים הישנים, זה מובא בילקוט מפרשים בסוף השו"ע). לסעי' ג בשו"ע].
4. **שבועות יד/ב** - במשנה "היה משמש עם הטהורה" -- "כביאתו". **ושם בדף יח/א** - "אמר ליה אי תניתא" -- "עד שימות וטוביה". [לסעי' ד בשו"ע].
5. **רמב"ם** - ה"ל איסוי"ב פ"ד ה"י - ה"א, ובמגיד משנה שם.
6. **ת"ה לרשב"א** - סוף שער שני (סוף דף ז/ב) "... וכדתניא חמרין" -- "גרסינן בפרק כל היד" (דף ח/א).

לאחר לימוד סע' ד בשו"ע - ניתן לעיין גם ב:

7. **רמ"א** - או"ח ס"י שלד סע' כו, "... ואם עבר וחילל" עד סוף הסעיף, ושם במשנה ברורה ס"ק עז-פא, ושער הציון ס"ק ה. [הזריזים - יעינו גם ב**נתיבות המשפט** - חושן משפט סי' רלד ס"ק ג בביאורים. ובמשך **הכמה** - פרשת שופטים, דברים יז,יא, ד"ה "ירושלמי ברכות"].

סימן קפז – דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש

1. נדה יא/א - במשנה "ופעמי(נ)ס" -- "לשמש את ביתה".
2. נדה יא/ב - "פעמי(נ)ס היא צריכה" – עד סוף העמ'.
3. נדה יב/א - "גופא אמר רבי זירא" -- "כל לבעלה לא בעיא בדיקא".
4. נדה יב/ב - "ת"ר אשה שאין לה וסת" -- "לא מתני הא". [למד היטב את רש"י ד"ה "מאן דמתני הא לא מתני הא"].
5. רי"ף - כתובות דף ס ע"ב (בדפי הרי"ף) "גרסינן בנדה" - עד סוף הפרק. בעל המאור ומלחמות ה' שם.
6. רי"ף - בשבועות דף ב/א (בדפי הרי"ף) "גרסינן בנדה" – עד סוף העמ'. ושם בר"ן ד"ה "משמשת בשני עדים" – עד "או מן הצדדין" (ע"ב).
7. רמב"ם - הלכות איסורי"ב פרק ד הלי יד-יז ובמגיד משנה שם.
8. רא"ש - נדה פרק א סימן ה.
9. אחר לימוד השו"ע בסעי' א, מומלץ לעיין בס"י קפד סעי' א ובש"ך (ד) שם ובתוה"ש (ב) שם, ובהגהות והערות (ג) על שו"ע שם.
10. שו"ת תרומת הדשן - ס"י רמז.

סימן קפז – [הרדמ"ת], דיני אשה הרואה דם מחמת תשמישסע' א – ד [דין הרדמ"ת, בדיקת שפופרת, תלייה בוסתה]:

1. נדה סה/ב - "ת"ר הרואה דם" -- "ונופצת אין לה תקנה" (דף סו/א), תוד"ה "ונאמנת" וד"ה "ותבדוק עצמה בביאה שלישיית".
2. נדה יד/א - במשנה "נמצא על שלוי" -- "שמטמאה את בועלה".
3. נדה יד/ב - "נמצא על שלה לאחר זמן" -- "מיבעי ליה קשיא" (דף טו/א).
4. רא"ש - נדה פ"י סי' ג.
5. רי"ף - שבועות פ"ב דף ב/ב - "ת"ר נשאת וראתה דם" - "שאין כל הכחות שוות", ור"ן שם.
6. רמב"ם - הלכות איסורי"ב פ"ד הלי' כ-כב, מגיד משנה שם.
7. בעה"נ לראב"ד - (שער הספירה והבדיקה, עמ' צה סי' ג הלי' ה-ו) "עוד יש אחרת שהיא" - "בין ראשו לצדדין" (עמ' צו), ובהשגות הרז"ה שם.
8. שו"ת הרשב"א - ח"א סי' תתלט.

סע' ה – ז [תלייה במכה]:

9. נדה טז/א - "לימא הני תנאי" עד המשנה, תוד"ה "ומר סברי".
10. רמב"ם - הלכות איסורי"ב פ"ח הי"ד ובכסף משנה שם. [ועי' בסימן קפח ש"ך סי' טז].
11. הגהות מיימוניות - פרק יא אות ח.
12. רמב"ן - הלכות נדה פרק ו סעי' טו עד הסוף.
13. ת"ה לרשב"א - בית ז שער ד דף כב/ב ד"ה "השני ביש לה מכה" – "וכן פסק גם הרמב"ם" (סוף דף כג/א).
14. שו"ת תרומת הדשן – סי' מז.

סע' ח – יד [נתרפאת, הרדמ"ת אחר טבילתה או לידתה, מהו להשהות את הרדמ"ת? תלייה בבתולים]:

15. נדה סו/א - "ההיא דאתאי לקמיה דרבי" - "נתרפאה זאת".
16. נדה יא/ב - תנן התם תינוקת" - נשתנו מראות דמים שלה טמאה", תוד"ה "שלא פסקה".
17. נדה סד/ב - "איתמר בעל ולא מצא דם" - "שאני שמואל דרב גובריה".
18. רמב"ם - הלי' איסורי"ב פ"ה הלי' יח, כד-כה.
19. שו"ת תשב"ץ - ח"א סי' מו.

סימן קפח - דיני מראות הדם**סע' א - ב [המראות הטמאים והטהורים, נאמנות האשה]:**

1. **נדה יט/א** - משנה "חמשה דמים" -- "איכא בינייהו לתלות" (ע"ב).
2. **נדה יט/ב** - "איזהו אדום כדס המכה" -- "לא מבעי לי למחזי דמא" (דף כ/א), ובתוד"ה "הירוק" (דף יט/ב).
3. **רא"ש** - נדה פרק ב סימן ד.
4. **ת"ה לרשב"א** - בית ז שער א, בית הקצר דף ב/ב, "אזכור בו הדמים" - "בין ירוק כזהב".
5. **ר"ן** - (שבועות דף ג/א מדפי הרי"ף) ד"ה "ת"ר ואשה" וד"ה "ומראית דמים".
6. **רמב"ם** - הלי איסוי"ב פרק ה הלי ו-יב, ובהשגות הראב"ד ובמגיד משנה. ורמב"ם שם פי"א הי"ב - הי"ג.
7. **נדה כ/ב** - "הכי אמר רבי יוחנן" -- "ובצל ידו".

סע' ג - ו [הרואה בשפופרת, המפלת בריה/ כמין קליפות וכו' / חתיכת דם יבשה]:

8. **נדה כא/א** - משנה "המפלת חתיכה" - "ומקור מקומו טהור" (דף כב/א).
9. **נדה כב/א** - "בעא מיניה ר' יוסי ברבי חנינא" -- "דילמא לא שגא, תיקו" (ע"ב).
10. **רא"ש** - נדה פרק ג סימן א-ג עד "ורבי זרחיה הלוי ז"ל כתב... דא ודא אחת היא".
11. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פרק ה הלי יג - טז.

סימן קפ"ט - [וסתות], דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאינ לה וסת קבוע**סע' א - טז: [סע' א-ד - מהווים הקדמה לסימן וחזרה על ההבדלים בין וסת קבוע לוסת שאינו קבוע.****סע' ה-טז** - הם יחידה אחת, עיקר דיני קביעת וסתות, הפלגה, חודש, דילוג.**דין עונה בינונית** - מובא בסע' א, יג.**סע' יג** - שים לב שהב"י דן ב-8 מקומות שונים על סע' יג, והחלק האחרון נמצא בסוף הסימן, עמ' פב.**הספר אמרי אברהם** - לרב אברהם דב אויערבאך, יש בו ביאורים ובירורים חשובים לענייני וסתות.

1. **נדה סג/ב** - המשנה "היתה למודה להיות רואה יום טו" - עד המשנה הבאה בדף סד/ב, ותוס'.
2. **בבא קמא לז/ב** - "נגח שור יום טו" - עד המשנה, תוס' ורבינו חננאל שם.
3. **נדה סו/א** - "ההיא דאתאי לקמיה דרבי יוחנן" עד "בפומבדיתא ואתסי". [לסע' ג בשו"ע].
4. לזריזים, כדאי לעיין בנדה לח/ב - מהמשנה "כל אחד עשר יום" עד סוף הפרק למעט תוד"ה "והיולדת".
5. **רא"ש** - **בנדה** [לדף סג] פ"ט סי' ג ובדברי חמודות סי"ק כג שם.
6. **רא"ש** - **בב"ק** פרק ד סימן ד "שור שנגח" -- "סמכינן אדשמואל בתרוייהו". ובפלפולא חריפתא אות ו שם.
7. **בעה"נ לראב"ד** - שער תקון הוסתות עמ' מח סי' ג ד"ה "הנה כתבנו הזמנים" - "וכל אלה לוסתות הלימים" (עמ' סב).
8. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פרק ח הלי א-ד, הלי ו-ח ובמגיד משנה.
9. **רמב"ן** - הלכות נדה פרק ה סע' יח-כב.
10. **ת"ה לרשב"א** - בארוך בית ז שער ג, בסוף דף יד/א, "כבר בארנו שיש וסת שהוא נקבע להפלגות שוות" - "ומיהו יש לחוש ולהחמיר כדברי ר"ח ז"ל והרב ר' אברהם ז"ל" (דף יד/ב).

סע' יז - כו, [דיני וסת הקפיצות והגוף]:

11. **נדה יא/א** - "א"ר הונא קפצה" עד המשנה שם. [ניתן להסתייע ב"חכמת בצלאל", בכל הקשור לגירסאות הראשונים בסוגיא].
12. **נדה סג/א** - המשנה "כל אשה" עד המשנה "היתה למודה" וברא"ש פ"ט סי' א ד"ה "מתני" (דף סג/א) כל אשה".
13. **בעה"נ לראב"ד** - שער תקון הוסתות עמ' סב סי' ג הלי כה, ד"ה "נשאר לנו לפרש וסתות שהן מגופה" - "ואע"פ שקבעתו כמה פעמים" (עמ' סח, סי' ד הלי ב).
14. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פרק ח הלי א-ג, ה, ובמגיד משנה.
15. **רמב"ם** - הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ג הלי ו.
16. **רמב"ן** - הלכות נדה פרק ו הלי ח-יד.
17. **ת"ה לרשב"א** - בארוך בית ז שער ג, דף יג/א, "ועתה נשוב ונפרש... גרסינן בפרק קמא דנדה" - "ושמא להפלגות שלשים תקבענו" (בסוף דף יד/א). **ובקצר** דף יא/ב, "כבר ביארנו שיש וסת מורכב" - "עד שתפקח ג"פ באותן הימים ולא תראה" (דף יג/א).

סע' כז-לב, דיני מסולקת דמים (סעי' כז-לא) – **תינוקת, זקנה. קביעת וסת בתוך וסת** (סעי' לב):

18. **נדה ז/א** - המשנה עד סופה בע"ב. **ובדף ח/ב** - "מעוברת משיודע עוברת" עד "ומני רבי דוסא היא" (ט/ב). [אלו המקורות לסעי' כז-לד, ולהלן נביאם לפי סדר הסעיפים].
19. **נדה ט/ב** - "ת"ר תנוקת" -- "מני רבי היא" (דף י/א), [לסעי' כז].
20. **נדה ט/א** - "איזו היא זקנה" - "ומני רבי דוסא היא" (ע"ב), [לסעי' כח-לא].
21. **ת"ה לרשב"א** - בארוך בית ז שער ג, סוף דף ט/ב, "ועוד אנו צריכין לבאר" - "בין בימי זבה חוששת לה" (דף יא/ב). [לסעי' כז-לב].
22. **בעה"נ לראב"ד** - שער תקון הוסתות עמי מב סי' ב הלי א ד"ה "ואחר שבררנו" - "על הדרכים שפרשנו" (עמי מח). [לסעי' לב].

סע' לג-לד – [מסולקת דמים מחמת עיבור, הנקה]:

23. **נדה ח/ב** - "מעוברת משיודע עוברת" - "א"ר אלעאי" (דף ט/א).
24. **בעה"נ לראב"ד** - שער תקון הוסתות עמי לד סי' א הלי יג ד"ה "ומכאן אתה למד שהאשה" - "שלוש עונות בלא ראייה ובדיקה" (הלי יז עמי לו).
25. **ת"ה לרשב"א** - בארוך בית ז שער ג, דף יא/ב, "עוד יש זמנים אחרים... כגון בימי עבודה..." - "וקיימא לן כרי יוסי ור"ש" (בתחילת דף יג/א).

סימן קצ"ג – [כתמים], דיני כתמים ובדיקת האשה

המלצה - מומלץ תחילה ללמוד את כל פרק הרואה כתם (דף נז/ב - נט/א), ואח"כ ללמוד את המקורות הבאים.

סע' א-ט, [מתי גזרו על כתם?]

1. **נדה נח/ב** - במשנה "מעשה באשה אחת" עד סוף המשנה, רש"י דף נז/ב ד"ה "עגולי".
2. **נדה נט/א** - "מעשה באשה" - עד סוף העמוד.
3. **נדה נח/א** - "בעי רבי ירמיה כשיר" -- "אבל לחומרא שוניין", רש"י ד"ה "מדרבנן", תוד"ה "ימודה" וד"ה "כשורה".
4. **רדב"ז** - ח"א סי' קמט, [חולק על תרומת הדשן שהביא השו"ע בסעי' א].
5. **נדה ד/ב** - "כל אשה שיש לה וסת" - "משהגיעו ימי הנעורים" (דף ה/א).
6. **נדה י/א** - "כתם שבין ראשונה ושניה" - "והן נבדקות מאיליהן" (ע"ב).
7. **רמב"ם** - הלי איסור"ב פ"ט ה"א - ה"ו, הכ"ג. כסף משנה הלכה א, ומגיד משנה הלכה ה.
8. **רמב"ם** - הלי איסור"ב פ"ט ה"א ו"א ושם במגיד משנה.

סע' י, [לא גזרו בכתם הנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה, או ע"ג בגד צבעוני]:

9. **נדה נט/ב** - משנה "גי נשים שלבשו".
10. **נדה ס/ב** - "שלוש שלבשו" -- עד המשנה. ובדף נח/א תוד"ה "כרבי נחמיה".
11. **נדה סא/ב** - "ת"ר בגד צבוע" -- עד המשנה.
12. **רמב"ם** - הלי איסור"ב פרק ט הלי ז.

סע' יא - לב, [סע' יא - יז: המקום שנמצא בו הכתם. סע' יח-לב: כיון שכתמים מדרבנן, מקלים לתלות בכל דבר שיכולה לתלות בו את כתמה]:

13. **נדה נז/ב** - המשנה ובגמ' (בשורות הרחבות) "ת"ש נמצאת אתה אומר" -- "איבעי ליה אשתכוחי" (השני).
14. **נדה נח/א** - "על עקבה ועל" -- "וחבק עצמו כלפנים".
15. **נדה נח/ב** - "מאי שנא מהא דתניא" - "כמה מיני דמא" (נט/א).
16. **נדה סא/ב** - המשנה "שבעה סמנין".
17. **נדה יט/ב** - "איזהו אדום" -- "כדס הקזה".
18. **רמב"ם** - הלי איסור"ב פרק ט הלי ח-יא, יט-כג, כח, לו. **ובמגיד משנה** - על הלי יט, כה, כז, כח, לו.

סע' לג - לח, [כתם שנמצא בבדיקה [על עד הבדוק/ שאינו בדוק]:

19. **נדה יד/א** - מהמשנה "נמצא על שלוי" עד "משום נדה איתמר" (ע"ב), תוד"ה "דחוק" (ע"א), "ולמחר" (ע"א), "אמר" (ע"א), "בעד שאינו בדוק" (ע"ב).
20. **רא"ש** - (בנדה פרק ב סימן ב), "גמ' איתמר" - עד סוף סימן ב.
21. **נדה נח/ב** - במשנה "עד שהוא נתון" - עד סוף המשנה, **וברש"י** - דף נז/ב, ד"ה "עגולי". ובגמ' דף נט/א - "עד שהוא נתון" -- עד סוף העמוד. **וברא"ש** (פרק ח סימן ח) - מד"ה "מתני" עד סוף סימן ח.

22. **רמב"ם** - הלי איסוי"ב פרק ד הלי יח, יט, ובמגיד משנה.
 23. **בעה"נ לראב"ד** - שער הכתמים עמי עו – עח, סי' ג הלי א-ב, ושם בהשגות הרז"ה ס"ק ג.
 24. **ת"ה לרשב"א** - הבית הקצר בית שביעי שער רביעי, דף יח/א ד"ה "האשה שבדקה עצמה בעד הבדוק" – עד "וכזה ראוי להורות" דף יח/ב.
 [לוריזים, כדאי לעיין גם בתורת הבית הארוך שם, מדף יח/ב ד"ה "גרסינן" - עד דף כ/א "שנינו בפרק"].

סע' לט - סוף הסימן, [כתם שנמצא שלא בבדיקה (כגון על חלוקה/מיטה/ספסל), מתי יכולה לתלות את הכתם באשה אחרת?]

25. **נדה נט/ב** - משנה "השאיילה חלוקה" - עד "והורו חכמים כרבי נחמיה" (דף ס/ב). [נוע"ע בדף נח/ב תוס' ד"ה "מאי". ובת"ה הארוך לרשב"א דף יט/ב ד"ה "ואם תאמר מאי שנא" – "שאיין תולין לעולם במקרה שאינו ידוע". [ובט"ז ס"ק יז, לו. ובנקודות הכסף ס"ק ו, י].
 26. **נדה נז/א** - משנה "השרץ" - עד "אימרטט" (לפני המשנה בע"ב).
 27. **נדה ס/ב** - משנה "שלוש נשים" - עד דף ס/א א "במשולבות", תוד"ה "והוא" וד"ה "עוברת" (דף ס/ב). תוד"ה "אמר רבי אמרי" (דף ס/א). [זה המקור לסעי' כ-ג בשו"ע].
 28. **רא"ש** - נדה פרק ט (חלק א³) עמי פב ברא"ש, סימן ב, ג, ד.
 29. **רמב"ם** - הלי איסוי"ב פרק ט הלי כט-לה. ושם במגיד משנה ובכסף משנה.
 30. **ת"ה לרשב"א** - הבית הקצר בית שביעי שער רביעי, דף יט/ב ד"ה "בדקה החלוק ולבשתו" - עד "שנגעה כאן בכתמים" דף כ/א. [ובת"ה"ב הארוך מדף כ/ב עד דף כ/א].
 31. **משנה תרומות** - פרק ז משנה ה. **ובערוך השולחן** - סימן קצ סע' קי [הסבר ליסוד התלייה של איסור באיסור והיתר בהיתר, בדיני דרבנן].

סימן קצ"א – דין אשה שמצאה דם בהשתנה

1. **נדה נט/ב** - "האשה שהיא עושה צרכיה" - "ולא שנא יושבין", תוס' ד"ה "האשה", ובדף יד/ב תוס' ד"ה "ורבי יוסי" (שיטת רבינו חננאל).
 2. **נדה נז/ב** - "ת"ש האשה שהיא עושה צרכיה" - "ואייתי דם ויושבת טהורה".
 3. **רא"ש** - פ"ט (חלק א), סי' א, "האשה שהיא... כרבי יוסי".
 4. **ת"ה לרשב"א** - (בית ז שער ד דף כ/ב) - "האשה שהיא עושה צרכיה" - "הלכה כר' יוסי".
 5. **רמב"ם** - הלי איסוי"ב פ"ה הי"ז.
 6. **מרדכי** - מסכת שבועות, דף א ע"ב, סי' תשלה - "האשה שהיתה עושה צרכיה" - "מורי האריך ואני קצרת".
 7. **הקדמה לשו"ע בסימן קצ"א** - ראה בבדי השולחן (א) ובעיקרי השולחן.

סימן קצ"ב – [תבעוה להינשא – דם חימוד], דיני כלה הנכנסת לחופה

1. **נדה סו/א** - "אמר רבא תבעוה לינשא"---"קטנה נמי מחמדא".
 2. **יבמות לז/ב** - "אמר ר' אליעזר בן יעקב לא ישא"---"למי שאין לו פת בסלוי", תוד"ה "יחודי".
 3. **רא"ש** - נדה פרק י סי' ד.
 4. **רי"ף** - (שבועות דף ד/ב בדפי הרי"ף) "אמר רבא תבעוה"---"נמי מחמדא", רי"ן ד"ה "תבעוה".
 5. **רמב"ם** - הלי איסוי"ב פ"ה הלי ט-י, השגות הראב"ד, מגיד משנה הלי ט-י, הגהות מיימוניות אות ה.
 6. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הספירה והבדיקה, עמי צט סי' ג הלי יב-יד) "ואשה שתבעוה"---"והנחתיה עד כאן" (עמי ק).
 7. **רמב"ן** - הלי נדה פרק ג הלי יב.
 8. **ת"ה לרשב"א** - בית שביעי שער ב שער הפרישה (דף ה/ב) "תבעוה לינשא ונתפייסה, כיצד" - "ומודעי להו" (דף ו/א), [נוע"ע שם בבדק הבית (=הרא"ה) שחולק על הרשב"א]. "והשניה אשה שתבעוה" (שם דף ו/ב) - "לא נראו דבריו כלל" (דף ז/א). [נושם בתורת הבית הקצר (דף ד/ב) ד"ה "פעמים שאפילו" - "וכיוצא בזה" (דף ה/א)].
 9. **כתובות ד/א** - "הרי שהיה פיתו אפויה"---"ואשתו ישנה בין הנשים" (ע"ב).
 10. **רא"ש** - כתובות פרק א סי' ח - ט.
 11. **רא"ש** - מו"ק פרק ג סי' לו, מ"כתב הראב"ד" - עד סוף הסימן, ושם בקיצור פסקי הרא"ש סי' לו.

³ הערה: ברא"ש פרק ט הדפיסו את הלכות א-ה לפני הלכות כלאי בגדים, ואח"כ שוב הלכות א-ג לפ"ט. נציין את הלכות א-ה הראשונות כחלק אי ואילו את הלכות א-ג השניות כחלק ב'.

12. **רמב"ם** - הלי' איסוי"ב פרק כב הלי' א, והגהות מיימוניות א.
 13. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הפרישה עמ' יח, סי' א הלי' כב-ג), "אך יש נדה אחרת" - "כך נראה ליי" (עמ' יט), ובהשגות הרז"ה.
 14. **רמב"ם** - הלי' אישות פרק י הלי' ב, ו, ומגיד משנה.

סימן קצג - דין דם בתולים

1. **נדה סד/ב** - מהמשנה "תינוקת" -- "מראה דמים אחת הן" (דף סה/ב).
 2. **רמב"ם** - הלי' איסוי"ב פרק ה הלי' יח-כה, ראב"ד ומגיד משנה. ופרק יא הלי' ח והגהות מיימוניות אות ג-ד.
 3. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הפרישה עמ' כב סי' ג הלי' ב) "וראיתי בתשובה" עד סוף השער (עמ' כד), ושם בהשגות הרז"ה.
 4. **ת"ה לרשב"א** - שער השני, הפרישה (דף ה/א) "בועל את הבתולה" -- "וכן דעת הר"ז הלוי" (דף ה/ב).
 5. **רי"ף** - שבועות (דף ד/א בדפי הרי"ף) "תינוקת שלא הגיע" -- "הוא מורי" (ע"ב), ושם בר"ן.
 6. **רא"ש** - נדה פרק י סי' א, ב.

סימן קצד - דיני יולדת ומפלת

סע' א - ב, [טומאת וטהרת היולדת, המפלת]:

1. **ויקרא פרק יב**
 2. **נדה ל/א** - משנה "המפלת".
 3. **נדה לה/ב** - "איתמר רב אמר" -- "בין לקולא בין לחומרא" (סוף ל/א), תוד"ה "שבוע בתרא" (ל/א).
 4. **נדה לז/א** - "תניא רבי מרינוס" -- "על כרחך הקישן הכתוב" (ע"ב), תוד"ה "אביי" (ע"א).
 5. **נדה נד/ב** - "ימי לידה שאינה רואה בהן" - "שמע מינה עולין שמע מינה".
 6. **רא"ש** - פרק ג סי' ה. ופרק ד סי' א "איתמר רב אמר" - סוף הפרק. פרק ד סי' ו ד"ה "אמר ר' זירא בנות", עד סוף סי' ו.
 7. **רי"ף** - (שבועות פרק ב דף ד ע"א בדפי הרי"ף) - "היכי דמי הלכה פסוקה" עד המשנה, ובר"ן שם ד"ה "והכי נמי".
 8. **רמב"ם** - הלי' איסוי"ב פ"י הלי' א-ב. ופ"יא הלי' ה-ז, יב, טו.
 9. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הפרישה) עמ' ח סי' א הלי' ט-י, ובעמ' יג הלי' טו, ועמ' טז הלי' כ ושם בהשגות הרז"ה (ד"ה).
 10. **ת"ה לרשב"א** - בית שביעי, שער שישי, דף כט/א - "ועתה נבאר דין היולדת בזוב" - סוף השער דף לא.

סע' ג - יד [המפלת כמין בעלי חיים וכו', דין שליא, טומטום ואנדרוגינוס, יוצא דופן = ניתוח קיסרי]:

הערה - חלק מהדינים (בפרט בסע' ג), אינם מצויים בימינו. לכן המתקשים ללמוד את המקורות שיש בהם אריכות, מומלץ לראות את עיקרי הדינים, כפי שהובאו בב"י בסע' ג והלאה.
 להבנת פרטי המקרים של מפלת - מומלץ ללמוד את המשניות בנדה פ"ג עם ביאור ברטנורא וקהתי.

11. **נדה כא/א** - המשנה, ובגמ' - "באפשר לפתיחת הקבר" עד "כסומכוס וקילא מכולהו" (ע"ב).
 12. **נדה כג/א** - "ת"ר המפלת דמות נחש" - "עינו עגולה כשל אדם". ובע"ב - "... אמר רב הכל מודים גופו תייש", עד דף כז/א - "ואחד בסוף ט"ו".
 13. **נדה כח/א** - "המפלת יד חתוכה" - "זו זכר וזה נקבה", (בסוף העמ').
 14. **נדה כט/א** - "א"ר אלעזר אין הראש" - סוף המשנה (באותו עמ').
 15. **רא"ש** - נדה פרק ג סי' ד.
 16. **רמב"ם** - הלי' איסוי"ב פ"י הלי' ג עד סוף הפרק.
 17. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הפרישה עמ' ח, סי' א, הלי' ט), ד"ה "אך ראיתי להקדים" - "לכל ימי השנה" (עמ' יח סוף הלי' כא).
 18. **ת"ה לרשב"א** - בית שביעי, מתחילת השער השישי דף כז/א עד "וקיימא לן כרבנן" דף כט/א.
 19. **בבא קמא יא/א** - "ואמר עולא א"ר אלעזר שליא" - "מימנא לא ממניא אלא לשני". [לסעי' ו בשו"ע].
 20. **נדה מא** - מתחילת המשנה, "יוצא דופן" - "במקום שהיא מזרעת" בגמ'. [לסעי' יד בשו"ע].
 21. **נדה מא/ב** - "דאמר רבי יוחנן" - "מלמד ... דרך ערותה". [לסעי' יד בשו"ע].

סימן קצ"ה - [הרחקות], דברים האסורים בזמן נדותה

סע' א-יד, [חיוב פרישה (סעי' א), איסור נגיעה והושטה (סעי' ב), אכילה (סעי' ג), שתייה (סעי' ד), ישיבה/שכיבה (סעי' ה), שינה (סעי' ו), הסתכלות (סעי' ז), בגדים מיוחדים (סעי' ח), להתקשט (סעי' ט), מזיגת כוס (סעי' י, יג), הצעת מיטה (סעי' יא), רחיצה (סעי' יב), האיסור אף בימי ליבון ובראתה כתם (סעי' יד)]:

1. **שבת סד"ב** - "אמר עולא כדי שלא תתנגה על בעלה" -- "בנדתה תהא עד שתבא במים". [לסעי' א, ט, יד בשו"ע].
2. **סנהדרין לז"א** - "סוגה בשושנים" - "בהן פרצות" [בעניין יחוד עם הנדה, סעי' א].
3. **שבת יא"א** - במשנה "לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה". [לסעי' ג בשו"ע].
4. **שבת יג"א** - "איבעיא להו נדה מהו שתישן" - עד המשנה בע"ב, תוס' ד"ה "בימי ליבונך". [המעשה עם אותו תלמיד, הובא גם באבות דרבי נתן פ"ב, ובתנא דבי אליהו פט"ו סעי' י]. **ושם ברי"ף** - (דף ה"ב בדפי הרי"ף), "כיוצא בו לא יאכל הזב" - עד המשנה (דף ו"א), ר"ן. **ושם ברא"ש** - פרק א ס"י לב.
5. **נדרים כ"א** - "וכל המסתכל בעקבה" - מכוון כנגד העקב". [לסעי' ז בשו"ע].
6. **כתובות סא"א** - "ארבע יושבת בקתדרא" - "רב פפא אשרשיפא", תוד"ה "מחלפא".
ושם ברי"ף - (דף כה"א בדפי הרי"ף), "ארבע יושבת בקתדרא" - "אשרשיפא", ר"ן.
ושם ברא"ש - פרק ה ס"י כד. [לסעי' י-יב בשו"ע].
7. **כתובות ד"א** - "תניא כוותיה דרב חסדא" -- "כאן באבלות דידה" (ע"ב), תוד"ה "והצעת".
ושם ברא"ש - פ"א ס"י ט עד "וה"ר מאיר הלוי ז"ל". [לסעי' י-יב בשו"ע].
8. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פרק יא ה"י יח-יט, ראב"ד, מגיד משנה, הגהות מיימוניות אות כ-נ.
9. **רמב"ם** - הלכות אישות פרק כא ה"י ח, מגיד משנה.
10. **בעה"נ לראב"ד** - שער הפרישה מתחילת השער (עמ"ה ס"י א) - "שאנו עתידים לפרש" (עמ"ה סוף ה"י ח).
11. **בעה"נ** - שם (עמ"ה כ"ב ס"י ג ה"י ב) "וראיתי בתשובה לרבינו האי" - "דברים שהדעת מכרעת עליהם" (סוף ה"י א).
12. **ת"ה לרשב"א** - בית שביעי שער שני (דף ג"ב) מתחילת השער - "שמא יבא לידי הרגל" (דף ד"א).
13. **רמב"ם** - ה"י איסוי"ב פרק כא ה"י ד ושם בהשגת הראב"ד, ובמגיד משנה.
14. **שו"ע** - אבן עזר ס"י כא סעי' ד.

סע' טו - יז, [דין חולה]:

15. **רמב"ם** - ה"י איסוי"ב פרק כא ה"י א ושם במגיד משנה.
16. **שו"ת הרשב"א** - בתשובות המיוחסות לרמב"ן ס"י קכז.
17. **שו"ת הרא"ש** - כלל כט דין ג.
18. **שו"ת תרומת הדשן** - ח"י א ס"י רנב.

סימן קצ"ו [הפסק טהרה ז"נ], דיני לבישת הליבון ובדיקתה

סע' א - י [בדיקת הפסק טהרה ז"נ (סעי' א-ה), הסומא, חרשת, שוטה (סעי' ז-ח), המרבה לבדוק (סעי' ט), ז' נקיים רצופים וחומרת ג' ימים ראשונים של ז"נ לרמ"א (סעי' י)]:

1. **נדה לא"ב** - המשנה בנות כותים. **ושם בדף לג"א** - "והן יושבות על דם" - "ומוקי אנפשיה", תוס' ד"ה דאיהו, רא"ש פ"ד מתחילת ס"י א עד "בעי רמי בר חמא".
2. **נדה סח"א** - מהמשנה - עד "הרי זו ספק זבה" (ע"ב).
3. **שם סח"ב** - "רבי יהודה אומר" - "אע"פ שאין תחלתן לא קמ"ל" (ס"ט/א), תוד"ה "אבל הלכה".
4. **נדה ז"ב** - תוד"ה "רבי אליעזר". [עד כאן לסעי' א-ז].
5. **נדה יז"א** - "תא שמע ושל בית מונבז המלך" -- "הא בחדתי הא בשחקי". [לסעי' ו בשו"ע].
6. **נדה ה"א** - "והמשמשת בעדים" -- "לחורין ולסדקין".
7. **רא"ש** - פרק י ס"י ה.
8. **רמב"ם** - ה"י איסוי"ב פ"ו ה"י כ - כב, מגיד משנה, והגהות מיימוניות אות ד-ו.
9. **רמב"ם** - שם פרק ד ה"י טו, והגהות מיימוניות אות י, [לסעי' ו בשו"ע].
10. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הספירה והבדיקה עמ"ה צא, תחילת ס"י ב), "וכיון דכולהו נשי האידנא זבות" - מראה אדמומית שבו נדון כדס" (עמ"ה צה, ה"י ד), ובהשגות הר"ז"ה שם.
11. **ת"ה לרשב"א** - (בית שביעי שער חמישי בדיני הבדיקה והספירה), מתחילת השער (דף כ"ג) - "בין בתחילה בין בסופה עולה" (דף כה"ב).
12. **נדה יג"ב** - מהמשנה עד "שנטרפה דעתה מחמת חוליי".
13. **טור** - מתחילת הסימן עד "רצופין לגמרי" (סוף סעי' י).

סעי' יא – יג, [דין הפולטת שכבת זרע]:

13. **נדה לג/א** - "בעי רמי בר חמא" - "מפסקת ביניהן" (ע"ב), תוס' ד"ה "רואה".
14. **נדה מא/ב** - "ת"ר בבשרה מלמד" - "בכל שהוא רואה הויא" (דף מב/א).
15. **שבת פו/א** - המשנה "מנין לפולטת" - עד "עונות שלמות בעינן" (ע"ב). ועיי"ש בהגהות הגר"א (א).
[הערה - הזריזים, ימשיכו בגמי' שם עד דף פו/א "דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא"].
16. **רא"ש** - נדה פרק ד סי' א, "בעי רמי בר חמא" - "וכן נוהגין בצרפת ובאשכנז".
17. **רמב"ם** - הלי' איסוי"ב פ"ו הלי' טז, ושם במגיד משנה, ובהגהות מיימוניות אות ב. וברמב"ם פ"א הי"ד.
18. **רמב"ם** - הלי' אבות הטומאות פרק ה הלי' יא- יג, כסף משנה שם.
19. **ת"ה לרשב"א** - (בית שביעי שער חמישי בדיני הבדיקה והספירה, דף כה/ב) - "האשה ששמשה וראתה" - סוף שער ה.
20. **טור** - מ"הפולטת" עד סוף הסימן.

סימן קצ"ז [זמן הטבילה], שלא תטבול האשה ביום**סעיף א, [חיוב הטבילה]:**

1. **ויקרא** - פרק טו פסוקים יח-כח.
2. **שבת סד/ב** - "כדתניא והדוה בנדתה" - "בנדתה תהא עד שתבא במים". ושם דף יג/ב רש"י ד"ה "בנדת טומאתה".
3. **יבמות מז/ב** - תוד"ה "במקום".
4. **רא"ש** - הלכות נדה פרק י סי' ח.
5. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פרק ד הלי' ג.

סעיף ב, [האם טבילה בזמנה מצווה?]:

6. **נדה כט/א** - "דתניא" (בסוף העמוד) - "דיה לטבילה שתהא באחרונה" (ע"ב).
7. **ושם בדף ל/א** - "ש"מ תלת ש"מ" עד המשנה, תוד"ה "ושמע מינה טבילה".
8. **יומא ח/א** - תוד"ה "דכולי עלמא".
9. **ביצה יז/ב** - המשנה, ובגמ' דף יח/א "רבא אמר מפני" - "בין ביום הכיפורים" (ע"ב), תוד"ה "כלי".
10. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פ"ד ה"ח, הגהות מיימוניות אות ד.
11. **מרדכי** - שבועות סי' תשלד, תשנב - תשנג.
12. **שו"ת תרומת הדשן** - סי' רנה - רנו.

סעיף ג – ה [איסור טבילה ביום]:

12. **פסחים צ/ב** - "כדתניא כל חיבי טבילות" - "ויולדת איתקש לנדה".
13. **נדה סז/ב** - "אמר רב נדה בזמנה" - "שמא תבוא לידי ספק", תוד"ה "משום סרך" וד"ה "אבל אמרו".
14. **רא"ש** - הלכות מקואות סי' לו, עד שלח רבין באיגרתיה.
15. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הטבילה עמ' קג, סי' א הלי' ה) "אמר רב נדה בזמנה" - "לא עלתה לה טבילה" (עמ' קד), ובהשגות הרז"ה ס"ק א.
16. **רמב"ם** - הלכות איסוי"ב פרק ד הלי' ו - ח, הגהות מיימוניות אות ג.
17. **ת"ה לרשב"א** - השער השביעי, דיני הטבילה - "מאימתי זמן הטבילה" (דף לב) - "משום צנה" (דף לא/א).

סימן קצ"ח - [הצייצה], דיני טבילה וחציצתההקדמה לסימן ולסעי' א [שהוא יסוד לכל הסימן]:

1. ויקרא - פרק טו פס' טז, ופרק כב פס' ו-ז. ושם בספרא פרשת אמור פ"ד ה"ז.
2. עירובין ד/א - "אמר ר' חייא... חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני".
3. נדף ד/ב - "חציצין דאורייתא ניהו" -- "ניקום וניגזור גזירה לגזירה", תוס' שם ד"ה "דבר תורה".
4. סוכה ו/א - סוגיית המקבילה לעירובין. "חציצין דאורייתא ניהו" - "ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה" (ע"ב).
4. נדה סז/ב - "אמר רבי יצחק דבר תורה" - "ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה".

סעי' ב-ד, [אלו חוטים חוצצים בטבילה]:

5. משנה - מקואות פ"ט מ"א.
6. שבת נז/א - "במה אשה" - "לא פליגי ש"מ" (אמצע ע"ב), תוד"ה "הכא בקטלא" (ע"ב). רא"ש שבת פ"ו סי' א-ב. ר"ן שבת (פרק ו דף כה/ב בדפי הרי"ף) ד"ה "במה אשה", "וכתבו", "תנן", "מודים".

סעי' ה-ל⁴ [שיער, העין, מכה, תחבושת, חץ/קוצ, זיעה, מלמולין, טיט, משקים כדיו וחלב וכו', דם, צבע לנוי, ציפורן (סעי' יח-כא), אבר מדולדל, תכשיט, ניקוי השיניים, בית הסתרים, שיער בפייה, סגרה שפתותיה/ידה, לא תאחז בחברתה, מקווה מצומצם, א"צ להגביה רגליה]:

7. משנה מקואות - פרק ח משנה ה. פרק ט משנה א-ד. פרק י משנה ח... חץ שהוא תחוב באדם [לסעי' יא בשו"ע]. רמב"ם ורבינו שמשון על המשניות.
8. נדה סז/ב - "ואמר רבא לעולם ילמדו" - "גזרה לגזרה" (סז/ב). "לפלוג" [לסעי' ז], "פתחה" (דף סז/א) [לסעי' ז-ט]. (מומלץ ללמוד את תוס' "פתחה" השני ואח"כ את תוס' "פתחה" הראשון).
9. תוספתא מקואות - פרק ה ה' י [לסעי' כט]. פרק ו ה' ד-ה, [לסעי' ט, טו, יח, כא-כג]. פ"ח ה' ד, [דיון חץ לסעי' יא].

הלכה [דברי הרא"ש והרמב"ם לקמן שייכים למרבית הסעי' שבסימן קצ"ח]:

10. רא"ש - ה' מקואות סי' כה - לה. [למעט סי' ל שעוסק בחציצה בכלים. מודפס בסוף מסכת נדה].
11. רמב"ם - ה' מקואות פרק א ה"ז - ה"יב. פרק ב, בעיקר עד ה' טז, וה' כא-כב.
12. נשווה את הדינים הנ"ל - להלכות חציצה בנטילת ידים, שו"ע או"ח סי' קסא.

סעי' לא [איסור טבילה ע"ג כלי⁵]:

13. שו"ע (סימן רא סעי' ו-ט) - איסור טבילה בתוך כלי, (מומלץ כהקדמה לסעי' לא).
14. נדה סז/ב - "אמר רבא אשה לא תעמוד על גבי כלי חרס" - "סילתא נמי בעיתא". תוס' ד"ה "עלי", תוספי הרא"ש, רא"ש ה' מקואות סי' לב, ושם במעדני יו"ט אות מ.
15. ר"ן שבועות - (פ"ב דף ו/ב בדפי הרי"ף) ד"ה "גרסינן בגמרא אשה לא תעמוד" עד ד"ה "האי ריבדא".
16. רמב"ם - ה' מקואות פ"א ה"יא, ופ"ט ה"י.
17. משנה מקואות - פרק ה משניות א-ב, עם פירוש רבינו שמשון, ושם פרק ו משנה ב.
18. רא"ש - ה' מקואות סי' ט (עונה לקושיית רבינו שמשון).
19. שו"ת מהר"ם פדובה (ס"מ לא) - יסייע בהבנת ש"ך (מה) וט"ז (לא), [מומלץ לזרזים בלימודם].

סעי' לג - לד [מקום שיש בו טיט, כשיש חשש שיראו אותה]:

20. נדה סז/ב (סוף העמ"י) - "א"ר שמואל... אשה לא תטבול בנמל" - "ומפצי ביומי תשריי" (סז/א), רש"י ותוס' ד"ה "אשה", תוספי הרא"ש. רא"ש ה' מקואות סי' לג.
21. משנה מקואות (פ"ז מ"ז) - עם פירוש רבינו שמשון שם.
22. ר"ן שבת - דף כט/ב (מדפי הרי"ף) שלשת ד"ה "ודאמרינן".
23. בעה"נ לראב"ד - שער הטבילה עמ' קא סי' א ה' ג, ועמ' קיז סי' ג ה' ז.

⁴ מראי מקומות אלו - יש בהם התייחסות למספר רב של סעיפים, לכן כדאי תחילה ללמוד את המקורות באופן כללי, ואח"כ לפני לימוד כל סעי', לחזור וללמוד את המקורות השייכים לאותו סעי' לפי המובא בב"י.

⁵ בסעי' לא - מומלץ מאוד לראות את המקורות, דבר שסייע להבנת השיטות השונות בסעי' זה.

סע' לה [תטבול כדרך הילוכה]:

24. **נדה סז/א** – "אמר ריש לקיש, האשה לא תטבול אלא דרך גדילתה" – "וכמניקה את בנה", תוסי ד"ה "וכמניקה".
25. **משנה נגעים** - פ"ב מ"ד.
26. **רא"ש** - הלי מקואות סי' לה.

סע' לו-לז, [גובה המקווה]:

27. **חגיגה יא/א** – "דתניא ורחץ (את בשרו) במים" – "ארבעים סאה".
28. **שו"ת הרשב"א** – המובא בב"י.
29. **רמ"א** - סי' רא סע' סו.

סע' לח-לט [הפה ועיניה בשעת הטבילה]:

30. **משנה במקואות** - פ"ח מ"ה – "קרצה שפתותיה – כאילו לא טבלה". [לסעי' לח בשו"ע].
31. **עיקרי השולחן** - סימן קצח בהקדמה לסעי' ז-ט. [לסעי' לט בשו"ע].

סע' מ [השגחה בשעת הטבילה]:

32. **רא"ש** - הלי מקואות סי' כח
33. **בעה"נ לראב"ד** - שער הטבילה עמי קה, סי' א הלי ז, ד"ה "וכשהאשה טובלת" – "שער האשה לא" (עמ"ק).

סע' מא [הפשילה בנה לאחורה וטבלה]:

34. **נדה סז/א** – "אמר רב גידל... נתנה תבשיל לבנה" – "ברדיוני נפל", תוסי ד"ה "נתנה".
35. **רא"ש** – הלי מקואות סי' לד.
36. **רמב"ם** – הלי מקואות פ"ב הי"ב, י"ט, כ"ב. [ושם בכסף משנה להלי' כב, מ"ויש לדקדק" עד "חשו לה אף לבעלה"]. [ובשו"ע סי' קצט – רמ"א סעי' ו, ושו"ע שם סעי' ג].

סע' מב-מד [רגליה, תחבושת, להתפנות, שערות]:

37. **תוספתא** - מקואות פ"ח ה"ד, מ"נכנסו צרות" – סוף הלכה ה.
38. **רמב"ם** - הלי מקואות פ"ב ה"ח – ה"ט.

סע' מה – מז [אבק, טבלה בבגדיה, כינים]:

39. **תוספתא** - מקואות פ"ח ה"א, "היו רגליו" – "ארבעים סאה טהור".
40. **ביצה יח/א** – "נדה... מערמת וטובלת בבגדיה".
41. **רמב"ם** - הלי מקואות, פ"א ה"ז, פ"ב ה"י.

סע' מח [כוונה בטבילה, הצנעת הטבילה]:

42. **משנה מקואות פ"ה מ"י** – "גל שנתלש ובו 40 סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים".
43. **חולין לא/א** – "איתמר נדה שנאנסה וטבלה" – עד סוף לא/ב.
44. **רמב"ם** - הלי מקואות פ"א ה"ח.
45. **ר"ן חולין** - (דף זא בדפי הרי"ף), ד"ה "הא הפילה".
46. **הגהות אשר"י** – על הרא"ש חולין פ"ב סי' ח.

סימן קצ"ט – [החפיפה, ההכנות לטבילה]**שצריכה האשה לבדוק בית הסתרים ודיני חפיפה בשבת ובחול****סע' א – ב, [ההכנות לטבילה (סעי' א) ובמה חופפת (סעי' ב)]:**

1. **ב"ק פב/א** - "עשרה תקנות תיקן עזרא" – "ותיקן טבילה לבעלי קריין".
ושם "ושתהא אשה חופפת" – "ואתא איהו תיקן חפיפה", תוד"ה "ושתהא אשה".
2. **נדה סו/א** - "אמר רבא אשה לא תחוף" – "ולמטבל בליליא" (דף סו/ב), תוד"ה "אם סמוך לחפיפה".
3. **רא"ש** - הלי מקואות סי' לז, "ודין חפיפה כתב ה"ר שמעיה בשם רש"י" - עד סוף הסימן.
4. **רמב"ם** - הלי מקואות פרק ב הלי טז, יח.
5. **ר"ן** – (שבועות פרק ב דף וא בדפי הרי"ף), ד"ה "מסריד" – "לא מצי מבלל".
6. **ת"ה לרשב"א** – (בית ז שער ז דף לא/א) – "דבר תורה האשה" – "אהל מסרד מזיא" (דף לא/ב), ושם בקצר דף לב "הטובלת צריך שלא" – "שמסבכין את השער".

סע' ג - ז, [מתי זמן החפיפה?]

7. **נדה סז/ב** - "אמר רב הונא אשה חופפת באחד בשבת"---"הא דלא אפשר" (סח/א), וכל התוסי' שבדף סח/א. ובדף סז/ב תוסי' ד"ה "משום" [סוף התוסי' יורבינו משולם... , לסעי' ז].
8. **רא"ש** - הלי' מקואות סיי' לז' "שלח רבין באיגרתיה" - "דהרחקת חפיפה מטבילה".
9. **רמב"ם** - הלי' מקואות פרק ב הלי' טז.
10. **ר"ן** - (שבועות פרק ב דף זא בדפי הרי"ף) "וכדשלח רבין באיגרתיה" - סוף הפרק.
11. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הטבילה עמי קטו סיי' ג הלי' ו) ד"ה "והלכתא" - "מוצאי יו"ט". [לסעי' ו בשו"ע].
12. **ת"ה לרשב"א** - (בית ז' שער ז דף לא/ב) "אמר רב הונא" - "לשמור עצמה בשעת טבילה", ושם בקצר דף לב "חפיפה צריכה להיות" - "כל גופה ושערות ראשה שלא יהיה דבר חוצץ".

סע' ח - יג, [כשלא חפפה או לא עיינה סמוך לטבילתה או כשנמצא עליה דבר חוצץ לאחר טבילתה, (הבדלים בין שאר הגוף לדין בית הסתרים):

13. **נדה סז/ב** - "אמר רבין בר רב אדא"---"ולמטבל בליליא", תוד"ה "אם סמוך" [מתחילת התוסי' עד המילים "ושוב פירש ר"ת"], ותוסי' ד"ה "איכא בינייהו". [לסעי' ט-י בשו"ע].
14. **רמב"ם** - הלי' מקואות פרק ב הלי' יז, השגת הראב"ד שם והלי' כג. [לסעי' י-יא בשו"ע].
15. **ר"ף** - (שבועות פרק ב דף ו/ב מדפי הרי"ף) "אמר רבא טבלה ועלתה" - "איכא בינייהו סמוך לחפיפה טבילה", **ר"ן** שם [ועי' בהגהות והערות, בהערה (נג) על הבי"ל]. [לסעי' ח, י בשו"ע].
16. **בעה"נ לראב"ד** - (שער הטבילה עמי קו, סיי' ב הלי' א-ב) "אמר רבא לעולם" - "וא"צ שיבואו בהם המים". [לסעי' ט, יב, בשו"ע העוסקים בדין בית הסתרים].
17. **חולין ג/א** - "טבל ועלה ונמצא עליו דבר" - "ברי לי שלא היה עלי קודם לכן". [לסעי' יא בשו"ע].
18. **נדה סז/א** - "אמר רב גידל אמר רב"---"ברדיוני נפלי", תוד"ה "נתנה תבשיל". [לרמ"א סעי' ו ולשו"ע סעי' יג].
19. **רמב"ם** - הלי' מקואות פרק ב הלי' יט, כב, [לסעי' יג בשו"ע].
20. **ת"ה לרשב"א** - (בית ז' שער ז דף לא/ב) "אמר רב טבלה ועלתה" - "אלא שיש להחמיר". ושם בקצר דף לא/א "חפפה ועיינה בעצמה" - "עסק הדברים חוצצין". [לסעי' ח-יג בשו"ע].

סימן ר - אימתי תעשה ברכת הטבילה

1. **פסחים ז/ב** - "דכו"ע מיהא מעיקרא"---"ויצונו על הטבילה", תוד"ה "על הטבילה".
2. **ר"ף** - פסחים (דף ג/ב בדפי הרי"ף) "ומיבעי ליה לאיניש"---"ואין צריכין טבילה" (דף ד/א), ר"ן ד"ה "חוץ מן הטבילה וד"ה "אבל".
3. **רא"ש** - פסחים פ"א סוף סיי' י ד"ה "..." כל המצוות כולן" עד סוף הסימן.
4. **רא"ש** - בהלכות נדה בקיצור [עמי' צו מדפי הרא"ש במסכת נדה], "וכשפושטת מלבושיה" - "ותפשוט חלוקה ותטבולי".
5. **ברכות כב/ב** - משנה "היה עומד בתפילה" - "ד' אמות".
6. **ברכות כה/ב** - "ואם לא יתכסה במים"---"והלכתא נוגע אסור רואה מותר", תוד"ה "והרי לבוי".
7. **ברכות כד/א** - "אמר מר זה מחזיר פניו"---"טוחות בקרקע".
8. **רמב"ם** - הלי' ברכות פרק יא הלי' ז.
9. **שו"ע** - או"ח סיי' עד, ומשנה ברורה שם בפרט ס"ק ד-יז. וסי' עה סעי' ד ומשנה ברורה ס"ק יט.

עיקרי השולחן

ובו יבוארו
פסקי השו"ע והרמ"א
עם מקורותיהם
בש"ס ובראשונים
ודברי הנו"כ על השו"ע

עיקרי השולחן

סימן קפג

ובו סעיף אחד

אשה שרואה
טיפת דם -
צריכה לישב ז'
נקיים

הקדמה לסימן קפג (על פי הבית יוסף)

1. **ההבדלים בין נדה לזבה מדין תורה** (ע"ע לקמן בס"י קצז, עמ' 379 בהקדמה לסעי' ג-ה):

זָבָה	נְדָה	
זה זמן שהאשה לא ראויה לראות דם	זה זמן שהאשה ראויה לראות דם	
פסוק כה: וְאִשָּׁה כִּי יִזְבַּח זֹבֵב דָּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת נְדָתָה אוֹ כִּי תִזְוֵב עַל נְדָתָה כָּל יְמֵי זֹבֵב טְמֵאתָה כִּימֵי נְדָתָה תִּהְיֶה טְמֵאָה הוּא. פסוק כח: וְאִם טָהְרָה מִזֹּבָה וְסִפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהָר.	פסוק יט: וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָה שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנְדָתָה... נטהרת לאחר שעברו ז' ימים מתחילת ראיית הדם (ובלבד שפסקה לראות דם).	המקור בתורה (ויקרא ט"ו פסוקים יט-לג)
זבה קטנה [זו שראתה יום או יומיים] - נטהרת לאחר ששמרה יום אחד בטהרה. זבה גדולה [זו שראתה ג' ימים רצופים] - נטהרת לאחר ששמרה 7 נקיים.	רק יום לאחר גמר ראייתה, מתחילה למנות ז' נקיים, [וזו חומרא].	מתי נטהרת?
מדין תורה [מותרת לטבול ביום] [השביעי לאחר הנץ], אך לא תשמש עד הלילה [וע"ע בב"י עמ' ג]. [ורבנן אסרו שתטבול ביום, אלא תטבול בלילה (סי' קצז סעי' ג)].	מתחילת ראייתה מונה ז' ימים [כולל יום ראייתה] וא"צ שיהיו נקיים, [וזו קולא].	ממתי מתחילה למנות ז' ימים והאם צריך שיהיו נקיים?
זבה גדולה - צריכה להביא קרבן ביום השמיני (ויקרא ט"ז כ"ט)	אינה טובלת ביום אלא טובלת בלילה [במוצאי היום השביעי]. כפי שלמדו מהפסוק בויקרא טו: "שבעת ימים תהיה בנדתה" - תהא בנדתה כל שבעה [רש"י נדה ס"ב וב"י עמ' ב].	[כשכלו ימי טומאתה] האם מותרת לטבול ביום?
	א"צ להביא קרבן.	האם צריכה להביא קרבן, לאחר טהרתה?

2. **מחלוקת השיטות מתי נחשבת ל"נדה" ומתי נחשבת ל"זבה":**

נדה עב/ב - ואחד עשר יום שבין נדה לנדה - הלכה למשה מסיני.

11	7	11	7
ד	ג	ב	א

רמב"ם¹ - 7 נדה, 11 זבה, 7 נדה, 11 זבה [וכן לעולם עד שתעקור את וסתה].

רש"י² - **נקראת נדה** - בראיית הדם הראשון שאחר י"א יום של זבה [שלא ראויה לראות בהם]. [אמנם אם ראתה דם בהיותה זבה ג' ימים רצופים, חוזרת לנדות רק אחר 7 נקיים].

נקראת זבה - דווקא כשראתה דם ב-11 יום **שסמוכים** אחר 7 ימי נדות שראתה בהם דם. [ואם לא ראתה דם ב-7 הימים, אלא ראתה ב-11 יום, היא לא זבה אלא נדה].

הסבר הגמ' - אחד עשר יום שבין נדה לנדה - לפי כל שיטה הוא כדלקמן:

רמב"ם - תקופת זבה - היא בין ז' ימי נדה, לז' ימי נדה שאח"כ **שראויה** לראות בהם, ואף אם לא ראתה בימי נדה, דם שתראה בין התקופות יחשב לדם זבה.

רש"י - תקופת זבה - היא בין **טומאת נדה לטומאת נדה** שאח"כ, ולכן נחשבת לזבה דווקא בי"א יום שסמוכים אחר ימי נדה **שראתה וניטמאת** בהם, אך אם לא ראתה דם בימי נדה, דם שתראה אח"כ לא יהיה דם זבה, אלא דם נדה.

¹ **רמב"ם** (איסורי ביאה, פ"ג ה"ט) - "כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות או עד שיעקר הוסת ליום אחר, **תספור לעולם** שבעה מתחלת יום הוסת ואחריהן אחד עשר [ואחריהן] **שבעה** ואחריהן אחד עשר...". [ובחוו"ד דעת (ב) ביאר את הרמב"ם אחרת ממה שכתבנו לעיל וז"ל: "מבואר מדבריו (של הרמב"ם) דדווקא אשה שאין לה וסת סופרת לעולם ז' וי"א, אבל (אשה) שיש לה וסת מתחלת לספור מיום וסתה ימי נדותה אף שחל יום וסת באמצע ימי הזיבה...". (וע"ע במגיד משנה פ"ח ה"י, פרדס רימונים (סי' קפג, הקדמה פתחי נדה), ערוך השולחן סק"יב - כ"ו, משך חכמה (ויקרא ט"ז, ד"ה שבעת ימים), חזון יחזקאל פ"ט ה"ג, כתבי הגר"ז ערכין ח"א, ובי"תוספת אה"י לרב קדר זצ"ל בביאור לשיטת הרמב"ם). **והחתם סופר** (יו"ד סי' קמג ד"ה ואמנם) **כותב שאין לסמוך בזה על הרמב"ם אפילו לסניף בעלמא!**

² **רש"י** מובא בערכין ח"א משנה. **וכן שיטת רוב הפוסקים**, ע"ע **רמב"ן** (חי' נדה נד/א, ד"ה מדאמרין, ובהלכותיו פ"א הל' י"ב) **ורבינו יונה** (ברכות כא/ב ד"ה בנות).

דוגמאות לנפק"מ בין רש"י לרמב"ם:

נפק"מ א' - ראתה דם ב-א' בחודש ואח"כ ראתה עוד פעם דם רק ב-כ"ו לחודש, כך:

א- 7 נדה	ב- 11 זבה	ג- 7 נדה	ד- 11 זבה
ח, ט, י, יא, יב, יג, יד, טו, טז, יז, יח,	יט, כ, כא, כב, כג, כד, כה,	כז, כח, כט, ל, א, ב, ג, ד, ה, ו,	ז, ח, ט, י, יא, יב, יג, יד, טו, טז, יז, יח,
✓			✓
ימי הראיה			תאריך בחודש

רש"י – הדם שראתה בכ"ו לחודש הוא דם **נדות**³, ותטבול בליל ח' לראייתה.

רמב"ם – הדם שראתה בכ"ו לחודש הוא דם **זיבות**⁴ [מכיון שהגיעו ימי זבות], ולכן:

אם ראתה דם יום או יומיים – שומרת רק יום בטהרה [וזו קולא ביחס לרש"י].
ואם ראתה דם ג' ימים – היא זבה גדולה וצריכה לספור ז' נקיים [וזו חומרא ביחס לרש"י].

נפק"מ ב' - ראתה דם ב-א' בחודש ואח"כ ראתה ב-ט"ז, י"ז, וי"ח בחודש, [שנעשית זבה גדולה וצריכה לספור ז' נקיים].
 ואח"כ ראתה שוב דם ב-כ"ה בחודש [שהוא היום האחרון של ה-ז' נקיים], כך:

א- 7 נדה	ב- 11 זבה	ג- 7 נדה	ד- 11 זבה
ח, ט, י, יא, יב, יג, יד, טו, טז, יז, יח,	יט, כ, כא, כב, כג, כד, כה,	כז, כח, כט, ל, א, ב, ג, ד, ה, ו,	ז, ח, ט, י, יא, יב, יג, יד, טו, טז, יז, יח,
✓	✓✓✓	✓	
ימי הראיה			תאריך בחודש

רש"י – הדם שראתה ב-כ"ה בחודש, הוא דם **זיבות**⁵ **שסותר** את כל הז' נקיים, ומונה מחדש ז"נ בכדי לטהר מזיבה.

רמב"ם – הדם שראתה ב-כ"ה בחודש, הוא דם **נדות**⁶ ואין סותר את כל ה-ז' נקיים, אלא רק אותו היום [שאינו עולה למניין ז"נ], ותסיים את הז"נ של הזיבה ב-כ"ו בחודש⁷ (רמב"ם פ"ז הי"א).

ההבדלים הנ"ל בין נדה לזבה - הם מעיקר הדין [לפי דין תורה].

אולם בזמן הזה - החמירו אפילו כשראתה רק טיפת דם כחרדל, יושבת עליו ז' נקיים כזבה גדולה, [מהטעם שהובא בטור ובב"י עמ' ז ולקמן בהרחבה לסעי' א].

³ לרש"י והרמב"ן - זה דם נדות, כיון שזה הדם הראשון שהיא רואה אחר 11 של זבות (שבחלק ב'), וזה לא דם זיבות כיון שלא ראתה בז' של נדות (שבחלק ג').
⁴ לרמב"ם זה דם זיבות - כיון שהגיעו 11 ימי הזיבה [שלא ראויה לראות בהם].
⁵ לרש"י והרמב"ן - זה דם זיבות, כל עוד לא תספור ז' נקיים, ורק אחרי הז"נ תחזור לימי נדות.
⁶ לרמב"ם - זה דם נדות, כיון שהגיעו 7 של ימי הנדה [שראויה לראות בהם].
⁷ ומכל מקום אף לרמב"ם, יהיה לה טומאת נדה ל-7 ימים [מהראייה של כ"ה בחודש] (ויקרא טו).

סעיף א

אשה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון - טמאה, והוא שתרגיש ביציאתו. ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא - טמאה, אף על פי שלא יצא לחוץ. ואפילו לא ראתה אלא טיפת דם כחרדל - יושבת עליו שבעה נקיים. הגה: כאשר יתבאר משפטן לקמן סימן קל"ו. ואין חילוק בין פנויה לנשואה לענין איסור נדה (ריב"ש סימן תכ"ה מביאו ב"י), כי כל הבא על הנדה חייב כרת.

נושא הסעיף: מתי האשה טמאה?

1. מהתורה - האשה טמאה - דווקא בקיום 6 תנאים שלקמן [וסימן המחשי"ב].

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>א נדה נז/ב - אמר שמואל בדקה קרקע עולם, וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה שנאמר בבשרה עד שתרגיש בבשרה. [מ"בבשרה" למדים שטמאה משיצא הדם לבית החיצון ואף שהדם לא יצא מחוץ לבשרה, (כדלקמן בנדה מ/א), ומההיתור של ה-ב בבשרה למדים עד שתרגיש בבשרה. (וע"ע בתוספי הרא"ש דף כא/ב ד"ה מאי, ובקובץ תשובות לגר"ש אלישיב ח"א סי' פד].</p>	<p>ה <u>הרגישה ביציאת הדם.</u>^א</p>
<p>ב תו"כ - ואשה כי תהיה זבה, יכול אפילו זבה מכל מקום תהא טמאה, ת"ל "והיא גלתה את מקור דמיה" (ויקרא כ"ח), לימד על דמים שאינם אלא מן המקור [רחם]. (תו"כ מצורע פרשת זבים פרשה ד פרק ו).</p>	<p>ז <u>בזקור - דווקא דם מהמקור</u> [=רחם].^ב</p>
<p>ג נדה יט/א - חמשה דמים טמאים באשה: האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי האדמה וכמוזוג... גמי - א"ר אבהו אמר קרא דמיה דמיה הרי כאן ארבעה, והא אנון חמשה תנו? אמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה.</p>	<p>ח <u>חמשה דמים - דווקא.</u>^ג</p>
<p>ד נדה פא/ב - הרואה דם בשפופרת מהו? "בבשרה" אמר רחמנא ולא בשפופרת... בשפופרת כולי עלמא לא פליגי דטהורה... [כלומר מהתורה טמאה, דווקא כשאינו חיצוה בין הדם היוצא מהמקור לבשרה, אבל אם הדם יצא דרך שפופרת, כגון שהצמידה שפופרת לפתח הרחם והדם יצא החוצה מבלי שיגע בבשרה, היא טהורה (סימן קפח סעי' ג)].</p>	<p>ט <u>שלא תהיה חציצה - בין הדם לבשר בשעה שהדם יוצא מהמקור.</u>^ד</p>
<p>ה נדה מא - כל הנשים מטמאות בבית החיצון שנאמר דם יהיה זובה בבשרה. אבל הזב ובעל קרי אינו מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ... ומטמאין בכל שהוא אפילו כעין החרדל ובפחות מכו.</p>	<p>י <u>יצא לבית חיצון - ואף שהדם לא יצא מחוץ לגופה,</u> וטמאה אף כשראתה רק טיפת דם כחרדל.</p>
<p>ו מהתורה - טמאה רק כשראתה בעת נדתה או זיבתה, אולם כשרואה דם בימי טוהר [שלאחר ימי טומאת לידה], אינה טמאה (ויקרא יב/ד-ה. ובהקדמה לסי' קצד). וכן דם קישוי שיוצא מן האשה בשעת חבלי לידה לפני לידת הולד, אם יצא בימי זיבתה, מן התורה טהור. (רמב"ם הל' איסורי' פ"ה ה"ה, פ"ז ה"א. ע"ע ב"בית יעקב" להרה"ג ר' יעקב נבון עמ"ע, ר"ג).</p>	<p>יא <u>בימי נדה וזיבה</u>, [ולא בדם טוהר ולא בדם קישוי].^ה</p>
<p>ז נדה לזב - אשה כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור... ופרש"י - זוב מכל מקום ואפילו אונס וכל שכן מרצון. באונס - פירושו ע"י קפיצה. ברצון - כפי טבע האשה מחמת עצמה (ט"ז א).</p>	<p>- וטמאה בין שראתה באונס בין שראתה ברצון.^ו</p>

2. מדרבנן - אפילו כשראתה רק טיפת דם, יושבת ז' נקיים [כזבה גדולה]. [ולהלן השתלשלות ההלכה מדין דאורייתא לחומרא

תום, לפי חסבר הט"ז א].

<p>א נדה כ/ב - בגמ' מסופר על רבי יוחנן ורב זירא ועולא שלא בדקו דמים. והטעם שהחמירו לטמא כל דם - שמא יטעו לטהר דם טמא. ומזה למדים שגם הדורות הבאים, לא יסתכלו במראה הדם ויטמאו כל דם (עפ"י הבי"ע עמ"ה).</p>	<p>שלב א' - החמירו לטמא כל מראה אדום.</p>
<p>ב נדה ס/א - התקין רבי בשדות, ראתה יום אחד תשב ששה [נקיים ר"י] [והוא, ראתה] שניים תשב ששה [נקיים ר"י] [והן, ראתה] שלושה תשב שבעה נקיים. והטעם שהחמירו שצריכה נקיים - שמא תראה דם טהור ואחר מספר ימים תראה דם טמא, ותחשוב שכעת היא מסיימת ימי נדות, בעוד שבאמת כעת רק מתחילה ימי נדות [ומכאן טמאה לז' ימים], לכן הצריכה שדמם האחרון שתראה, תספור נקיים.</p>	<p>שלב ב' - החמירו שצריכה נקיים על כל דם: 6 נקיים - אם תראה דם יום או יומיים. 7 נקיים - אם תראה דם ג' ימים.</p>
<p>ג נדה ס/א - אמר רבי זירא - בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו ראוות טפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים.</p>	<p>שלב ג' - החמירו שצריכה 7 נקיים - על כל טיפת דם.</p>
<p>והטעם שהחמירו לספור ז'נ - שמא יטעו בין 6 נקיים של נדה, ל-7 נקיים של זבה. [כיון שזבה גדולה שרואה אפילו רק טיפת דם, צריכה לספור ז' נקיים מחדש, לכן הצריכו שכל הרואה דם תספור ז' נקיים. ומקרה נוסף שחששו לו, הוא שמא תראה דם יומיים ובבין השמשות, ותטעה לחשוב שראתה ב' ימים ולא ג' ימים, לכן הצריכו שכל הרואה דם תספור ז' נקיים. (וע"ע בב"י עמ"ז)].</p>	<p>רמ"א: אין חילוק בין פנויה לנשואה לענין איסור נדה והבא על הנדה חייב כרת (ריב"ש).</p>

הרחבה לסעיף א - פת"ש (א)

מה נקראת הרגשה⁸ שבה טמאה מהתורה? (סימנך נמ"ל) - ואם הרגישה אחת מהרגשות אלו טמאה מהתורה.

ב - נזדעזע גופה.

ג - מקורה נפתח.

ד - לח - מרגשת זיבת דבר לח ממנה מבפנים (חוות דעת)⁹. [אולם לחת"ס, זה לא נחשב להרגשה]¹⁰.

ויש מקרים שהיא טמאה מהתורה אע"פ שהיא לא הרגישה - וזה מכיון שעשתה דבר שמנע ממנה מלהרגיש את יציאת הדם.

ולכן לחוות דעת היא טמאה מהתורה כשמצאה דם [אחר דבר פנימי שמנע ממנה מלהרגיש כגון]:

- (1) אחר שבדקה בעומק.
- (2) או אחר תשמיש.
- (3) או אחר הטלת מי רגליים.

אך טמאה מדרבנן כשלא הרגישה ומצאה דם [אחר בדיקה חיצונית] כגון:

- (1) אחר קינוח.
- (2) או כשלא הכניסה את ה"עד" בעומק, אלא מהפרוזדור ולחוץ ומצאה דם. [טמאה מדרבנן, ואין לטמאה מהתורה, מכיון שדברים אלו לא מונעים ממנה להרגיש את יציאת הדם].

מאיזה מקום דם שיוצא מטמא? פת"ש (ב)

כשיוצא הדם מהבית הפנימי [מהמקור] לבית החיצון [פרוזדור] - טמאה אף שהדם לא יצא מהבית החיצון אל מחוץ לגופה.

ביציאת דם מבית החיצון [הפרוזדור] אל מחוץ לגופה - אין בכך טומאה נוספת.

[והנפק"מ תתבאר להלן - דאם הדם זב בבשרה מהמקור, היא טמאה מהתורה, ואם הדם לא זב על בשרה אלא דרך שפופרת שהייתה מהמקור עד מחוץ לגופה (או דרך מזרק רפואי), היא טהורה (כבסימן קפח סעי' ג), וכאן קמ"ל הפת"ש שבמקרה שהדם זב מהבית הפנימי (המקור) עד לבית החיצון דרך השפופרת (ולא ע"ג הבשר), ומהבית החיצון אף שהדם זב על בשרה עד שיצא מחוץ לגופה, אין בכך טומאה והאשה טהורה].

ההבחנה בין טומאה מדאורייתא לטומאה מדרבנן (ש"ד ב):

כשראתה בהרגשה - היא טמאה מהתורה.

וכשלא הרגישה וראתה כתם בשיעור של "כגריס ועוד" - היא טמאה מדרבנן (סי' קצ סעי' ה).

מה הדין כשראתה בלא הרגשה, מראה שהוא בודאי מגופה [מהמקור],

כגון כשקינחה את עצמה ומצאה מראה בשיעור של "כגריס" או פחות מכך?

תורת השלמים (א) - טהורה [כיון שזה פחות מ"כגריס ועוד" וכן פסק בטהרת הבית הקצר (סי' א סעי' ו, וסי' ח סעי' א)].

כרתי ופלתי (סי' קפג) - טמאה מדרבנן [ומה שאמרנו שבכתם קטן מ"כגריס ועוד" היא טהורה כשלא הרגישה, זה דווקא כשיש ספק שמא זו מאכולת (כינה), אולם כשידוע בודאי שהכתם בא מגופה, טמאה אף שהכתם קטן מ"כגריס ועוד"¹². וכן פסקנו: הגליון מהרש"א (סימן קפג ס"ק ב), ושבת הלוי (סימן קצ בסיכום ההלכות סעי' א ס"ק ט). ועי' בדברינו לקמן בסימן קצ עמ' 173, שלשיטת הסד"ס - כתם שהוא ודאי מגופה מטמא מהתורה, אף כשהכתם קטן מ"כגריס" ועי' לקמן עמ' 248 בהערת שוליים].

⁸ ובעניין הרגשה בזמן הזה - עי' ערוך השולחן (סי' קפג סעי' סא-סב), ציץ אליעזר (ח"ו סי' כא, א) ושו"ת יביע אומר (ח"ה יו"ד סי' טו), קובץ תשובות לגרי"ש אלישיב שליט"א (ח"ה סוף סי' פד).

⁹ ויש מחלוקת בין החוות דעת לנודע ביהודה - כפי שהובא בחוות דעת סימן קצ (סי' א), ד"ה "אמנם נראה".

¹⁰ וכן פסק טהרת הבית הקצר (סי' א סעי' ז) שבהרגשת זיבת דבר לח - אינה טמאה מהתורה אלא מדרבנן.

והחתם סופר (סי' קט), כתב שהרגשת עקיצת מי רגלים - היא כהרגשות הגמורות מהתורה (סי' קצ פת"ש ו).

¹¹ ובדרכי טהרה (פ"ה) - פסק כחוות דעת שטמאה מהתורה במקרים הנ"ל, אולם כל זה דווקא כשבדקה ב"עד בדוק", אך אם במקרים הנ"ל בדקה ב"עד שאינו בדוק", טמאה רק מדרבנן. אולם עי' בטהרת הבית (סי' א סעי' ה), ובטה"ב הקצר (סי' א סעי' ח-ט).

¹² ובדין כתם שנמצא אחר השינה - עי' בסימן ק"צ בהרחבה לסעי' מ"ח, בבאור לתורת השלמים (ג).

¹² היה מקרה שהרמ"א (בשו"ת סי' צז) טימא כתם אדום פחות מ"כגריס ועוד", כשבצירוף למראה הטהור שעמו [שהיה ודאי מגופה], היה יותר מ"כגריס" (עי' סי' קצ בטי"ז (מא) בעניין אשה מוכת שחין).

עיקרי השולחן

סימן קפד

ובו י"ב סעיפים

שצריך לפרוש
מהאשה עונה
קודם לוסתה

סעיף א

רוב הנשים יש להם וסתות (פי' זמן קבוע אורח כנשים) לראות בזמן ידוע, כגון: מעשרים לעשרים יום או משלשים לשלשים יום. וכל אשה שיש לה וסת קבוע - בא עליה שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש (רמב"ם). הנה: גם אין לה להחמיר לבדוק עצמה, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, שלא יהא לבו נוקפו ופורש (טור ומרדכי ריש הלכות נדה ורוב הפוסקים). אבל שלא בשעת תשמיש, כל המרבה לבדוק - הרי זו משובחת.

נושא הסעיף: האם בודקת את עצמה סמוך לתשמיש [כשיש לה וסת קבוע]?

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>^א <u>נדה יג/א</u> - כל היד המרבה לבדוק בנשים [הרי זו] משובחת ובאנשים תקצץ.</p> <p>^ב <u>נדה יב/א</u> - בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה, אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה? (לפני תשמיש תוסי) אמר ליה לא תבדוק. ותבדוק ומה בכך? א"כ לבו נוקפו ופורש.</p> <p>^ג <u>הסעיף עוסק</u> - כשמשתת לא בעונת וסתה. דאילו בעונת וסתה בעלה צריך לפרוש ממנה (כבסעי' ב).</p> <p>^ד ובעניין בדיקות לפני תשמיש ואחריו - ע"ע סי' קפו ולהלן בהרחבה לסעיף.</p>	<p>1. <u>שלא בשעת תשמיש</u> - כל היד המרבה לבדוק הרי זו משובחת.^א</p> <p>2. <u>אך סמוך לתשמיש</u>^ב (והוא שלא בעונת וסתה)^ג:</p> <p><u>שו"ע</u> - אינה צריכה לבדוק לפני תשמיש. <u>רמ"א</u> - גם אין יכולה להחמיר לבדוק עצמה לא לפני ולא אחרי תשמיש, שלא יהיה לבו נוקפו ופורש. <u>ובסימן קפו סעי' א</u> - השו"ע סתם (בדעה א') כרמ"א.^ד</p>

הרחבה לסעיף א

א] אשה שיש לה וסת קבוע - האם צריכה לבדוק את עצמה סמוך לתשמיש?

השו"ע - [בסי' קפו, סעי' א] סתם (בדעה א') כרוב הפוסקים (והרמ"א כאן), אולם הביא (בדעה ב') את הרמב"ם, שאשה שיש לה וסת קבוע: לפני תשמיש - הצנועות בודקות את עצמן.
אחרי תשמיש - הבעל ואשתו צריכים בדיקה כל אחד בעד אחר.

מה פוסק השו"ע?

תורת השלמים (סי' קפד סק"ב) - לפי השו"ע יש לנהוג כרמב"ם, ולפיכך הרמ"א חולק על השו"ע בשני דברים: לשו"ע - לפני תשמיש, א"צ לבדוק אך יכולה להחמיר ולבדוק. ולאחר תשמיש, האשה חייבת לבדוק את עצמה. לרמ"א - אשה אינה צריכה לבדוק לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ואף אינה יכולה להחמיר על עצמה ולבדוק. (ומהגליון מהרש"א משמע כתוה"ש. וע"ע בשי"ך ב ובהגר"א ב).

טהרת הבית - הלכה כ"שו"ע סתם"

[ולפיכך השו"ע מודה לרמ"א שמי שיש לה וסת קבוע אינה יכולה להחמיר על עצמה לבדוק לא לפני תשמיש ולא אחרי תשמיש, בכדי שלא יהיה לבו נוקפו ופורש (טהרת הבית סי' ג ע"ו, ובהערות ע"מ קמג). וע"ע ביד אברהם על השו"ע].

ב] אשה שאין לה וסת קבוע - האם צריכה לבדוק את עצמה סמוך לתשמיש [כשמשתת תוך 30 יום לראייתה]? (פתי"א א)

השו"ע - [בסי' קפו סעי' ב] סתם (כרי"ף ורמב"ן) רק בג' פעמים הראשונות שמשמשת, צריכה בדיקה [לפני ואחרי תשמיש] ואם הוחזקה שאינה רואה, אינה צריכה עוד לבדוק. והוסיף בשם הרמב"ם אשה שאין לה וסת, צריכה בדיקה לעולם קודם תשמיש ואחר תשמיש.

^א מהש"ך (ב) - משמע שאשה שאין לה וסת קבוע, א"צ לבדוק את עצמה כשמשתת תוך 30 יום לראייתה. [דכל שלא קבעה וסת, מסתמא וסתה ביום ה-30, ולכן כל עוד לא הגיע וסתה מותרת לשמש בלא בדיקה. והש"ך (בסוף סי' קפו) - כתב א"צ בדיקה לא לפני תשמיש ולא אחרי תשמיש, ואדרבה אין לה להחמיר ולבדוק. (דכן דעת רוב הפוסקים חוץ מהרמב"ם)].

^ב גליון מהרש"א - אשה שאין לה וסת קבוע, צריכה לבדוק את עצמה תוך 30 יום לראייתה. [דמה שאמרו שאשה שאין לה וסת, וסתה ביום 30, הוא להחמיר עליה לפרוש ביום ה-30, ולא להקל עליה דמשום כך תהיה מותרת לשמש בתוך 30 יום בלא בדיקה. דכן מוכח מסי' קפו, שאשה שאין לה וסת קבוע צריכה בדיקה לעולם בשעת תשמיש. וכן פסק הכרתי ופולתי שהובא בפת"ש א].

סד"ט (א) וחוו"ד (א) - ביארו שכוונת הש"ך כאן היא: שבתחילת ראייתה שלא ידוע למתי תקבע וסת, אזי בתוך 30 יום זה נקרא שלא בשעת וסתה, ולכן א"צ לבדוק עצמה. אבל משהוחזקה בג' פעמים שאין לה וסת קבוע, צריכה בדיקה לעולם (וזו כוונת הדין שהובא בשו"ע בסימן קפו סעי' ב בשם הרמב"ם).

סעיף ב

בשעת וסתה: צריך לפרוש ממנה עונה אחת, ולא משאר קריבות אלא מתשמיש (המטה) בלבד. אם הוא ביום: פורש ממנה אותו היום כולו אפילו אם הוסת בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו, וכן אם הוא בתחלתו, פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו. וכן הדין אם הוא בלילה: פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו, בין שקבעה וסת בשלש פעמים או בפעם אחת. הגה: וכל זה לא מייירי אלא בוסת התלוי בימים אבל לא בוסת התלוי בשינוי הגוף (ב"י בשם הראב"ד), ועיין לקמן סימן קפ"ט. ואשה שמשנית וסתה להקדים ב' או ג' ימים, או לאחר כשמונה זמן וסתה, לריך לפרוש ממנה ב' או ג' ימים קודם או אחריו. (הגהות מיימוניות הל' איסורי ביאה פ"ח ס"ק א'). ועיין לקמן ס"י קפ"ט.

נושא הסעיף: חיוב פרישה בעונת וסתה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה סג/ב (שבועות יח/ב) - "והזרתם את בני ישראל מטומאתם", מכאן א"ר ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן, וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחריתי, לא אותה עונה. (וכרבי יהודה במשנה שם). [האם חיוב פרישה מהתורה או מדרבנן - עיין לקמן בפת"ש].</p> <p>כמה עונות צריך לפרוש?</p> <p>ש"ע [כרוב הפוסקים] - די בכך שפורש ממנה עונה אחת בשעת וסתה. אם ראתה ביום פורש ביום, ואם ראתה בלילה, פורש בלילה. בין שהלילה או היום, קצר או ארוך. וכן פסקו: הט"ז (ב), רע"א (ג), חו"ד (ג) פת"ש (ז), תוה"ש (ח) וטה"ב סי' ב סעי' א'.</p> <p>שלא כאביאסף - שדורש שכל עונה שפורש ממנה תהיה לפחות 12 שעות.</p> <p>[וכתבו הבי"ח והמעדני מלך שיש סמך לכך מנדה סה/ב. והט"ז ב - כתב שאין להביא ראיה מנדה סה/ב לאביאסף, מכיון ששם מדובר לעניין בתולה ולא לעניין נדה. וחיובו ה-12 שעות לפי האביאסף: אלו 6 שעות לפני הוסת ו-6 שעות אחרי הוסת. אולם בנקודות הכסף אי' ביאר אחרת, ועיי"ש שהביא ראיות לאביאסף].</p> <p>ש"ך כאור זרוע - פורש מאשתו ל-24 שעות, עונה שצריכה לראות ועונה קודם¹.</p> <p>[ב"ח - הירא לדבר ה' נוהג כאו"ז. וכן בשבט הלוי (סיכום ההלכות סעי' ב' ס"ק ב) ובדרכי טהרה פרק ו'. אד לט"ז (ג) רע"א (ג) וחוו"ד (ג) - אין להחמיר כאו"ז, מכיון שמפורש בתלמוד לקולא ובפרט בוסתות דרבנן].</p> <p>ממה צריך לפרוש?</p> <p>ש"ע [כרוב הפוסקים] - פורש רק מתשמיש, אבל בשאר קריבות אפילו חיבוק ונישוק מותר.²</p> <p>[וכן דעת ראב"ד, רשב"א, רמב"ן ורש"י (יבמות סב/ב), וכן משמע מהרמ"א סעי' י. וכן בטה"ב סי' ב סעי' ב].</p> <p>ט"ז (ג) [כתרומת הדשן] - פורש גם מחיבוק ונישוק.</p> <p>[וביאר הט"ז שיש לאסור חיבוק ונישוק מהדין, כיון שהוא מביא לידי חשק. וכן בבן איש חי פרשת צו סעי' ב].</p> <p>ב"ח (ז) - המחמיר תע"ב (ש"ך (ו) ושבט הלוי (ט) ד"ה "ולמעשה" ובסיכום ההלכות שם סעי' ב ס"ק יז).</p> <p>פת"ש (ה) - חיבוק ונישוק מותר, [דאין לחדש חומרות על ישראל והלוואי שישמרו מה שמוטל עליהם].</p>	<p>1. כמה עונות צריך לפרוש?</p> <p>ש"ע - בשעת וסתה פורש מאשתו עונה אחת.^א</p> <p>2. ממה צריך לפרוש?</p> <p>ש"ך (ג) - פורש מאשתו 2 עונות, עונה שצריכה לראות ועונה קודם.^ב</p> <p>3. ממה צריך לפרוש?</p> <p>ש"ע [כרוב הפוסקים] - פורש רק מתשמיש,^א אך בשאר קריבות מותר, אפילו חיבוק ונישוק.</p> <p>ט"ז (ג) - פורש גם מחיבוק ונישוק.^ב</p>

¹ הסבר לאו"ז:

שאלה - הרי לפי הגמ' צריך לפרוש מאשתו דווקא באותה עונה שראתה דם, א"כ מדוע לפי האור זרוע צריך לפרוש עוד עונה קודם לוסתה? **תשובה** - כשהגמ' הצריכה לפרוש דווקא באותה עונה, זה באשה שרגילה לראות דם באותה עונה בשעה קבועה, אולם אשה שאין לה שעה קבועה כגון:

(א) אשה שפעמים רואה בתחילת היום, ופעמים באמצע או בסוף היום, נמצא שכל היום כוסתה, ולכן צריכה לפרוש גם עונה קודם [שהיא העונה הסמוכה לוסתה (ש"ך ז)].

(ב) בזמן הזה - אין לנשים שעה קבועה וכל העונה נחשבת כשעת וסתה לכן צריכה לפרוש גם עונה קודם (נקה"כ א, וסי' קפו חו"ד ט), ועי"ע כאן בב"ח ג.

² האם לדעת השו"ע מותר לישון עם אשתו בעונת וסתה במיטה אחת בקירוב בשר?

שלחן גבוה (ה), זבחי צדק (ח) - לשו"ע מותר לישון עמה במיטה אחת אף בקירוב בשר.

טה"ב (סי' ב סעי' ב) - אף לשו"ע לא ישן עמה במיטה אחת [בקירוב בשר] - שמא תראה דם בשנתה ולא תרגיש בו, והמחמיר אף כשהוא בנגדו והיא בנגדה תע"ב (שם עמי סז). ועי"ע בבן איש חי שנה ב, פרשת צו (ב).

המשך סעי' ב:

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף		
<p>^ה ובעניין וסת הגוף – ע"ע לקמן בסעי' יב.</p> <p>^ו מכיון שכל עוד שלא מפקת/מתעטשת - אינה רואה דם. [וכתב הראב"ד - מחלוקת רבי יוסי ורבי יהודה האם צריך לפרוש בעונה הסמוכה לוסתה (בנדה סג/ב), היא רק בוסתות לימים, אך בוסת הגוף הם מודים שא"צ לפרוש סמוך לוסתה, ואינה אסורה אלא בזמן וסתה (ב"י בסוף הסימן)].</p> <p>^ז ואם רגילה לראות דם גם אחר פיהוקיה – פורש ממנה מתחילת הוסת (פיהוקיה), עד סוף עונה אחת (סי' קפט סעי' כד).</p> <p><u>ואם רגילה לראות את וסת הגוף ביום קבוע - מתי צריך לפרוש ממנה?</u> ש"ך (ח) – פורש ממנה כל אותו היום. (וכן בשו"ע סי' קפט סעי' כה ובנהק"כ י שם).</p> <p>לט"ז – די בכך שפורש ממנה מתחילת פיהוקיה עד סוף העונה. (סימן קפט ט"ז ס"ק לט)</p> <p>^ח <u>ד' פירושים להסבר הרמ"א:</u> (פתי"ש ח)</p> <p>נודע ביהודה - מדובר שיש ג' ימים קבועים שרואה דם באחד מהם, וצריך לפרוש ממנה בכל אותם ג' ימים.</p> <p>מעדני מלך - כוונת הרמ"א למקרה שוסתה נמשך ג' ימים, וצריך לפרוש ממנה כל אותם ג' ימים. (ולכן המעדני מלך נשאר בצ"ע על הרמ"א שכתב בסימן קפט סעי' יג, באשה שוסתה נמשך מספר ימים, דהולכים בתר תחילת הראייה. [והש"ך בסימן קפט ס"ק לט, דחה הסבר המעדני מלך, והסביר את הרמ"א כדלהלן].</p> <p>ש"ך - מדובר כשיש יום קבוע לוסתה, ואח"כ שינתה וסתה [והקדימה פעם אחת] לראות ג' ימים מוקדם יותר, אז צריך לפרוש ממנה ביום וסתה הקבוע וגם ביום שהקדימה לראות - אך א"צ לפרוש ממנה בכל הג' הימים. [וזה גם מה שכתב הרמ"א בסימן קפט סעי' יג, שהולכים בתר תחילת הוסת (ש"ך (לט) סימן קפט)].</p>	<p>3. בוסת הגוף^ה - רמ"א: כל דין פרישה הנ"ל מדובר בוסת לימים, אבל בוסת הגוף (התבאר כאן בב"י (עמ' יח) ובסי' קפט סעי' כד-כה): לפני הוסת - א"צ לפרוש.^ו</p> <p>בזמן וסת הגוף – פורש ממנה בשעת הוסת.^ז</p> <p>אחר הוסת - בודקת ומותרת.</p> <p>⁴ רמ"א:</p> <p>אשה שמשנית וסתה להקדים או לאחר שניים או ג' ימים – צריך לפרוש ממנה באותם ב' או ג' ימים.^ח</p>		
חוות דעת:			
ג (3)	ג (2)	ג (1)	מדובר שראתה ג' פעמים באותו יום בחודש כגון:
ג, ב, ג	ג, ב, ג (5)	ג, ב, ג (4)	ואח"כ הקדימה ביום אחד בחודש כגון:
ג, ב, ג	ג, א, ב, ג (8)	ג, א, ב, ג (7)	ואח"כ הקדימה בעוד יום אחד בחודש כגון:
<p>כך שתמיד המשיכה לראות גם בתאריך הקודם ויום ג' ובי' לא נעקרו - לכן צריך לפרוש ממנה בכל הג' הימים, א-ג. (ועיין חוות דעת עוד דוגמא לכך במאחרת).</p>			

המשך הרחבה לסעיף ב - פת"ש:

◀ **אם עברו ושמשו בעונת וסתה** [במקום לפרוש] - **האיש והאשה שניהם צריכים כפרה** [אף שלא ראתה דם].
(פת"ש (ב) בשם השערי דורא וע"ע תוה"ש ג).

◀ **האם וסתות דאורייתא או דרבנן?** (הקדמה לפת"ש ג) - [נפק"מ באשה שהגיע שעת וסתה ולא בדקה את עצמה מיד, וכשבדקה לאחר זמן לא ראתה דם, האם היא טהורה].

נדה טז/א - חכמים, רבי יהושע רוב - וסתות דרבנן. [ולכן אם בדקה את עצמה אחר וסתה ולא ראתה דם, היא טהורה].

📖 **רבי מאיר, ר' אליעזר ושמואל - וסתות דאורייתא.** [ולכן אם לא בדקה את עצמה מיד, היא טמאה, ואף אם בדקה אחר זמן ולא מצאה דם היא טמאה, מכיון דאמרינן אורח בזמנו בא ואבד].

◀ **האם חיוב פרישה סמוך לוסתה, הוא מהתורה או מדרבנן?** (פת"ש ג)

נדה סג/ב - "והזרתם את בני ישראל מטומאתם" (ויקרא טו), מכאן א"ר ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתה וכמה? אמר רבא עונה...

👉 **רשב"א ור"ן - חיוב הפרישה הוא רק מדרבנן, מכיון דוסתות דרבנן** [והפסוק הוא אסמכתא בעלמא].

📖 **ר"ת וספר התרומה - חיוב הפרישה הוא מהתורה, מכיון דוסתות מהתורה.** [והפסוק הוא לימוד ממש].
(תוס' יבמות (סב/ב ד"ה "חייבי"), אולם תוס' נדה (טז/א ד"ה "ורב נחמין") כתב שוסתות דרבנן].

רא"ש - (כתב ביבמות פ"ו ס"י ז), **חיוב הפרישה מהתורה, אולם** (כתב במס' נדה פ"א ס"י א), **וסתות דרבנן.**
[והב"י (עמ' ח) כתב שאפשר שמדאורייתא שכתבו (התוס' והרא"ש) לאו דווקא הוא אלא לומר שיש לו סמך מהתורה. ובטהרת הבית (עמ' מג) כתב נראה שהרא"ש חזר בו ממה שכתב ביבמות ופסק כדבריו במס' נדה דוסתות דרבנן].

בפת"ש (ג) - התחדש שאף לאומרים וסתות דרבנן, חיוב הפרישה [בעונת הוסת] **הוא מהתורה,** אלא שנחלקו הרא"ה (ר' אהרון הלוי) והנודע ביהודה, מתי חיוב הפרישה מהתורה:

משעת הוסת עד סוף העונה	לפני שעת הוסת	
משעת וסתה עד סוף העונה חיוב הפרישה מהתורה [מכיון שהגיע הזמן שהייתה ראויה לראות]	חיוב הפרישה מדרבנן	רא"ה ³
חיוב הפרישה בכל עונת וסתה - מהתורה [ואין לומר שיש לה "חזקת טהרה" לעתיד, מכיון שודאי פעם היא תראה!]		הנודע ביהודה ⁴

הש"ך (ה) והט"ז (ב) - פסקו שוסתות דרבנן.⁵

פרדס רמונים - הלכה שוסתות דרבנן, **חיוב הפרישה אף בשעת הוסת ממש** [לראב"ד והרשב"א] **הוא רק מדרבנן.**
[ולא כרא"ה ולא כנודע ביהודה. (פרדס רמונים בפתחי נדה דף ט"ז ס"ק ז. וכן פסק בטהרת הבית ס"י ב בהערות עמ' מ, נד, נה, פח)].

³ **רא"ה -** הדין שוסתות דרבנן הוא לענין זה שאסורה [מדרבנן] לשמש לפני שהגיע רגע וסתה, [מחשש שמא ע"י חמום תשמיש יקדים האורח]. אולם **אחר שעבר רגע הוסת, אסורה מהתורה לשמש כיון שכבר הגיע הרגע שהייתה ראויה לראות בו,** [ויתכן שתראה עתה מחמת חום תשמיש].

⁴ **נודע ביהודה - בכל עונת וסתה -** חייב לפרוש מאשתו מהתורה מחשש שמא תראה דם, [כבפסוק "והזרתם את בני ישראל" (ויקרא טו)].
ואין לומר שיש לה "חזקת טהרה" לעתיד, שהרי ודאי היא תראה פעם דם! [נדומה למה שנאמר בגיטין כח/ב שמא מת לא חיישין ושמת ימות חיישין. ויש להעיר דמה שלפי הנוב"י וסתות מדאורייתא, זה בושתות שאינן תלויות במעשה [אלא בזמן], אולם וסתות התלויות במעשה, ודאי הן מדרבנן (הובא בפת"ש ס"י קפז ס"ק מז)].

אחר שעברה עונת וסתה - אם לא ראתה דם, תבדוק ומותרת לבעלה, משום שוסתות דרבנן.
[ואין לומר שבודאי ראתה דם בעונת וסתה, מכיון שכנגד חזקת "אורח בזמנו בא" יש חזקת "טהרה", ולכן אם בדקה את עצמה, מותרת לבעלה].

פרדס רמונים - ביאר שלשיטת הנוב"י, [אף שקי"ל וסתות דרבנן, מכל מקום] **חיוב הפרישה בכל** עונת וסתה הוא מהתורה, כיון דקי"ל שאין קביעות וסת לשעות, לכן אנו אומרים **שכל העונה הוא שעת וסתה. אולם כל חכמי ישראל חלקו על הנוב"י בזה** ואין לדבריו שורש ועיקר בסוגיא, אלא לפי מה דקי"ל וסתות דרבנן, **חיוב פרישה סמוך לוסתה ואף בשעת וסתה ממש** [לראב"ד והרשב"א] **הוא רק מדרבנן** (פרדס רמונים בפתחי נדה דף ט"ז ס"ק ז, ושם בס"י קפד בשפתי חכם ס"ק ה).

⁵ **הלכה שוסתות דרבנן -** א) **כן הסכימו הפרשנים:** תוס' (נדה טז/א), רשב"א, רמב"ם, מגיד משנה, המרדכי והב"י **פסק כמותם** (סעי' ט, עמ' טו).
ב) **כן מוכח מהשו"ע לקמן בסעי' י,** שהתיר ביוצא לדרך לפוקדה בתשמיש אפילו סמוך לוסתה, כיון שוסתות דרבנן ובמקום מצווה לא גזרו (ט"ז יד).

המשך הרחבה לסעיף ב - פת"ש (ד):**להלן יובאו מספר דינים, מהחמור ביותר לקל ביותר:**

- א. **חיוב פרישה בעונת וסתה** (שו"ע סי' קפד סעי' ב).
 ב. **חומרת הרמ"א להתחיל למנות ז"נ ביום ה-6 לראייתה ולא ביום ה-5 לראייתה** (רמ"א סי' קצו סעי' יא, משום פולטת שכבת זרע).
 ג. **חומרת האור זרוע, שתפרוש בעונה הסמוכה לוסתה**, [דהיינו שתפרוש עונה נוספת לפני עונת וסתה, ש"ד (ז) בסימן קפד].

והעולה מהפת"ש:

- **כשאי אפשר ואין ברירה - יש להקל אף בדין החמור ביותר** [שתשמש בעונת וסתה ממש, כדלקמן].
 - **אולם כשאפשר - יש להחמיר בדין ה"חמור" ולהקל בדין ה"קל", כדלקמן.**

אשה שרואה דם כל תקופה קצרה:

- **אם זו אשה שליל טבילתה חל תמיד בעונת וסתה:**
 א. **מקלים שאינו צריך לפרוש ממנה בעונת וסתה.**⁶
 ב. **כשאפשר עדיף להקל שתתחיל למנות ז"נ ביום ה-5 לראייתה** (שלא כרמ"א), **ושלא תשמש בעונת וסתה**⁷ (כעיקר הדין שבשו"ט), מאשר להחמיר שתתחיל למנות ז"נ ביום ה-6 לראייתה ותשמש בעונת וסתה.

- **ואם זו אשה שליל טבילתה חל בעונה הסמוכה לעונת וסתה:**
 עדיף שתתחיל למנות ז"נ ביום ה-6 לראייתה (כרמ"א), **ולהקל שתשמש בעונה הסמוכה לוסתה**⁸ (שלא כאו"ז), מאשר להקל לה שתתחיל למנות ז"נ ביום ה-5 לראייתה, [בכדי שלא תצטרך לשמש בעונה הסמוכה לוסתה].

אשה שראתה דם מיד לאחר טבילתה, עוד לפני ששימשה עם בעלה:**לחתם סופר - פוסקת בטהרה רק אחר ג' עונות מראייתה.**

- לפת"ש -** יכולה לפסוק מיד בטהרה [מבעוד יום], ולמחרת ההפסק טהרה, תתחיל למנות ז"נ.
 [דבמקרה זה כיון שאינו שכיח, אין להחמיר עליה שתתחיל למנות ז"נ רק ביום ה-6 לראייתה. ע"ע בסימן קצו בפת"ש (סוף ס"ק טז), ובתוה"ש (יט) שם].

⁶ כגון: כשקבעה וסת ורואה דם כל ליל 15 יום, ודרכה לראות דם ז' ימים, ואחר שתמנה עוד ז"נ ותרצה לטבול, יגיע שוב עונת וסתה. דבמקרה זה כיון שאינה יכולה להקדים את טבילתה, אזי כיון שוסתות דרבנן, מקלים שא"צ לפרוש בעונת וסתה, דאם תאסרה, תהיה אסורה עולמית. וכל שכן במקרה שצריכה לראות דם רק ביום ה-15 – מקלים שא"צ לפרוש ממנה בליל ה-15 [משום חומרת האור זרוע].
⁷ מכיון שאיסור תשמיש בעונת וסתה הוא דין, ואילו חומרת הרמ"א שתתחיל למנות ז"נ רק ביום ה-6 לראייתה היא רק חומרא [משום פולטת שכבת זרע, סי' קצו סעי' יא].
⁸ מכיון שעדיף להקפיד על חומרת הרמ"א (בסימן קצו סעי' יא), שלא תתחיל למנות ז"נ עד היום ה-6 לראייתה, מאשר להקפיד על חומרת האור זרוע (בסימן קפד סעי' ב), שלא תשמש בעונה הסמוכה לוסתה. מכיון שחומרת האור זרוע לא נזכרה בשו"ע כלל.

סעיף ג

במה דברים אמורים? בגדולה, אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים, ולא הביאה סימנים - אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים. והוא הדין לזקנה שנסתלקו דמיה.

גושא הסעיף: קטנה וזקנה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>א <u>רשב"א</u> - הוא המקור לסעיף זה. (ובדין זקנה ע"ע סי' קפט סעי' כח - לא).</p> <p>הטעם שא"צ לפרוש - מכיון שמוחזקת שאינה ראויה לראות דם, וראויה נחשבת למקרה עד שתחזק בג"פ שרואה דם (בי"י).</p> <p>ואף בשעת הוסת ממש - א"צ לפרוש (טי"ז ו, ש"ד כ).</p> <p>הגדרת קטנה - בת י"ב שנים ומטה, או מי שלא הביאה סימנים (ש"ד יא).</p> <p>הגדרת גדולה [נערה] - דווקא בקיום ב' תנאים: א. בת י"ב שנים ויום אחד (ש"ד י). ב. הביאה סימנים (טי"ז ה).</p> <p>והעולה מהנ"ל: קטנה - שראתה דם פעם או פעמיים - הבעל אינו צריך לפרוש ממנה להבא. אך גדולה (= נערה) - שראתה אפילו פעם אחת דם - בעלה צריך לפרוש ממנה להבא.</p> <p>קטנה שלא קבעה וסת [וראתה ג' פעמים בתאריכים שונים] - האם בעלה צריך לפרוש ממנה? (פתי"ש (ט) עפ"י סי' קפט)</p> <p>נקודות הכסף - א"צ לפרוש [כיון שלא קבעתו]⁹.</p> <p>ט"ז - צריך לפרוש ממנה [כיון שמוחזקת לראות]. (וכן פסקו הסדרי טהרה והחוות דעת).</p>	<p>אין הבעל צריך לפרוש מאשתו שהיא קטנה או זקנה בסמוך לוסתה [ואף בשעת וסתה, ט"ז ו], כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים.^א</p>

⁹ וכן דעת הבי"י, כפי שהבאנו לקמן בסימן קפט בהקדמה לסעי' כז.

סעיף ד

אם רגילה לראות בהנץ החמה, ולא קים לן שפיר אי קודם הנץ החמה או אחריו - אינה אסורה אלא ביום.

נושא הסעיף: רואה בהנץ החמה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p><u>רואה בהנץ החמה:</u></p> <p>א שׁוֹׁעַ כְּרַאבִּיׁד - אסורה רק ביום.</p> <p>[דכיון שוסתות דרבנן הוי ליה ספק דרבנן לקולא ולכן די בכך שפורשת עונה אחת ביום.</p> <p>והטעם שפורשת דווקא ביום ולא בלילה, מכיון שביום היא ודאי טמאה, לכן תולים את תחילת הקלקלה גם ביום (ט״ז ז, שׁוֹׁעַ יג).</p> <p>שלא כמחמירים - לאוסרה לבעלה ביום ובלילה. </p> <p>[והשׁוֹׁעַ (יד) - פסק כמחמירים וזה לשיטתו (בסעי' ב) שהלכה כאו״ז שצריך לפרוש מאשתו 2 עונות].</p> <p><u>רואה בין השמשות</u> [ומסופקת אם מתחילה לראות ביום או בלילה]:</p> <p>לשׁוֹׁעַ - אסורה רק בלילה [שבו בודאי רואה דם, שׁוֹׁעַ יג].</p> <p>אור זרוע ושׁוֹׁעַ (יד) - אסורה ביום ובלילה. </p> <p>(והרע״א (ה) הקשה על השׁוֹעַ, אך הסדרי טהרה (ג, ח), תרץ את השׁוֹעַ).</p> <p><u>הגדרת יום ולילה לעניין וסתות</u> [פתי״ש ז]</p> <p>יום - מהנץ החמה עד השקיעה.</p> <p>לילה - מהשקיעה עד הנץ החמה למחרת.</p> <p>[כך שמשקיעת החמה עד צאת הכוכבים וכן מעלות השחר עד הנץ החמה, נחשב כלילה].</p>	<p><u>רואה בהנץ החמה</u> [ומסופקת אם מתחילה לראות קודם הנץ או אחר הנץ] - א״צ לפרוש אלא ביום.^א</p>

סעיף ה

אם רגילה לראות ראייה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ החמה - אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו.

נושא הסעיף: רגילה לראות מקודם הנץ עד אחר הנץ.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה סג"ב - היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה, אינה אסורה אלא עם הנץ החמה (דברי רבי יוסי). רבי יהודה אומר כל היום שלה.</p> <p>(ובגמ' העמידו שמדובר באשה שרואה דם בסוף הלילה, לכן לרבי יהודה כל הלילה אסורה אך ביום מותרת).</p> <p>מה דין מי שרגילה לראות דם מקודם הנץ - עד אחר הנץ החמה?</p> <p>[מכיון ששעת וסתה נמשך חלק מהיום וחלק מהלילה, זה נחשב שכל היום וכל הלילה הוא זמן עונתה, שצריך לפרוש ממנה].</p> <p>[מכיון שהולכים אחר תחילת הוסת. וכן משמע מהגמ' הנ"ל שהעמידה באשה שרגילה לראות דם בסוף הלילה ואעפ"כ היא מותרת ביום, והגמ' לא חילקה בין ראייה מועטת לראייה מרובה, משמע דאף שרגילה לראות דם ביום, אי"צ לפרוש ממנה ביום].</p> <p>יש מקלים - דאסורה רק בלילה אך ביום מותרת.</p> <p>יש מחמירים - שאסורה כל היום וכל הלילה.</p> <p>ש"ע כראב"ד - שאסורה כל הלילה, וביום כשיעור שנמשך הוסת.</p> <p>ש"ע (טו) - [במקרה הנ"ל] אסורה כל הלילה, וכל היום שלפניו, וביום שאחריו כשיעור שנמשך הוסת.</p> <p>מי שרגילה לראות מקודם הלילה עד אחר הלילה:</p> <p>ש"ע - אסורה כל היום ובלילה שאחריו כשיעור שנמשך הוסת.</p> <p>ש"ע (טו) - אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו, ובלילה שאחריו כשיעור שנמשך הוסת.</p>	<p>ש"ע אסורה כל הלילה, וביום כשיעור שנמשך הוסת.^א</p>

סעיף 1

אם וסת נמשך ב' או ג' ימים, ששופעת או מזלפת - אינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה של הוסת, וכיון שעברה עונה ולא ראתה, מותרת.

נזשיא הסעיף: וסת שנמשך מספר ימים.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>א. שו"ע כרז"ה, רא"ש ורוה"פ - מקלים שתפרוש בעונה הראשונה בלבד, מכיון שכל הימים הם המשך של וסת אחת, וכיון שלא הופיע עיקר הוסת בעונה הראשונה, אין לחוש שתגיע תוספת הדמים בשאר הימים.</p> <p>ב. שלא כרמב"ן - שהחמיר שתפרוש במשך כל ימי הוסת מכיון שכל יום ויום נחשב וסת בפני עצמו. (וכן פסק הראב"ד מטעם אחר. ועיין בפרישה (יא), שתי נפק"מ בין הראב"ד לרמב"ן).</p> <p>ב"י - הביא (מהרשב"א) שתי ראיות לרז"ה, שא"צ לפרוש בשאר ימים:</p> <p>א. נדה יא/א - חוץ מן הנדה דבתוך ימי נדתה לא בעי בדיקה. [פרש"י - הנדה משראתה [דס] יום אחד, טמאה שבעה וא"צ בדיקה כל שבעה, שהרי בלא ראייה היא טמאה. מכאן יש להוכיח כרז"ה, שאין האשה צריכה לפרוש בכל הימים שראתה דס בפעם הקודמת, דאם הייתה צריכה לפרוש בכל אותם הימים, הגמ' הייתה מחייבת את הנדה שתבדוק עד מתי היא רואה, בכדי שתדע כמה ימים לפרוש בפעם הבאה. (רא"ש נדה פ"א סי' ג)].</p> <p>ב. נדה סג/ב - היתה למודה לראות עם הנץ החמה (בסוף הלילה (גמ'))... רבי יהודה אומר כל היום שלה נדהיינו רק בלילה אסורה אך ביום מותרת, רש"י]. מכאן יש להוכיח כרז"ה, מכיון שהמשנה לא חילקה בין ראייה מועטת לראייה מרובה, ומשמע אף שהמשיכה לראות דס ביום, [או אף מספר ימים], אינה צריכה לפרוש אלא בעונה הראשונה.</p> <p>קושיא לשו"ע - מדוע בסעי' ה [בוסת שנמשך מקודם הנץ עד אחר הנץ] פסק השו"ע כראב"ד שפורשת כל זמן שנמשך הוסת ואילו בסעי' ו [בוסת שנמשך מספר ימים] פסק השו"ע כרז"ה (ולא כראב"ד) שפורשת רק בעונה הראשונה?</p> <p>תירוץ - בתחילת הוסת יש את עיקר הוסת שנמשך פרק זמן מסוים, ולכן: בסעי' ה - מדובר שרואה מעט דס ביום, וזה המשך לעיקר הוסת שראתה בלילה, לכן פורשת גם בלילה וגם שיעור הנמשך ביום. בסעי' ו - מדובר שרואה דס מספר ימים, ואי אפשר שהכל יהיה ראייה אחת [כלומר אין אותם ימים המשך של עיקר הוסת, אלא רק תוספת דמים], לכן חוששת רק לעונה הראשונה וממילא אם לא הופיע עיקר הוסת, גם התוספת לא תופיע. אך עדיין צ"ע מניין לחלק כך (ט"ז) (ט), ועי"ע ש"ך (טז) וגליון מהרש"א (ו)].</p>	<p>וסת שנמשך מספר ימים - פורשת רק בעונה הראשונה, וכיון שעברה אותה עונה ולא ראתה דס, מותרת.^א</p>

הרחבה לסעי' ו - פת"ש (יב)

אשה שראייתה נמשכת מספר ימים, אזלינן בתר תחילת הוסת לעניין קביעת הוסת [כמו בפרישה]

ולכן אשה שראתה: חודש א' - א, ב, ג,

חודש ב' - א, ב, ג,

חודש ג' - --, ב, ג

אף שאשה זו ראתה ג"פ בב' ובג' בחודש - לא קבעה וסת לב' או לג' לחודש, מכיון שאנו הולכים אחר תחילת הראייה, ובשתי הראיות הראשונות היא התחילה לראות בא' לחודש.

חוות דעת - לפי השו"ע יש לחלק בין שופעת לפוסקת, [גם לעניין פרישה סמוך לוסת, וגם לעניין קביעת וסת].

בשופעת - קובעת ופורשת רק בעונה הראשונה, **ובמקרה כזה דיבר השו"ע.** [כיון דשופעת, כל הימים שרואה בהם

דס, הם המשך של העונה הראשונה, ולכן בין כשקבעה וסת ובין כשלא קבעה וסת, קובעת ופורשת רק בעונה הראשונה].

בפוסקת - יש לחלק במקרה הנ"ל שראתה בימים א', ב', ג'.

כשקבעה וסת לא' בחודש - חוששת רק לעונה א' [ואינה חוששת לימים ב' וג' ומיד שעבר יום א' מותרת].

כשלא קבעה וסת לא' בחודש - חוששת לימים ב' וג' וקובעת בהם וסתה.

[ולכן במקרה שראתה חודשיים בימים א', ב', ג', ובחודש הג' ראתה בימים ב',

ג', קבעה לה וסת לימים ב' וג' וחוששת להם, **מכיון שהייתה פוסקת, אנו**

חוששים אולי ימים ב' וג' הם העיקר.

סעיף?

אם הגיע וסתה בימי עיבורה, משהוכר עובריה, או בימי מניקתה שהם עשרים וארבעה חודשים משנולד הולד, אפילו מת הולד – אין צריך לפרוש סמוך לוסתה ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה. (ועיין לקמן סוף סימן קפ"ט).

נושא הסעיף: מעוברת ומניקה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה ט/א - בעא מיניה ההוא סבא מר' יוחנן: הגיע עת וסתה בימי עבודה ולא בדקה, מהו? [האם מותרת בלא בדיקה, ומסקנת הגמ' כשם שנחבאת (מחמת פחד) מסולקת דמים ומותרת בלא בדיקה] הכא נמי [מעוברת] - דמיה מסולקין, ולא בעיא בדיקה.</p>	<p><u>מעוברת ומניקה</u> – אין צריך לפרוש סמוך לוסתה, ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה.^א</p>
<p>רא"ש - למד כיון שמעוברת מסולקת דמים וא"צ לבדוק עצמה בשעת וסתה, הוא הדין שא"צ לפרוש ממנה אפילו בשעת וסתה ממש (שו"ע ושי"ך כ).</p>	
<p>וברשב"א - דין מניקה = דין מעוברת, שא"צ לפרוש ממנה אפילו בשעת וסתה. [וכן כתבו רבינו ירוחם והטור כיון שהרא"ש סמך על ר' יוחנן (בדף י"ב, שהשווה מעוברת למניקה)].</p>	<p><u>ונידונת כמעוברת</u> - משיעברו 3 חודשים^ב לתחילת עיבורה, א"צ לפרוש (סי' קפט סעי' לג).</p>
<p>נדה ח/ב - וכמה הכרת העובר... [משיעברו] שלשה חודשים [שלמים]. [וכן פסקו הרמב"ם והרשב"א, מכיון שכן סתם משנה בדף ז'ב "מעוברת משיודע עובריה", שלא כד"ה שפסק כרבי יוסי שם. ועי' בב"י סי' קפט סעי' לג].</p>	
<p><u>מניקה - עד מתי נחשבת למסולקת דמים מחמת לידה?</u> (נדה ט/א)</p> <p>רבי מאיר - דווקא כשמניקה בפועל היא מסולקת דמים. [הטעם שמניקה מסולקת דמים, הוא מכיון שהדם נעבר ונהפך לחלב, לכן כל זמן שהיא ממשיכה להניק - א"צ לפרוש ממנה אף אחר כ"ד חודש. ואם הפסיקה להניק - חוזר הדם וחוששת לוסתה אף תוך כ"ד חודש].</p>	
<p>שו"ע כרבנן - מניקה מסולקת דמים עד 24 חודש מהלידה. [הטעם שמניקה מסולקת דמים, הוא מכיון שבלידה איבריה מתפרקים ודמה מסתלק עד כ"ד חודש ואין נפק"מ אם בפועל היא מניקה או לא. ולכן עד כ"ד חודש - א"צ לפרוש ממנה אף אם פסקה מלהניק. ואחר כ"ד חודש - צריך לפרוש ממנה אף אם ממשיכה להניק]. וכן פסקו הרמב"ם והרשב"א, (עי' בב"י סי' קפט סעי' לג).</p>	<p><u>ונידונת כמניקה</u> - מהלידה ועד 24 חודש^ג [ואף כשלא מניקה בפועל] א"צ לפרוש.</p>
<p><u>האם חודש העיבור [בשנה מעוברת] עולה למנין 24 חודשים?</u> (פת"ש יג)</p> <p>ש"ך - מיקל שאין חודש העיבור עולה למנין, ולכן בשנה מעוברת א"צ לפרוש סמוך לוסתה במשך 25 חודשים.</p>	<p><u>אולם בזמננו</u> - מניקה שפסקה מלהניק חוששת לוסתה. [מכיון שבזמננו נשתנו הטבעים (טה"ב סי' ב סעי' ח, ועי' בעמי' הבא)].</p>
<p>כרתי ופלתי - מחמיר שחודש העיבור עולה למנין, ולכן משעברו 24 חודשים, עליה לפרוש סמוך לוסתה [בין בשנה מעוברת בין בשנה פשוטה].</p>	

המשך הרחבה לסעי' זמעוברת ומניקה מתי צריכות לפרוש? (פת"ש יד)

- מעוברת - בגי' חודשים ראשונים לעיבורה פורשת סמוך לוסתה.
- מעוברת או מניקה שראתה גי' פעמים - פורשת סמוך לוסתה [אף בחודשים האחרונים לעיבורה או בזמן שהיא מניקה].

כשראתה פעם אחת [בימי עיבורה או הנקתה] - האם צריכה לפרוש? (מחלוקת בהבנת ש"ד יט):

פת"ש (יד) - לדעת הש"ך אפילו אם ראתה דם רק פעם אחת, חוששת לו כוסת שאינו קבוע.
(וכן פשט השו"ע בסימן קפט סעי' לג, וכן פסקו הסדרי טהרה והחיות דעת וטה"ב הקצר סי' ב סעי' ז).

שלא כתוה"ש (ט) - שהבין שלדעת הש"ך רק כשראתה דם גי' פעמים, חוששת לו כוסת שאינו קבוע.

הדין בזמן הזה (טה"ב הקצר סי' ב סעי' ז):דין מעוברת:

ב-3 חודשים ראשונים לעיבורה - אף שהוברר שהיא מעוברת¹⁰, עליה לפרוש בעונה הסמוכה לוסתה [ולחשוש לוסת קבוע שהיה לה לפני העיבור].

ואם עברו 3 חודשים מתחילת עיבורה - אינה חוששת אף לוסת קבוע, שהיה לה לפני העיבור.
אולם אם ראתה דם בתקופת העיבור, חוששת לראייתה ופורשת כדין אשה שאין לה וסת קבוע. (כבסימן קפט סעי' לג).

דין מניקה: מעיקר הדין - מניקה כל 24 חודש מלידתה, אינה חוששת לוסתה [אף שפסקה מלהניק].אולם בזמננו - מניקה שפסקה מלהניק, חוששת לוסתה.

[מכיון שבזמננו נשתנו הטבעים, ולאחר כמה חודשים מהלידה, כשהפסיקה להניק מיד מתחלת לראות דם כמקדם, ולכן כשהפסיקה להניק, צריך לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסתה (טה"ב סי' ב סעי' ח, טה"ב הקצר סי' ב סעי' יא ובשבט הלוי סי' קפד סעי' ז ס"ק ד)].

¹⁰ ואף בזמננו שיודעים בבירור ע"י בדיקה רפואית שהאשה מעוברת - ראוי להחמיר ולפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסתה. מכיון שמה שהקלו על מעוברת [להחשיבה מסולקת דמים], תלוי בכך שיוכר עוברת ויעברו גי' חודשים, ולא די בכך שיודעים שהיא מעוברת (טה"ב הקצר סי' ב סעי' י ועיי"ש עמי פא-פד).

ובשבט הלוי - הוסיף מה שחוששת בגי' חודשים ראשונים לעיבורה, שייך בעיקר במי שיש לה וסת קבוע, אולם במי שאין לה וסת קבוע, שעברה את יום החודש וההפלגה והעונה בינונית, אינה חוששת גם בתוך גי' חודשים הראשונים (עפ"י שבט הלוי סי' קפד סעי' ז ס"ק א).

סעיף ח

היתה נחבית במחבא מפני פחד והגיע שעת וסתה - אינה חוששת לו.
 הגה: ויש אומרים דוקא אם עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, טהורה בלא בדיקה, אבל לכתחלה צריכה בדיקה.

נושא הסעיף: הנחבאת במחבא.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף	
<p>נדה לט/א - ...ר"מ אומר אם היתה במחבא (פרש"י מפני ליסטים או מצור) והגיע שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טהורה מפני שחרדה מסלקת את הדמים... (ומגמ' זו למדו בדף ט"א, לדין מעוברת שא"צ בדיקה בשעת וסתה).</p>	<p>הנחבאת במחבא - האם היא צריכה לפרוש בשעת וסתה?</p>	
<p>מתי הנחבאת במחבא מותרת בלא בדיקה? שו"ע כרשב"א - אף בשעת וסתה [ואף לכתחילה] מותרת בלא בדיקה.</p>	<p>אחר הוסת</p> <p>א"צ לפרוש ומותרת אף לכתחילה בלא בדיקה.^א</p>	<p>בשעת הוסת</p> <p>שו"ע </p>
<p>רמ"א כטור - נחבאת דווקא אחר שעבר שעת וסתה [ולא בדקה ולא הרגישה] מותרת בלא בדיקה [בדיעבד]. אך לכתחילה חייבת בדיקה בסוף הוסת. (וכן משמע מהראב"ד, שהובא בב"י סימן קפט סוף סעי' לד).</p>	<p>מותרת: לכתחילה - תבדוק בסוף הוסת ותשמש. בדיעבד - שלא בדקה בסוף הוסת, מותרת אף בלא בדיקה.</p>	<p>רמ"א </p> <p>צריכה לפרוש ואסורה אף שבודקת (פת"ש טו). שמא בעת התשמיש יצא הפחד מלבה ותראה דם (ט"ז יא).</p>
<p>קושיית ב"י לטור - הרי כל דין מעוברת נלמד מנחבאת, שאין לחוש לוסתה (נדה ט/א). א"כ מדוע פסק הטור במעוברת שהיא מותרת אף לכתחילה בשעת וסתה בלא בדיקה, ואילו בנחבאת פסק הטור שלכתחילה צריכה בדיקה, ורק אם עבר וסתה ולא בדקה עצמה מותרת בדיעבד.</p> <p>תירוץ ב"י וש"ך (כא): במעוברת - מקלים מכיון שאנו רואים שדמיהן מסולקים. בנחבאת - מחמירים, מכיון שיש נשים דאף במחבוא רואות דם.</p> <p>תירוץ הב"ת - לרא"ש והטור הייתה גירסא אחרת בגמ'. תירוץ הט"ז (יא) - בנחבאת מחמירים מכיון שחוששים שמא בשעת התשמיש יצא הפחד מלבה, ותראה דם כיון שזו שעת וסתה. [ומה שהקלו בגמ' בנחבאת, זה דווקא אחר שעת וסתה, שהייתה כל שעת הוסת במחבא].</p> <p>דין כדורים שדוחים את הוסת - מן הדין הבעל אינו צריך לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסתה, מאחר שבזמננו הוכח והוברר מעל כל ספק שכדורים אלו דוחים את הוסת. והמתמיר תע"ב (טה"ב הקצר סי' ב' סעי' יד). אבל אחר שלקחו הכדורים והזריקות, צריכות לפרוש לפי השפעת התרופה לדברי הרופא, לאיזה יום רגילים להשפיע שיבוא הוסת ואף מעט קודם, (שבט הלוי סי' קפד סעי' ב סק"ב. ועיי"ש בסעי' ח ס"ק ב ובסיכום ההלכות בעמ' שפב סעי' ח ס"ק ג, ובסי' קפט סעי' כג ס"ק ה ובדברינו בסי' קפט סעי' כג).</p>		

סעיף ט

שאר נשים - צריכות בדיקה כשיגיע הוסת. עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה - טהורה בלא בדיקה. וי"א שאסורה עד שתבדוק, אם יש לה וסת קבוע, או שהוא יום שלושים אע"פ שאינו קבוע. (והכי נהוג וכן הוא לקמן סימן קפ"ט).

נושא הסעיף: אשה שעברה עונת וסתה ולא בדקה ולא הרגישה - האם מותרת לשמש בלא

בדיקה? [ומדובר באשה שצריכה לפרוש סמוך לוסתה ולא במסולקת דמים מחמת עיבור/הנקה/במחבא (ש"ך כב). וע"ע ס"י קפט סעי' ד].

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה טז/א - אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה, אמר רב בדקה ומצאת טמאה טמאה, טהורה טהורה. ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאת טהורה, נמי טמאה מפני שאורח בזמנו בא.</p> <p>והעולה מהגמ' - שיש מחלוקת מה דין אשה שהגיע שעת וסתה ולא בדקה עצמה, ורק אחר הוסת בדקה עצמה ולא ראתה דם:</p> <p>ר' כר' יהושע וחכמים - טהורה.</p> <p>ואף כשלא בדקה עצמה מיד אלא אחר זמן ולא ראתה דם, היא טהורה מכיון דוסתות דרבנן, וכן פסקו רוב הפוסקים (כבהרחבה לסעי' ב' לעיל).</p> <p>שמואל כר' אליעזר ור' מאיר - טמאה נדה.</p> <p>ואפילו בדקה ומצאה טהורה נמי טמאה, מפני שאורח בזמנו בא, דוסתות דאורייתא.</p> <p>^א ואף לרב שהקל, מכל מקום לכתחילה צריך שתבדוק עצמה בשעת וסתה (וכן בסימן קפט סעיף ד), והמחלוקת בסעי' זה היא דווקא בדיעבד כשעבר הוסת ולא בדקה את עצמה, מה יהיה דינה.</p> <p>^ב בדין אשה שהרגישה - ע"ע ס"י קצ סעי' א ובפתי"ש ד-ו שם. ובס"י קפח סעי' א.</p> <p>^ג מכיון שחיוב בדיקה הוא דווקא בשעת הוסת, אך אם עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, היא מותרת בלא בדיקה. (ובשיטת רמב"ם ורי"ף ע"ע בב"י בסוף הסימן בסעי' יא (ב)).</p> <p>^ד עד מתי מועילה בדיקה להתיירה?</p> <p>ב"י והט"ז (יב) - אף כשאיחרה הרבה בבדיקתה ולא מצאה דם, היא טהורה.</p> <p>[וכן משמע מרוב הפוסקים שהובאו בב"י מכיון שוסתות דרבנן, וכן פתי"ש (יט)].</p> <p>ב"ח (ח) - דווקא אם מיד לאחר הוסת בדקה עצמה ולא מצאה דם היא טהורה, אך אם איחרה בבדיקתה (ואפילו אם לא מצאה דם), ראוי להחמיר שהיא טמאה.</p> <p>[מכיון שהיראים והתרומה חששו לאומרים שוסתות דאורייתא וחזקה אורח בזמנו בא ונפל לארץ (ש"ך כג)].</p> <p>^ה וכן בשו"ע בסימן קפט סעיף ד.</p> <p>הט"ז (ג) - הסביר שהשו"ע עוסק באשה שיש לה וסת קבוע אלא ששינתה פעם אחת לראות ביום אחר שחוששת לו לכתחילה, ואם עבר אותו יום ולא בדקה את עצמה מותרת בלא בדיקה, אך אם זו אשה שאין לה וסת קבוע כלל, אסורה עד שתבדוק את עצמה. וע"ע בפתי"ש (כא).</p>	<p>1. בעונת וסתה - מוסכם שלכתחילה צריכה בדיקה^א על מנת שתהיה מותרת לאחר עונת וסתה. [ותבדוק בחורין ובסדקין (פתי"ש טז)].</p> <p>2. עברה עונת וסתה ולא בדקה ולא הרגישה^ב - האם מותרת בלא בדיקה?</p> <p>שו"ע סתם (רי"ף ורמב"ם) - מותרת בלא בדיקה^ג.</p> <p>שו"ע י"א (תוס' והרשב"א, וכן פסק השו"ע בס"י קפט סעי' ד) - כשהגיע יום וסתה הקבוע או יום 30 כשאין לה וסת קבוע - אסורה עד שתבדוק.^ד</p> <p>וכשאין לה וסת קבוע ועבר יום החודש או ההפלגה - מותרת בלא בדיקה.^ה</p>

המשך הרחבה לסעיף טפת"ש - הבדיקה בשעת וסתה:

צורת הבדיקה – בודקת בחורין וסדקין (פת"ש טז).

מתי צריכה לבדוק?

פת"ש (יז) - אם יש לה שעה קבועה ביום הוסת - צריכה בדיקה רק באותה שעה ולא כל העונה.
אם אין לה שעה קבועה [כנשותינו] וכן בעונה בינונית - צריך שתניח מוך דחוק שיהיה שם כל אותה העונה
 (חוות דעת)¹¹. (וכן פסק הדרכי טהרה עמי ס).

טהרת הבית - מספיק לבדוק בסוף עונת הוסת וטוב להחמיר גם בהתחלה (טה"ב הקצר סי' ג סעי' ד).

מה דין אשה שבשעת וסתה לא הרגישה ובדקה ואבד ה"עד", או הטילה מי רגלים ועבר וסתה ולא ראתה דם?

פת"ש (יח) - יש מקרים שאף שלא הרגישה - היא טמאה, מכיון שהיה דבר [פנימי] שמנע ממנה מלהרגיש כגון:

א. **כשבדקה עצמה ואבד ה"עד" - טמאה** [כיון שה"עד" מנע ממנה מלהרגיש, וכל שכן אם השליכה או פשעה באבדית ה"עד", שאסורה (חוות דעת)].

ב. **וכן אם הטילה מי רגלים בשעת וסתה ועבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה - טמאה** [דאמרינן מחמת מי רגלים לא הרגישה. והפתי"ש נשאר בצ"ע אם טמאה].

[ובשני המקרים הנ"ל אפילו אם בדקה את עצמה אחר זמן וסתה ומצאה טהורה - היא טמאה, כיון שאנו חוששים שבשעת וסתה ראתה דם על ה"עד" או במי רגליה ולא הרגישה בכך, מכיון שסברה שהרגשת "עד" או מי רגלים הוא, וע"ע בסי' קפג פתי"ש א].

שבט הלוי – בדקה ביום הוסת פעם אחת ואבד העד בשוגג או לא בדקה והטילה מי רגלים, **מותרת ע"י בדיקה לאחר**

הוסת... (עפ"י שבט הלוי ו) ושם בסיכום ההלכות סעיף ט ס"ק ט).

אשה שלא הרגישה ולא בדקה - האם עוקרת בכך את וסתה? (פת"ש יח).

וסת קבוע - אינה עוקרת וחוששת לו. [אף שג' פעמים לא בדקה באותו תאריך].

וסת שאינו קבוע - אפשר שעוקרת ואינה צריכה יותר לחוש לו וצ"ע.

¹¹ **ובשבט הלוי** – גדולי ההוראה כתבו שאין נוהגים כחוו"ד [משום שקשה במציאות שתלך במוך דחוק אפילו יום אחד רצוף, וכל שכן ב' או ג' ימים]. ולכן **תבדוק את עצמה ג' או לפחות ב' פעמים** בבוקר ולפני השקיעה [ובעונת לילה תבדוק בתחילת הלילה וקודם השינה ואם משכימה קודם הנץ תבדוק שוב, ורצוי לבדוק גם אם קמה אחר הנץ החמה]. ומי שאינה יכולה, אפשר להקל לה בפעם אחת ויהיה בסוף היום (עפ"י שבט הלוי סעי' ט ס"ק ד ובסיכום ההלכות שם לסעי' ט).

סעיף 1

הרוצה לצאת לדרך - צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה. הגה: ואפילו בתשמיש קרי (טור בשם יש אומרים וביי בשם רש"י וראב"ד ורשב"א ורבינו ירוחם). ומכל מקום המחמיר שלא לפקדה רק בדברי ראי, תבוא עליו ברכה (ביי בשם סמ"ג). וכבר נתבאר דכל מיני קורבה והאבה קרי, מלבד תשמיש. ואם הולך לדבר מלוה - אין צריך לפקוד אשתו (המגיד משנה הלי א"י ס"ב פ"ד ובהגהות שערי דורא). ויש אומרים אם לאם רואה לילך לדרך, ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת - צריך להמתין (נימוקי יוסף פרק הבא על יבמות).

נושא הסעיף: הרוצה לדרך - חייב לפקוד את אשתו אף סמוך לוסתה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>א <u>במות סב/ב</u> - [העולה מהגמ' שמהפסוק] "ואל אישך תשוקתך" (בראשית ג'טו), למדים שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך, לכן חייב לפקדה. [ומהפסוק] "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נַנְך ולא תחטא" (איוב ה'כד), למדים שחייב לפקוד את אשתו אף סמוך לוסתה, וכמה? אמר רבא עונה, והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטרידי. (ופרש"י עיין לקמן).</p>	<p>1. <u>במה חייב לפקוד את אשתו?</u> שלא סמוך לוסתה - מוסכם שחייב לפקדה בתשמיש.^א</p>
<p>ב <u>כשיוצא לדרך, במה פוקד את אשתו בעונת וסתה?</u>¹² ש"ע כרש"י, רשב"א וראב"ד - מותר אף בתשמיש (רמ"א), מכיון שוסתות דרבנן ובמקום מצווה לא גזרו. (ביי בשם הראב"ד, ט"ז (יד)). אולם תוה"ש (יח) הסביר שהש"ע כ"ת דאסור בתשמיש. שלא כר"ת - שאסר בתשמיש מכיון דוסתות דאורייתא ופקדה רק בדברי ריצוי (ר"ת בתוס' יבמות סב/ב, ספר התרומה).</p>	<p>בעונת וסתה - יש מחלוקת במה פוקד את אשתו: ש"ע (רש"י) - אפילו בתשמיש מותר.^ב</p>
<p>ג <u>הרמ"א כסמ"ג</u> - אף שמעיקר הדין מותר ליוצא לדרך לפקוד את אשתו בתשמיש בסמוך לוסתה, המחמיר בכך תבוא עליו ברכה.</p>	<p>הרמ"א (סמ"ג) - המחמיר לפקדה רק בדברי ריצוי [חיבוק ונישוק, ש"ך כז], תבוא עליו ברכה.^ג</p>
<p>והחתם סופר - כתב שבשעת וסתה יש לאסור בתשמיש אף שהוא יוצא לדרך ואף שזה ליל טבילתה. [כלומר אף שיש כאן צירוף של ב' מצוות עונה, אפילו הכי אסור בתשמיש, מכיון שלדעתו חיוב פרישה הוא מדאורייתא ומו הדין צריך לפרוש מתשמיש סמוך לוסתה (פת"ש כב)].</p>	<p>2. <u>ההולך לדבר מצווה</u> - א"צ לפקוד את אשתו (רמ"א).^ד</p>
<p>רמ"א - ומכל מקום שאר מיני קורבה מותרים וכתב הש"ך (כז), שאף חיבוק ונישוק מותר (וע"ע ט"ז ג, טו).</p>	<p>3. <u>בשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה</u> - צריך להמתין אם אשתו צריכה לטבול תוך עונה אחת (רמ"א).^ה</p>
<p>ג <u>בגמ' הנ"ל</u> - והני מילי לדבר הרשות [שצריך לפקדה] אבל לדבר מצווה מיטרידי.</p>	<p>3. <u>בשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה</u> - צריך להמתין אם אשתו צריכה לטבול תוך עונה אחת (רמ"א).^ה</p>
<p>פרש"י - [כשיוצא לדרך לדבר מצווה] א"צ לפקדה משום דטרוד במצוה, אי נמי מיטרידי בתשמיש ויבטל ממצוה. הרמ"א עפ"י פירוש הנמוקי יוסף - בגמ' הנ"ל ביבמות סב/ב, מדובר כשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה, שצריך להמתין אם היא צריכה לטבול תוך עונה אחת, [הכוונה יום או לילה שהוא י"ב שעות (ש"ך כח)].</p>	<p>3. <u>בשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה</u> - צריך להמתין אם אשתו צריכה לטבול תוך עונה אחת (רמ"א).^ה</p>
<p>[כשאשתו נדה] מתי א"צ להמתין בכדי לפקדה? א. כשהוא יוצא לדבר מצווה (נמוקי"י). או אף כשיוצא לדבר רשות לצורך גדול, א"צ להמתין (ש"ך כ"ט). ב. כשטבילתה נודמנה סמוך לוסתה - גם א"צ להמתין (פת"ש כה).</p>	<p>3. <u>בשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה</u> - צריך להמתין אם אשתו צריכה לטבול תוך עונה אחת (רמ"א).^ה</p>
<p>אשה העומדת לטבול בעונה הסמוכה - אין לה לצאת לדרך בלא רשות בעלה, אף שרוצה לצאת לצורך מצווה (פת"ש כו).</p>	<p>3. <u>בשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה</u> - צריך להמתין אם אשתו צריכה לטבול תוך עונה אחת (רמ"א).^ה</p>

¹² **הרמב"ם והרמב"ן** - לא הביאו דין זה להלכה, והמגיד משנה (פ"ד הי"ב) תמה על כך. [והתוה"ש כתב שהרמב"ם אזיל לשיטתו (הלי דעות פ"ד הי"ט), שלא יבעול ביום יציאה לדרך]. **ושיעור יציאה לדרך** - עיין בסוף ההרחבה לסעיף.

הרחבה לסעיף י - פת"ש:**כשיל טבילתה חל סמוך לוסתה - האם מותרת לטבול? (פת"ש כב)****כנסת יחזקאל - מותרת לטבול** [אם ראתה כתם וליל טבילתה חל סמוך לוסתה].**גבעת שאול - אסורה לטבול** [בין שטובלת לראיית וסת בין שטובלת לראיית כתם]. (וכן בסדרי טהרה ובחווות דעת).**כלה שליל טבילתה חל סמוך לוסתה (פת"ש כב)****הנודע ביהודה - אסורה בתשמיש.****ותשובת אבן שהם - כתב אף שאסורה בתשמיש, מותרת לטבול** [לצורך שאר מיני קורבה שהן מצווה].**טהרת הבית - הכלה מותרת בתשמיש, אף כשיש לה וסת קבוע שחל בליל חופתה** [נדמקום מצווה כזאת לא גזיו, כדין יוצא לדרך. ונכון שהכלה תיקח קודם לכן כדורים ותרופות שדוחים את הוסת. ולכתחילה יש לכוון את תאריך החופה, שלא בעונה הסמוכה לוסתה (טה"ב הקצר סי' בי סעי' כב. ועי' לקמן בסי' קצג בעמ' 280)].**היוצא לדרך בליל טבילתה שהוא סמוך לוסתה - החת"ס, אסר בתשמיש כיון שזה סמוך לוסתה.**

[ואף שיש כאן צירוף של ב' מצוות עונה: א. יוצא לדרך. ב. ליל טבילתה. החת"ס אסר בתשמיש, מכיון שלדעתו אף ל"א

שוסתות דרבנן, מדין דאורייתא חייב לפרוש מתשמיש סמוך לוסתה. אך בעונה של האביאסף (12 שעות), ושל האור זרוע (24

שעות), יש להקל (פת"ש כב). ועי' בפתי"ש ג].

המונע עצמו מלצאת לדרך סמוך לוסתה תע"ב – [כדי שלא להכניס עצמו בספק (פת"ש כג)].**שיעור יציאה לדרך¹³ - שצריך לפוקדה בתשמיש הוא בעניין שלא יספיק לחזור לביתו כשתגיע העונה שחייב בה, אבל אם כבר קיים מצוות**

עונה, וגם יחזור לביתו בטרם תגיע העונה הבאה, אין לו לפוקדה בתשמיש בעונה הסמוכה לוסתה קודם שיוצא לדרך (טה"ב הקצר סי' בי סעי' טו).

ובדרכי טהרה (עמ' סב) - יוצא לדרך נקרא כשיוצא ליומיים שלשה או יותר והכל לפי האדם.¹³ פת"ש (כד) - שיעור יציאה לדרך הוא י"ב מיל.

ובהגהות והערות (סי'ק לג על הפת"ש) ובטה"ב (חי"א עמ' צו בהערות) - העירו ששיעור י"ב מיל שהוזכר בפת"ש, נאמר ביחס לדברי הרמב"ם (שלא יפקוד ביום שיוצא לדרך מדין רפואה), ולא ביחס לחיוב פקידה שהובא כאן בשו"ע. ולכן הבאנו לקמן גם את דברי טה"ב והדרכי טהרה.

סעיף יא

אשה שיש לה וסת לימים לבד והגיע שעת וסתה - אסור לבא עליה עד שישאלנה. ואם אין לה וסת - יום שלשים לראיתה הוי כהגיע שעת וסתה. ואם שהתה אחר הוסת שיעור שתספור ותטבול - בא עליה ואין צריך לשאול.

נושא הסעיף: בוסת לימים - מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו?

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>^אכבסי קפה סעי' א וט"ז (טז) כאן.</p> <p>נדה ט"א משנה - כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה. ובגמ' הובא ש"הבאין מן הדרך" קמ"ל דאף היכא דליתא במתא, רמיא אנפשה ובדקה. [כלומר אף כשהבעל לא היה בעיר, אשתו בודקת את עצמה אם היא טהורה].</p> <p>ויש מספר אוקמיתות מתי היא בחזקת טהרה: ריש לקיש - והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה [תוך 30 לראיתה (למי שאין להן וסת קבוע), אבל לאחר 30 יום היא צריכה לבדוק את עצמה, הואיל וסתם נשים רואות לסוף 30, רש"י].</p> <p>רב הונא - לא שנו אלא שלא הגיע שעת וסתה, אבל הגיע שעת וסתה אסורה, קסבר וסתות דאורייתא. [והרי היא בחזקת טומאה עד שתאמר לו טהורה אני, רשב"א].</p> <p>רבה בר בר חנה - אמר אפילו הגיע שעת וסתה, נמי מותרת, קסבר וסתות דרבנן. [וביאר הרשב"א דיוקא כששהה שיעור שתוכל לספור ולטבול היא מותרת (כ"י יוחנן בדף ט"ב שאמר אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה), אך כל שלא שהה שיעור שתוכל לספור ולטבול היא אסורה, אע"ג דוסתות דרבנן].</p> <p>...שמואל משמיה דר' יוחנן - אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה. ולקמן סוכמו הדברים ע"פ הסבר הרשב"א (ולא עפ"י הרמב"ם שהובא בב"י בסוף הסימן ולהלן בהרחבה לסעיף).</p> <p>נדה י"ב/א - חמרין ופועלין והבאין ... נשיהם להם בחזקת טהרה... במה דברים אמורים שהניחן בחזקת טהרה, אבל הניחן בחזקת טומאה לעולם היא טמאה עד שתאמר לו טהורה אני...</p> <p>קודם עונת וסתה - מותרת וא"צ לשאול (ש"ד ט), וכן משמע מכל הדעות הנ"ל בגמ'.</p> <p>בזמן עונת וסתה - אסורה לכו"ע [מד"ן פרישה סמוך לוסת שבסעי' ב]. (ומי שאין לה וסת - צריכה לפרוש גם ביום החודש, ובהפלתה האחרונה כבסימן קפט סעי' ב).</p> <p>אחר עונת וסתה: שו"ע כרבי יוחנן בדף ט"ב - דאשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה.</p> <p>ויש מחלוקת מתי אשתו מותרת לו: רב הונא - אחר וסתה אסורה עד שישאלנה, מכיון דוסתות דאורייתא.</p> <p>שו"ע כרבה בר בר חנה - אחר וסתה כל ששהה שיעור שתספור ותטבול היא מותרת בלי שישאלנה כיון שוסתות דרבנן [דאימור לא ראתה ואי"ת ראתה אימור טבלה]. [וזו עפ"י הסבר הרשב"א, שלא כרמב"ם - שהתיר אחר וסתה אף כשלא שהה שיעור שתספור ותטבול, והביא הב"י שזו קולא יתרה היא. והביאו בשו"ע סתם בסעי' ט].</p>	<p>1. כשודאי ראתה דם - אסורה עד שישאלנה.^א</p> <p>2. כשספק אם ראתה דם - זה נושא הסעיף:</p> <p>א - קודם עונת וסתה או תוך 30 יום למי שאין וסת קבוע - מותרת וא"צ לשאול את אשתו.^ב</p> <p>ב - בזמן עונת וסתה [או ביום 30 למי שאין וסת קבוע] - אסורה.^ג</p> <p>ג - אחר עונת וסתה - אסורה עד שישאלנה. ואם שהה שיעור שתספור ותטבול - מותרת וא"צ לשאול.^ד</p>

המשך הרחבה לסעי' יא:להלכה:

- כל ששה שיעור שתספור ותטבול - היא מותרת¹⁴ וא"צ לשאול את אשתו אם היא מותרת לו, בין שהיא ערה בין שאינה ערה כל כך (ש"ך לא), ואף בקטנה שבושה לטבול (ט"ז ס"ק טז), כבגמי, אף ילדה דבזיזא למטבל.

- כשלא שהה שיעור שתספור ותטבול - אסורה עד שישאלנה.

[פת"ש (כז) - צריך שישאלנה, שתוציא מפיה שהיא טהורה ולא די בכך שהיא באה ושוכבת אצלו.

אולם בט"ה"ב (הקצר ס"י ג סעי' ח) - כתב אם האשה בקיאה בהלכה ולאחר שעברה עונת וסתה באה ושוכבת אצלו, אינו צריך לשאול אותה, וסומך על מעשיה שבודאי... טהורה היא].

¹⁴ אולם בימינו - שאין דרך הנשים לטבול כשאין בעלה בעיר, צריך לשאול את אשתו אם היא מותרת לו, אף כששהה שיעור שתספור ותטבול, (ערוך השולחן (ו), טה"ב (ס"י ג סעי' ה), שבט הלוי (סימן קפד סעי' יא ס"ק ה)).

סעיף יב

היה לה וסת לימים (טור בשם רשב"א) ולוסת מוסתות הגוף (ב"י בשם הגהות מימוניות פ"ד בשם רמב"ן), כגון קפיצה וכיוצא בה - כיון שהוסת תלוי במעשה, אימור "לא קפצה ולא ראתה", אבל חוששת לעונה בינונית שהיא שלושים יום (ב"י בשם רשב"א וטור לקמן סי' קפ"ט).

נושא הסעיף: וסת לימים ולוסת מוסתות הגוף - מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו?

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה ט"א - משנה: כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן... גמ' [רב אשי הכי אמר רב הונא] לא שנו [שאשה בחזקת טהרה]... אלא יש לה וסת לימים ולקפיצות, כיון דבמעשה תליא מילתא, אימא לא קפיץ ולא חזאי... רשב"א - הגמ' היא אף לשיטת הי"א שוסתות דאורייתא שמוותרת לבעלה בלי שישאלנה [דאולי לא קפצה ולא ראתה דם], א"כ כל שכן לדידן האומרים שוסתות דרבנן שמוותרת ביום וסתה [כל עוד לא קפצה] וא"צ לשואלה. אך ביום ה-30 צריכה לפרוש [מכיון שלא ראתה ביומה, יש לחוש שתראה בעונה בינונית כמי שאין לה וסת קבוע].</p> <p>השו"ע כתב: "מוסתות הגוף... וכיוצא בה" - ויש מחלוקת באיזה וסת לימים ולוסת הגוף הקל השו"ע שמוותרת בלי שישאלנה:</p> <p>תוה"ש (כד) - השו"ע הקל דווקא בוסת הגוף התלוי במעשה, כגון קפיצה או אכילת שום ופלפל, אבל בוסת שאינו תלוי במעשה כפיהוק ועיטוש, יש לחוש לוסת ימים ולוסת מוסתות הגוף, ואסורה עד שישאלנה (כסימן קפט סעיף יט. וכן כתבו כאן הסדרי טהרה (טז) והכרתי ופלתי (יד)).</p> <p>ש"ך (לב) ופת"ש (כה) - מהשו"ע משמע אף כשהגיע יום הוסת הקבוע לימים ופיהוק ועיטוש, מותרת בלי שישאלנה¹⁶. [ברם הש"ך - רק חולק על הסבר השו"ע, אולם מודה לדין שהובא בתוה"ש, שאם הגיע יום וסתה הקבוע לפיהוק ועיטוש, אסורה עד שישאלנה (כבסי' קפט סעי' כה). (וע"ע בחוות דעת שהובא בפת"ש להסבר השו"ע)].</p>	<p>הדיון לקמן - הוא בימים שלפני ואחרי יום הוסת¹⁵:</p> <p>1. בוסת לימים ולקפיצה [דינו כוסת שאינו קבוע], ולכן: תוך 30 יום - מותרת בלי שישאלנה [לכו"ע]. ביום ה-30 - אסורה [מדין פרישה סמוך לוסת]. לאחר 30 יום - אסורה עד שישאלנה [או עד שישהה שיעור שתספור ותטבול (ש"ך לד)].</p> <p>2. בוסת לימים ושאר וסתות הגוף² [כפיהוק ועיטוש] - דינו כוסת קבוע (כבסעי' י"א) ולכן:</p> <p>בעונת וסתה - אסורה [מדין פרישה סמוך לוסת]. ולאחר וסתה - אסורה עד שישאלנה [או עד שישהה שיעור שתספור ותטבול. וזה הסבר השו"ע עפ"י: תוה"ש (כד), סדי"ט (טז) וכרתי ופלתי (יד)].</p>

מתי אשתו מותרת לו ומתי צריך לשאול אותה אם מותרת לו? (סיכום סעי' י"א, י"ב)

- אשה שיש לה וסת קבוע לימים והגיע יום וסתה, או מי שאין לה וסת קבוע והגיע יום 30:

בעונת הוסת - אסורה¹⁷ (כבסעי' ב).

לאחר עונת הוסת - אסורה עד שישאלנה, [או עד שישהה שיעור שתספור ז' נקיים ותטבול].

- **בוסת לימים ולקפיצות** - אף ביום וסתה היא מותרת [כל עוד לא קפצה], אולם [דינה כבעלת וסת שאינו קבוע] **אסורה ביום 30 ולאחריו עד שישאלנה** [או עד שישהה שיעור שתספור ותטבול].

- **בוסת לימים ולשאר וסתות הגוף** [כפיהוק ועיטוש שלא תלויים בה] - דינו כוסת קבוע, **וכשהגיע יום וסתה אסורה עד שישאלנה** [או עד שישהה שיעור שתספור ותטבול]. [וכן דעת השו"ע לפי הסבר: התוה"ש (כד), הסדי"ט (טז) והכרתי ופלתי (יד). ואף הש"ך (לב) שהסביר אחרת את השו"ע, פסק כן להלכה].

¹⁵ אולם ביום הוסת עצמו:

כשקבעה וסת לימים וקפיצות - אין צריך לפרוש ביום הוסת כל עוד לא קפצה (סי' קפט סעי' יח ועיי"ש שבט הלוי).
כשקבעה וסת לימים ולשאר וסתות הגוף [פיהוק ועיטוש] - צריך לפרוש ביום הוסת (סי' קפט סעי' כה ועיי"ש במחלוקת נקוה"כ י"ט ו"ז לט).

¹⁶ הש"ך הבין שכוונת השו"ע אף בוסת לימים ופיהוק ועיטוש - מותרת ביום הוסת ואסורה ביום ה-30, והקשה שמהרשב"א מוכח שדין זה נאמר דווקא בווסת לקפיצות [מכיון שהקפיצה בשליטתה וברצונה לכן נאמר שלא קפצה ולא ראתה], אולם בשאר וסתות הגוף [כפיהוק ועיטוש שאינם תלויים ברצונה ושליטתה, חוששים שתראה בהם דם], **דינם כוסת קבוע, שאסורה ביום וסתה ולא ביום ה-30** (כבסי' קפט סעי' יט, כה)!!
ולכן פסק הש"ך:

שם הגיע יום וסתה הקבוע לימים ולקפיצות - היא מותרת, ורק ביום 30 היא פורשת כדן וסת שאינו קבוע [כפי שפסק כאן השו"ע].

אולם אם הגיע יום וסתה הקבוע לימים ולוסת הגוף [כפיהוק ועיטוש] - היא אסורה עד שישאלנה כדן וסת קבוע, וביום ה-30 היא מותרת.

¹⁷ ומי שאין לה וסת קבוע - צריכה לפרוש גם ביום החודש ובהפלטתה האחרונה כבסימן קפט סעי' ב.

סיכום המקרים שא"צ לפרוש בעונת וסתה:

- מסולקת דמים, כגון:** קטנה וזקנה, א"צ לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו בג"פ (סעי' ג).
מעוברת [משיוכר עוברת] **ומניקה** [כל 24 חודש] (סעי' ז)¹⁸.
הנחבאת במחבא מפני פחד: לשו"ע - מותרת אף לכתחילה בשעת וסתה (סעי' ח).
אך לרמ"א - מותרת דווקא אחר שעת וסתה, בלא בדיקה.
כששתמשת בכדורים שדוחים את הוסת (טה"ב ושבת הלוי, הובאו לעיל בסעי' ח).
יציא לדרך: לשו"ע - פוקד את אשתו בעונת וסתה, אף בתשמיש.
ולרמ"א - המחמיר לפוקדה רק בדברי ריצוי [חיבוק ונישוק], תבוא עליו ברכה (סעי' י).

כלה שליל חופתה חל בעונה הסמוכה לוסתה:

הנודע ביהודה - אסורה בתשמיש (פתי"ש כב).

טהרת הבית - מותרת בתשמיש [כדין היוצא לדרך, טה"ב הקצר סי' ב סעי' כב, ועיי"ש].

אשה שקבעה וסת בליל טבילתה [ודרכה לראות וסת בליל טבילתה] - מותרת לבעלה, [דכיון שוסתות דרבנן, לא החמירו עליה לאוסרה על בעלה לעולמים (פתי"ש ז) ועיי"ש ובפתי"ש כב].

¹⁸ **אולם בזמננו - מניקה שפסקה מלהניק** חוששת לוסתה. [מכיון שבזמננו נשתנו הטבעים (טה"ב סי' ב סעי' ח ועיי"ע לעיל בהרחבה לסעי' ז)].

עיקרי השולחן

סימן קצה

ובו י"ז סעיפים

דברים האסורים
בזמן נדוטה

הרחבה לסעי' יז

נהגו הנשים שלא ללכת ל"בית החיים" [=בית הקברות] להתפלל בימי נדתה ונכון הוא (פתי"ש יט) בשם חמודי דניאל. ועיי' ביו"ד סימן שנט סעי' א-ב בעיקרי השולחן.

האם הנשים נוהגות שלא ללכת לבית כנסת בימים שראות בהם דם? [דרכי משה ח', וב"י ורמ"א אורח חיים סוף סי' פח]:

רמ"א (או"ח) - המנהג להחמיר כשערי דורא³³ שאין לאשה נדה בימי ראיתה להיכנס לבית הכנסת, או להזכיר את שם ה' או ליגע בספר (אור זרוע). ואפילו במקום שנהגו להחמיר, יש להתיר: א. בימי ליבונה.

ב. או בימים נוראים וכהאי גוונא שרבים מתאספים לילך לבית הכנסת, [מכיון שיש להן עצבון גדול שהכל מתאספים והן יעמדו בחוץ, עפ"י תרומת הדשן ח"ב סי' קלב, וכן פסק המשנה ברורה בסי' פח סי"ק ח, והוסיף שה"ה בימי הסליחות או כשנדה ובתה מתחננים והולכים לבית הכנסת].

בית יוסף (כרש"י) - נשותינו לא נהגו כלל להמנע מליכנס לבית הכנסת (כמו שכתב רש"י בספר האורה). [וכן בטהרת הבית (סי' יב סעי' מג) - אנו נוהגים שאשה נדה בימי ראיתה יכולה להיכנס לבית הכנסת או לנגוע בספר קדוש].

סיכום כללי לסימן קצה

ובו האיסורים שצריך להתרחק מאשתו הנדה - וסימנך "מה נזהר כשיש אשה"³⁴:

מ	ה	נ	ז	ה	ר	כ	ש	י	ש	א	ש	ה
מזיגת הכוס	הצעת המיטה	נגיעה	זריקה	הושטה	רחיצת פניו ורגליו	כוס - לשלוח לה כוס	שחוק וקלות ראש	ישיבה על המיוחדת	שיורי כוס שלה [וכן מאכלה, לרמ"א סעי' ג']	אכילה עמה ע"ג אותו שולחן	שינה עימה במיטה	הסתכלות במקומות המכוסים שבה
(סעי' יג)	(סעי' יא)	(סעי' ב)	רמ"א (סעי' ב)	(סעי' ב)	(סעי' יב)	(סעי' יג)	(סעי' א)	(סעי' ה)	(סעי' ד)	(סעי' ג)	(סעי' ו)	(סעי' ז)

הדברים שהתירו לאשה לעשות בימי נדתה, אולם אסורים לבעל - וסימנך "אישה כשרה"³⁵:

א - אכילה משירי בעלה מותרת (כדמשמע מהרמ"א בסעי' ג, וסעי' ד).

ב - ישיבה³⁶ על מיטה המיוחדת לבעלה, אפילו בפניו מותרת (כדמשמע מט"ז וי. אולם לשי"ך י - גם לבעל מותר לשבת על מיטה המיוחדת לאשתו).

ג - שתייה משירי כוס של בעלה מותרת (רמ"א סעי' ד).

ה - הסתכלות במקומות המכוסים של בעלה מותרת, (כדמשמע מסעי' ז).

ו - כוס - לשגר (לשלוח) כוס לבעלה זה מותר, (כדמשמע מסעי' י ויג, שזה מותר כל שאינה מוגזת בפניו ומניחה לפניו על השולחן).

ז - שמיעת קול זמר של בעלה מותרת (כדמשמע מפת"ש י).

ח - רופאה מותרת לרפא את בעלה החולה,³⁷ (כן משמע מבדי השולחן בביאורים ד"ה "מותרת לשמשו" ועיי"ש בביאורים בסוף הסימן).

ה - הרחת בשמים של בעלה מותרת (כדמשמע מפת"ש א).

³³ ובדרכי משה (כאן בסי"ק ח) הובאו עוד שיטות שנהגו כשערי דורא:

ראב"ה - "הנשים נהגו טהרה ופרישות בעצמן בעת נדותן, שאינן הולכות לבית הכנסת ואף כשמתפללות אינן עומדות בפני חברותיהן וכן ראיתי בדברי הגאונים וכשר המנהג".

האור זרוע - "יש נשים שנמנעות מללכת לבית הכנסת ומלגעת בספר כל ימי נדותה, ויש שאינן מתפללות כשהן אחורי הנדה, ויפה הן עושות". בנימין אב - "על מה שתמהת על הנשים שמונעות עצמן מלבוא בבית הכנסת כשהן רואות דם כדי שלא לראות ס"ת, אין לתמוה, דמה שעושות היינו משום כבוד ולא שאסור להן לעשות כן...". (הובא בהגהות והערות (נד) על הבי"ב ובמ"ב סי' פח סי"ק ו).

האגור - ראיתי במדינתנו [שהנשים הנדות נוהגות], להיכנס לבית כנסת ומתפללות ועונות כל דבר שבקדושה, רק נזהרות שלא לראות בספר תורה כשהחזן מראה הספר תורה לעם.

ורבינו ירוחם - ראה אנשים ונשים טועים לומר שהיולדת - צריכה לזהר מליכנס לבית הכנסת עד שיעברו ארבעים לזכר ושמונים לנקבה, ומנהג טעות הוא, וצריך למחות בידן. והתיר לנדה לקרות בתורה וכן כתבו הרא"ש והרי"ף, [אולם לפי הדרכי משה (ח), המנהג אינו כן].

³⁴ וסימן נוסף להרחקות הוא: "הזהר שהנשים כאש", [לרמזו יש צריך להזהר מהנדה כמו מאש], שאלו אותם אוליות של "מה נזהר כשיש אשה". ומכל מקום אלו סימנים רק לדינים שהוזכרו בשו"ע וברמ"א בסימן קצה, וסיכום מפורט יותר ראה בטבלה שבמעמ' הבאים.

³⁵ מתוך סיכום שיעור שזכיתי לשמוע מפי הרה"ג והצדיק הרב דוד פוקס שליט"א.

³⁶ ובדין שכיבה: לאשה - מותר לשכב על מיטה המיוחדת לבעלה, כשהיא לא בפניו (פתי"ש ח). ולבעל - מותר לשכב על מיטה המיוחדת לאשתו, דווקא כשאינה בעיר (פתי"ש ט).

³⁷ וכן מותרת לשמש את בעלה החולה, כשאין אחר שישעו לו (סעי' טו).

אולם כשהבעל רוצה לשמש את אשתו החולה כגון להקימה ולהשכיבה [ואין מי שישמשה]:

השו"ע - אסור לבעל לגעת בה כדי לשמשה.

ואילו הרמ"א - התיר לבעל לשמשה. (ועיי' לעיל בסיכום שיטת השו"ע והרמ"א בסעי' טו-יז).

וכשהבעל רופא - השו"ע - אסור למשש דופק של אשתו הנדה.

ואילו הרמ"א - התיר. (ועיי' בסוף סעי' יז, ביאור לשיטות השונות).

סיכום לאופני ההיתר שיש בהרחקות מאשתו הנדה [בסימן קצה³⁸]

[כל ההרחקות הם בין בימי נדוטה ובין בימי ליבונה שסופרת ז"ג, ואין חילוק בין רואה דם למוצאת כתם, סעי' יד].

ניתן לחלק את ההרחקות לה' נושאים מרכזיים³⁹:

- איסורים הקשורים בנגיעה.
- איסורים הקשורים באכילה.
- איסורים הקשורים לישיבה ושכיבה.
- איסורים נוספים משום חיבה.
- טיפול בחולה.

אופני ההיתר	האיסורים
<p>- כשהאשה צריכה לטבול ואי אפשר בעניין אחר, מותר לבעלה להחזיק בה ולסייע לה להיכנס תחת המים (פתי"ש ב).</p> <p>- מותר לגעת באשתו בעודה נדה רח"ל (פתי"ש ב).</p> <p>- מותר לגעת בבגדיה כשאינם עליה (סוף פתי"ש ג).</p> <p>- מותר לגעת בסדין שלה [אע"פ] שמלוכלך בדם (טי"ז ו).</p> <p>- ובדין נגיעה בחולה - עיין לקמן.</p>	<p>א. איסורים הקשורים בנגיעה:</p> <p>1. נגיעה - אסור לגעת בה אפילו באצבע קטנה (סעי' ב). ואף לא בבגדים שעליה (פתי"ש ג).</p>
<p>מותר ליטול תינוק היוצא מחיק אמו ובא אל אביו⁴⁰ (פתי"ש ג). [אולם טהרת הבית - כתב המחמיר תע"ב (טה"ב ח"ב סי' יב סעי' ז)].</p>	<p>2. הושטה - אסור להושיט מידו לידה או להיפך, [שמא יגע בבשרה, סעי' ב], ואסור אף בדבר ארוך (ש"ד ב).</p>
<p>יש להקל כשזורק דבר כלפי מעלה [שלא לכיוון אשתו], והיא פושטת ידיה ומקבלתו [וכן כתב פתי"ש ד' בשם הכותרי ופתי"ש ב], אולם לסדרי טהרה (ד) אין להתיר והמחמיר תע"ב. ועי"ע בטהרת הבית (סי' יב סעי' ה) שהובא לעיל בעמ' 310-309.</p> <p>ומשמע שמותר לזרוק דבר על בגדי אשתו [וכן מותר לנפוח נוצה או עפרורית מבגדיה ומכל מקום המחמיר תע"ב, תורת השלמים ב]. ובדין נפוח עי"ע בפתי"ש ד'.</p>	<p>3. זריקה - אסור לזרוק מידו לידה או להיפך (רמ"א סעי' ב).</p>
<p>יש להתיר אכילה ע"ג אותו השולחן, כל שיש שינוי והיכר כגון:</p> <p>- כששמים דבר המפסיק בין קערתו לקערתה (ש"י"ע), כגון שהניחו לחם שאין אוכלין ממנו, או קנקן שאין שותים ממנו (טי"ז א). [ואם זה קנקן שאין דרכו להיות על השולחן, מועיל להיות כהפסק אע"פ ששותים ממנו, (תה"ש ג, סד"י טו)].</p> <p>- או שיאכל כל אחד במפה שלו (ש"י"ע).</p> <p>- או לכפול את המפה, או כאשר האשה משנה את מקומה (בי"י בשם רבינו ירוחם).</p> <p>- או שתגלה מעט מן השולחן, ותיתן את הקערה שלה עליו (ש"ד ו).</p> <p>- כשאחרים אוכלים עמם, או כאשר הבעל יושב רחוק מאשתו - גם יש להקל לבעל ולאשתו הנדה לאכול ע"ג אותו השולחן (עפ"י פתי"ש ג - ד' בסימן פ"ח בהל' בשר בחלב). ועי"ע בש"ד ה כאן.</p> <p>- כשאוכלים על שולחן גדול [ארוך] ויושבים רחוק זה מזה, יש להקל אף בלא שינוי והיכר (טהרת הבית ח"ב סי' יב סעי' יד).</p> <p>י"א ברמ"א - אם בימי טהרתה רגילים לאכול מקערה אחת, אזי בימי נדוטה מותרים לאכול אף ע"ג אותו השולחן מקערות נפרדות, וזה ההיכר וא"צ היכר נוסף, וכן נוהגין. [היתר זה לא נזכר בש"י"ע. ועי"ע בש"ד ז].</p>	<p>ב. איסורים הקשורים באכילה:</p> <p>1. שולחן - אסור לאכול עם אשתו הנדה ע"ג אותו השולחן, אף שיש לכל אחד קערה נפרדת, [אא"כ יש שינוי והיכר, סעי' ג].</p>
<p>קערה מרכזית שאין אוכלים ממנה ישירות - מותרים לקחת מאותה קערה ולהניח לפניהם בצלחת⁴¹ (טי"ז ב).</p> <p>אולם קערה מרכזית שאוכלים ממנה ישירות - אסורים לאכול מאותה קערה⁴².</p>	<p>ופשוט שאסורים לאכול יחד מאותה קערה (רמב"ם. ונלע"ד דאף כשיש שינוי והיכר זה אסור).</p>

³⁸ **הסיכום להלן הוא בעיקר עפ"י הש"ע והרמ"א בסימן קצה** - וראה לעיל בסמוך לכל סעיף, את המקור לכל דין, את שיטות הראשונים ואת ההוספות של הנושאי כלים.

³⁹ את הרעיון לחלק את הסימן כך, ראיתי בחוברת "הלכה סדורה" להרה"ג שמואל קדר זצ"ל, אולם שם ערך זאת בצורה שונה.

⁴⁰ **מותר ליטול תינוק היוצא מחיק אמו ובא אל אביו** - מכיון שהאם אינה עושה כלום, אלא התינוק הוא "חי הנושא את עצמו", והוא יוצא מחיק אמו ובא אל אביו, אך אסור ליטול תינוק קטן או חולה או כפות, מכיון שאז לא שייך לומר שהתינוק הוא "חי הנושא את עצמו" (פתי"ש ג).

⁴¹ מותרים לקחת מאותה קערה - כיון שאינם אוכלים ישירות מאותה קערה, אלא כל אחד מהם נוטל מהקערה ומשים לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם (טי"ז ב).

⁴² **ואם בני הבית אוכלים עמהם ישירות מקערה זו:** **לפת"ש (ה) - יש לאסור מצד הדין של איסור אכילת שיירי אשתו.**

<p>רמ"א - יש להקל בשתיית ואכילת שיירים, באחד מהמקרים הבאים, וסימנך - "אדם ריק אינו יודע שאשתו הלכה":</p> <p>אדם - כשיש אדם אחר שמפסיק ביניהם (סמ"ק).</p> <p>ריק - כשהורק לכוס אחר [ואפילו הוחזר לכלי ראשון, הגהות מיימוניות].</p> <p>אינו יודע - כשהבעל אינו יודע שאשתו שתתה מכוס זה, מותר לבעל לשתות מכוס זו, ואינה צריכה להגיד לו שלא ישתה (הגהות מיימוניות).</p> <p>שאשתו - אשתו מותרת לשתות משיריו (הגהות מיימוניות). [כיון שהיא לא מרגלא ליה לעבירה, ט"ז ה].</p> <p>הלכה - אם אשתו שתתה והלכה (מרדכי). ומותר לשתות את השיירים אף שהיא שבה באמצע (פתי"ש ז).</p> <p>כיצד נהגו הספרדים בדין אכילת שיירי אשתו?</p> <p>טהרת הבית - מקל לספרדים (טה"ב ח"ב סי' יב סעי' יז).</p> <p>בן איש חי - אוסר. (בא"ח שנה ב' פרשת צו אות כב. ודרכי טהרה פ"ה עמ' מה, סעי' ד).</p>	<p>2- שיורי אשתו:</p> <p>אסור לשתות משירי כוס של אשתו הנדה⁴⁴, (סעי' ד). וכתב הרמ"א (סעי' ג) שאסור אף לאכול שיורי אשתו, (ובמנהג הספרדים, עיין בהרחבה).</p> <p>ובדין איסור מוגה - עיין לקמן בחלק ד', בדברים האסורים משום חיבה.</p>
<p>מותר לבעל ולאשתו הנדה לישון בב' מיטות נפרדות:</p> <p>- כשיש מרחק כל שהוא בין המיטות - מותרים לשכב בב' המיטות. [עפ"י פתי"ש (יא) וטה"ב סי' יב סעי' כג. אולם הטהרת ישראל מחמיר להרחיק את המיטות כך שלא יוכלו הבעל והאשה לנעת אחד בשני ע"י הושטת יד תוך כדי שינה (טהרת ישראל סימן קצה ס"ק כז, דרכי טהרה פ"ה סעי' ז עמ' נ ובדין השולחן ס"ק קט)].</p> <p>- כשהמיטות מוקפות בנסרים ועשויות כמין תיבה - מותרים לישון באותם מיטות, אף שהמיטות נוגעות זו בזו (פתי"ש יא).</p> <p>- מיטות נפרדות אף שהן מחוברות לכותל אחד - אפשר שמותרים לישון באותם מיטות⁴⁵ (פתי"ש יא).</p> <p>- מיטות שיש על גבן כילה - מהר"ם אלשקר, התיר לבעל ולאשתו הנדה לישון בב' מיטות נפרדות, אף שכילה פרוסה על גבם, כשלכל אחד יש כסת בפני עצמו⁴⁶.</p>	<p>ג. איסורים הקשורים בישיבה ושכיבה:</p> <p>1. אסור לבעל ולאשתו הנדה לישן [או לשכב] יחד במיטה אחת, [אפילו כשכל אחד בבגדו ואין נוגעים זה בזה, סעי' ו]. או בב' מיטות שנוגעות זו בזו (רמ"א).</p>
<p>2. כשאשתו נדה, אסור לבעל לשבת [או לשכב] על מיטה המיוחדת לה (סעי' ה). [והוא הדין שאסור על כרים המיוחדים לה, פתי"ש ח].</p> <p>כשאשתו אינה בעיר - מותר לבעל לשכב/לשבת על מיטתה המיוחדת (פתי"ש ט).</p> <p>כלה - שהיא טמאה משום דם בתולים, מותר לבעלה לשכב במיטה המיוחדת לה כשאינה שוכבת בה (שו"ע סי' קצג).</p> <p>ישיבה - האם מותר לבעל לשבת על מיטה המיוחדת לאשתו?</p> <p>לשו"ע - אסור.</p> <p>לב"ח - מותר [מכיון שהאיסור הוא רק לשכב על מיטתה המיוחדת, (הובא בשו"ע י ובט"ז ו)].</p> <p>לאשה נדה:</p> <p>- מותר לשבת על מיטה המיוחדת לבעלה.</p> <p>- אך יש מחלוקת אם מותרת לשכב על מיטה המיוחדת לבעלה:</p> <p>ט"ז (ו) - אסור [כשהו בפניו, פתי"ש ח].</p> <p>תורת השלמים (ז) - מותר לנדה לשכב על מיטה המיוחדת בעלה.</p>	<p>2. כשאשתו נדה, אסור לבעל לשבת [או לשכב] על מיטה המיוחדת לה (סעי' ה). [והוא הדין שאסור על כרים המיוחדים לה, פתי"ש ח].</p>

⁴³ המחלוקת היא רק לגבי דין אכילת שיירי אשתו שכתב הרמ"א, אולם שתיית שיירי אשתו אסורה (כפי שהובא בשו"ע בסעי' ד).

⁴⁴ וכתב הש"ך (ט) - דאפילו כשאשתו שתתה חצי כוס ואח"כ מלאוהו - אסור לבעלה לשתות מאותו כלי, כיון שהוא שותה משירי אשתו. **האם צריך להדיח את הכוס בין שתית האשה לשתית הבעל?**

ב"י - אנו נוהגים להדיח הכוס, בין שתית האשה (הנדה) לשתית הבעל.

ש"ך (ט) - אנו לא נוהגים בכך [עפ"י הבי"ח. וכן בטהרת הבית ח"ב עמ' קכא].

⁴⁵ דהיינו אף שהמיטות מחוברות לכותל ונראה הכל כאחד, מותרים לישון באותם מיטות כל שיש רווח והפסק בין המיטות (מערכת השולחן הערה 27).

⁴⁶ וכן בדרכי טהרה (פ"ה סעי' ז) שתי מיטות המרוחקות בצדיהן ומחוברות מאחוריהן ללוח עץ או שיש עליהן כילה, אין בכך כלום.

⁴⁶ אולם שער המים - כתב כשיש כילה, נכון להחמיר לתלות מחיצה בין המיטות בכדי שלא יראה אותה (סוף פתי"ש יא).

<p>אף לרמ"א: - יש להתיר ישיבה על ספסל אחד מתננד - כשיש אדם אחר מפסיק ויושב ביניהם (רמ"א סעי' ה). - ויש להתיר נסיעה בעגלה - כשאינו נוסע לטיול, אלא לסדר את צרכיו. ומותר אע"פ שהאיש ואשתו לבדם, ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה (רמ"א סעי' ה). בית יוסף - חומרא של ישיבת ספסל נהגו בה האשכנזים, אך הספרדים לא נהגו בה.⁴⁷</p>	<p>3. ולרמ"א (סעי' ה) אסור לבעל ולאשתו לשבת על ספסל אחד מתננד. וכן אסורים לנסוע יחד לטיול בעגלה או בספינה [אף שהם יושבים בבי מושבים נפרדים].</p>
<p>כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, מותר לנדה לעשות לבעלה - חוץ ממוזיגת הכוס, הצעת המיטה, והרחצת פניו ידיו ורגליו, [שיש בהם חיבה] (כתובות סא,א, וסעי' ט). המקרים שהקלו במוזיגת הכוס (שהובאו בב"י): [וס'מנד, "שינוי מוזיגה או הושטה מהכלי, משקין שלא בפניו":] שינוי - ע"י שינוי - [כגון שתניח את הכוס על השולחן ביד שמאל, או תניחו על הכר או הכסת אפילו ביד ימינה. סעי' י' עפ"י הגמ' בכתובות סא/א]. מוזיגה או הושטה - כל שעושה מוזיגה בלא הושטה או הושטה בלא מוזיגה, מותר אפילו בלא שינוי (היראים). מהכלי - מוזיגה מהכלי לכוס מותרת, ואין נראה בזה קירוב דעת, ומוזיגה שאסורה היא דווקא במוזיגה של מים ביין, [ומכל מקום לא תמוזג מהכלי לכוס שעל השולחן אלא בשינוי, הגהות מיימוניות]. משקין - מוזיגת שאר משקין מותרת - מכיון שרק מוזיגת היין אסורה. (וכתב הב"י שכן נראה מהרשב"א. אולם מהב"ח משמע שמחמיר גם במוזיגת שאר משקים, סוף ש"ך ג). שלא בפניו - מוזיגה שלא בפני הבעל מותרת.</p>	<p>ד. איסורים נוספים משום חיבה: 1. מוזיגת הכוס - אסור לנדה למזוג כוס [יין], ולהניחו לפני בעלה⁴⁸ על השולחן, אא"כ תעשה שום היכר (סעי' ט), וכן לבעל אסור למזוג כוס יין לאשתו הנדה וכו' (סעי' יג).</p>
<p>מותר לאשתו הנדה לשותות מהיין באחד מהמקרים הבאים: א. כשאינו משגר לה את הכוס, אלא מניח את הכוס על השולחן והיא נוטלת משם (דרכי טהרה (פ"ה סעי' ט' עמ' ג), קנה בשם (ביאורי שו"ע עמ' לד), שבת הלוי ס"ק ה). ב. כאשר אחרים שותים בין הבעל לאשה (עפ"י השו"ע סעי' ג). ג. ובטהרת הבית התיר בכוס של קידוש - אף שהאשה תשתה אחרי בעלה, ואחריהם כל בני הבית, דמשום חיבוב מצוה יש להקל בזה (טה"ב ח"ב ס"י יב סעי' לו).</p>	<p>2. לשגר כוס - אסור לבעל לשגר לאשתו הנדה כוס של יין, אם הוא מיוחד לה (סעי' ג).</p>
<p>המקרים שניתן להקל לנדה להציע את מיטת בעלה: - כל שמצעת שלא בפניו, ומותר אף סדינים שיש בהם חיבה (שו"ע). - כל שמצעת כרים וכסתות שיש בהם טורח ומותר אפילו בפניו (שו"ע). - לאחר השינה - מותרת לסדר את הסדינים והמכסה אף בפניו, משום שעושה זאת בכדי שהבית יהיה מסודר, ולא משום חיבה, (טהרת הבית ס"י יב סעי' לו, שבת הלוי ס"ק ב).</p>	<p>3. הצעת המיטה - אסור לנדה להציע את מיטת בעלה בפניו, כשפורסת סדינים או מכסה [=שמיכה], שהוא דרך חיבה (סעי' יא). [וה"ה שלבעל אסור להציע מיטתה בפניה, ערוך השולחן (יד)].</p>

⁴⁷ **ובטה"ב (ח"ב ס"י יב סעי' כא) -** כוונת הב"י, שהספרדים לא נהגו אף בחומרא של נסיעה לטיול עם אשתו הנדה, ומ"מ המחמיר תע"ב.

ולדרכי טהרה (פ"ה סעי' ו) - בימינו גם הספרדים נהגו בחומרא של ישיבה בספסל אחד (כרמ"א).

⁴⁸ **האם מותר לנדה להגיש אוכל לבעלה? (ש"ך יג, ט"ז ג)**

מהר"ש מאוסטרייך - אסור לנדה להגיש אוכל לבעלה, [כדין מוזיגת הכוס].

ב"ח (ט) - מותר לנדה להביא קערה לכל בני הבית אף שבעלה אוכל משם, אולם אסור לנדה להגיש אוכל רק לבעלה.

ט"ז (ג) - מותר לנדה להגיש אוכל לבעלה. [דמה שאסרו הוא רק מוזיגת הכוס שיש בכך חיבה, ולא אסרו הגשת אוכל שיש בזה מעשה עבדות].

<p>אסור לנדה ליצוק מים על בעלה, אך יש להקל בהכנת מים לרחיצה:</p> <p>כשמכינה את המים שלא בפני בעלה - [וזה מותר אפילו לשייך, (שבט הלוי סוף ס"ק א)].</p> <p>אולם כשמכינה את המים בפני בעלה, יש בכך מחלוקת:</p> <p>ש"ך (טז) - אוסר. ט"ז (ח) - מתיר. (וכן בטה"ב ח"ב סי' יב סעי' לט).</p> <p>הכנת אמבטיה חמה לבעלה - יש מחלוקת אם היא מותרת, (עיין בהרחבה לסעי' יב).</p>	<p>4. רחיצה - אסור לנדה ליצוק מים על בעלה לרחיצת פניו ידיו ורגליו אפילו כשאינה נוגעת בו, ואפילו כשהמים צוננים (סעי' יב).</p>
<p>מותרים ביחוד - דכיון שבא עליה פעם אחת, תו לא תקיף ליה יצריה (סעי' א).</p>	<p>5. קלות ראש - לא ישחוק ולא יקל ראש עמה [אפילו בדברים, רמ"א], שמא ירגיל לעבירה (סעי' א).</p>
<p>היתרים לבעל:</p> <p>כשאי אפשר בעניין אחר - מותר לבעל לראות את המקומות המכוסים שבאשתו הנדה כשהיא טובלת, בכדי לוודא שתהא כולה תחת המים⁴⁹ (פת"ש ב).</p> <p>מותר להסתכל במקומות הגלויים של אשתו הנדה, אע"פ שנהנה בראייתה (רמ"א סעי' ז).</p> <p>לאשה - משמע שמתר להסתכל במקומות המכוסים של בעלה (עפ"י סעי' ז).</p>	<p>6. הסתכלות - לא יסתכל במקומות המכוסים שבאשתו הנדה (סעי' ז).</p>
<p>ואם יש סכנה - מותר אף לשו"ע לשמש את אשתו הנדה.</p> <p>[וזה לפי הסבר ערוך השולחן (כו-כז) וטה"ב (סי' יב סעי' מו). אולם לפי הגר"א (כ) - השו"ע אוסר לשמש את אשתו הנדה אף במקום סכנה, משום שזה אביזריהו דעריות].</p>	<p>ה. טיפול בחולה:</p> <p>כשיש אדם אחר שישמש את החולה - אסור לבעל ואשתו הנדה לשמש אחד את השני, [בדברים האסורים בימי נדחה, כגון נגיעה ומוזיגת הכוס וכדומה. כיון שזה יכול לעשות ע"י אדם אחר, עפ"י ב"י סעי' טו, ושו"ע סעי' טז].</p> <p>אולם כאשר אין אדם אחר שישמש את החולה - יש חילוק:</p> <p>כשהבעל חולה [ואין מי שישמשנו] - מותר לאשתו הנדה לשמשנו, רק שתזהר ביותר שתוכל מרחיצת פניו ידיו ורגליו והצעת המיטה בפניו (סעי' טו).</p> <p>אולם כשהאשה חולה [ואין מי שישמשנה] - יש מחלוקת (בסעי' טז) האם מותר לבעלה לשמש את אשתו הנדה:</p> <p>שו"ע - אוסר. רמ"א - מתיר.</p>

⁴⁹ דכיון שאי אפשר בעניין אחר, לכן מתירים לבעל לראות את טבילת אשתו אף שרואה מקומות מכוסים שבה. ואין לחוש שיבוא לידי הרגל דבר, כיון שתכף ברגע זה תהיה מותרת לו בעלייתה מהמים, ולא שביק היתרא (פת"ש ב).

עיקרי השולחן

סימן קצט

ובו י"ג סעיפים

שצריכה האשה
לבדוק בית
הסתרים ודיני
חפיפה בשבת
ובחול

סיכום סעי' ח - יב

[והעולה מהם שדין שאר הגוף חמור יותר מדין בית הסתרים]

האם עלתה לה הטבילה במקרים הבאים?

בית הסתרים [די בכך שיהיה ראוי לביאת מים, וא"צ שיבואו לתוכו מים ממש]	שאר הגוף [צריך ביאת מים ממש]	המקרה:
עלתה לה הטבילה (סעי' ח) ⁶⁵ .		א. כשחפפה ועיינה, אך הרחיקה את החפיפה והעיון מטבילתה, ואחר הטבילה לֹא נִמְצָא דבר חוצץ.
עלתה לה הטבילה [כל שאחר הטבילה, בדקה ולא מצאה שום דבר חוצץ, סיי קצט סעי' ט, סיי קצט סעי' ט].	לא עלתה לה הטבילה [אע"פ שאחר הטבילה בדקה ולא מצאה דבר חוצץ, סעי' ח].	ב. כשלא חפפה כלל או לא עיינה וטבלה, ואחר הטבילה לֹא נִמְצָא דבר חוצץ.
עלתה לה הטבילה [מכיון שתולה במין שנתעסקה בו אחר טבילתה, סיי קצט סעי' כו, סיי קצט סעי' יב]. אולם הרוקח והש"ך (סיי קצט ס"ק לג) - החמירו בכך.	לא עלתה לה הטבילה [כיון שלא חפפה/לא עיינה קודם טבילתה, אינה יכולה לתלות במין החוצץ שנתעסקה בו אחר טבילתה (סעי' יא)].	ג. כשלא חפפה כלל או לא עיינה וטבלה, ואחר הטבילה נִמְצָא דבר חוצץ שנתעסקה בו לאחר טבילתה ⁶⁶ .
אם טבלה באותה עונה שחפפה בה – עלתה לה הטבילה [אע"פ שאחר הטבילה נמצא עליה דבר חוצץ]. ברם הש"ך (יד), מחמיר שעלתה לה טבילה, דווקא כשטבלה וחפפה: א. באותה עונה, ב. ובסמוך. ועי' ברמב"ם ⁶⁷ .		ד. כשחפפה ועיינה וטבלה, ואחר הטבילה נִמְצָא עליה דבר חוצץ (סעי' י):
ואם טבלה שלא בתוך אותה עונה שחפפה בה – לא עלתה לה הטבילה , [כיון שלאחר הטבילה נמצא עליה דבר חוצץ].		ה. כשחפפה ועיינה וטבלה, ואחר הטבילה נִמְצָא עליה דבר חוצץ ממין שנתעסקה בו לאחר טבילתה, האם עלתה לה הטבילה? (תחילת סעי' יא)
שוי"ע – עלתה לה הטבילה , [מכיון שהיא תולה שהדבר החוצץ הוא מחמת מה שנתעסקה במין זה אחר טבילתה (שוי"ע עפ"י הסבר הבי"ח ובאר הגולה כו)] ⁶⁸ .		
ב"ח וש"ך – לא עלתה לה הטבילה , אא"כ אומרת: "ברי לי שלא היה עלי בשעת הטבילה" [ולדעת הש"ך (טז), אפשר לפרש כן אף את השו"ע].		

⁶⁵ וזו דעת שו"ע הרשב"א והשו"ע. אולם לדעת הר"ן והבי"ח - אם הרחיקה את העיון מטבילתה, לא עלתה לה הטבילה אע"פ שלא נמצא עליה דבר חוצץ, (ראה הערה (נג) על הבי"ח וכן לעיל בהערה 42).

⁶⁶ כלומר שלא עיינה בעצמה גם לאחר הטבילה, ואחר הטבילה נתעסקה בדבר חוצץ, ונמצא עליה מהמין החוצץ שנתעסקה בו.

⁶⁷ הרמב"ם החמיר דכל שנמצא עליה דבר חוצץ, אע"פ שהיא טבלה בסמוך לחפיפה - היא צריכה לחזור ולטבול, ועיין עוד בשיטתו שהובאה לעיל בשו"ע בסעי' י, ובפתי"ש (ו) שפסק כמותו.

⁶⁸ וכן פסק הטי"ז, אלא שלדעת הטי"ז (יב) – אם עברו 2 עונות בין החפיפה לטבילה ונמצא עליה דבר חוצץ, אינה יכולה לתלות במה שנתעסקה במין זה אחר טבילתה, ולא עלתה לה הטבילה, ועי' לעיל בהערה 60.

סעיף יג

חפפה קודם טבילה, ובין חפיפה לטבילה נתעסקה בדברים החוצצין, או שנתנה לבנה תבשיל הראוי לידבק בה - לא עלתה לה טבילה אפילו אם בדקה מיד אחר טבילה ולא מצאה עליה שום דבר חוצץ, שאני אומר בעלייתה מהמים נפל ממנה, וצריכה טבילה אחרת. הגה: מיהו אם בדקה עלמה קודם טבילה וראתה שלא נדבק בה שום דבר – אינה צריכה טבילה אחרת (הגהות שער דורא ומרדכי ובי"י בשם הרשב"א); לכל מותרת ללבוש בגדיה בין חפיפה לטבילה (שם הג"ה), ולא תקח תינוק אלכלה (בי"י בשם הרמב"ם ועיין לעיל סימן קצ"ח סעי' מא).

נושא הסעיף: נתעסקה בדברים חוצצים – בין החפיפה לטבילה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נדה סז/א - אמר רב גידל אמר רב נתנה תבשיל לבנה [הראוי להידבק, רשב"א וטושי"ע] וטבלה ועלתה, לא עלתה לה טבילה, אף על גב דהשתא ליכא, אימר ברדיוני נפל. [כלומר אע"ג שלאחר הטבילה לא נמצא עליה דבר חוצץ, לא עלתה לה טבילה - מכיון שחוששים שהדבר החוצץ נפל ממנה בזמן יציאתה מהמים].</p> <p>חפפה ונתעסקה בדברים חוצצים ולא בדקה את עצמה לפני הטבילה – לא עלתה טבילה – לא נמצא עליה שום דבר חוצץ, מכיון שאנו אומרים שבזמן עלייתה מהמים, נפל ממנה הדבר הדבוק והחוצץ שהיה עליה בשעת טבילתה (כגמ' הנ"ל והרשב"א). ברם לגר"א (לא) – עלתה לה הטבילה. [ע"ע בהערה⁶⁹ ובסי' קצח סעי' מא].</p> <p>והטעם לכך שלא תיקח את התינוק [כשהיא ערומת] לפני טבילתה – הוא משום שאצל התינוק מצוי שיש דברים הנדבקים, ויש לחשוש שידבק ויחצוץ בשעת טבילתה. [עפ"י הרמב"ם (הלי מקואות פ"ב הי"ב), והתוס' בשם רבינו חננאל (נדה סז/א תוס' ד"ה "נתנה") והב"ח (סוף סי' קצט)]. וע"ע לעיל בדברינו בסימן קצח סעי' מא, ובבאר הגולה (פא) שם].</p> <p>ודין דיעבד – ראה בהערה⁶⁹.</p> <p>והטעם לכך שמותרת ללבוש בגד בין החפיפה לטבילה – הוא כיון שאין רגילות שיהיה על הבגדים דבר לח שידבק בגוף האשה (ש"ך כ"א) בשם הגהות שער דורא, וע"ע בדרכי משה ח).</p>	<p>1. נתעסקה בדברים חוצצים בין החפיפה לטבילה [או שנתנה לבנה תבשיל הראוי להידבק בה] וטבלה – האם עלתה לה טבילתה? [הדין תלוי אם אחר שנתעסקה בדברים החוצצים בדקה את עצמה לפני הטבילה]</p> <p>אם לא בדקה את עצמה לפני הטבילה – לא עלתה לה טבילתה.^א</p> <p>ואם בדקה לפני הטבילה וראתה שלא נדבק בה שום דבר – עלתה לה טבילתה. [בי"י ורמ"א בשם הרשב"א].</p> <p>2. לא תיקח תינוק אצלה [כשהיא ערומת] – לפני טבילתה (רמ"א).^ב</p> <p>3. מותרת ללבוש בגד – בין החפיפה לטבילה^ג (רמ"א בשם הגהות שער דורא).</p>

⁶⁹ והוא הדין שאם היה ביד בנה תבשיל או שבנה היה מלוכלך בטיט ולקחה את בנה על ידה כשהיא ערומה, ואח"כ לא בדקה את עצמה וטבלה – לא עלתה לה טבילה, מכיון שזה דומה לדין מי שנתנה תבשיל לבנה וטבלה (בי"ח יז ש"ך כ). [וע"ע לעיל בסימן קצח סעי' מא, בש"ך (ג) ובדברינו שם, את מחלוקת השו"ע והב"ח].

⁷⁰ **כתב הרמב"ם** (הלי מקואות פ"ב הי"ט) – "נדה שנתנה תבשיל לבנה וטבלה, לא עלתה לה הטבילה מפני השמנונית שעל ידה. (ובהלי כב) במה דברים אמורים לענין טהרות, אבל להתירה לבעלה הרי זו מותרת, אע"פ שנתנה תבשיל לבנה... שכל הדברים האלו וכיוצא בהן אינן חוצצין אלא מדבריהן ולענין טהרות גזרו, לענין ביאה לא גזרו".

האם לפי הרמב"ם, מותרת לבעלה אף כשחפפה ונתנה לבנה תבשיל הראוי להידבק וטבלה?

ב"י – **לרמב"ם אסורה לבעלה עד שתטבול שנית.** [מכיון שמה שהרמב"ם התירה לבעלה, זה דווקא כשנתנה לבנה סתם תבשיל שיש בו שמנונית, שזה חוצץ מדרבנן לענין טהרות ולא לענין בעלה, אבל אם התבשיל היה מהדברים הנדבקים שחוצצים מדאורייתא, אף לענין בעלה זה חוצץ וצריכה לטבול שנית, ולפיכך אין חילוק בין הרמב"ם לרשב"א לענין הדין כלל. וסיים הבי"י שפירוש זה עיקר].

הגר"א (לא) – לרמב"ם והתוס' מותרת לבעלה. [מכיון שלשיטתם הדין של "נתנה תבשיל לבנה" נאמר דווקא לענין טהרות ולא לענין בעלה ודברי הבי"י דחוקים. וע"ע לעיל בדברינו בסימן קצח בהקדמה לסעי' ז-ט, ובגרי"א (מד) שם].

עיקרי השולחן

סימן ר

ובו סעיף אחד

אימתי תעשה
ברכת הטבילה

סעיף א

כשפושטת מלבושיה, כשעומדת בחלוקה - תברך: אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה, ותפשוט חלוקה ותטבול; ואם לא ברכה אז - תברך לאחר שתכנס עד צוארה במים; ואם הם צלולים, עוכרתן ברגליה ומברכת. הגה: ויש אומרים שלא תברך עד אחר הטבילה (טור בשם בעל הלכות גדולות והוא בה"ג דף פ"ה ע"ב ורש"י וראב"ן סימן שכ"ח ושערי דורא), וכן נוהגים שלאחר הטבילה, בעודה עומדת תוך המים, מכסית עלמה בצנדה או בחלוקה, ומברכת.

נושא הסעיף: ברכת הטבילה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>פסחים ז/ב - ... כל המצוות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן... חוץ מן הטבילה... דאכתי גברא לא חזי... תניא נמי הכי טבל ועלה, בעלייתו אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה.</p> <p>מתי מברכת על טבילתה?</p>	<p>ג'נוסח הברכה - "אשר קדשנו... על הטבילה".</p> <p>מתי מברכת?</p>
<p>ש"ע כגאונים - מברכת לפני הטבילה.</p> <p>[וכן פסקו הר"ף, הרמב"ם, הראב"ד, הרא"ש, הטור וטה"ב (ח"ב סי' טו סעי' א).] והטעם לכך שמברכת לפני הטבילה, הוא כיון שכל המצוות מברך עליהם עובר לעשייתן, ומה שהובא בגמ' שמברך לאחר הטבילה "דאכתי גברא לא חזי", זה נאמר דווקא לגבי טבילת גר, מכיון ש"מל ולא טבל - כאילו לא מלי", ולכן אינו יכול לברך "וצונו" כל עוד לא טבל; אולם אשה נדה, כשם שהיא יכולה לברך על הפרשת חלה, כך היא יכולה לברך בעודה טמאה לפני טבילתה.</p> <p>ונוסח הברכה הוא - "על הטבילה" כברכת הגר. דאף שהיא מברכת לפני טבילתה ולכאורה הייתה צריכה לברך בלשון "לטבול" [שהוא לשון עובר לעשייתם], מכל מקום היא מברכת בלשון "על הטבילה", מכיון שלא רצו להתקין ב' מטבעות לשון (רי"ף).</p>	<p>ש"ע - תברך לפני הטבילה בעודה לובשת את חלוקה.²</p> <p>ואם לא ברכה אז, תברך בכניסתה למים כשהיא מכוסה בהם עד צווארה (ברכות כב/ב).</p> <p>ואם המים צלולים, עוכרתן¹ ברגליה ומברכת.</p>
<p>רמ"א - לא תברך עד אחר הטבילה.³ וכן נוהגין שבעודה עומדת במים, מכסה את עצמה בבגדה או בחלוקה ומברכת.</p> <p>[וכן הובא ברש"י, בראב"ן ובשערי דורא] והטעם לכך הוא, דכשם שבעל קרי וגר מברכים לאחר הטבילה, כך תיקנו בכלום לברך לאחר הטבילה, מכיון שלא רצו לחלק ביניהם. וכיון שהיא מברכת לאחר הטבילה, לכן מברכת בלשון "על הטבילה".</p> <p>מנהג השל"ה - לאחר שתטבול פעם אחת תברך על הטבילה, ותחזור לטבול שנית כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים, (וכן הובא בבאר היטב (א), בבן איש חי (שנה ב'), פרשת שמיני הל' יט), בדרכי טהרה (פרק יח), ובשבט הלוי (ו). ועיי' בדגול מרבה א' ובטה"ב ח"ב עמ' תקי-תק"ט).</p> <p>וכשטובלת ביום שבת - ראה הערה².</p>	<p>רמ"א - לא תברך עד אחר הטבילה.³ וכן נוהגין שבעודה עומדת במים, מכסה את עצמה בבגדה או בחלוקה ומברכת.</p>

¹ **הטעם לעכירת המים - הוא כדי לעשות הפסק בין לבה לערוותה, שלבה לא יראה את ערוותה** (ברכות כה/ב כ"א ובראב"ד, לבוש (הובא בט"ז ג), ש"ך סוף סי' א, טה"ב ח"ב סי' טו סעי' א). **אולם לאורחות חיים - אשה אינה חייבת לעשות הפסק בין לבה לערוותה, כיון שערוותה למטה מאוד, ולכן מותרת לברך כשהיא עומדת בתוך מים צלולים בלא להעכיר את המים.** [והמקלות בזה, הן סומכות על האורחות חיים, כפי שהובא כאן בש"ך (א) ובט"ז (ג) ובשו"ע באו"ח סימן עד סעי' ד, ש"י"א שהנשים יכולות לברך כשהן לובשות את החלוקה, אע"פ שאינן עושות הפסק בין לבן לערוותן, (ועיי' לקמן בהערה 3)].

ברם לפי הדרישה - הטעם לעכירת המים, הוא כדי לכסות את ערוותה, כיון שאינו מכבוד השכינה שתברך בעודה ערומה, (ועיי' לקמן בהערה 4). וכתב שבט הלוי (ה) - שטעם הש"ע לעכירת המים, הוא כדי לכסות את הערווה, אבל להלכה פוסקים כש"ך והט"ז. ולכן בזמננו שהמקוואות צלולים ואין שם חול ועפר ואי אפשר לעכור את המים, ודאי ניתן לסמוך על הש"ך והט"ז שהקלו שמים צלולים הם כיסוי לערווה.

כשטובלת ביום שבת - מתי היא מברכת על טבילתה?

שו"ת הר כרמל (סי' כה) - אף במקום שנוהגות לברך לפני הטבילה (כשו"ע), ביום שבת היא צריכה לברך אחר הטבילה אן קודם הטבילה בלחש בשפתיה, [מכיון שההיתר לטבול בשבת, הוא משום דנראה כמיקר ואינו מתקן, וכשהיא מברכת מוכח שהטבילה היא לטהרה, לכן תברך בלחש או אחר טבילתה (פתי"ש א).

ומשבט הלוי (ו) - משמע שהש"ע לא מחלק בין יום שבת ליום חול לענין ברכת הטבילה, [כיון שחז"ל לא גזרו על טבילת אדם בשבת, דנראה כמיקר].

טה"ב - מנהג הספרדים הנהגים כשו"ע, הוא לברך לפני הטבילה, [ושם סתם ולא חילק בין טבילה ביום שבת לטבילה ביום חול (טה"ב ח"ב עמ' תקיט, ובטה"ב הקצר ח"ב סי' טו סעי' א). וכן משמע באו"ח סי' שכג סעי' ז מביאור הלכה ד"ה "ימלאנו"].

הרחבה לסעיףצריכה להתכסות [בחלוק/במים] בשעה שהיא מברכת:

שו"ע – כשעומדת בחלוקה תברך... על הטבילה... ואם לא ברכה אז, תברך לאחר שתכנס במים, ואם הם צלולים עוכרתן ברגליה ומברכת.

רמ"א - ...נוהגין שלאחר הטבילה, בעודה עומדת תוך המים, מכסית עצמה בבגדה או בחלוקה ומברכת. [ומה שמכסה את עצמה בבגד, זה משום שהמים צלולים ואינה יכולה לעוכרם, (לחם ושמלה ז)].

הדרישה - קרא תגר על הנשים שנוהגות לברך על הטבילה בעודן עומדות ערומות במים צלולים **בלא לכסות עצמן כלל, ולכן הן צריכות להעכיר את המים** (הובא בשי"ך א ובטי"ז ג).

ש"ך (א) וט"ז (ג) – מותר לנשים לברך על טבילתן כשהן עומדות ערומות בתוך מים צלולים **בלא להתכסות** ובלא להעכיר את המים. וכתב ה"ט"ז שטוב יותר שתחבוק בידה בין לבה לערוותה.

והטעם לכיסוי הערווה [בחלוק/במים] בשעת הברכה, נלמד מהפסוק "לא יראה בך ערות דבר" (דברים כג/טו), ולכן:

א. אסור לברך כשערוותו גלויה, אף כשאינו רואה את ערוותו, (שו"ע או"ח סי' עד משנה ברורה (ד), סי' ע"ה משנה ברורה (יט)).

ב. וכן אסור לברך מול ערוות חברו הגלויה, (שו"ע או"ח סי' עה סעי' ד, משנה ברורה סי' יט). **ודינים א'-ב' אסורים בין בערוות איש בין בערוות אשה**.

ג. **וחכמים אסרו גם - שלבו לא יראה את ערוותו בשעה שמברך, ולכן בשעה שמברך צריך לעשות הפסק בין לבו לערוותו**. [וזה ודאי שייך באיש, (כ"י"א בברכות כה/ב שלא כתי"ק ורי שמעיה שהקלו בכך, וכן נפסק בשו"ע או"ח סי' עד). אך לגבי אשה יש מחלוקת כדלקמן].

האם באשה – נוהג הדין ש"לבה לא יראה את ערוותה"?

ראב"ד – אף באשה נוהג הדין ש"לבה לא יראה את ערוותה".

[ולכן הובא כאן בשו"ע, שתעכיר את המים הצלולים בשעה שהיא מברכת, כדי שלבה לא יראה את ערוותה, וע"ע לעיל בהערה 1].

אורחות חיים, רא"ש – באשה לא נוהג הדין ש"לבה לא יראה את ערוותה",

[כיון שערוותה למטה מאוד ואין הלב יכול לראות את ערוותה, וכן הובא בשו"ע או"ח סי' עד סעי' ד³].

ועל כן נחלקו האחרונים, האם מותר לאשה לברך בעודה עומדת ערומה בתוך מים צלולים?

ב"ח (כראב"ד) – אסור לאשה לברך במים צלולים, עד שתעכיר את המים⁴, [כדי ש"לבה לא יראה את ערוותה"].

ש"ך (א) וט"ז (ג) [כאו"ח] – מותר לאשה לברך במים צלולים [כיון שהמים הם כיסוי לערוותה ועוד שבאשה אין את הדין ש"לבה רואה את ערוותה⁵]. ולכן נשים הנוהגות כך, יש להן על מה לסמוך ומנהגן תורה היא. וכתב ה"ט"ז (סוף סי' ג), ומכל מקום טוב יותר שתחבוק בזרועותיה תחת לבה, [או שתעכיר את המים, כדי שלבה לא יראה את ערוותה], וכך תצא ידי כו"ע. [וע"ע בסוף הערה 1].

צ"ע כמי פוסק השו"ע? [שהרי השו"ע באו"ח סי' עד, הביא את האורחות חיים, ואילו כאן ביו"ד פסק כראב"ד שתעכיר את המים].

ט"ז (סי' א, סוף סי' ג) – השו"ע פוסק **כאורחות חיים והרא"ש** שמותר לאשה לברך אף כשלבה רואה את ערוותה, כל שכתה את ערוותה אף במים צלולים, ומכל מקום טוב יותר שתחבוק בזרועותיה תחת לבה, [או שתעכיר את המים, כדי שלבה לא יראה את ערוותה], וכך תצא ידי כו"ע. [וכן הסביר טה"ב (ח"ג עמ' רכב): שהשו"ע פוסק כאורחות חיים, ומה שכתב השו"ע את דברי הראב"ד שתעכיר את המים, הוא רק לרווחא דמילתא].

ב"ח (עמ' רכב ד"ה "וכיון") – השו"ע כאן ביו"ד פוסק **כראב"ד** שצריכה להעכיר את המים בשעה שמברכת, כדי לעשות הפסק בין לבה לערוותה. ואף השו"ע באו"ח לא פסק כאורחות חיים ב"סתם", אלא הביאו רק בשם "יש מי שאומר" שהקל בכך.

⁴ ואף לדרישה אסורה לברך עד שתעכיר את המים - אלא שטעמו הוא, שמים צלולים אינם נחשבים כיסוי לערווה, ואינו מכבוד השכינה שתברך כך כשערוותה גלויה, ולכן מעכירה את המים כדי לכסות את ערוותה, [וע"ע לעיל בהערה 1].

והנפק"מ בניהם היא: האם מותרת לברך כשהיא מכוסה בחלוקה?

ב"ח (א) – אסורה לברך עד שתעשה הפסק בין לבה לערוותה (כראב"ד), ותחבוק בזרועותיה על חלוקה בין לבה לערוותה.

דרישה – אשה א"צ לעשות הפסק בין לבה לערוותה (כאורחות חיים), ולכן כשהיא לובשת חלוק, מותרת לברך כיון שערוותה מכוסה.

⁵ והשי"ך הוסיף - שתהפוך את פניה, כדי שלא תראה את ערוותה.

המשך הרחבה לסע'האם המקוואות שלנו החמים, דינם כבית המרחץ דנפשי זוהמא, שאסור לברך בו? (פתי"ש ג)

פמ"ג מחצית השקל – הסתפקו בדיון זה. (ועי' באו"ח סי' מה במגן אברהם סי"ק ב, ובסי' פד בטי"ז (ב) ובמשנה ברורה (ד) ובפתי"ש ד כא"ך).

יעב"ץ, חתם סופר וטה"ב – אסורה לברך במקווה שבו המים חמים [כיון שיש שם הבל וזוהמא], אלא בעודה לבושה בחלוקה, תברך בחדר הסמוך למקוה שאין מתרחצים בו, ומיד לאחר הברכה תפשוט את חלוקה ותטבול בלא להפסיק בדיבור.⁷ [ובטה"ב הובא דאף בני אשכנז שנהגו לברך לאחר הטבילה בתוך המקווה, מ"מ בדורות האחרונים שהמקוואות שלנו חמים, צריכות אף הן לנהוג לברך על הטבילה קודם הטבילה בחדר הסמוך למקוה, מפני שאסור לברך בתוך המקווה שדינו כבית המרחץ [שבאו"ח סי' מה סעי' ב], (טה"ב הקצר ח"ב סי' טו סעי' ב ועי"ש טה"ב הארוך ח"ב סי' טו עמ' תקכב)].

שבט הלוי (נ) – מותרת לברך על הטבילה במקוואות שלנו החמים, כיון שהם נקיים ואינם מזוהמים, ואין להתיר אלא ברכת הטבילה אבל לא לטבילת כלים ושאר הברכות. (ובציץ אליעזר ח"ו סי' כה, האריך ליישב את מנהג בנות אשכנז, המברכות בתוך המקווה).

על איזה טבילה היא מברכת?⁸

שבת הלוי	טהרת הבית
כשטובלת על דם שראתה בהרגשה, [שמטמא מדאורייתא]:	מברכת ⁹
כשטובלת על כתם שהוא טמא בודאי מדרבנן:	מברכת
כשטובלת על כתם שהרב החמיר בו מספק:	לא מברכת [א"כ מורה הוראה הבקיא בהלכה החמיר בכך]
כשטובלת על דם בתולים:	מברכת ¹⁰
כשטובלת על דם טוהר:	לא מברכת ¹¹ [כיון שטבילה זו היא רק מחמת מנהג הגאונים]
כשמצד הדין היא טהורה, והחמירה על עצמה לספור ז"י: ולטבול:	לא מברכת ¹²

בלה – הטובלת קודם נישואיה, תברך על טבילתה, אך לא תברך שהחיינו על טבילתה הראשונה, (טה"ב הקצר סי' טו סעי' ד, ט. שבט הלוי ז). אולם החתם סופר למד זכות, על הכלות המברכות שהחיינו על טבילתן הראשונה (חת"ס או"ח סי' נה, הובא בשבט הלוי ז).

כמה טבילות אשה צריכה לטבול?

שבט הלוי (ו) – המנהג לטבול ב' פעמים כדלקמן: **טבול** פעם אחת, **תברך** על הטבילה ו**שוב טבול**, כדי שיהיה עובר לעשייתם וגם אחר עשייתם [כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים], וכן נוהגים מדורות רבים (כדברי השל"ה הקדוש שהובאו בבאר היטב א).

טהרת הבית – מצד הדין די בטבילה אחת, אך יש נשים שנהגו לטבול שתי פעמים או שלש פעמים או שבע פעמים, ואין זה מן הדין אלא חומרא בעלמא לתוספת טהרה, [והנשים מכל עדות המזרח צריכות לברך לפני הטבילה (טה"ב ח"ב סי' טו סעי' ג וח"י עמ' רב). ועי"ש בטה"ב ובשבט הלוי, בדין מי שרוצה לבטל את מנהגה].

תם ונשלם, השבח לבורא עולם!

⁶ הפתי"ש (ד) כתב - שמהגן אברהם ומהט"ז משמע, שמרחצאות שלנו החמים ונפשי זוהמא, דינם כבית המרחץ ממש [שאסור לברך בו]. אולם בטה"ב (ח"י עמ' רלא, רלז) - הביא שיש מחלוקת, האם הט"ז מתיר לברך ברכת הטבילה: **דווקא** במקווה שבו המים **צוננים**, או אף במקווה שבו המים **חמים**.

⁷ **וכשיש חדר נקי שיש בו מקווה של מים חמים לטבילת נשים** – מותר ללמוד תורה באותו חדר בשעה שהמקווה מכוסה **בנסרים** [מכיון שהחדר הוא נקי וטהור מכל זוהמא והוא רשות לעצמו]. ומהיות טוב, יעמיד מחיצה בין הלומד למקווה המכוסה בנסרים (חתם סופר [או"ח סי' יח, ויו"ד סי' רז], פתי"ש ג).

⁸ הטבלה שלהלן, היא עפ"י שבט הלוי (סי' ר ס"ק י, וסיכום ההלכות שם סי' ר ס"ק ט) וטהרת הבית (ח"ב סי' טו סעי' ג-ד ובטה"ב הקצר סי' טו סעי' ה-יא). ועי' בפתי"ש (סי' קצד ס"ק ב), בעיקרי השולחן (סי' קצד לעיל בעמ' 290) ובערוך השולחן (סי' ר ס"ק א).

ברם לתפארת צבי (ח"ב סי"ט) – מברכת על טבילתה, אף כשטובלת על כתם שהחמירו בו מספק, או אף כשטובלת מחמת מנהג, או אף אם היא ודאי טהורה אלא שנהגה בעצמה טומאה, תברך (ועי' בשבט הלוי סי' ר ס"ק ז).

⁹ **וכתב בטה"ב** (הקצר סי' טו סעי' ה-יא) - **דכל שאינה טמאה אלא מספק - אין לה לברך על טבילתה, כיון שספק ברכות להקל, כגון: א) כשראתה כתם והחכם טימאו מחמת ספק במראהו או בגודלו, או אף כשראתה דם בהרגשה ויש ספק במראהו אם טמא אם טהור, והחכם טימאו מספק, אין לה לברך על טבילתה. ב) וכן כשראתה כתם על "עד הבדוק", ואין בו שיעור כ"גריס ועוד", טמאה מספק. ג) וכן כשהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם, ובדקה עצמה מיד ולא מצאה כלום, טמאה מספק. ד) וכן בכל מקרה שהחכם טימא את האשה מספק, יאמר לאשה שלא תברך על טבילתה, כיון שספק ברכות להקל.**

¹⁰ **וכתב בטה"ב** (ח"ב סי' טו סעי' ד) – שאם לא ראתה דם בתולים אך הייתה ביאה גמורה - אע"פ שצריכה לספור ז"י ולטבול (כבסי' קצג סעי' א), מכל מקום לא תברך על טבילתה.

¹¹ אולם אם זו טבילתה הראשונה לאחר הלידה, פשוט שתברך על הטבילה, כיון שהיא נטהרת מטומאת לידה, (עי' בסי' קצד סוף ההרחבה לסעי' א).

¹² טה"ב הקצר סי' טו סעי' יא, וכן משמע משבט הלוי סי' ר ס"ק י. **שלא כתפארת צבי** (ח"ב סי"ט) - שלדעתו תברך על הטבילה.

ושנתם

הלכות גדה

ובו נושאי הסימנים
והנושאים העיקריים
והמשניים שבכל סעיף
ודינם,
לשינון וחזרה בעל פה,
שיהיו מחודדים בפיהך

תוכן מפורט ל"ושננתם"

ובו נושאי הסימנים והנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם

- 475 מעלת החזרה על הנלמד באמצעות "ושננתם"
- 476 סימן קפג - אשה שרואה טיפת דם - צריכה לישב ז' נקיים
- 476 סימן קפד - שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה
- 477 סימן קפה - דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני
- 478 סימן קפו - דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש
- 478 סימן קפז - דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש
- 481 סימן קפח - דיני מראות הדם
- 482 סימן קפט - דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע
- 486 סימן קצ - דיני כתמים ובדיקת האשה
- 493 סימן קצא - דין אשה שמצאה דם בהשתנה
- 494 סימן קצב - דיני כלה הנכנסת לחופה
- 495 סימן קצג - דין דם בתולים
- 495 סימן קצד - דיני יולדת ומפלת
- 497 סימן קצה - דברים האסורים בזמן נדותה
- 499 סימן קצו - דיני לבישת הליבון ובדיקתה
- 501 סימן קצז - שלא תטבול האשה ביום
- 502 סימן קצח - דיני טבילה וחציצתה
- 507 סימן קצט - שצריכה האשה לבדוק בית הסתרים ודיני חפיפה בשבת ובחול
- 508 סימן ר - אימתי תעשה ברכת הטבילה
- 561 נושאי הסעיפים בהל' נדה

מעלת החזרה על הנלמד באמצעות "ושננתם"

חז"ל למדונו שההצלחה בלימוד תלויה במספר גורמים, כפי שהובא בגמ' (תענית ח/א) "ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שלמדו קשה עליו כברזל, בשביל משנתו שאינה סדורה עליו... מאי תקנתיה? ירבה בישיבה", ופירש רש"י "שקשה הוא לו מרוב קושיות, בשביל משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר מה כתיב בה... [ותקנה לכך היא] שיסדירו בני הישיבה משנתם". ועוד בגמ' (קידושין ל/א) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיק, שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד". וחשיבות גדולה לחזרה על לימודו, שכן "לימוד ללא חזרה - כזריעה ללא קצירה" (סנהדרין צט"א), "ואינו דומה שונה פרקו [החזר על לימודו] 100 פעמים לשונה פרקו 101 [פעמים]" (חגיגה ט"ב).¹ וע"י כך יוכל לזכות ל"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (בבא בתרא י"ב וע"י ש במהרש"א לגבי מעלת כתיבת הנלמד). ושמעתי שהגר"ע יוסף שליט"א אמר: "כל מה שאני זוכר, זה בזכות מה שאני חוזר".

ברם לא מעט מהלומדים יש להם אכזבה הנובעת משכחת הלימוד וזאת בשל ריבוי הפרטים ו"תפסת מרובה - לא תפסת, תפסת מועט - תפסת" (יומא פ"א), ופעמים שהלומד אינו מוצא את ידיו ואת רגליו, ועל כן חשוב ובפרט בלימוד ההלכה [שיש בו ריבוי של פרטים] להתמקד בעיקרי הדברים, כעין מה שאמרו חז"ל "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה" (פסחים ג/ב), וידועה המליצה על הפסוק "ויאמר [בועז] לקוצרים ה' עמכם" (רות ב/ד), לאמור מי שידוע לקצר ולהתמקד בעיקר - ה' עמו.

בס"ד זכו ספרי "עיקרי השולחן" לעלות על שולחנם של מלכים "ומאן מלכי רבנן", וזכינו לשמוע מלומדים רבים בארץ ובעולם, על התועלת הגדולה שהייתה להם כשנעזרו בספרי "עיקרי השולחן", ועל הצלחתם לזכור סעיפים רבים וסוגיות סבוכות ולהיבחן על לימודם, מכיון שתלמודם היה בידם.

כמובן, אין הדבר מהווה תחליף ללימוד היסודי - מהמקורות בגמ', ראשונים, אחרונים, טור, ב"י, שו"ע וכו' [לפי ההדרכה המופיעה בתחילת הספר בחלק "מבואות לטור ולב"י"]. רק לאחר הלימוד היסודי יש להיעזר ב"עיקרי השולחן" [שבו סוכם כל סעיף בצורה מסודרת ומפורטת], ואח"כ לחזור על לימודו בעזרת "ושננתם" - ובו התמצית העיקרית של כל סעיף. ולהלן מספר עצות שיוכלו להועיל מאוד ללומדים ובפרט לאלו שרוצים להיבחן על לימודם.

הדרך

- ◀ תחילה חזרה על נושאי הסעיפים [המופיעים בסוף הספר], ואח"כ חזרה באמצעות "ושננתם" - ובו הנושאים העיקריים והמשניים ודינם, המהווים את התמצית העיקרית של כל סעיף.
- ◀ על סיכום זה כדאי לחזור בעל פה, כל יום, לפחות בשבועיים הסמוכים ללימוד הראשונה. אין חזרה זו צריכה לעכב את ההתקדמות בלימוד, מכיוון שחזרה זו צריכה לקחת עד רבע שעה.
- ◀ החזרות יעשו בקול [עירובין ג"ב] ובחברותא ולסירוגין.²
- ◀ רצוי שכל חברותא יקבעו לעצמם תוכנית לימוד ותוכנית לחזרות.³

הישגים

כאמור בס"ד זכינו לראות ברכה גדולה בעמלנו, ומכך שאבנו את הכוחות להשקיע אלפי שעות בהכנתם של ספרי "עיקרי השולחן". להלן מספר דוגמאות להישגים שזכינו להם:

- א. שינון בעל פה של נושאי הסעיף בהל' איסור והיתר [=הל' מליחה, בב"ח, תערובות] - ב-10 דקות בלבד.
- ב. שינון בעל פה של הל' מליחה [במתכונת של "ושננתם" - הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם] - בשעה ורבע.
- ג. חזרה על הל' נדה [במתכונת המפורטת ב"עיקרי השולחן"] - ב-14 שעות - הכוונה לאחד הלומדים אשר הכין תוכנית חזרות על לימודו והגיע לרמה טובה שאפשרה לו לחזור על 30 עמ' תוך שעה, וכך שתוך 14 שעות הקיף 420 עמודים [מ"עיקרי שולחן" הל' נדה לרבות כל הסימנים קפג-ר] וב"ה הצליח ונבחן על כל לימודו.
- ד. חזרה על הל' נדה [במתכונת של "ושננתם"] - ב-20 דקות בלבד.

נמצא שבדרך לימוד זו יוכלו הלומדים: לשנן היטב, לזכור ולהיבחן על הנלמד, וב"ה יקוימו בהם דברי חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (ב"ב מ"ב).

¹ וראה ביאור נפלא לכך בספר כתר ראש לרבי חיים מוולוז'ין, סימן נו בהערות ס"ק לו (מודפס בסידור אשי ישראל).
² יש יתרון עצום לחזרות שנעשות בחברותא, מכיוון שכל אחד בודק את חברו. ולכן יקפידו לעשות את החזרה לסירוגין, פעם זה ופעם זה.

³ כלומר כמה זמן מוקדש להתקדמות וכמה זמן לחזרה על מה שנלמד לפני כחודש חודשיים וכן הלאה כמסופר על ר' חייא בר אבא שהיה חוזר על תלמודו כל 30 יום (ברכות לח"ג). והשו"ע כתב בהקדמתו לאו"ח שמטרת חיבורו, כדי שיחזרו על השו"ע כל 30 יום.

סימן קפג - אשה שרואה טיפת דם צריכה לישב ז' נקיים

סע' א - מתי האשה טמאה?

1. מהתורה - האשה טמאה - דווקא בקיום 6 תנאים שלקמן [וסימנך המחשי"ב].

הרגישה ביציאת הדם. [ויש ג' סוגי הרגשות וסימנך נמ"ל = נדעוזה גופה, פקורה נפתח, זיבת דבר לח (אולם לחתי"ס זה לא הרגשה (פתי"ש א)].

מקור - דווקא דם מהמקור [=רחם].

חמשה דמים - דווקא.

שלא תהיה חציצה - בין הדם לבשר בשעה שהדם יוצא מהמקור.

יצא לבית חיצון - אף שהדם לא יצא לחוץ, [ואף כשראתה רק טיפת דם כחדל].

בימי נדה וזיבה, [ולא בדם טוהר ולא בדם קישור].

- וטמאה בין שראתה באונס בין שראתה ברצון.

2. מדרבנן - אפילו כשראתה רק טיפת דם כחדל, יושבת ז' נקיים [כזבה גדולה]. ולהלן השתלשלות החומרות:

שלב א' - החמירו לטמא כל מראה אדום.

שלב ב' - החמירו שצריכה נקיים על כל דם: 6 נקיים - אם תראה יום או יומיים.

7 נקיים - אם תראה ג' ימים.

שלב ג' - החמירו שצריכה 7 נקיים - על כל טיפת דם.

רמ"א: אין חילוק בין פנויה לנשואה לעניין איסור נדה והבא על נדה חייב כרת (ריב"ש).

סימן קפד - שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה

סע' א - האם בודקת את עצמה סמוך לתשמיש - כשיש לה וסת קבוע?

שלא בשעת תשמיש - המרבה לבדוק, הרי זו משובחת. [וכן בסי' קצו סעי' ט].

אך סמוך לתשמיש: שו"ע - א"צ לבדוק לפני תשמיש.

רמ"א - גם אין יכולה להחמיר לבדוק עצמה לא לפני ולא אחרי תשמיש,

שלא יהיה לבו נוקפו ופורש. [וכן סתם השו"ע בסי' קפו סעי' א].

סע' ב - חיוב פרישה בעונת וסתה.

1. כמה עונות צריך לפרוש? לשו"ע - פורש עונה אחת. [לש"ך - פורש 2 עונות, [עונה שצריכה לראות ועונה קודם].

2. ממה צריך לפרוש? לשו"ע - פורש מתשמיש. [לטי"ז - פורש גם מחיבוק ונישוק.

3. רמ"א: כל דין פרישה הנ"ל מדובר בוסת לימים, אבל בוסת הגוף:

לפני הוסת - א"צ לפרוש. בזמן הוסת - פורש. ואחרי הוסת - בודקת ומותרת. [וע"ע בסי' קפט סעי' כד-כה].

4. רמ"א: אשה שמשנית וסתה להקדים או לאחר בי' או ג' ימים - צריך לפרוש ממנה באותם ימים, [נראה ב"עיקרי השולחן" ד' פירושים לכך].

סע' ג - קטנה וזקנה - אינן צריכות לפרוש בסמוך לוסתן - כל זמן שלא קבעוהו בג' פעמים.

[אולם לטי"ז, סד"ט וחוו"ד - אם ראתה ג' ראיות אף שאינן קבועות, צריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה (פתי"ש)].

סע' ד - רואה בהנץ החמה [ומסופקת אם מתחילה לראות קודם הנץ או אחר הנץ] - אינה צריכה לפרוש אלא ביום.

סע' ה - רגילה לראות מקודם הנץ עד אחר הנץ - אסורה כל הלילה וביום כשיעור שנמשך הוסת.

סע' ו - וסת שנמשך מספר ימים - פורשת רק בעונה הראשונה, ואם לא ראתה דם מותרת.

סע' ז - מעוברת ומניקה - א"צ לפרוש סמוך לוסתה, ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה,

[כלומר: מעוברת - משיעברו 3 חודשים מתחילת עיבורה. מניקה - מהלידה ועד 24 חודש. אולם בזמן הזה - נשתנו הטבעים ומניקה שפסקה מלהניק חוששת לוסתה (טה"ב סי' ב סעי' ח ושבט הלוי סיי קפד)].

סע' ח - הנחבאת במחבא - האם צריכה לפרוש בשעת וסתה?

שו"ע (רשב"א) - א"צ לפרוש ומותרת אף לכתחילה בלא בדיקה.

[רמ"א (טור) - בשעת וסתה אסורה וצריכה לפרוש.

ורק אחר הוסת מותרת [לכתחילה] - ע"י בדיקה. ונדיעבד - מותרת אף בלא בדיקה.]

המשך סימן קפד

סע' ט - אשה שעברה עונת וסתה ולא בדקה ולא הרגישה - האם מותרת לשמש בלא בדיקה?

[ומדובר באשה שאריכה לפרוש סמוך לוסתה ולא במסולקת דמים].

☞ **שו"ע סתם** (רמ"א ורמב"ם) - מותרת.

📖 **שו"ע י"א** (תוס' ורשב"א וכן פסק השו"ע בסי' קפט סע' ד):

כשהגיע יום וסתה הקבוע או יום 30 כשאין לה וסת קבוע - אסורה עד שתבדוק.

וכשאין לה וסת קבוע ועבר יום החודש או ההפלה - מותרת בלא בדיקה.

סע' י - יוצא לדרך - חייב לפקוד את אשתו אף סמוך לוסתה.

1. **במה חייב לפקוד אשתו?** ☞ **שו"ע** (רש"י) - אף בתשמיש. [אולם לתוה"ש (יח) - השו"ע 📖 כר"ת שאוסר בתשמיש].

🔴 **רמ"א** (סמ"ג) - סמוך לוסתה, המחמיר לפקוד רק בדברי ריצוי [בחיבוק ונישוק], תע"ב.

2. **ההולך לדבר מצווה - אי"צ לפקוד את אשתו** (רמ"א).

3. **כשרוצה לצאת לדרך ואשתו נדה - צריך להמתין, אם טבילתה תוך עונה אחת** (רמ"א).

סע' יא - בוסת לימים - מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו?

אם הגיע עונת וסתה [או יום 30 למי שאין לה וסת קבוע] - אסורה עד שישאלנה אם מותרת לו.

ואם שהה שיעור שתספור ותטבול - מותרת בלי שישאלנה.

סע' יב - בוסת לימים המורכב עם וסת הגוף - מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו?

1. **בוסת לימים ולקפיצה** [דינו בוסת שאינו קבוע] - ולכן משעבר יום ה-30, אסורה עד שישאלנה [או עד שיעבור זמן שתספור ותטבול].

2. **בוסת לימים ושאר וסתות הגוף** [כפיהוק ועיטוש, דינו בוסת קבוע] - ומשעברה עונת וסתה - אסורה עד שישאלנה [או עד שיעבור זמן שתספור ותטבול].

סימן קפה - [נאמנות האשה] דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני

סע' א - מתי אשה יוצאת מחזקת טומאתה?

1. **האשה יוצאת מחזקת טומאתה - דווקא בקיום ב' תנאים:**

א. כשעברו מספר ימים שאפשר למנות ולטבול (רמ"א).

ב. שתאמר "טבלתי" (שו"ע).

2. **אפילו רואה בגדיה מלוכלכים בדם - נאמנת לומר בשוק טבחים עברתי או נתעסקתי בציפור וכדומה** (רמ"א).

סע' ב - הוחזקה נדה בשכנותיה.

כשראוה לובשת בגדים המיוחדים לנדותה - נחשבת כודאי טמאה ואסורה עד שתאמר לו "טבלתי".

סע' ג - אמתלא - אמרה טמאה אני או שהוחזקה כנדה - האם נאמנת לתת אמתלא לדבריה?

1. **אמרה "טמאה אני" - אינה נאמנת לחזור בה ולומר "טהורה אני".**

2. **אך נאמנת לחזור בה ולומר "טהורה אני":**

א. תוך כדי דבור.

ב. או כשנותנת אמתלא טובה לדבריה [כלומר סיבה טובה מדוע אמרה תחילה שהיא טמאה, כגון סימן עק"ב=עייפה, קטטה, בושח]. [ולרמ"א - מי שמחמיר על עצמו שלא להאמין לה זו מידת חסידות].

3. **הוחזקה נדה בשכנותיה** - [כגון שראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה], אינה נאמנת לתת אמתלא. [ש"ך (ה) - כשאי אפשר בעניין אחר, נאמנת לתת אמתלא].

4. **אמרה פלוני חכם טיהר לי את הכתם והחכם אומר שהיא משקרת - החכם נאמן והיא טמאה** (רמ"א).

סע' ד - אדם שאשתו נטמאת באמצע תשמיש:

1. **כיצד פורש - נועץ ציפורני רגליו בקרקע ושוהה בלא דישה עד שימות האיבר ופורש באיבר מת.**

2. **עבר ופירש באיבר חי:**

דין האישה: במזיד - חייב כרת. בשוגג - צם 40 יום, ואם אינו יכול יתן צדקה כפי יכולתו. באונס - אי"צ כפרה לא הבעל ולא אשתו.

דין האשה - אינה צריכה כפרה, [אא"כ אמרה לו פרוש ממני או סייעה לו לפרוש (פתי"ש יד)].

סימן קפ"ו - דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש**סעי' א - אשה שיש לה וסת קבוע - האם צריכה בדיקה לפני או אחרי תשמיש?**

1. **שלא בשעת תשמיש** - כל המרבה לבדוק ה"ז משובחת (סי' קפד סעי' א וסי' קצו סעי' ט).
2. **בשעת תשמיש**: **שו"ע סתם ורמ"א** (כרוה"פ) - **א"צ בדיקה** [לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, ואף אין לה לבדוק לפני בעלה, שלא יהיה לבו נוקפו ופורש. וכן ברמ"א בסי' קפד סעי' א] **רמב"ם** (דעה ב' בשו"ע): **לפני תשמיש** - הצנועות בודקות. **אחרי תשמיש** - הבעל ואשתו צריכים בדיקה כל אחד ב"עד" אחר.

סעי' ב - אשה שאין לה וסת קבוע:

1. **האם האשה ובעלה צריכים בדיקה לפני או אחרי תשמיש?**
 - **שו"ע סתם - ג' פעמים ראשונות צריכים בדיקה**, [האשה - לפני התשמיש ולאחריו. והבעל - אחרי תשמיש].
 - **רמב"ם** (דעה ב' בשו"ע) - **צריכים בדיקה לעולם** [האשה - לפני התשמיש ולאחריו. והבעל - אחרי תשמיש].
 - **ש"ך** (נ) **בשם רוב הפוסקים** - **א"צ בבדיקה כלל** ואף אין להחמיר ולבדוק. [והבדיקות שהזכיר הרי"ף - הם רק כשרדמ"ת וזה לעניין כתובה].
2. **כשמשמים כמה פעמים באותו לילה** - **א"צ לבדוק אחר כל תשמיש ותשמיש**, אלא די שמקנחים עצמם כל הלילה **ב"עד"** ולמחרת צריכים בדיקה (רמ"א). **ואם אבד ה"עד"** - **אסור לשמש עד שתבדוק את עצמה**.

סעי' ג - וסת חצי קבוע:

אשה שיש מספר ימים [כגון תוך 14 יום מטבילתה] **שבודאי לא תראה בהם דם ואחר י"ד יום אין לה קבע** - **מותרת לשמש בתוך י"ד ימים אלו בלא בדיקה** [אף בג' פעמים הראשונות, כדין אשה שיש לה וסת קבוע (תרומת הדשן)].

- סעי' ד - **נאמנות האשה** - נאמנות האשה לבדוק גם את העד של בעלה (רמב"ם).
- סעי' ה - **רדמ"ת ג' פעמים רצופים** - אסורה לשמש עם אותו בעל לעולם (כבסי' קפ"ז).

סימן קפ"ז - [הרדמ"ת] דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש**סעי' א - דיין הרדמ"ת =1 הרואה דם מחמת תשמיש.**

1. **מתי מוחזקת לרדמ"ת לאוסרה?**
 - לבעלה** - נאסרת אם שימשה ג"פ רצופים ורדמ"ת.
 - ולכל העולם** - נאסרת אם נשאת לגי בעלים ואצל כל אחד מהם רדמ"ת ג' פעמים רצופים, ואסורה עד שתבדוק את עצמה.
2. **זמן - תוך כמה זמן צריך שימצא הדם, בכדי שתחשב כרדמ"ת?**
 - כשהדם נמצא על "עד האיש"** [אף לאחר זמן מופלג מהתשמיש] - נחשבת לרדמ"ת (רמ"א).
 - כשהדם נמצא על "עד האשה"**:
 - **שו"ע** (כרב חסדא) - **רק כשראתה כשיעור של כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול "עד" לבדוק בו ותקנח עצמה**, נחשבת לרדמ"ת [שזה תוך כ-¼ דקה (טה"ב הקצר סי' ה סעי' א)].
 - **רמ"א** (כראב"ד) - כל שראתה דם **סמוך לתשמיש מקרי לדין שרדמ"ת**.
3. **אין חילוק בין אשה שרדמ"ת מיד שנישאה, לבין אשה שרק כעבור זמן נתקלקלה** (רמ"א).
4. **מתי אינה מוחזקת כרדמ"ת** [ואינה נאסרת על בעלה]?
 - א. כשהדם נמצא על "עד האשה" **לאחר שעבר זמן מהתשמיש**, [השו"ע, ורמ"א, כל אחד לשיטתו].
 - ב. או כשראתה דם אפילו ג"פ, אך אינם רצופים.

סעי' ב - בדיקה - כיצד בודקת אם היא רדמ"ת?

1. **כיצד בודקת** - מכנסת שפופרת ובתוכה מכחול עם מוך בראשו, **עד מקום שהשמש דש** (עפ"י הרמב"ם).
2. **מתי נאסרת? אם נמצא דם בראש המוך** - נאסרת [מכיון שידוע שהדם מהמקור].
3. **ואם לא נמצא דם בראש המוך - היא מותרת** [אף לבעל ג', ש"ד יב].
3. **גם בזמן הזה** - אפשר לסמוך על בדיקת שפופרת (רמ"א כרא"ש ורי"ף).

עיקרי
מבחן השולחן
הלכות נדה

ובו שאלות לחזרה
[ומראי מקומות לתשובות]
לפי סדר הסימנים והסעיפים,
שיועילו מאוד לנבחני
"יורה יורה"

תוכן מפורט לעיקרי מבחן השולחן

511 "קָנָה לְךָ חֵבֶר", חשיבות הכתיבה/טו"ב [=17] עצות ללומדים
512 סימן קפג - אשה שרואה טיפת דם - צריכה לישב ז' נקיים
512 סימן קפד - שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה
514 סימן קפה - דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני
514 סימן קפו - דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש
515 סימן קפז - דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש
516 סימן קפח - דיני מראות הדם
517 סימן קפט - דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע
520 סימן קצ - דיני כתמים ובדיקת האשה
525 סימן קצא - דין אשה שמצאה דם בהשתנה
525 סימן קצב - דיני כלה הנכנסת לחופה
526 סימן קצג - דין דם בתולים
526 סימן קצד - דיני יולדת ומפלת
527 סימן קצה - דברים האסורים בזמן נדותה
529 סימן קצו - דיני לבישת הליבון ובדיקתה
531 סימן קצז - שלא תטבול האשה ביום
532 סימן קצח - דיני טבילה וחציצתה
535 סימן קצט - שצריכה האשה לבדוק בית הסתרים ודיני חפיפה בשבת ובחול
536 סימן ר - אימתי תעשה ברכת הטבילה

וזאת למודעי

השאלות שלהלן - מובאות ברשותו של מזכה הרבים הרה"ג הרב שמואל קדר זצ"ל, מתוך ספרו שו"ת היכל שלמה.

בעיקרי מבחן השולחן - נוספו למעלה מ- 80 שאלות ומסומנות ע"י כוכבית כזו*. הציונים למראי מקומות לכל
התשובות הוכנו ע"י אברכי מפעל "עיקרי השולחן", כל הזכויות שמורות טל' – 026514196.

"קְנָה לְךָ חֵבֶר" [חשיבות הכתיבה]¹

חשוב לִסְכֵּם את הלימוד ולענות על השאלות [המצ"ב] ולא להסתפק בלימוד בעל פה, מכמה טעמים:

עיקר הלימוד – כתב המהרש"א בבבא בתרא יב "אשרי שבא לכאן ותלמודו בידו": יש לפרש כי עיקר הלימוד **ושנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא מכתבת יד** אשר על כן נקראו החכמים סופרים (עכ"ל). וידועה המליצה על המשנה במסכת אבות פ"א מ"ו "קנה לך חבר": אל תקרא "קנה" אלא "קנה" = קולמוס, כלי כתיבה. (וע"ע במו"ק כח"א, בכתובות עז"ב, בפסחים נ"א, בחולין ט"א, במאירי סוף מסכת נדה ובשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' קסה ד"ה אהובי).

חידוד הנלמד – הכתיבה מסייעת לחדד את הנלמד, כי פעמים נראה לו שהבין, אך כשבא לכתוב הוא מתקשה ומגלה שיש צורך לחדד את לימודו. [הרה"ג מצליח מאזוז זצ"ל הי"ד היה אומר: "ע"י הבעת הדברים בכתב המחשבה מתבהרת, ולפעמים אינני מרגיש שיבוש שיש בדברים, רק אחרי שאני מעלה אותם על הכתב"].

הרגל בכתיבה – ע"י הכתיבה הלומד מתרגל לסדר כל תשובה בסדר הנכון: מהמקורות בגמרא ועד לפסיקת ההלכה. בפרט אלו העומדים להיבחן בכתב, חשוב שיתרגלו לכך מבעוד מועד, כי לעיתים המעמד של שעת המבחן מרגש ומקשה על סידור התשובה ותכנון הזמן כראוי.

טו"ב [17=] עצות ללומדים

- א. **סיכום בסמוך לנלמד** – כלומר בגמר לימוד הסעיף או מספר סעיפים, כשהחומר זכור לך היטב, סכם את הנלמד וענה על השאלות, ואל תשאיר זאת לגמר הלימוד או סמוך למועד המבחן, מפאת השכחה המצוייה, ועוד שעלול להתברר לך שלא הכנת את עצמך לרמת הבחינה כראוי.
- ב. **קרא את השאלה פעמיים** – כדי לוודא שהבנת היטב את כוונת השאלה.
- ג. **ענה על השאלה בכוחות עצמך** – ורק אח"כ עיין במראי מקומות שבתחתית העמוד, [בעיקרי השולחן ובשו"ת היכל שלמה].
- ד. **רשום ראשי פרקים או לפחות נקודות לתשובה** – ורק אח"כ כתוב תשובה מסודרת וברורה, מכיון שפעמים בקריאת השאלה נזכרים בפרטים, וכשבאים לכתוב זה נשכח.
- ה. **התשובה לא תהיה קצרה מדי ולא ארוכה מדי** – פעמים החכמה היא לא 'מה לכתוב', אלא 'מה לא לכתוב'.
- ו. **הקפד על סדר השתלשלות ההלכה** – מהמסד עד הטפחות, לאמור: גמרא, ראשונים, טור, ב"י, שו"ע, נו"כ [פוסקי דורנו במידת האפשר]. ציין היכן התחדש כל דין, האם זה בגמ' או בראשונים וכו', עם מקור מדוייק לדברך [נאיה מסכת/דף/עמ'//סימן/סעי'] – בכדי שזו תהיה כעדות שניתן לבדוק אם אפשר להזימה.
- ז. **כתוב בכבוד על המחברים ולא בחריפות** [ע"ע ב"לקט הקמח" לרבי משה חאגיז (הלי כבוד חכמים על השו"ע יו"ד) וב"רוח חיים" לגר"ח מוולאזין (על מסכת אבות פ"א מ"ד)].
- ח. **הכתב** – נאה, מסודר עם רווח בין הפרשיות, שפה ברורה [שאינה צריכה פירושים], דקדוקי לשון, סימני פיסוק. להימנע ממרכאות ומסימוני פיסוק מיותרים, וכן מראשי תיבות וקיצורים משונים.
- ט. **הבחן בין דין המוסכם להלכה** – לבין דין שיש בו מחלוקת בין השיטות השונות, כגון בין השו"ע לרמ"א.
- י. **מסקנת ההלכה** – חשוב שתופיע בסוף התשובה בקצרה.
- יא. **קרא ובדוק את התשובה** – ורק אח"כ עבור לשאלה הבאה.

עצות לנבחנים [בנוסף להנ"ל]

- יב. **מנוחה ותזונה מספיקה לפני הבחינה.**
- יג. **ארגון הציוד הדרוש למבחן** – כלי כתיבה איכותיים, אוכל, שתיה, אקמול, מטליות לחות, טישו וכיוצ"ב.
- יד. **הקדם למבחן** – ומצא מקום נוח, מואר, מאוורר ושקט שאין בו המולה שתפריע לריכוזך.
- טו. **קרא תחילה את כל השאלות** – סמן את הידועות לך היטב, ענה עליהן תחילה ואח"כ על השאלות הקשות.
- טז. **תכנן את הזמן** – כדי שתספיק לענות על כל השאלות בזמן שהוקצב לך.
- יז. **היה רגוע** – ואל תחשוש, חזק וקוה אל ה' וב"ה תצליח!

¹ בעריכת הדברים נעזרנו בדברי הרה"ג שמואל קדר זצ"ל, ובמאמר "קנה לך חבר" להרה"ג מאיר מאזוז שליט"א. **ביסכום יובא** - השתלשלות ההלכה מהמקורות בגמרא ועד לפסיקת ההלכה. **עם התייחסות ל:** א. מהו נושא הסוגיה; ב. מהו המקור בגמרא, ומהם שמות התנאים או האמוראים ודעותיהם; ג. מהן שיטות הראשונים והאחרונים; ד. כמי פסק השו"ע וכמי פסק הרמ"א (כאיהו תנא, אמורא, ראשון). ה. מהם הדינים העיקריים שנוספו בנושאי הכלים; ו. מה ההלכה למעשה? **למעונינים לסכם במתכונת של "עיקרי השולחן"** - כיוון המחשבה לאורך כל הכתיבה צריך להיות: האם נושא זה שייך לעיקר הסעיף, שבצדו הימני של העמוד, או שנושא זה שייך להרחבה לסעיף, שבצדו השמאלי של העמוד. מי שיתמיד בכך ידע להתמקד בעיקר.

סימן קפג: אשה שרואה טיפת דם צריכה לישב ז' נקיים

סעיף א:

- 1) סכס את מחלוקת רש"י ורמב"ם בענין מנין ימי נדה וימי זבה, והנפק"מ שביניהם לקולא ולחומרא.²
- 2) מדאורייתא לשיטת הרמב"ם, האם זבה גדולה שראתה בימי נדה סותרת את הנקיים שספרה בימי זיבתה, ומה הדין בימי נדה שלא ראתה בהם? מה דעת הרמב"ן לגבי מקרים אלו?³
- 3) ראתה פעם ראשונה בא' בניסן ולאחר מכן ראתה ב: מקרה א': ט"ז, י"ז, י"ח, כ"א בניסן. מקרה ב': כ"ח, כ"ט, ל' בניסן, מה דינה לפי דין תורה?⁴
- 4) מה נקרא הרגשה לענין ראיית דם נדה, שתהא נדה מהתורה?⁵
- 5) ממתו מתחילה טומאת נדה, ומהו ההבדל בינה לבין שאר הטומאות כגון זב ובעל קרי?⁶
- 6) מה הדין מדאורייתא ומדרבנן של אשה שראתה ביום העשירי מימי זיבתה, או ביום האחד עשר או בשניהם?⁷
- 7) זבה קטנה או גדולה מתי יכולה לטבול ומתי יכולה לשמש?⁸
- 8) מה היו שלבי התקנה שאשה יושבת על כל טיפת דם שבעה נקיים?⁹
- 9) האם בזמן הזה יש נפק"מ לדינא בחשבון ימי נדה וימי זיבה?¹⁰

סימן קפד: שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה

סעיף א:

- 1) *האם צריכה לבדוק את עצמה סמוך לתשמיש (כשיש לה וסת קבוע)?¹¹

סעיף ב:

- 2) במשך כמה זמן צריך לפרוש סמוך לוסת, ציין את שיטות הפוסקים בזה!¹²
- 3) אשה ששעת וסתה חלה **תמיד** בליל טבילתה או למחרת ביום, מה דינה?¹³
- 4) מה דין כלה שחל ערב חופתה בעונת וסתה?¹⁴
- 5) האם הפרישה היא רק מתשמיש או גם משאר קירבות?¹⁵
- 6) אשה המפליגה תמיד בין 25 ל- 30 יום בין ראייה לראייה (לא לפני 25 יום ולא אחרי 30), אולם אין לה קבע בתוך אלו החמשה ימים, מהו דינה לענין פרישה בשעת וסת (מתי צריכה לפרוש?) מהם שיטות האחרונים להלכה?¹⁶

סעיף ג:

- 6) *האם קטנה או זקנה צריכה לפרוש סמוך לוסתה?¹⁷

סעיף ד:

- 7) אם רגילה לראות בהנץ החמה, ולא קים לן שפיר אי קודם הנץ או אחריו, כמה זמן תהיה עונתה?¹⁸
- 8) אשה שראתה בין השמשות ומספקא לה מתי ראתה, למתי תחשוש בפעם הבאה?¹⁹

² עיקרי השולחן בהקדמה לסי' קפג עמ' 18.

³ דעת רמב"ן כרש"י, עיין עיקרי השולחן בהקדמה לסי' קפג עמ' 18-19.

⁴ עיקרי השולחן בהקדמה לסי' קפג עמ' 18-19.

⁵ פתי"ש (א), וסימנך נמי"ל.

⁶ נדה מ/א, שו"ע סי' קפג סעיף א.

⁷ נדה עא/ב – עב/ב, ב"י עמ' ד-ה.

⁸ עיקרי השולחן: בהקדמה לסי' קפג עמ' 18, ובסי' קצז בהקדמה לסעי' ג-ה עמ' 379.

⁹ נדה סו/א, ט"ז (ב), עיקרי השולחן סעי' א.

¹⁰ יש דיון האם קובעת וסת בימי נדה ובימי זבה. עיין סי' קפט סעיף לב: ׀ שו"ע (עא), ׀ תוה"ש (כז, נב) ושבת הלוי סי' קפט סעי' כח. ועי' בעיקרי השולחן סי' קפט סעי' לב עמ' 164-165.

¹¹ נדה יב/א, יג/א. שו"ע ורמ"א סעי' א, עיקרי השולחן עמ' 24. ועי' שו"ע ורמ"א בסי' קפו סעי' א.

¹² נדה סג/ב – ש"פ שו"ע מנשותיהן סמוך לוסתן... ׀, ׀ סי' קפד סעי' ב:

׀ שו"ע וט"ז (ב) – עונה אחת (יום או לילה), (שלא כאביאסוף שמצריך 12 שעות, הובא בב"י עמ' ט).

׀ אור זרוע ושו"ע (ז) – 2 עונות.

¹³ ׀ פתי"ש (ד), טה"ב סי' ב סעי' יז. ׀ שבת הלוי סי' קפד סעי' ב ס"ק א.

¹⁴ ׀ פתי"ש (כב) בסעי' י – אסור בתשמיש. ׀ טהרת הבית (סי' ב סעי' טז) – התייר בתשמיש, (כיון שזו בעילת מצווה).

¹⁵ ׀ שו"ע סעי' ב ורוה"פ, פתי"ש (ה) – רק בתשמיש אסור. ׀ ט"ז (ג) – פורש גם מחיבוק ונישוק. ב"ח, שו"ע (ו) – המחמיר תע"ב.

¹⁶ רמ"א סעי' ב, ׀ פתי"ש (ח) בשם חווי"ד. ׀ נודע ביהודה ושבת הלוי סי' קפד סעי' ב ס"ק ט.

¹⁷ רשב"א, שו"ע סעי' ג, שו"ע (י, יא), ט"ז (ה, ו) ופתי"ש (ט). ועי' סי' קפט סעי' כז-לא.

¹⁸ ׀ שו"ע סעי' ד, ט"ז (ז) – אסורה ביום. ׀ אר"י, ב"ח ושו"ע (יג, יד) – אסורה ביום ובלילה שלפניו.

¹⁹ ׀ שו"ע סעי' ד – אסורה רק בלילה. ׀ שו"ע (יד) – אסורה ביום ובלילה שלפניו. עי' בפתי"ש (ז), עיקרי השולחן עמ' 30.

9) אשה קמה בבוקר בשעה 7 וראתה דימום, ואינה יודעת אם התחיל בלילה או ביום, למה עליה לחשוש לחודש הבא?²⁰

סעיפים ה-ו:

10) הרואה דם אימתי תפרוש בפעם הבאה, במקרים הבאים: א. ברואה בלילה ופסקה וראתה שוב ביום?²¹ ב. ברואה בסוף הלילה ונמשכה ראייתה ביום [סעי' ה] ג. בראתה ביום אי' והמשיכה עד יום ג'²²

סעיפים ז-ח:

11) אשה מעוברת, מניקה, או שנמצאת במחבוא מפני פחד, האם צריכות לחשוש לעונת הוסת ולאחריה?²³

סעיף ט:

12) האם אשה צריכה בדיקה: א. בוסת קבוע, ב. בוסת שאינו קבוע?²⁴

13) באלו מקרים מותרת האשה אף אם עבר זמן וסתה ולא בדקה?²⁵

14) אשה שבדקה את עצמה ביום הוסת בעד, ואבד העד, מה דינה, ומה הדין אם למחרת בדקה את עצמה ונמצאה טהורה?²⁶

סעיף י:

15) חיוב פרישה בעונת הוסת מהתורה או מדרבנן, ומדוע? והאם זה תלוי בשיטות האם וסתות מדאורייתא?²⁷

16) מפני מה וסתות דרבנן אפי' בוסת קבוע, אע"ג שבכל התורה קיימא לן דאזלינן בתר חזקה?²⁸

17) מה דין קריבות ביוצא לדרך, בעונה הסמוכה לוסת?²⁹

18) חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך אפי' סמוך לוסתה, כתוב ב' פירושים בזה, ומתי אינו צריך, ומה היא פקידה זו, ומהו שיעור של יוצא לדרך?³⁰

19) באלו מקרים רשאי אדם לפקוד את אשתו בסמוך לוסתה?³¹

20) אשה שיש לה וסת קבוע אך אינה זוכרת את זמן וסתה, מה דינה?³²

סעיפים יא-יב:

21) החוזר לביתו לאחר כמה ימים ואשתו מנמנמת, האם יכול לבוא עליה ללא בדיקה, לאחר שעבר זמן וסתה, או שצריך להעירה לגמרי ולשאול אותה אם טהורה היא?³³

22) האם מותר לבעל לחשב את הזמן בלא שישאל אם היא טהורה?³⁴ פרט - באם יש לה וסת לימים או אף לקפיצות או בפיהוק, ביודע שראתה או כשספק ראתה.³⁵

23) באיזה מקרים ובאילו סוגי וסת ניתן להקל ולומר "לא קפצה ולא ראתה"?³⁵

24) מה הדין באשה שהוחזקה בוסת הגוף, והבעל בא מן הדרך ואשתו ישנה, ואינו יודע אם היא טהורה?³⁵

25) ציין כמה נפק"מ בין מ"ד וסתות דאורייתא למ"ד וסתות דרבנן? כיצד נפסק להלכה?³⁶

²⁰ עפ"י הערה 18: לשו"ע סעי' ד, טז - חוששת ביום. אור"ח, ש"ך - חוששת ביום ובלילה שלפניו.

²¹ חוות דעת ביאורים (ז) וחיידשים (טו) [הובא בפת"ש (יב)]. טהרת הבית ס"י ב סעי' ג (במשמרת הטהרה עמ' סט).

²² שו"ע סעי' ו.

²³ נדה ט"א, לט"א. מעוברת ומניקה - שו"ע סעי' ז וש"ך (כ). נחבאת - סעי' ח מחלוקת: שו"ע אורמ"א. ע"ע ש"ך (כא) וט"ז (יא).

²⁴ נדה ט"ז, ט"א, ס"י קפד סעי' ט, ס"י קפט סעי' ד.

²⁵ קטנה וזקנה - סעי' ג, מעוברת ומניקה - סעי' ז, נחבאת - סעי' ח, וסת שאינו קבוע - סעי' ט.

²⁶ פת"ש (יח) בשם חו"ד - אסורה. וע"ע בשבט הלוי ס"י קפד סעי' ט ס"ק ו, ובטהרת הבית ס"י ג סעי' ג.

²⁷ נדה ט"א, נדה ס"ב, יבמות ס"ב/ב ובי"י לסעי' ב', י. ש"ך (ה), ט"ז (ב), פת"ש (ג), נו"ב וחת"ש בשם רבו. וע"ע עיקרי השולחן עמ' 27 בהרחבה לסעי' ב.

²⁸ פת"ש (ג), נו"ב וחת"ש בשם רבו ר' נתן אדלר והרא"ה. שבט הלוי ס"י קפד סעי' ב ס"ק א.

²⁹ דין פרישה סמוך לוסת במקרה הרגיל, הוא בסעי' ב - הובא לעיל בהערה 15.

אך דין יוצא לדרך, הוא בסעי' י - ובו יש מחלוקת שו"ע אורמ"א. ע"ע ש"ך (כז), פת"ש (כב) בשם חת"ש.

³⁰ יבמות ס"ב, סעי' י. ב' הפירושים: פירוש רש"י ורשב"א שהובא בשו"ע, לעומת פירוש נמוקי יוסף שהובא ברמ"א.

פקוד את אשתו בתשמיש. ואם זה סמוך לוסת: שו"ע - פוקד אף בתשמיש, אורמ"א כסמ"ג - פוקד רק בדברי ריצוי.

השיעור של יוצא לדרך - פת"ש (כד), ויש שהעירו על הפת"ש כמו שהובא בעיקרי השולחן עמ' 40 הערה 13.

³¹ שו"ע סעיפים: ג, ז, ח, פת"ש (ד, כב), טה"ב (ס"י ב סעי' טז).

³² שבט הלוי סעי' ב ס"ק ב, טהרת הבית הארוך ס"י ב במשמרת הטהרה אות ה.

³³ נדה ט"א, שו"ע סעי' יא, כשבאה אצלו האם צריך לשואלה: פת"ש (כז), טה"ב הקצר ס"י ג סעי' ח.

ובימינו שאין דרך הנשים לטבול כשאין בעלה בעיר - צריך לשאול את אשתו אם היא מותרת לו, אף כשהיא שיעור שתספור ותטבול, וע"ד השולחן (ו), טה"ב ס"י ג סעי' ה).

³⁴ נדה ט"ב, שו"ע סעי' יא - יב, ש"ך (לא), ט"ז (טז).

שו"ע אורמ"א ס"י קפה סעי' א. פת"ש (כז) טה"ב הקצר סעי' ג סעי' ח. וע"ע בעיקרי השולחן ס"י קפד עמ' 44 בסיכום המקרים.

³⁵ שו"ע סעי' יב, ש"ך (לב), פת"ש (כח), תוה"ש (כד).

³⁶ הנפק"מ הם: א. חיוב פרישה סמוך לוסת - שו"ע סעי' ב, ש"ך (ה), פת"ש (ג), וע"ע בעיקרי השולחן עמ' 27 בהרחבה לסעי' ב.

ב. כשמסופקת אם ראתה קודם הנץ או לאחריו - שו"ע סעי' ד, ט"ז (יג).

ג. כשעבר הוסת ולא בדקה - נדה ט"א, שו"ע סעי' ט, ט"ז (יב) פת"ש (יט) ש"ך (כג) בשם יראים.

ד. יוצא לדרך - שו"ע סעי' י.

ה. האם מותרת אחר עונת וסת בלא שישאלנה - ס"י קפד סעי' יא וע"ע בעיקרי השולחן עמ' 41.

ו. האם תולה במכה בשעת וסתה - סימן קפז סעי' ה וע"ע בעיקרי השולחן עמ' 72.

26) * א. אשה שעונת וסתה חלה תמיד אחר 30 יום, האם צריכה לפרוש ביום ה-30? ב. האם יש הבדל בזה בין מי שיש לה וסת קבוע אחר יום ה-30 כגון לראות כל 34 יום, לבין אשה שאין לה וסת קבוע לאחר 30 יום ופעמים רואה אחר 32 יום ופעמים אחר 35 יום, אך לעולם אינה רואה בפחות מ-30 יום?³⁷

סימן קפה: דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני

סעיפים א-ב:

- 1) מהו יסוד הנאמנות של האשה שהיא טהורה?³⁸
- 2) *מתי אשה נחשבת שהוחזקה נדה בשכנותיה, מה דינה והאם מועילה לה אמתלא?³⁹

סעיף ג:

- 3) מתי מועילה אמתלא אעפ"י שעשתה מעשה להורות שהיא טמאה, ומתי לא תועיל אמתלא אעפ"י שרק אמרה שהיא טמאה?⁴⁰
- 4) אמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני מה דינה, ומה חילק הרשב"א בין לובשת בגדי נדותה לאמרה טמאה אני, ומה החילוק בין לובשת בגדי נדותה לקצב שעשה סימן בראש כבש, ומה תירץ המהר"ל מפרג לחלק בין אמרה טמאה אני ללובשת בגדי נדותה, ומה נפק"מ לדינא בין תירוצו לתירוץ הרשב"א?⁴¹
- 5) אשה שהיתה בחזקת טמאה, האם צריכה לומר בפירוש שהיא טהורה או שדי באומדנא דמוכח?⁴²
- 6) אמרה פלוני חכם טיהר לי כתם והחכם אומר שהיא משקרת, מה הדין, ומה יהיה כשעוד אחד מעיד שהחכם אסר, ומה הדין לענין ממונות, והאם יש חילוק בין דם דאורייתא לכתם דרבנן, באר הטעם בכל זה.⁴³

סעיף ד:

- 7) היה משמש עם טהורה ואמרה לו נטמאתי, כיצד עליו לנהוג? האם בכל מקרה צריכים כפרה, ואימתי הוא צריך כפרה, ואימתי היא, ומה שיעור הכפרה?⁴⁴

סימן קפו: דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש

סעיפים א-ב:

- 1) מהן שיטות הראשונים בנוגע לבדיקה לפני ואחרי תשמיש, ומהן החילוקים ביש לה או אין לה וסת קבוע? ומה נפסק להלכה?⁴⁵
- 2) אשה שאין לה וסת קבוע, האם צריכה בדיקה לפני תשמיש? מה הדעות בזה, וכיצד מכריעים האחרונים להלכה? ומה כתב על זה פ"ת?⁴⁶
- 3) לפי שיטת הרי"ף שאשה שאין לה וסת חייבת בדיקה לאחר תשמיש בג' פעמים ראשונות, האם חייבת גם בבדיקה לפני תשמיש?⁴⁷

סעיף ג:

- 4) אשה שיש לה וסת קבוע לזמן מוגבל, דהיינו שאינה רואה פחות מעשרים יום, ולאחר מכן יכולה לראות עד יום כ"ד, ונשאת. כיצד עליה לנהוג בענין הבדיקה לפני תשמיש ולאחריו?⁴⁸
- 5) אשה שאין לה וסת קבוע, אך בכל מקרה לא תראה בפחות מל"ב יום, האם חוששת לעונה בינונית?⁴⁹
- 6) איך יכול להיות אשה שאין לה וסת קבוע ודינה יהיה כמו אשה שיש לה וסת קבוע כלפי בדיקות לפני ואחרי תשמיש? באר הדבר.⁵⁰

³⁷ אשה שיש לה וסת קבוע לאחר 30 יום – ב"י סי' קפד עמ' יז סעי' יב.
³⁸ אשה שאין לה וסת קבוע, אך תמיד רואה אחר 30 יום – ב"י סימן קפד עמ' יח סעי' ט (סק"ב). וע"ע לקמן בהערה 101.
³⁹ בכתובות עב/א לומדים מהפסוק בויקרא (טו כח): "וספרה לה שבעת ימים" – לה לעצמה.
⁴⁰ כתובות עב/א, ורש"י שם. שו"ע סעי' ב, ט"ז (ב), תוה"ש (ג) ובפתי"ש (ג).
⁴¹ דוגמא לאמתלא מועלת - כתובות כב/א, ט"ז (ג), ש"ך (ה) בשם שו"ת הרמ"א.
⁴² דוגמא לאמתלא שאינה מועלת – ש"ך (ב) פתי"ש (ה).
⁴³ כתובות כב/א, שם עב/א, לרשב"א – כיון שעשתה מעשה, למהר"ל – הוחזקה ברבים. נפק"מ – כשאמרה בפני רבים טמאה אני. ש"ך (ה), ס"ז (ב, ג), תוה"ש (ג), פתי"ש (ג).
⁴⁴ ש"ך (ד) ופתי"ש (א) בשם חו"ד, תוה"ש (ד), טה"ב הארוך סי' ד סעי' ב.
⁴⁵ רמ"א סעי' ג, ט"ז (ג), פתי"ש (ח), באר היטב (ד) ותוה"ש (ח), שבט הלוי ס"ק י, שאף בכתם החכם נאמן.
⁴⁶ שבועות יד/ב, שו"ע ורמ"א סעי' ד, פתי"ש (יד), עיקרי השולחן עמ' 50-52.
⁴⁷ נדה יא/א במשנה, נדה יב/א, עיקרי השולחן סעי' א-ב סיכום שיטות הראשונים וההלכה.
⁴⁸ נדה יב/א, שו"ע סעי' ב, פתי"ש (ב), תוה"ש (ב), עיקרי השולחן סעי' ב.
⁴⁹ עיין ב"י לסעי' ב בדתע רב"ד ורשב"א, דרכי משה (א), ש"ך (א), ובעיקרי השולחן עמ' 55-57.
⁵⁰ שו"ע סעי' ג, חו"ד (ביאורים ס"ק ג).
⁴⁹ רשב"א (מובא בב"י סוף סי' קפד), חו"ד סי' קפו ביאורים (ג) ושבט הלוי ס"ק ד. טהרת הבית (סימן ג סעי' ח במשמרת הטהרה עמ' קמט-קנ כתב והמחמיר תע"ב, וע"ע בטה"ב הקצר סי' ג סעי' יז) ודרכי טהרה פרק ז בדין וסת חצי קבוע.
⁵⁰ תרומת הדשן (סי' רמז). שו"ע סעי' ג: אשה שלעולם אינה רואה תוך יד' יום לטבילתה ואחר י"ד יום רואה בתאריכים שונים – עד י"ד יום אינה צריכה בדיקה (כאשה שיש לה וסת), ואחר י"ד יום דינה כאשה שאין לה וסת.

- (7) באלו זמנים יכולה אשה שאין לה וסת, לקיים ג' בדיקות שלפני ואחרי תשמיש?⁵¹
סעיפים ד-ה:
 (8) *האם אשה נאמנת לבדוק את ה"עדי" של בעלה, ומדוע?⁵²
 (9) *מתי הרדמ"ת אסורה לשמש עם אותו בעל לעולם?⁵³

סימן קפז: דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש

סעיף א:

- (1) אימתי מקרי רואה מחמת תשמיש?⁵⁴
 (2) כמה ראיות צריכה לראות מחמת תשמיש כדי להיאסר על בעלה?⁵⁴
 (3) האם רדמ"ת אסורה לבעלה מן התורה?⁵⁵
 (4) רואה מחמת תשמיש, האם זה חולי או וסת?⁵⁵
 (5) מדוע מי שראתה מחמת תשמיש ג"פ אסורה לבעלה, ומה נפק"מ בטעם האיסור?⁵⁶
 (6) אם ראתה ג"פ מחמת תשמיש, ובפעם השלישית נתעברה, האם מותרת לשמש בזמן עיבור והנקה? כתוב טעמי הדבר.⁵⁶
 (7) מדוע רדמ"ת אינה חוששת לאחר פעם אחת כשאר וסתות?⁵⁷

סעיפים ב-ג:

- (8) רדמ"ת שעשתה בדיקת שפופרת ולא מצאה כלל דם, מה דינה, והאם יש הבדל בינה לבין אשה שמצאה דם בצדדים?⁵⁸
 (9) הסבר את מחלוקת הראשונים לענין בדיקת שפופרת לרדמ"ת לאחר הבעל הראשון, וכיצד נפסקה ההלכה?⁵⁹

סעיף ד:

- (10) קיי"ל שאם שימשה סמוך לוסתה, אין דינה כרדמ"ת. מה הקושיא לכאורה, והתירוצים בדין זה?⁶⁰
 (11) הסבר שיטות הראשונים בביאור דברי הגמ' "ואם יש לה וסת תולה בוסתה"⁶¹?
 (12) האם לאשה בעלת וסת קבוע, יש דין רדמ"ת בין וסת לוסת?⁶²

סעיפים ה-ז:

- (13) הסבר שיטות הראשונים בביאור דברי הגמ' "ואם יש לה מכה תולה במכתה", וכיצד נפסק להלכה?⁶³
 (14) באר את השיטות בהבנת המרדכי בענין תלייה במכה.⁶⁴
 (15) באיזה סוג מכה יכולה לתלות אשה שאין לה וסת?⁶⁵
 (16) אימתי אשה יכולה לתלות את הדם במכה לפי הרמ"א ולפי הש"ך? לצורך מה מועילה תלייה זו? האם התלייה מועילה שגם ז"נ לא תצטרך או שזה רק שלא ליתן לה דין רואה מחמת תשמיש?⁶⁶
 (17) אשה שיש לה וסת קבוע שראתה מחמת תשמיש [בשעת וסתה, ושלא בשעת וסתה], אולם יש לה מכה [ויודעים שמוציאה דם, או אין יודעים אם מוציאה דם], מה דינה לענין בעלה וז"נ? האם תולים בה? אם תמצוי לומר שתולים, האם צריכה ז"נ? ומה דינה בהני"ל כשראתה שלא מחמת תשמיש?⁶⁷
 (18) אשה שאין לה וסת קבוע ויש לה מכה באותו מקום שאין יודע שמוציאה דם, האם אפשר לתלות דם או כתם במכה, לענין רואה מחמת תשמיש או לענין טומאה לבעלה, ומה דינה בזמן עונה בינונית?⁶⁸

⁵¹ סימן קפו פתי"ש (ד), שבט הלוי (סי' קפו סעי' ב ס"ק ד). שו"ע ורמ"א סי' קפז סעי' יג, טהרת הבית הקצר (סי' ג סעי' יא, יג), דרכי טהרה (פרק ח עמ' צ).

⁵² רמב"ם (איסורי ביאה פ"ד הי"ד), ושו"ע סעי' ד.

⁵³ נדה סה/ב. שו"ע ורמ"א סעי' ה. וע"ע בסי' קפז סעי' א.

⁵⁴ נדה סה/ב, נדה יד/א. שו"ע ורמ"א סעי' א, ש"ך (ב), ט"ז (א), תוה"ש (ב).

⁵⁵ פתי"ש (א,ה), ערוך השולחן (ב-ה), עיקרי השולחן עמ' 62 ועמ' 63 הערות 12, 13.

⁵⁶ פתי"ש (א,ה), עיקרי השולחן בהרחבה לסעיף א עמ' 62-63.

⁵⁷ עפ"י פתי"ש א, אינה חוששת אחר פעם אחת של רדמ"ת: **לנודע ביהודה** – כיון שזה כוסת **מחמת אונס** שאינה חוששת לו אחר פעם אחת (כבסימן קפט סעי' יז). **ולחנות דעת** – אינה חוששת, כיון שזה כמו **חולי** שאין חוששים לו אחר פעם אחת.

⁵⁸ שו"ע ב, ש"ך (יא), פתי"ש (טו).

⁵⁹ שו"ע סעי' ג ועיין עיקרי השולחן סעי' ג.

⁶⁰ פרישה (יא), ש"ך (טז), פתי"ש (כא), תוה"ש (יג).

⁶¹ נדה סו/א, ב"י (עמ' לא-לב), שו"ע סעי' ד, ש"ך (כ), ט"ז (ח), פתי"ש (כא). ונמצא שיש 4 הסברים כמו שהובא בעיקרי השולחן עמ' 70 סעי' ד.

⁶² עפ"י מחלוקת הראשונים שהובאה בעיקרי השולחן עמ' 70 בהרחבה לסעי' ד, נמצא שבמקרה הני"ל:

לרמב"ם, רשב"א ושו"ע – יש לה דין רדמ"ת [ואי אפשר לתלות בוסתה כיון שלא שימשה סמוך לוסת].

ואילו **למרדכי** – אין לה דין רדמ"ת, [כיון ששימשה בין וסת לוסת, ותולים שזה דם טהור]. [ובהסבר המרדכי, ע"ע ש"ך (כ), וט"ז (ח)].

⁶³ עיין עיקרי השולחן בהקדמה לסעי' ה עמ' 72.

⁶⁴ ב"י לסעי' ה, דרכי משה (ג*, ו*), ש"ך (כ), ט"ז (ח), עיקרי השולחן סעי' ה עמ' 75.

⁶⁵ שו"ע ורמ"א סעי' ה, ש"ך (כב), פתי"ש (כח), עיקרי השולחן סעי' ה עמ' 73, 77.

⁶⁶ רמ"א סעי' ה, ש"ך (כ), ט"ז (י), ש"ך (כג), נקוה"כ (ב), עיקרי השולחן סעי' ה.

⁶⁷ שו"ע ורמ"א: סעי' ה, ז. ש"ך (כ, כג, כד), ט"ז (י).

⁶⁸ שו"ע ורמ"א סעי' ה, ש"ך (כב) פתי"ש (כח).

19) באיזה מקרה ניתן לתלות דם במכה בשעת וסתה?⁶⁹
 20) אשה שיש לה מכה שידוע או שלא ידוע שמוציאה דם, ומצאה כתם או בעד הבדוק בזמן ספירת ז' נקיים, מה דינה?⁷⁰

סעיפים ח-ט:

21) האם סומכים על רופאים לעניני נדה, ובאיזה רופא מדובר?⁷¹
 22) כתוב ארבעה דינים ברואה מחמת תשמיש דסבירא להו לכמה ראשונים שאין אנו בקיאים היום בזה, והאם גם בדיעבד סבירה להו הכי. על חלק מארבעה דינים אלו חלקו מקצת ראשונים וסבירא להו שגם בזמננו אנו בקיאים, כתוב מה הם, וסברת מחלוקתן, ואיך פסקו השו"ע והרמ"א בדי' דינים אלו?⁷²

סעיף י:

23) דין אשה שראתה מחמת תשמיש בליל טבילה.⁷³
 24) מה דין מי שראתה בשלוש ביאות ראשונות אחרי טבילה וביניהן היו ביאות ללא ראייה?⁷⁴
 25) ראתה ג"פ אחר הלידה - האם מותרת לאחריהם?⁷⁵

סעיפים יא-יב:

26) כיצד נקבע ונעקר איסור רדמ"ת המורכב לזמן, והאם רדמ"ת יכול להיות מורכב למאורע?⁷⁶
 27) ראתה מחמת תשמיש פעם אחת ושוב ראתה אחר חצי שנה - למתי תחשוש?⁷⁷
 28) אשה שרואה מחמת תשמיש האם יש חיוב להפקיע את זיקת הקידושין, או שרק אסור להתייחד אתה?⁷⁸

סעיפים יג-יד:

29) עד כמה זמן תולים שזה דם בתולים ולא אמרינן מחמת תשמיש?⁷⁹
 30) מה הדין לגבי בתולה ברדמ"ת, כתוב את הוכחת הטי"ז לדינו של הרמ"א.⁸⁰
 31) באלו מקרים, אף שראתה מחמת תשמיש ג"פ רצופים, מותרת לבעלה, הסבר בקצרה כל מקרה.⁸¹
 32) *מה דין אשה שאינה יכולה לטבול מחמת מכות ופצעים?⁸²

סימן קפח: דיני מראות הדם**סעיף א:**

- 1) מהם מראות הדמים הטהורים?⁸³
- 2) מה דין מראה חום בהפסק טהרה?⁸⁴
- 3) מורה הוראה שבאה לפניו ליחה צהובה, האם יפסוק כפי שזה עתה, או ימתין עד שיתייבש?⁸⁵
- 4) האם חכם צריך לחשוש שמא ישתנה המראה או השתנה?⁸⁵
- 5) אשה שראתה דם ולאחר זמן נשתנה מראיתו ללבן, איזה זמן הוא הקובע לגבה?⁸⁶
- 6) האם מותר למורה הוראה לבדוק עד בלילה ומה הדין בכתם? מה הדין במנורות חשמל של ימינו?⁸⁷

⁶⁹ ש"ך (כו).⁷⁰ סי' קפו סעי' ה ברמ"א, ש"ך (כו). סימן קצ סעי' יא, ש"ך (כג). סימן קצו סעי' י ברמ"א, ש"ך (יג) וטי"ז (ד).⁷¹ שו"ע סעי' ח, ש"ך (כח), פתי"ש (ל, לח), דגול מרבבה (ו, ז). טה"ב סי' ה סעי' ח, יב. סי' קצט סעי' ב ברמ"א.⁷² א] שיעור וסת - שו"ע ורמ"א סעי' א, ש"ך (ז), תוה"ש (ה). ב] שו"ע ורמ"א סעי' ב. ג] בדין מכה - רמב"ן ורא"ש שו"ע סעי' ה. ד] שו"ע סעי' ט, ש"ך (כט), פתי"ש (לט).⁷³ שו"ע סעי' י, פתי"ש (מ, מב, מג), תוה"ש (כט).⁷⁴ רמ"א סעי' י, ט"ז (יד), ש"ך (ל), תוה"ש (ל), פתי"ש (מד).⁷⁵ רמ"א, ט"ז (טו), ש"ך (לא, לב, לג), נקה"כ (ג).⁷⁶ נדה סו"א, רש"י ד"ה "אם יש לה וסת", שו"ע סעי' יא, ש"ך (לד, לה). שו"ע ורמ"א סעי' י, תוה"ש (כט), פתי"ש (מד).⁷⁷ הרשב"א, שו"ע סעי' יא וש"ך (לה).⁷⁸ שו"ע סעי' יב, ש"ך (לו), פתי"ש (נא, נב), אבן העזר סי' קיט סעי' ז.⁷⁹ שו"ע סעי' יג ועיין סיכום המקרים בעיקרי השולחן עמי' 96-97.⁸⁰ שו"ע ורמ"א סעי' יג, ט"ז (יז).⁸¹ סעי' א - ש"ך (א) ופתי"ש (א,ה). סעי' ב - ש"ך (יא) ט"ז (ו). סעי' ג - שו"ע ורמ"א, פתי"ש (טו)

סעי' ד - ש"ך (טז) פתי"ש (כא). סעי' ה - שו"ע, רמ"א ופתי"ש (כו). סעי' ח - פתי"ש (לח). סעי' ט - שו"ע.

סעי' י - ליל טבילה, עברה ושימשה, ש"ך (לא). סעי' יא - שו"ע. סעי' יג - שו"ע ורמ"א.

וסיכום למקרים שאין לה דין רדמ"ת - עיין עיקרי השולחן סוף סי' קפו עמי' 96-97.

⁸² התשב"ץ (הובא בב"י סי' קפו עמי' לט), שו"ע סעי' יד.⁸³ נדה יט"א-כב. שו"ע ורמ"א סעי' א, עיקרי השולחן סעי' א עמי' 100-101.⁸⁴ פתי"ש (א), עיקרי השולחן עמי' 101.⁸⁵ מחלוקת: ב"ח, ש"ך (ג), ט"ז (א). ע"ע פתי"ש (ג).⁸⁶ פתי"ש (א, ג).⁸⁷ נדה כב, רמב"ם איסור"ב פ"ה הי"ב. תוה"ש (א), עיקרי השולחן עמי' 102 הערה 2.

6) אשה המטפלת בילדים וקשה לה לרחוץ ביום, האם מותר לה לכתחילה לרחוץ בלילה סמוך לטבילה?⁴⁴⁵
[הסבר הבעיה והתשובה].

סעיפים ד-ז:

7) נזדמנה לה טבילה בליל שבת או חלה טבילתה במוצ"ש אימתי תחפוץ שעה?⁴⁴⁶
8) *כשלייל טבילתה חל במוצ"ש שהוא יו"ט, [או כשלייל טבילתה חל בליל שבת ובאותו שבוע חל יו"ט בימים חמישי ושישי]: א. מתי תעשה את החפיפה? ב. האם צריכה לשמור את עצמה בימים שבינתיים מלגעת בדברים החוצצים? ג. מה היא צריכה לעשות לפני טבילתה?⁴⁴⁷

סעיפים ח-ט:

9) אשה שטבלה ללא: בדיקת הגוף, בדיקת בית הסתרים, חפיפה, רחיצת הגוף, או בספק לה אם עשתה הנ"ל, ומיד לאחר הטבילה בדקה את עצמה **ולא מצאה** דבר החוצץ, מה דינה?⁴⁴⁸
10) אשה שלא הדיחה את עצמה קודם טבילה ואח"כ בדקה עצמה **ולא מצאה** כלום מה דינה, א. כאשר לא הדיחה גופה ולא עיינה כלל? ב. כאשר לא הדיחה אולם עיינה בו קודם טבילה? ג. כאשר לא הדיחה ולא עיינה בבית הסתרים?⁴⁴⁸
11) האם בית הסתרים צריך להיות ראוי לביאת מים מן התורה?⁴⁴⁹

סעיפים י-יג:

12) מצאה חציצה לאחר הטבילה בבית הסתרים, מה דינה? פרט את המקרים השונים.⁴⁵⁰
13) מהו ההבדל בעניין **נמצא** דבר חוצץ על גופה או בבית הסתרים⁴⁵⁰ ומה מקרי בית הסתרים?⁴⁵¹
14) *מה דין מי שנתנה תבשיל לבנה וטבלה?⁴⁵²

סימן ר: אימתי תעשה ברכת הטבילה

סעיף א:

1) מהי מחלוקת הראשונים וטעמם ופסק השו"ע והרמ"א, לעניין מתי תעשה ברכת הטבילה, ומהו נוסח הברכה, וכיצד ראוי לנהוג לצאת ידי חובת כל הדעות?⁴⁵³
2) האם אפשר לברך ברכת הטבילה בשעת עמידתה ערומה במים (וראשה מחוץ למים)?⁴⁵⁴
3) *האם מקוואות שלנו החמים, דינם כבית המרחץ דנפשי זוהמא שאסור לברך בו על הטבילה?⁴⁵⁵
4) *האם על כל טבילה היא מברכת, אף כשטובלת על דם טוהר,⁴⁵⁶ כתם, דם בתולים, או כשהיא טמאה מספק, או כשהיא טהורה והחמירה על עצמה?⁴⁵⁷

444 נדה סז/ב - סח/א, ובדף סח/א תוס' ד"ה "כך". טור ובי"י (עמ' ריא-רטז), שו"ע ורמ"א סעי' ג-ו, ח. ש"ך (ו, ט), ט"ז (ה), עיקרי השולחן בהקדמה לסעי' ג-ו עמ' 450, ובסיכום לסעי' ג-ו עמ' 457.

445 נדה סח/א מסקנת הסוגיא. רמב"ם פ"ב מקוואות הל' ט"ז, שו"ע ורמ"א סעיף ג, ש"ך (ח), ט"ז (ו).

446 נדה סח/א מסקנת הסוגיא, רש"י ותוס' שם. טור ובי"י סעי' ד-ה, שו"ע רמ"א סעי' ד-ה, ש"ך (ט), ט"ז (ח).

447 נדה סז/ב, ובדף סח/א תוס' ד"ה "כך", ב"י סעי' ו עמ' ריב-ריז, ב"ח (יב), שו"ע ורמ"א סעי' ו, ט"ז (ט), ש"ך (י-יא), עיקרי השולחן סעי' ו.

448 נדה ס"ב - המעשה עם שפחתו של רבי, ובי"י ושו"ע לסי' קצח סעי' כה-כו. סי' קצט ב"י לסעי' ח-ט (עמ' ריז-ריח) דברי הרשב"א והראב"ד. סי' קצט שו"ע סעי' ח-ט, ש"ך (יז). עיקרי השולחן סימן קצט עמ' 466 בסיכום הדברים שהשו"ע החמיר בהם בשאר הגוף יותר מבית הסתרים.

449 דין ראוי לביאת מים והחציצות שבבית הסתרים:

Ⓢ ריטב"א, רמב"ן (קידושין כה"א) - זה מדרבנן (וכן פסק טה"ב ח"ג עמ' קלא, קלג).

Ⓢ תוס' (נדה ס"ב ד"ה "כל"י) - זה מדאורייתא (וכן פסק שבט הלוי (סי' קצח סעי' כד, ס"ק ז). והנפק"מ היא בספקות).

450 נדה סז/ב, טור (עמ' ריח), ב"י ושו"ע לסי' קצח סעי' כה-כו, ש"ך (לב-לג). שו"ע סי' קצט סעי' ט, יב, ש"ך (יט), ט"ז (יא). [ועי' בעיקרי השולחן סי' קצט עמ' 466, בסיכום הדברים שהשו"ע החמיר בהם בשאר הגוף יותר מבית הסתרים].

451 סי' קצט ב"י עמ' רח, דרכי משה (א), ט"ז (א), נקה"כ (א), עיקרי השולחן בהקדמה לסי' קצט עמ' 446 הערה 1. [ועי' בסי' קצח רעק"א (ב), ובעיקרי השולחן סי' קצח עמ' 420].

452 נדה סז/א, סי' קצט רמ"א סעי' ו, שו"ע סעי' יג. ועי' בעיקרי השולחן סי' קצח סעי' מא.

453 פסחים ז/ב, רש"י ותוס' שם. נוסח הברכה - יעל הטבילה.

מתי מברכת על טבילתה? שו"ע כגאונים - מברכת לפני טבילתה. רמ"א כנה"ג - מברכת אחר טבילתה.

ולדעת השל"ה הקדוש - כדי לצאת ידי כל הדעות, טובלת שתי טבילות: טובלת ומברכת ושוב טובלת (באר היטב א). [אולם עי' דגול מרובה (א) שבט הלוי (ס"ר ס"ק ח), טה"ב (ח"ב עמ' תק-תקיט)].

454 האם מותר לאשה לברך כשעומדת ערומה בתוך מים צלולים? [ועי' ברכות כה"ב, שו"ע ורמ"א, ש"ך (א), ט"ז (ב), עיקרי השולחן עמ' 471]

Ⓢ ב"ח (כראב"ד) - אסורה לברך עד שתעכיר את המים, [וכן פסק הדרישה, אך מטעם אחר].

Ⓢ שו"ע וט"ז [כאוי"ח] - מותרת לברך במים צלולים. ולט"ז, טוב יותר שתחבוק בזרעותיה תחת לבה [או שתעבור את המים], לצאת ידי כו"ע.

455 סי' ר פתי"ג ויעיקרי השולחן עמ' 472, והעולה הוא ש: הפמ"ג ומחצית השקל - הסתפקו בדין זה.

Ⓢ יעב"ץ, חתם סופר וטה"ב - אסרו. שבט הלוי (סי' ר ס"ק ח) - התיר.

456 סימן קצד, פתי"ג (ב), ועיקרי השולחן סי' קצד עמ' 290.

457 שבט הלוי (סימן ר ס"ק ט), טהרת הבית (הקצר סי' טו סעי' ה-יא), עיקרי השולחן סימן ר עמ' 472.

מבנה אברי הלידה באשה¹

הרחם² - הוא אבר חלול, בעל קירות שריריים עבים, דומה לאגס שטוח והפוך, [אורך הרחם בזמן שהאשה אינה מעוברת כחמשה ס"מ, ובזמן ההריון נפח הרחם גודל³]. לגוף הרחם, בחלקו העליון נפתחות בשתי זוויותיו שתי החצוצרות המובילות לרחם. צואר הרחם [הנקרא בפי חכמינו "הפרוזדור"³] פתוח לרחם דרך פיו הפנימי ולנרתיק דרך פיו החיצון, ובולט ונכנס לתוך חלל הנרתיק, [אורכו של צואר הרחם כשנים וחצי ס"מ]³. התעלה הפנימית של צואר הרחם פתוחה בדרך כלל כשלושה מילמטר, ונפתחת יותר בעת הוסת והרבה יותר בעת הלידה. הרחם נמצא באגן הקטן ונשען על תחתית האגן. מלפניו, ומובדל ממנו לחלוטין, נמצא כיס השתן (כך שכשהאשה שוכבת פרקדן, כיס השתן נמצא מעל הנרתיק ובין הנרתיק וגוף הרחם), ומאחוריו וכן מובדל ממנו, החלחולת.

הנרתיק [הנקרא בפי חכמינו "הבית החיצון"³] - הוא שריר חלול, העוטף בקצהו העליון את צואר הרחם, וקצהו התחתון מהווה פתח אל חצר הפות (היינו השטח שמסביב פי הנרתיק בחוץ - "אותו מקום"). קצהו העליון מתקמר בדמות כיפה ומקיף את צואר הרחם מכל הצדדים, רק בחלקו התחתון של הצואר. בקצהו התחתון מהווה הנרתיק כעין קמט הסוגר במידה פחות או יותר שלימה את פתח הנרתיק לחוץ, והוא הנקרא בתולים, [אורך חלל הנרתיק הוא כעשרה ס"מ]³. השופכה עוברת מכיס השתן, הנמצא לפני הרחם, על פני הקיר הקדמי של הנרתיק. כשהאשה שוכבת פרקדן, הפתח לכיס השתן נמצא למעלה בחצר הפות וקרוב לדופן הבטן, ומתחתיו הפתח לנרתיק, ומתחת לפתח הנרתיק ומחוץ לפות נמצא פי הטבעת⁴.

בדיקת רופא:

בזמן שהרופא בודק את האשה באצבעו בלבד, הוא מגיע עד פי החיצון של הרחם, אך ברור שלא יכול להיכנס לתוך תעלת צואר הרחם שפתוח רק כשלושה מילמטר. לעומת זאת בסוף ההריון כשצואר הרחם נפתח, הוא יכול להכניס את אצבעו דרך תעלת צואר הרחם עד פיו הפנימי ולמשש את ראש העובר בתוך הרחם. ועיין בדברי החת"ס (שו"ת יו"ד סי' קעט) שכותב: כי לעולם לא תגיע אצבע הנשים הן אשה הבודקת עצמה וכו', והן המילדת שבדקה, לעולם לא יגעו בפתח הקבר שהוא המקור אלא בבית החיצון וכו', ואין המילדת יכולה להכניס אצבעה לפנים בשום אופן עד שתפתח בטבע, וזה נקרא פתיחת הקבר, עכ"ל. וכ"כ המהרש"ם (שו"ת ח"ב סי' מ) והמנחת יצחק (ח"ג סי' פד).

הוסת:

הוסת הינו תוצאת השפעתם המחזורית של הורמונים שונים על רירית הרחם. בשעת התפתחות הזיקק (שכלול בו הביצית), רירית הרחם הולכת ומתעבה, כלי דם שבה מתרחבים ומתארכים, והרחם גדל ומתרחב כהכנה לקבלת הביצית אם הופרתה. הביוץ, דהיינו פקיעת הזיקק ושחרורה של הביצית, קורה במוצע ארבעה עשר יום (שנים עשר יום עד ששה עשר יום) לפני הוסת הבא. אם לא הופרתה הביצית אחרי הביוץ, כל ההכנות האלו נעשות מיותרות, מתבקעים כלי הדם שמתחת לרירית הרחם, עם נשירה של השכבה השטחית של הרירית. הדם והריר יוצאים מהרחם לתוך הנרתיק ולחוץ, והאשה רואה דם נדה. וכתב לי הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל: ומ"מ הדם מטמא אותה בנדה אפילו ביום לידתה וכן גם זקנה מופלגת וכדומה (ואין תולין כלל את הדם בדברים אחרים) אע"פ שאין להן כל אלה, וטובלות מטומאתן בברכה, עכ"ל.

מחזור הוסת הוא באורך של עשרים ושמונה יום במוצע, וכאמור, הביוץ הוא כארבעה עשר יום לפני המחזור הבא, דהיינו אם לאשה מחזור של שלושים וחמשה יום, אז הביוץ יהיה בערך ביום העשרים ואחד לאחר התחלת המחזור.

חיי הזרע אחרי הביאה הוא כשלושה ימים, בו בזמן שחיי הביצית הם בין שש עד עשרים וארבע שעות.

ניתן היום ע"י תרופות לגרום לאיחור של הביוץ או לאיחור בהתחלת התפתחות הזיקק (שבעצם גם גורם בעקבותיו לאיחור של הביוץ) ולהארכת המחזור, כך שניתן, בנשים שסיבת עקרותן הוא המחזור הקצר והביוץ שהוא עוד לפני טהרתה במקוה, לאחר את הביוץ לזמן שהוא אחרי ליל הטבילה.

¹ המאמר לקוח מהספר **נשמת אברהם**, הקדמה להלי נדה עמ' עו-עט, ובאישור המחבר הרב ד"ר אברהם סופר אברהם שליט"א. **עוד מקורות בעניין** - ראה שו"ת מנחת יצחק ח"א סי' קכו, קצושי"ע הלי נדה להרה"ג אהרן פויפר זצ"ל בקונטרס הביאורים, אנציקלופדיה הלכתית לפרופ' אברהם שטיינברג כרך ה ערך נדה וזבה עמ' 39-44 (מהדורת תשס"ו).

² **הרחם** - נקרא בפי חכמינו גם בשמות **נוספים כגון**: "החדר" (נדה יז/ב), "מקור" (נדה יז/ב), "קבר" (נדה כא/א).

³ ההוספות שהובאו בסוגריים מרובעות [] - לקוחות מהספר "קצושי"ע הלי נדה" להרה"ג אהרן פויפר זצ"ל בקונטרס הביאורים.

⁴ ועיי"ש בנשמת אברהם - ביאור לגמרא בנדה יז/ב, מ/א והלאה, ולרמב"ם הלי איסורי ביאה פ"ה ה"ב-ה"ד. וכתב גם את דברי רבינו חננאל על בבא בתרא כד/א, סדרי טהרה סי' קצד ס"ק כו, מאירי נדה יז/ב, שו"ת מנחת יצחק ח"א סי' קכו, חתם סופר חידושים על נדה יח/א ד"ה כאן, שו"ת חת"ס יו"ד סי' קסז, חזון איש הלי נדה סי' צב סוסי"ק כח, דברי הגרמ"מ כשר שהודפסו בחוברת נועם כרך ח תשכ"ה עמ' רצג, דברי הגרש"ז אויערבאך אשר הודפסו בקונטרס בעניני נדה בסוף ספר אמרי אברהם סי' ק לח, ובספר מנחת שלמה תנינא.

רשימת הספרים שהוזכרו בספר זה, מחבריהם ותקופתם¹ [וכבר כתב החיד"א ב"שם הגדולים" שדבר נחוץ הוא]

1. אבות דרבי נתן, מדברי חז"ל, הרחבה לפרקי אבות
2. אביאסף, רבי אליעזר ב"ר יואל הלוי (ראבי"ה), (הספר לא הגיע לידינו), לפני כ-785 שנה
3. אבן שהם ומאירת עינים, רבי אליקים גץ ברבי מאיר, שו"ת, לפני כ-200 שנה
4. אבני שהם, רבי משה פנירי, הלכות נדה, בן דורנו
5. אגרות משה, רבי משה פיינשטיין, שו"ת, בן דורנו
6. אור זרוע, רבי יצחק ב"ר משה מוינה (תלמיד הראבי"ה), הלכה, לפני כ-760 שנה
7. אור לציון, רבי בן ציון אבא שאול, שו"ת, בן דורנו
8. אחיעזר, רבי חיים עוזר גרודזינסקי, שו"ת, לפני כ-70 שנה
9. אמונת שמואל, רבי אהרן שמואל קוידנובר (מהרש"ק), שו"ת, לפני כ-335 שנה
10. אפי רברבי = פני יצחק, רבי יצחק חיות, דיני יורה דעה, לפני כ-400 שנה
11. ארחות חיים, רבי אהרן הכהן מלוניל, פסקים, לפני כ-675 שנה
12. באר הגולה, רבי משה רבקה, על השו"ע, לפני כ-325 שנה
13. באר היטב, רבי יהודה אשכנזי, על השו"ע, לפני כ-260 שנה
14. בדי השלחן, רבי שרגא פייבל כהן, הלכות נדה, בן דורנו
15. בדק הבית, רבי יוסף קארו, הוספות על הבית יוסף, לפני כ-440 שנה
16. בדק הבית, על תורת הבית, ראה רא"ה
17. בה"ג (בעל הלכות גדולות), רבי יהודאי ב"ר שמואל גאון (רשי"י סוכה לח/ב), לפני כ-1250 נויש מייחסים ספר זה לרבי שמעון מקיירא לפני כ-1270 שנה.
18. ביאור הגר"א, רבי אליהו מוילנא, על השו"ע, לפני כ-210 שנה
19. בינת אדם, רבי אברהם דנציג, על חכמת אדם, דיני יורה דעה, לפני כ-190 שנה
20. בית אפרים, רבי אפרים זלמן מרגליות (אחיו של רבי מדובנא), שו"ת, לפני כ-180 שנה
21. בית הבחירה, ראה מאירי
22. בית הלל, על השו"ע, רבי הלל אשכנזי (אב"ד זאלקאווא), לפני כ-320 שנה
23. בית חדש (ב"ח), רבי יואל סירקיס, על הטור, לפני כ-370 שנה
24. בית יוסף (ב"י), רבי יוסף קארו, על הטור, לפני כ-440 שנה
25. בית יעקב, רבי יעקב מצוזמיר, שו"ת, לפני כ-350 שנה
26. בית יעקב, רבי יעקב נבון, הלכות נדה, בן דורנו
27. בית לחם יהודה, רבי צבי ב"ר עזריאל, שו"ת (הודפס לפני כ-260 שנה), נפטר לפני כ-280 שנה
28. בית מאיר, רבי מאיר פוזנר, על השו"ע, לפני כ-200 שנה
29. בית שמואל, רבי שמואל ב"ר אורי שרגא פייביש, על שו"ע אהע"ז, לפני כ-315 שנה
30. בית שערים, רבי עמרם בלום, שו"ת, לפני כ-100 שנה
31. בן איש חי, רבי יוסף חיים, פסקים לפי סדר פרשיות התורה, לפני כ-100 שנה
32. בנימין זאב, רבי בנימין בן מתתיה, שו"ת, לפני כ-460 שנה
33. בעלי הנפש, רבי אברהם ב"ר דוד, הלכות נדה, לפני כ-810 שנה
34. ברטנורא, רבי עובדיה ב"ר אברהם המון מבטנורא (תלמיד המהר"י"ק), על המשנה, לפני כ-480 שנה
35. ברית אברהם, רבי אברהם צבי הירש, שו"ת, לפני כ-200 שנה
36. ברכי יוסף, רבי חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א), על השו"ע, לפני כ-200 שנה
37. בשמים ראש, שאול ברלין (שייחס אותו לרא"ש), שו"ת, לפני כ-300 שנה
38. גבעת שאול, רבי שאול ב"ר משה מלומאזי, שו"ת, לפני כ-300 שנה
39. גליון מהרש"א, רבי שלמה ב"ר עקיבא איגר, על השו"ע, לפני כ-150 שנה
40. גן המלך, רבי אברהם ב"ר מרדכי הלוי (בעל גינת ורדים), שו"ת, לפני כ-300 שנה
41. גר"א, ראה ביאור הגר"א

¹ נערך בעזרת "שם הגדולים" למרן החיד"א, "סדר הדורות" לרבי יחיאל היילפרין, "מדריך שימושי לתולדות...". לר' אברהם בראונר, "פרוייקט השו"ת" בר אילן, תוכנת "הספריה הלאומית" ותוכנת המחשב "אוצר חכמה".

42. דגול מרובה, רבי יחזקאל סגל לנדא (בעל נודע ביהודה), על השו"ע, לפני כ-220 שנה
43. (הרב מ) דובנא, רבי חיים מרדכי מרגליות, (רבה של דובנא ובעל "שערי תשובה" על שו"ע או"ח, אחיו של הבית אפרים), לפני כ-190 שנה
44. דרישה ופרישה, רבי יהושע ולק כץ (בעל הסמ"ע), על הטור, לפני כ-400 שנה
45. דרכי טהרה, רבי מרדכי אליהו, הלכות נדה, בן דורנו
46. דרכי משה, רבי משה איסרליש, על הטור, לפני כ-440 שנה
47. דרכי תשובה, רבי צבי הירש שפירא ממונקאץ', על השו"ע, לפני כ-100 שנה
48. האגודה, רבי אלכסנדר זוסלין הכהן, על מסכתות, לפני כ-660 שנה
49. האגור, רבי יעקב ברוך לנדא, פסקים, לפני כ-520 שנה
50. האר"י הקדוש, רבי יצחק ב"ר שלמה לוריא אשכנזי, מנהגים וחיבור על הזוהר, לפני כ-440 שנה
51. האשכול, רבי אברהם ב"ר יצחק מנרבונה, הלכה, לפני כ-820 שנה
52. הגהות אשר"י, רבי ישראל מקרעמוז, על הרא"ש, לפני כ-590 שנה
53. הגהות והערות על הטור והשו"ע, בהוצאת מכון ירושלים, בדורנו
54. הגהות מיימוניות, רבי מאיר הכהן, על הרמב"ם, לפני כ-710 שנה
55. הגהות שערי דורא, רבי יצחק מדורא, הלכות איסור והיתר, לפני כ-690 שנה
56. הגר"א, ראה ביאור הגר"א
57. הליכות עולם, רבי עובדיה יוסף, על הבן איש חי, בן דורנו
58. הלכה סדורה, רבי שמואל אליקים קדר, הלכות נדה, בן דורנו
59. הפלאה, רבי פנחס הלוי הורוביץ, על מסכתות ושו"ע, לפני כ-200 שנה
60. הרוקח, רבי אליעזר מגרמייזא, פסקים, לפני כ-770 שנה
61. הר הכרמל, שו"ת, רבי אליהו מרגליות מבילגורייא, הודפס לפני כ-230 שנה
62. השגות הרמב"ן לספר המצוות, רבי משה ב"ר נחמן גירונדי, על ספר המצוות לרמב"ם, לפני כ-740 שנה
63. זבחי צדק, רבי עבדאללה סומך, על יו"ד, לפני כ-110 שנה
64. זכר עשה, רבי יקותיאל אוהב ציון, על זכירת הלימוד, בן דורנו
65. זכרון יוסף, רבי יוסף שטיינהארט (תלמיד השב יעקב ואב"ד פירדא), שו"ת, לפני כ-235 שנה
66. זרע אמת, רבי ישמעאל ב"ר אברהם יצחק הכהן מודינה, שו"ת, לפני כ-200 שנה
67. חוות דעת, רבי יעקב לוברבוים מליסא, על יו"ד, לפני כ-180 שנה
68. חוט השני, רבי שמואל בכרך ובנו רבי משה שמשון בכרך, שו"ת, הודפס (ע"י זרעם בעל החוות יאיר) לפני כ-330 שנה
69. חוט שני, רבי נסים קרליץ, הלכות נדה, בן דורנו
70. חזון איש, רבי אברהם ישעיה קרליץ, הלכה, לפני כ-55 שנה
71. חזון יחזקאל, רבי יחזקאל אברמסקי, על התוספתא, לפני כ-35 שנה
72. חידושי הגהות, רבי יוסף ורבי מיכאל שמעון מייא, על הטור, לפני כ-220 שנה
73. חינוך בית יהודה, שו"ת, יהודה לייב בן חנוך, הודפס לפני כ-300 שנה
74. חכם צבי, רבי צבי הירש אשכנזי, שו"ת, לפני כ-290 שנה
75. חכמת אדם, רבי אברהם דאנציג, על יו"ד, לפני כ-190 שנה
76. חכמת בצלאל (פתחי נדה), רבי בצלאל ב"ר יואל רנשבורג, על מסכת נדה, הודפס לפני כ-205 שנה
77. חלקת מחוקק, רבי משה לימא (אב"ד בריסק), על שו"ע אהע"ז, לפני כ-350 שנה
78. חמדת שלמה, רבי שלמה זלמן ליפשיץ, שו"ת ועל מסכתות, לפני כ-170 שנה
79. חמודי דניאל, רבי דניאל בן יעקב מהורדנה, על יורה דעה, לפני כ-200 שנה
80. חתם סופר, רבי משה סופר, שו"ת, לפני כ-170 שנה
81. טהרת הבית, רבי עובדיה יוסף, הלכות נדה, בן דורנו
82. טהרת הקודש, רבי אהרן ראטה, מוסר, לפני כ-50 שנה
83. טהרת ישראל, רבי ישראל יצחק ינובסקי, הלכות נדה, לפני כ-100 שנה
84. טור, ר' יעקב בן הרא"ש, הלכה, לפני כ-665 שנה
85. טורי זהב (ט"ז), רבי דוד ב"ר שמואל הלוי, על השו"ע, לפני כ-340 שנה (ע"ע נקה"כ)
86. טורי כסף (ראה: פרי דעה)
87. יביע אומר, רבי עובדיה יוסף, שו"ת, בן דורנו
88. יד אברהם, רבי אברהם משכיל לאיתן ממינסק, על השו"ע, לפני כ-160 שנה

89. יד אליהו, רבי אליהו ב"ר שמואל מלובלין, שו"ת (הודפס לפני כ-300 שנה), נפטר לפני כ-270 שנה
90. יד מלאכי, רבי מלאכי ב"ר יעקב הכהן, כללים, הודפס לראשונה לפני כ-240 שנה
91. (רבי) יחיאל העליר, ראה בעמודי אור
92. ילקוט מעם לועז, רבי יעקב כולי, על התנ"ך, לפני כ-280 שנה
93. ימי טוהר, רבי ינון יונה, הלכות נדה, בן דורנו
94. יסודי הלכה, רבי שמואל דביר, הלכות נדה, בן דורנו
95. כל בו, רבי אהרן ב"ר יעקב הכהן מלוניל, הלכה, לפני כ-675 שנה
96. כנסת יחזקאל, רבי יחזקאל קצנלנבויגן, שו"ת (הודפס לפני כ-280 שנה), נפטר לפני כ-260 שנה
97. כף החיים, רבי יעקב סופר, על השו"ע, לפני כ-70 שנה
98. כרתי ופלתי, רבי יונתן אייבשיץ, על יו"ד, לפני כ-245 שנה
99. כתבי הגר"י, רבי יצחק זאב סולובייצקי, על מסכתות, לפני כ-50 שנה
100. כתר ראש, רבי חיים ב"ר יצחק מוולוז'ין (תלמיד הגר"א), הדרכה ומוסר (מודפס בסידור אשי ישראל), לפני כ-190 שנה
101. לבוש, רבי מרדכי יפה, פסקים כסדר השו"ע, לפני כ-400 שנה
102. לבושי עז, שיעורי רבי עזריאל זעליג אויערבאך (בעריכת רבי אהרן זאב ווייס), על שו"ע ה' נדה, בן דורנו
103. לבושי שרד, רבי דוד צבי שלמה אייבשיץ, על השו"ע, לפני כ-200 שנה
104. לחם ושמלה, רבי שלמה גאנצפריד, על הלכות נדה ומקואות, לפני כ-125 שנה
105. לחם חמודות, רבי יו"ט ליפמן הלר, על הרא"ש, לפני כ-355 שנה
106. לקט הקמח, רבי משה ב"ר יעקב חאגיז (בעל שו"ת שתי הלחם), על השו"ע (הודפס לפני כ-300), נפטר לפני כ-260 שנה
107. מאירי (בית הבחירה), רבי מנחם ב"ר שלמה לבית מאיר, על התלמוד, לפני כ-700 שנה
108. מאיר נתיבים (אור עולם), רבי מאיר ב"ר צבי הירש מרגליות, שו"ת, הודפס לפני כ-220 שנה
109. מגיד משנה, רבי דון וידאל די טולוזא, על הרמב"ם, לפני כ-650 שנה
110. מגן אברהם (מג"א), רבי אברהם אבלי גומבינר, על שו"ע או"ח, לפני כ-330 שנה
111. מהרי"ל, רבי יעקב הלוי מולין סגל, פסקים, לפני כ-580 שנה
112. מהרי"ק, רבי יוסף ב"ר שלמה קולון, שו"ת, לפני כ-530 שנה
113. מהר"ל מפראג, רבי יהודה ליואי ב"ר בצלאל, חידושים לתורה ולתלמוד, לפני כ-400 שנה
114. מהר"ם מלובלין, רבי מאיר ב"ר גדליה מלובלין (רבו של השל"ה), שו"ת, לפני כ-395 שנה
115. מהר"ם מפדובה (פדוואה), ר' מאיר ב"ר שמואל יצחק קצנלבוגן, שו"ת, לפני כ-445 שנה
116. מהרש"א, רבי שמואל אליעזר איידלש הלוי, על התלמוד, לפני כ-380 שנה
117. מהרש"ל (רש"ל), רבי שלמה ב"ר יחיאל לוריא אשכנזי, שו"ת, לפני כ-435 שנה
118. מהרש"ם, רבי שלום מרדכי ב"ר משה הכהן שבדרון, על השו"ע ושו"ת, לפני כ-100 שנה
119. מחצית השקל, רבי שמואל הלוי מקעלין, על השו"ע, לפני כ-180 שנה
120. מנחת יעקב, רבי יעקב רישר (בעל תוה"ש), על תורת חטאת לרמ"א, לפני כ-275 שנה
121. מנחת פרי, רבי ישעיהו פנחס רוטנברג, על השו"ע, בן דורנו
122. מסגרת השלחן, רבי מנחם עזריה מאיר קאסטילנובו, על שו"ע יו"ד, הודפס לפני כ-170 שנה
123. מעדני מלך = מעדני יום טוב, רבי יום טוב ליפמן הלר (בעל תוס' יו"ט), על הרא"ש, לפני כ-355 שנה
124. מעיל צדקה, רבי יונה לנדסופר, שו"ת, הודפס ע"י נינו רבי יום טוב בומלסא, לפני כ-250 שנה
125. מערכת השלחן, רבי פנחס שמחה קורנפלד, הלכות נדה, בן דורנו
126. מקום שמואל, רבי שמואל ב"ר אלקנה מאלטונא, שו"ת, הודפס לפני כ-270 שנה
127. מקור חיים (עם תפארת צבי), רבי שניאור זיסקינד גונדרשהיים, על הלכות נדה, הודפס לפני כ-210 שנה
128. מרדכי, רבי מרדכי ב"ר הלל אשכנזי, על מסכתות, לפני כ-700 שנה
129. משאת בנימין, רבי בנימין אהרון סלניק, שו"ת, לפני כ-390 שנה
130. משך חכמה, רבי מאיר שמחה הכהן (בעל אור שמח), על התורה, לפני כ-85 שנה
131. משמרת הבית, רבי שלמה ב"ר אברהם אבן אדרת (רשב"א), הוספות על תורת הבית, לפני כ-700 שנה
132. משמרת הטהרה, רבי עובדיה יוסף, על טהרת הבית הלכות נדה, בן דורנו
133. משנה ברורה, רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, על שו"ע או"ח, לפני כ-80 שנה
134. משנה הלכות, רבי מנשה קליין ("הקטן"), אבדק"ק אונגוואר, שו"ת, בן דורנו
135. משנה למלך, רבי יהודה ב"ר שמואל רוזאניס, על הרמב"ם, לפני כ-280 שנה
136. נודע ביהודה, רבי יחזקאל סגל לנדא (בעל דגול מרבה), שו"ת, לפני כ-220 שנה

137. נחלת יעקב, רבי יעקב ב"ר ברוך נוימבורג, על המסכתות הקטנות בתלמוד, הודפס לפני כ-220 שנה
138. נחלת צבי, רבי אברהם צבי הירש אייזנשטט (בעל פת"ש), על השו"ע, לפני כ-150 שנה
139. נחלת שבעה, רבי שמואל בן דוד הלוי, נוסחי שטרות ושו"ת, לפני כ-340 שנה
140. נמוקי יוסף, רבי יוסף ב"ר חביבא, על הרי"ף, לפני כ-610 שנה
141. נקודות הכסף, רבי שבתי הכהן (ש"ך), על הטי"ז, לפני כ-350 שנה
142. נשמת אברהם, רבי אברהם סופר אברהם, על השו"ע (בענייני רפואה), בן דורנו
143. נתיבות המשפט, רבי יעקב לוברבוים מליסא (בעל חוות דעת), על השו"ע חו"מ, לפני כ-180 שנה
144. סדי"ט (סדרי טהרה), רבי אלחנן אשכנזי, על הלכות נדה, לפני כ-200 שנה
145. סמ"ג (ספר מצוות גדול), רבי משה מקוצי, מנין המצוות, לפני כ-750 שנה
146. סמ"ק (ספר מצוות קטן), רבי יצחק מקורביל, מנין המצוות, לפני כ-730 שנה
147. סמ"ע (ספר מאירת עינים), רבי יהושע ולק כץ (בעל הפרישה והדרישה), על השו"ע חו"מ, לפני כ-400 שנה
148. ספורנו, רבי עובדיה ספורנו, על התורה, לפני כ-460 שנה
149. ספר האורה, רש"י, פסקים, לפני כ-905 שנה
150. ספר המצוות לרמב"ם, לפני כ-805 שנה
151. ספר התרומה (סה"ת), רבי ברוך ב"ר יצחק מגרמיזא, פסקים, לפני כ-770 שנה
152. ספר חסידים, רבי יהודה החסיד, הנהגות, לפני כ-800 שנה
153. ספר יראים, רבי אליעזר ממיץ, מנין המצוות, לפני כ-810 שנה
154. ספרא, מדרש הלכה על ויקרא, לרבי יהודה ב"ר אלעאי, לפני כ-1900 שנה (והרמב"ם ייחס זאת לרב לפני כ-1770 שנה, ע"ע ב"שם הגדולים")
155. עבודת הגרשוני, רבי גרשון אשכנזי, שו"ת, לפני כ-320 שנה
156. עוד יוסף חי, רבי יוסף חיים (בעל הבא"ח), פסקים לפי סדר פרשיות התורה, לפני כ-100 שנה
157. עט"ז (עטרת זהב, לבוש), רבי מרדכי יפה, על סדר השו"ע יו"ד, לפני כ-400 שנה
158. עמודי אור, רבי יחיאל העליר, שו"ת (כתב תשובה לפת"ש), לפני כ-160 שנה
159. עמודי כסף, רבי שבתי הכהן, על הלכות נדה, ספר בכתב יד המובא בפתחי תשובה, לפני כ-260 שנה
160. עצי לבונה, רבי ניסן ב"ר אהרן אהרנוסון, על השו"ע, לפני כ-175 שנה
161. ערוה"ש (ערוך השלחן), רבי יחיאל מיכל אפשטיין, פסקים כסדר השו"ע, לפני כ-90 שנה
162. ערוך, רבי נתן ב"ר יחיאל מרומא, מילון תלמודי, לפני כ-900 שנה
163. פירוש ברטנורא, ראה ברטנורא
164. פירוש קהתי, רבי פנחס קהתי, על המשנה, בן דורנו
165. פלא יועץ, רבי אליעזר ב"ר יצחק פאפו, מוסר, לפני כ-180 שנה
166. פמ"ג (פרי מגדים), רבי יוסף ב"ר מאיר תאומים (אב"ד פרנקפורט), על שו"ע או"ח ויו"ד, לפני כ-220 שנה
167. פני אריה, רבי אריה ליב פאלק (בנו של הפני יהושע), שו"ת, לפני כ-210 שנה
168. פני יהושע, רבי יהושע ב"ר צבי הירש פאלק, שו"ת, לפני כ-250 שנה
169. פנים מאירות, רבי מאיר אייזנשטט, שו"ת, לפני כ-265 שנה
170. פרדס רימונים, רבי משה יצחק אביגדור, על הלכות נדה, לפני כ-145 שנה
171. פרי דעה, רבי עזריאל דוב הלוי, עם הביאורים "טורי כסף" ו"שפתי לוי", על הלכות נדה, לפני כ-140 שנה
172. פרישה, רבי יהושע ולק כץ, על הטור, לפני כ-400 שנה
173. פתח הבית, רבי דוד ביטון, על הבי"ה הלכות נדה וטבילה, בן דורנו
174. פתחי תשובה, רבי אברהם צבי הירש אייזנשטט (זרעו של בעל "פנים מאירות" ובעל נחלת צבי), על השו"ע, לפני כ-150 שנה
175. ציץ אליעזר, רבי אליעזר יהודה וולדנברג, שו"ת, בן דורנו
176. צל"ח (ציון לנפש חיה), רבי יחזקאל סגל לנדא (בעל הנודע ביהודה והדגול מרבבה), לפני כ-220 שנה
177. צמח צדק (הקדמון), רבי מנחם מנדל קרוכמאל (תלמיד הבי"ח), שו"ת, לפני כ-350 שנה
178. צמח צדק, רבי מנחם מנדל שניאורסון (הקודם, נכד בעל התניא), פסקי דינים ושו"ת, לפני כ-145 שנה
179. צפנת פענח, רבי אליעזר בן נתן (ראב"ן), פסקים, לפני כ-840 שנה
180. קובץ תשובות, רבי יוסף שלום אלישיב, שו"ת (בעריכת רבי חיים זייבלה), בן דורנו
181. קיצור שו"ע, רבי אהרן פויפר, על ה"ל נדה, בן דורנו
182. קנה בשם (בושם), רבי מאיר ברנדסדורפר, על השו"ע, בן דורנו

183. קרבן נתנאל, רבי נתנאל ב"ר נפתלי צבי ווייל, על הרא"ש, לפני כ-240 שנה
184. ראב"ד, רבי אברהם ב"ר דוד, מח"ס בעלי הנפש והשגות על הרמב"ם, לפני כ-810 שנה
185. רא"ה, רבי אהרן ב"ר יוסף הלוי (נכד הר"ה), בדק הבית על תורת הבית לרשב"א, לפני כ-710 שנה
186. רא"ש, רבינו אשר בן יחיאל, פסקים כסדר התלמוד, לפני כ-680 שנה
187. ראשית חכמה, רבי אליהו וידאש (מתלמידי מהר"ם קורדובירו), מוסר, לפני כ-440 שנה
188. רב האי גאון, ב"ר שרירא גאון, פסקים ושו"ת, לפני כ-970 שנה
189. רב פעלים, רבי יוסף חיים (בעל הבא"ח), שו"ת, לפני כ-100 שנה
190. רבינו יונה, פירוש על הרי"ף מס' ברכות, לפני כ-745 שנה
191. רבינו ירוחם, בעל "תולדות אדם וחווה", פסקים, לפני כ-675 שנה
192. רבינו שמחה, ב"ר שמואל משפירא (מבעלי התוס' ומתלמידי של ר"א ממ"ץ), לפני כ-780 שנה. [ויש גם רבי שמחה ב"ר שמואל מויטרי (תלמיד רש"י), לפני כ-905 שנה].
193. רוח חיים, רבי חיים ב"ר יצחק מוולוז'ין (תלמיד הגר"א), על מסכת אבות, לפני כ-190 שנה
194. רז"ה, רבי זרחיה ב"ר יצחק הלוי (סבו של הרא"ה), השגות על הרי"ף, לפני כ-825 שנה
195. ר"ת, רבינו חננאל ב"ר חושיאל, על התורה ועל התלמוד (תלמידו של רב האי גאון ורבו של הרי"ף) לפני כ-960 שנה
196. ריב"ש, רבי יצחק בר ששת פרפת (תלמיד הרי"ף), שו"ת, לפני כ-600 שנה
197. ריטב"א, רבי יום טוב ב"ר אברהם אשבילי, על התלמוד, לפני כ-680 שנה
198. רי"ף, רבי יצחק אלפסי, על התלמוד, לפני כ-910 שנה
199. ריצב"א, רבי יצחק ב"ר אברהם, מבעלי התוספות על התלמוד (אחי ר"ש משאנץ), לפני כ-800 שנה
200. רמ"א, רבי משה איסרליש, על השו"ע, לפני כ-440 שנה
201. רמב"ם, רבי משה בן מימון, משנה תורה (יד החזקה) וספר המצוות, לפני כ-805 שנה
202. רמב"ן, רבי משה בן נחמן גירונדי, הלכות נדה, חידושים על התלמוד ופירוש על התורה, לפני כ-740 שנה
203. ר"ן, רבינו נסים ב"ר ראובן גירונדי (רבו של נמוקי יוסף), פירוש לרי"ף, חידושים לתלמוד ושו"ת, לפני כ-630 שנה
204. רעק"א, רבי עקיבא איגר (אביו של הגליון מהרש"א), על השו"ע ושו"ת, לפני כ-170 שנה
205. ר"ש, רבינו שמשון ב"ר אברהם משאנץ, פירוש למשניות ומבעלי התוספות (אחי הריצב"א), לפני כ-780 שנה
206. רשב"א, רבי שלמה בן אברהם אבן אדרת, על התלמוד, שו"ת, תורת הבית, לפני כ-700 שנה.
207. רש"י, רבי שלמה יצחקי, על התלמוד ועל התורה, לפני כ-905 שנה
208. רש"ל, ראה מהרש"ל
209. ר"ת, רבי יעקב ב"ר מאיר תם מרומרוג (נכד רש"י), מבעלי התוספות על התלמוד, לפני כ-840 שנה
210. שאילת יעב"ץ, רבי יעקב עמדין ב"ר צבי אשכנזי, שו"ת, לפני כ-235 שנה
211. שאילתות דרב אחאי, רב אחאי גאון, פסקים כסדר התורה, לפני כ-1250 שנה
212. שבות יעקב, רבי יעקב רישר (בעל מנחת יעקב ותוה"ש), שו"ת, לפני כ-280 שנה
213. שב יעקב, רבי יעקב בן בנימין כ"ץ (רבו של הזכרון יוסף), שו"ת, לפני כ-270 שנה
214. שבט הלוי, רבי שמואל הלוי ואזנר, שו"ת והלכות נדה, בן דורנו
215. שו"ע (שלחן ערוך), רבי יוסף קארו, פסקים, לפני כ-440 שנה
216. שו"ע הרב, רבי שניאור זלמן מלאדי, על השו"ע, לפני כ-200 שנה
217. שורש מיעקב, רבי טודרוס זונדל הלוי הורוויץ, על יו"ד, הודפס לפני כ-150 שנה
218. שו"ת הבי"ח, רבי יואל סירקיס, לפני כ-370 שנה
219. שו"ת הגאונים שערי תשובה, תקופת הגאונים היא לפני כ: 1330 – 960 שנה
220. שו"ת היכל שלמה, רבי שמואל אליקים קדר, הלכות נדה, בן דורנו
221. שו"ת הרדב"ז, רבי דוד בן זמרא, שו"ת, לפני כ-440 שנה
222. שו"ת הרמ"א, רבי משה איסרליש, שו"ת, לפני כ-440 שנה
223. שו"ת הרשב"א, רבי שלמה ב"ר אברהם אבן אדרת, לפני כ-700 שנה
224. שו"ת מהר"י וייל, רבי יעקב וייל, לפני כ-560 שנה
225. שו"ת מהריט"ץ, רבי יום טוב צהלון, לפני כ-400 שנה
226. שו"ת מהרי"ל, רבי יעקב מולין, לפני כ-580 שנה
227. שו"ת מהרי"ק, רבי יוסף קולון, לפני כ-530 שנה
228. שו"ת מהר"ם אלשקר, רבי משה אלשקר, שו"ת, לפני כ-470 שנה
229. שו"ת מהר"ם לובלין, רבי מאיר מלובלין, לפני כ-405 שנה
230. שו"ת מהר"ם מינץ, רבי משה מינץ, לפני כ-530 שנה
231. שו"ת מהר"ם מרוטנבורג, רבי מאיר בן ברוך מרוטנבורג, לפני כ-715 שנה

הערות: ברוב המקרים, מספר השנים לעיל מתייחס לזמן שעבר מפטירת המחבר עד שנת ה'תש"ע בצורה "מעוגלת".

232. שו"ת מהר"ם פדוואה, רבי מאיר ב"ר שמואל יצחק קצנבלוגן, לפני כ-445 שנה
233. שיבת ציון, רבי שמואל ב"ר יחזקאל הלוי לנדא (בנו של הנדע ביהודה), שו"ת, לפני כ-190 שנה
234. שלי"ה הקדוש [=שני לוחות הברית], רבי ישעיהו הלוי הורוויץ, דברי מוסר וקבלה, לפני כ-380 שנה
235. שלחן גבוה, רבי יוסף ב"ר אברהם מולכו, על השו"ע, הודפס לפני כ-255 שנה
236. שמן רוקח, רבי אלעזר לוו, שו"ת, לפני כ-170 שנה
237. שם הגדולים, רבי חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א), על ספרים ומחבריהם, לפני כ-200 שנה
238. שמש צדקה, רבי שמשון מורפורגו, שו"ת, לפני כ-350 שנה
239. שרידי אש, רבי יחיאל יעקב וינברג, שו"ת, לפני כ-45 שנה
240. שער אפרים, רבי אפרים כ"ץ מוילנא (תלמידו של חלקת מחוקק, מחותנו של השי"ד), שו"ת, לפני כ-330 שנה
241. שערי דורא, רבי יצחק מדורא, הלכות איסור והיתר, לפני כ-600 שנה
242. שער המים, רבי שלמה בן אברהם אבן אדרת (רשב"א), על הלכות מקואות, לפני כ-700 שנה
243. שער הציון, רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, על המשנה ברורה, לפני כ-80 שנה
244. שערי טהרה, רבי יחיאל מיכל שטרן, על הלכות נדה, בן דורנו
245. שפתי כהן (ש"ד), רבי שבתי הכהן, על השו"ע (בעל נקודות הכסף), לפני כ-350 שנה
246. שפתי לוי (ראה: פרי דעה)
247. תבואות שמש, רבי שלום משאש, שו"ת, בן דורנו
248. תוספות הרא"ש, רבי אשר בן יחיאל, על התלמוד, לפני כ-680 שנה
249. תוספת אהל, רבי שמואל אליקים קדר, הלכות נדה, בן דורנו
250. תורת הבית, רבי שלמה בן אברהם אבן אדרת (רשב"א), דיני איסור והיתר, לפני כ-700 שנה
251. תורת הטהרה, רבי דוד יוסף, הלכות נדה, בן דורנו
252. תורת השלמים, רבי יעקב רישר (בעל מנחת יעקב), על יו"ד, לפני כ-280 שנה
253. תפארת ישראל, רבי יונתן אייבשיץ, על הלכות נדה, לפני כ-245 שנה
254. תפארת למשה, רבי משה ב"ר אברהם, הלכה, הודפס לפני כ-230 שנה
255. תפארת למשה, רבי אהרן שמואל קוידנובר, על פסקי הרא"ש והטור, לפני כ-330 שנה
256. תפארת צבי (עם מקור חיים) רבי שניאור זיסקינד גונדרשהיים, על הלכות נדה, הודפס לפני כ-210 שנה
257. תרומת הדשן, רבי ישראל איסרלין, שו"ת ופסקים, לפני כ-550 שנה
258. תשב"ץ, רבי שמעון בר צמח דוראן (הרשב"ץ), שו"ת, לפני כ-560 שנה
259. תשב"ץ קטן, רבי שמשון ב"ר צדוק, פסקים, לפני כ-690 שנה
260. תשובה מאהבה, רבי אלעזר פלקלש (תלמידו של הנוב"ס), שו"ת, לפני כ-190 שנה

**מפתח עניינים
אלפביתי
ונושאי הסעיפים**

מפתח עניינים אלפביתי

להלכות נדה

הבדיקות בז' נקיים

- 350 אם הבדיקות כואבות לה .
 420 אם יש לה טבעת בפרוזדור .
 דיני העד (ראה: עד)
 345 343 342 זמניהן לכתחילה ובדיעבד
 350 347 כולל חורים וסדקים
 350 348 שיעור עומק הבדיקה
 37 לאשה שלא בדקה בשעת הווסת ולא הרגישה
 37 בווסת שאינו קבוע
 57 סוג עד הבדיקה
סמוך לתשמיש
 24 אם אין לה וסת קבוע
 117 56 24 ג' פעמים ראשונות ואח"כ
 24 ביום ל' לראייתה
 54 24 אם יש לה וסת קבוע
 24 אם רוצה להחמיר על עצמה
ריבוי בדיקה
 352 54 24 בשעת תשמיש
 352 54 24 שלא בשעת תשמיש

בית הסתרים

- הדחתו לפני הטבילה (ראה: חציצה, הכנות)
 חציצה שנמצאה בו (ראה: חציצה)

בית כנסת

- 329 הליכת נדה לבית כנסת

בית קברות

- 329 הליכת נדה לבית קברות

בלנית

- 436 תפקידיה

בעילת מצוה (ראה: בתולה)

ברכה על טבילת נדה

- 472 בטבילה על דם בתולים
 472 290 בטבילה על דם טוהר
 472 290 בטבילה על כתם
 472 בטבילת כלה לפני נישואיה, ודין ברכת "שהחינו"
 472 290 בימי טוהר
 470 הנוסח
 471 470 התכסותה בזמן הברכה
 470 לפני הטבילה או אחריה
 470 אם טובלת בשבת

בתולה (ראה גם: כלה)

- 277 אם הערה בה ולא יצא דם

א

אונס

- אשה שראתה דם מחמת אונס
 טומאתה 20
 קביעת וסת ע"י כך 151 143

איפור כחציצה

- 408

אכילה

- לפני הטבילה 418

עם נדה (ראה: הרחקות)

אמתלא (ראה: נאמנות)

ב

בגדים

- בגדים מיוחדים לימי הנדה 318

בדיקה

- אחרי תשמיש 24
 אם בדקה אחרי הווסת ואבד העד 38
 אם עברה וסתה ולא בדקה - האם צריכה בדיקה
 אם אין לה וסת קבוע 116
 אם יש ימים שוודאי אינה רואה 116
 אם יש לה וסת קבוע 116
 ושינתה פעם אחת 116
 בעונה בינונית 116
 באשה חרשת ושוטה 351
 באשה סומא 351
 באשה שאין לה וסת קבוע 57-55
 אם יש ימים שאינה רואה בהם 58
 אם משמשים כמה פעמים בלילה 56
 שלש פעמים ראשונות 57-55
 באשה שיש לה וסת קבוע 54
 אחרי תשמיש 54
 בשעת תשמיש 54
 שלא בשעת תשמיש 54
 באשה שלא ראתה מעולם 57
 בדיקת העד לאור היום או לאור נר 344
 במעוברת ומניקה 57
 בשעת הווסת 37
 צורת הבדיקה 38
 שעת הבדיקה 38
 הבדיקה בתחילת הנישואין לוודא שאינה רדמ"ת 117 56

בהרה: הפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikarei613@gmail.com

- 268 מחמת אונס.
- 268 אם נתחלף החתן.
- 265 ביבמה שהשתדכה ואח"כ חלצה
- 264 מדוע תמר ורות לא מנו ז' נקיים
- דם טוהר** (ראה: יולדת)
- 20 **דם קישוי**
- דרך - חיוב היוצא לדרך לפקוד את אשתו**
- 39 **בהולך לדבר מצוה בשעת וסתה**
- 39 בדברים
- 39 בחיבוק ונישוק.
- 39 בתשמיש
- 39 החיוב להמתין כשיוצא לדרך ואשתו נדה.
- 39 בהולך לדבר מצוה
- 40 שיעור היציאה לדרך

ה

הבחנה

- 367 צ' ימי הבחנה אחרי ביאה שלא בקדושה
- הושטה לנדה** (ראה: הרחקות)
- הסתכלות בנדה** (ראה: הרחקות)

הפלגה (וסת של הפלגה)

- 135 **אם שינתה את ההפלגה הקבועה**
- 140 135 פעם או פעמיים
- 135 וחזרה לווסתה הקבוע.
- 135 שלש פעמים.
- 133 118 117 **בדילוג**
- 118 בדילוג למפרע.
- 140 136 132 131 **הפלגה קצרה אחרי הפלגה ארוכה**
- 129 **לפני קביעתה. עקירת הווסת**
- 137 בהפסקה ג"פ
- 137 בשינוי הפלגות לא שוות
- 139 ע"י שינוי לדילוג

הפסק טהרה

- 350 **אם הבדיקה כואבת לה**
- 338 337 **אם הקהל או היא התפללו ערבית מבעוד יום**
- 344 **אם יש לה מכה**
- אם ראתה דם רק יום אחד**
- 340 אם היה רק כתם
- 340 ועשתה הפסק טהרה בבוקר
- 340 ועשתה הפסק טהרה סמוך לבין השמשות
- 28 **באשה שרואה דם מיד לאחר הטבילה**
- 350 347 **בדיקה בחורים וסדקים**

- 278 277 גדר העראה
- 278 277 האיסור להערות בה כדי שתהיה מותרת לו
- 279 278 **אם רופא פתח את הבתולים**
- 277 275 274 **בועל בעילת מצוה ופורש**
- 280 אכילה עמה באותה קערה
- 277 276 אם בדקה אח"כ ולא מצאה דם.
- 278 אם מת האבר בפנים
- 280 277 היתר שכיבה על מיטתה
- 280 277 275 פרישה באבר חי או מת
- 280 קולא בזמן הפסק טהרה
- 274 **היתרה למרות דם בתולים**
- 275 **טעם ההחמרה בה.**
- 93 **עד מתי תולה שהדם מחמת בתולים ולא מחמת תשמיש**
- 94 אם בביאה ראשונה לא ראתה דם.
- 94 93 אם יש לה צער בכל ביאה
- 94 אם מרגישה שהדם בא מהבתולים
- 93 אם פעם אחת שימשה ולא ראתה דם
- 94 אם לא בעל בעילה גמורה
- 94 באשה שלבעלה הראשון לא היה כוח גברא.
- 94 ישיבת ז' נקיים בכל פעם.

ג

גבס

- 532 416 396 **על המכה, כחציצה**

ד

דילוג בווסת (ראה: וסת)

דם חימוד (חשש לו במי שנתבעה להינשא)

- 266 263 **אם בדקה בשעת התביעה ומצאה טהורה**
- 271 **בגיורת**
- 271 **בזוג שכבר חיו יחד בלי נישואין.**
- 265 **בזקנה ומעוברת.**
- 271 **במחזיר גרושתו.**
- 271 אם גירש רק משום שנשבע לגרש
- 263 262 **חיוב הפסק טהרה**
- 263 262 **חיוב ז' נקיים**
- 266 מועד תחילתם.
- 264-262 מספר הבדיקות שהיא צריכה
- חיוב ז' נקיים פעם נוספת**
- 271 אם הוקדמה החופה
- 266 אם טבלה ולא נבעלה
- 265 אם מנתה ז"נ לפני כתיבת התנאים
- 265 אם מנתה ז"נ לפני שראתה את האיש
- 267 אם נדחו הנישואין
- 268 אם באותו מעמד קבעו מועד חדש

בהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

הרחקות בעל מאשתו הנדה

312	אכילה מקערה אחת
312	מקערה מרכזית
311	אכילה משויריה
312	אם בינתיים אכל אחר מהם
312	הרחח מטאבאק שהיא הריחה
311	אכילה עמה על אותו שלחן
311	אם עשו היכר
324	בימי ליבונה - ז' נקיים
324	בטמאה מחמת כתם
324	בימי ליבונה - ז' נקיים
320 312	הגשתה אוכל לבעלה
309	הושטה זל"ז
310	העברת תינוק
310	הנאה מאש שבידה
	הסתכלות בה
317	במקומות מגולים
317	במקומות מכוסים
317	סכנה בכך
321	הצעת מיטתה
321	הצעתה את מיטתו
321	שלא בדרך חיבה
321	שלא בפניו
310	השגחתו על טבילתה כשאי אפשר בעניין אחר
318	התקשטותה
310	זילוף ספריי
309	זריקה זל"ז
310	זריקה כלפי מעלה
308	ייחוד עמה
314	ישיבה על מיטתה
314	אם אינה בעיר
314	ישיבה עמה על ספסל מתנדנד
314	ישיבתה על מיטתו
323	מזיגת כוס בשבילה
319	מזיגתה כוס בשבילו
319	אם עשתה היכר
319	יין או שאר משקים
320 319	שלא בפניו
309	נגיעה
310	בבגדיה
310	לאחר מותה
314	נסיעה עמה בעגלה או בספינה
310	נפיתת לכלוך מעל בגדה
310	נשיאת דבר כבד יחד
329	סיכום לדברים שאסורים לבעל ומותרים לאשה
333-329	סיכום ההרחקות ואופני ההיתר

הפסק טהרה (המשך)

420	אם יש לה טבעת בפרוזדור
280	בכלה אחרי בעילת מצוה
280	בכלה שלא נבעלה וראתה נדה
	דיני העד (ראה: עד)
369 365-361	המתנה ד' או ה' ימים מחשש פליטת ש"ז
340	אחרי ראיית דם באמצע ז' נקיים
363 340	אם אין בעלה בעיר
369	אם הבעל מתנגד
363 362 340	אם היה רק כתם
363	ולא שימשה
368 360	אם הלכה
365	אם זה יביא להרחקת החפיפה מהטבילה
365	אם זה יביא לטבילה ביום הווסת הקבוע
365	אם זה יקשה עליה להרות
362 359 340	אם לא שימשה
364	אם ראתה מיד אחרי שטבלה
368 360 340	אם קינחה עצמה היטב
365-363 340	כלה
365	צירוף יום שראתה אחרי תפילת ערבית לפני הלילה
340 336	הנחת מוך דחוק כל בין השמשות
336	זמן הבדיקה האחרונה
346 336	כתנאי לתחילת ז' נקיים
338	מדאורייתא או מדרבנן
456	עשיית הפסק טהרה בשבת ויו"ט
341	רחיצה לפני הפסק טהרה
456-454	בשבת ויו"ט
456	בתשעה באב וביוה"כ
350 348	שיעור עומק הבדיקה

הצעת המטה בנדה (ראה: הרחקות)

הרגשה

175 174	אם הרגישה זעזוע אברים ובדקה ולא מצאה דם
	אם הרגישה פתיחת מקור
175 100	ובבדיקה לא מצאה דבר
102 100	ובבדיקה מצאה מראה טהור
173 172	אם ראתה דם מהמקור בלי הרגשה
172 20	טמאה מדאורייתא רק אם הרגישה
21	אם עשתה דבר שמנוע ממנה להרגיש
174 173 21	זיבת דבר לח
21	זעזוע גופה
21	עקיצת מי רגלים
21	פתיחת המקור
173	כתם דם מקינוח בלי הרגשה
173 21	סוגי ההרגשות
173	סימן לטומאה או סיבה
175	ספק אם ההרגשה היתה בחלום
173	תליית ההרגשה במי רגלים

הבהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושננתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

הרחקות בעל מאשתו הנדה (המשך)

עקירתו 149 150 154
 הרואה כשמשתינה בזמנים קבועים. 254 256
 זמן חיוב הפרישה 152 153
 חשש לו אחרי פעם אחת. 149 154
 חשש לו אחרי פעמיים בהפלגה 150
 מסוג שהוא סיבה 112 143
 מסוג שהוא סימן 112 146
 מצבים שאין מתחשבים באירועי הגוף 148
 סוגיו. 146
 עקירתו 146 149 151
 אם נקבע או לא נקבע. 154
 צירוף סוגים שונים שלו לג' פעמים 151
וסת מורכב (ימים ומעשה). 112
לקפיצות (ראה: קפיצות)
לשעה קבועה בלי יום קבוע 115
 עקירתו 115
סוגי הווסתות. 112
עקירתו (ראה גם: הפלגה)
 עקירת וסת קבוע 114
 עקירת וסת שאינו קבוע 114
פרישה סמוך לווסת (ראה: פרישה)
קביעת וסת בתוך וסת 164
קביעתו בראייה בימי הנקה (ראה: מינקת)
קביעתו בראייה בימי נדה או זיבה 165
 בזמן הזה 165
 לחומר או לקולא 165
קביעתו בראייה בימי עיבור (ראה: מעוברת)
קביעתו בראייה מחמת אונס 143
קביעתו בשלש פעמים 114
 דווקא באותה עונה (יום או לילה). 129
קביעת וסת לאכילת דברים חריפים 151
 בצירוף וסת של ימים 151
 עקירתו 151
קביעת וסת להפלגה (ראה: הפלגה)
קביעת וסת לימי החודש 119 120
 אם היה לה וסת קבוע לפני הדילוג 122
 אם שינתה את הווסת 135 136
 פעם אחת. 140
 בדילוג. 121 122 133
 של פעם או פעמיים. 126 133
 אם כל ראייה נמשכת כמה ימים. 130 133
 בדילוג חלילה 123
 בדילוגים לא שווים. 125
 בסירוג (כל חודש שני) 124 127 128
 עקירתו 128
 בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות 159
 עקירתו ע"י שינוי או הפסקה ג"פ. 138
 אם ימי עיבור מפסיקים בין הג"פ 140

רחיצתה את פניו, ידיו ורגליו 322
 בלי נגיעה 322
 הכנת אמבטיה בשבילו 322
 הכנת מים לרחיצתו 322
 הנחת מים בפניו לרחיצתו 322
שחוק וקלות ראש 308
שימוש לה כשהיא חולה 326
 אם יש אחר שיכול לשמשה או אין 326-328
 במצב של סכנת נפשות 326-328
 בנגיעה. 326 328
 ברחיצה 326
 מישוש הדופק שלה 327 328
שימושה אותו כשהוא חולה 325
 אם יש אחר שיכול לשמשו או אין 325
 בכפפות 325
 במזיגת הכוס 325
 ברחיצה והצעת המיטה. 325
 האכלתו 312
שינה במיטה אחת עמה. 316
שינה בשתי מיטות
 נוגעות זו בזו 316
 נפרדות ותחת כילה אחת. 316
שינתה על מיטתו. 314
 על סדין ששכב שם בעלה או אדם אחר 317
שליחת כוס אליה. 323
 אם אחרים שתו מהכוס 323
 כוס קידוש. 323
שמיעת קול זמר שלה 316
שתייה משירייה 313
 אם אח"כ מילאו את הכוס 313
 אם בינתיים שתה אחר 313
 אם היא הלכה לה 313
שתייתה משיריו. 313

ו

וסת

אם בדקה עצמה רק אחרי הווסת ומצאה טהורה 27
בהגעת וסתה - חיוב לשאול אותה אם היא מותרת (ראה: שאלה)
בכתמים 248
 שבעד בדוק 248
 שבעד שאינו בדוק. 248
דאורייתא או דרבנן 27 30 39
 דרבנן 161 167
הסבר מדעי. 537
וסת הגוף. 146
 בצירוף וסת של ימים 146-154

בהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

חופה (ראה: כלה)

חזקה

חזקת טהרה לאשה אחרי שראתה 340 339
קביעתה בפעמיים או בשלש פעמים 176 155

חזקת טומאת נדה

אם אמרה "טבלתי" 46
אם באה ושוכבת אצלו 46
אם הוחזקה נדה בשכנותיה 47
בספק אם היתה טמאה 46
עד שיעבור שיעור ספירה וטבילה 46

חכם

בדיקת מראות

אשה שאמרה שחכם בדק (ראה: נאמנות)

בדיקתו בלילה 102
לאור נר או לאור חשמל 102
הטוען שידוע איזה מראה אדום טהור 102
בדיקת המראה של אשתו 103
למראה לח 102 101
פסיקה לאשתו בעניין טבילה 103

חפיפה (לפני הטבילה)

אם טבלה בלי חפיפה 458
אם עסקה בדברים חוצצים בין החפיפה לטבילה 467
אם בדקה עצמה לפני הטבילה או לא בדקה 467
ביום או בלילה 451 450
במצב של אונס 451
בין 449 448
במים חמים 448 447
שחוממו ביו"ט 456
בנתר ובאהל 448
החזקת תינוק בין החפיפה לטבילה 467
הקפדות כשהחפיפה רחוקה מהטבילה 455 454 453
השיער 447 446
זמנה כשטובלת בליל שבת 454 453
אם יו"ט חל בערב שבת 454
זמנה כשטובלת במוצאי שבת 452 450
אם היא באבלות ביום ששי 452
אם היה יו"ט לפני שבת 456
במוצאי יו"ט שאחרי שבת 452
כשטבילתה חלה ביו"ט 454 450
כל הגוף 447 446
סמוך לטבילה דוקא 451
האם זה לעיכובא 458

חציצה

אבק שעל רגליה 440
אבר ובשר מדולדל 415
שיש עליו דבר חוצץ 415

קביעת וסת לימי השבוע 119
שיעור וסת (ראה: שיעור וסת)

ז

ז' נקיים

אם לא בדקה ורק בטוחה שלא הרגישה 344
הבדיקות בהם (ראה: בדיקה)
החומרא לשבת ז"נ אפילו על טיפת דם 20
החמרות בג' ימים ראשונים 357-353 218 190 74
הצורך ברציפות 353
התנהגות האשה בהם (ראה: ימי ליבונה)
ספירה בפה 344
סתירתם ע"י פליטת ש"ז (ראה: פולטת)
צירוף ימי טומאת לידה 287 284
צירוף ימים שחשבה שהיא טמאה 341

זבה

אחד עשר יום בין נדה לנדה 19 18
באשה שיש לה וסת 18
זבה גדולה
גדרה 18
מתני נטהרת 18
זבה קטנה
גדרה 18
מתני נטהרת 18

זיבת דבר לח

174 173 21

זקנה

אינה חוששת לוסת שאינו קבוע 170 161
אם חזרה לראות
בזמנה הקבוע 163 162
שלא בזמנה הקבוע 162
שלש פעמים 170 168 163 162
הגדרתה 161 160
לענין פרישה סמוך לווסת 29

זרע

בדיקת זרע 317
תרומת זרע 317

ח

חודש

וסת החודש (ראה: וסת)

חול המועד

קציצת צפורניים לפני הטבילה 412 409

חולה

שימוש אשתו הנדה בחולייה (ראה: הרחקות)
שימוש נדה את בעלה בחולייה (ראה: הרחקות)

בהרה: הפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושננתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

401 400	גלד שבמכה וחויץ למכה.		
400	לפני ואחרי ג' ימים.	444	חציצה (המשך)
406	דבש לח או יבש	408	אין לחפש ספקות
406	דיו לח או יבש		איפור.
	דם	421	אם החזיקה מעות בפיה.
400	יבש שבמכה וחויץ למכה.		אם חברתה אוזנת בה
407 406	לח או יבש.	422	בידיים רטובות או יבשות.
407	מבושל	422	בצורה רפויה או הדוקה
407	שנסרך בבשר	422	לכתחילה או בדיעבד.
	הימנעות לפני הטבילה מדברים שיחצו	460	אם נמצא עליה דבר חוצץ אחרי הטבילה.
418	אכילה בין רחיצה לטבילה	466-463	אם עסקה באותו דבר אחרי הטבילה
418	אכילת בשר	464 463	וחפפה לפני הטבילה או לא חפפה.
418	התעסקות בבצק ובשעווה	464	וחפפה את שערה ולא את גופה.
	הכנות לפני הטבילה למנוע חציצה	466 465	אם נמצא בבית הסתרים ולא בדקה שם קודם.
447	אם היא מסופקת אם עשתה את ההכנות.	461	בנדה דאורייתא או דרבנן.
447 446	בדיקת הגוף	466 461 460	וחפפה וטבלה באותה עונה.
458 446	סמוך לטבילה דוקא.	466 461	וטבלה עונה אחרי החפיפה.
456	אם לא בדקה	421	אם סגרה את ידה בחוזקה
459	אם לא בדקה בבית הסתרים		אם סגרה את פיה
439	בדיקת הצורך להתפנות	435 421	בחוזקה
447 446	בדיקת השיער	435	לא בחוזקה
456	אם לא בדקה		אריג
447 446	הדחת בית הסתרים	391 390	מעשה רשת
455	אם טובלת בליל שבת ויו"ט	391 390	נקי או מלוכלך.
439	הטלת מי רגלים		בית הסתרים
447	הסתרקות	420 419	אם לא הדיחה ואחרי הטבילה נמצא דבר חוצץ
451	פעם שנייה בבית הטבילה	420 419	אם בינתיים עסקה בדבר חוצץ
	חפיפה (ראו: חפיפה)	420 419	די שיהיה ראוי לביאת מים
439	ניקוי צואת האף והחוטם	420 419	חובת הדחה לפני הטבילה
418	ניקוי שיניים	439	תחבושת עליה, רפויה או הדוקה
411-409	קיצוץ ציפורניים	387 386	במיעוט הגוף שמקפידים עליו
404	זיעה	388 387	דבר שמקפידים עליו רק לפעמים
	חוסים הכרוכים	394 388-386	קפידה של האשה או של רוב בני אדם
393 392	הדוקים או רפויים	442	במיעוט שא"א להסירו
392	מוזהבים	387 386	במיעוט שאינו מקפיד
392	מלוכלכים	386	במיעוט השיער או במיעוט הגוף
389	על צווארה	410	בנטילת ידיים.
389	על שאר גופה		בציפורן
389	על שערה	414 413	מדולדלת, שפירשה רובה או מיעוטה.
390	של צמר או פשתן	409	צואה או בצק מתחתיה.
392	של שיער	410 409	שכנגד הבשר או העודפת על הבשר.
395 392	אחת או שתיים	410	לח או יבש
400	חטים	410	דבוק או לא דבוק.
406	חלב לח או יבש.	410	אם א"א לנקותו מחמת נפיחות
402	חץ או קוץ התחוב בבשר	411	שהיא ארוכה.
403 402	אם נראה בחוץ או לא	412 411	ברוב הגוף.
403 402	אם קרם עליו עור	387 386	ברוב שערה שאינו רוב גופה
420	טבעת בפרוזדור לצורך רפואה	394	בשיניים
		418	גבס - האם חוצץ בטבילה
		532 416 396	

הבהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikarei613@gmail.com

חציצה (המשך)

למכה. 440.
 ראשן נדבק. 440.
 ריסי עיניה שנדבקו זה בזה. 440.
 שנדבקו מחמת זיעה. 396.
 בבית השחי. 396.
 במקום הערווה. 396.
 בראש. 396.

שרף

לח או יבש. 406.
 סוגים שונים. 406.
תחבושת. 396 401
 בבית הסתרים. 439
 הדוקה או רפויה. 416 439
תכשיט הדוק או רפוי. 416
 טבעת שאי אפשר להסיר. 417
 טבעת של אשה שאין דרכה ללוש. 417
תפרים של ניתוח. 403

חרשת

אופן בדיקתה. 351

חתיכה

חתיכת דם שיצאה מאותו מקום. 110
 אם לא נימוחה אחרי שרייה במים. 110
שיצאה מאותו מקום
 בדיקה ע"י מיעוץ בציפורן. 107
 בדיקה ע"י שרייה במים. 104 107
 אם חלק מהחתיכות נימוחו וחלק לא. 109
 אם בדקה ג' פעמים ולא נימוחו ויצאה שוב. 109
 בשעת הווסת. 106
 וראתה בו דם. 104 106 109
 דם שנפרד מהחתיכה. 106
 חתיכה גדולה. 105
 חתיכה מהמקור. 104 106
 קליפות, שערות או יבחושים אדומים. 107 108
 עם לחלוח דם. 109
 קרטיין, ואבדו לפני בדיקה. 108

חתן (ראו: כלה)

ט

טבילה

אחרי שנתנה תבשיל לבנה. 437 467
אם בנה על גבה. 437
 אם יש עליו דבר דביק או לא. 437
אם טבלה בתוך ז' נקיים ושימשה. 366 367
אם טבלה ושימשה וספק אם זה יום ז'. 367
אם טבלה שלא כראוי ושימשה. 366
אשה שאינה יכולה לטבול מחמת מכות ופצעים. 95

יבש או לח. 405
 סוגים שונים. 405
יבלת. 415
יתרת כינים. 415

בשערותיה. 442
 הדבוקים בבשרה. 442
לבושה בגדים. 441
 לכתחילה. 441
 רפויים או מהודקים. 441
לכלוכי צואה שמחמת זיעה. 404
 אם התייבשה. 404
מלמולין (גלילי לכלוך). 404
נגיעת רגליה ברצפה. 424
 אם אין טיט בקרקעית. 424
 אם יש טיט בקרקעית. 424 429 430
 הנחת זמורות עליו. 430
 טיט עבה או טיט לח. 424 430

ספוג באוזן עיניה

אם עצמה אותן בחוזקה. 435
 אם פתחה אותן ביותר. 435
 כחול שבעין וחוזן לעין. 399
 לפלוף שבעין וחוזן לעין. 398
 לח או יבש. 398
 תבלול בעין. 415

פצע/דם יבש צבע

העשוי לנוי. 408
 מחמת אומנות. 408
צואת האף. 420
צורות וקיסמים בסדקי רגליה. 438
 בין אצבעות רגליה. 438
קטלא שבצווארה. 389
קשר בשערותיה

שערה אחת קשורה. 394 395
 ומקפידה או לא מקפידה. 394
 אם רוב שערותיה קשורות כך. 394
 שתי שערות או יותר קשורות. 394
ריד שבמכה וחוזן למכה. 400
שמן שערותיה. 399
 הנדבקות מחמת תרופות כתושות. 396
 קליעות שערות דבוקות. 396
 שהיא שמה בפיה. 421
 שנדבקו

הבהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

זרת מעל טבורה 434 433
 שיכסו את כולה כשהיא שוכבת 434
הכנות לפני למנוע חציצה (ראה: חציצה, הכנות)
הכנסת כל שערותיה למים
 ע"י החזקתן בידה 436
 ע"י משגיחה 436
 דוקא יהודיה גדולה 436
 ע"י קשירתן בדבר רופף 436
המקור בתורה לחיוב טבילת נדה 372
חובת הסתרת דבר הטבילה 443
כבישת יד על הטובלת 423
 אם זה מקוה מצומצם 423
מספר הטבילות 472
מצוות טבילה בזמנה 373
 אם בעלה בעיר או לא 373
סיוע לאשה שלא יכולה לעמוד 422
עמידתה על כלי במקווה
 לכתחילה ובדיעבד 426 425
 טבלה עם נעלי בית לרגליה 428
 על דבר רחב ד' טפחים שאינו מקבל טומאה 428 426
 על כלי חרס 426
 על מדרגות עץ או אבן 427 426
 על נסר עץ 428-426
 על סילון עץ הקבוע בקרקע 428
צורת עמידתה
 בקומה זקופה 432
 כדרך הליכתה 432
 כפופה 432

טבעת

אשה שיש לה טבעת בפרוזדור 420
באצבע, כחציצה 417
לקידושין לכלה נדה 270

טומאת מעת לעת

בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות 156 155

טחורים

תליית דם בטחורים 356 78

טיפת דם

החומרא לשבת ז' נקיים אפילו על טיפת דם 20

י

יבחושים אדומים

שיצאו מאותו מקום (ראה: חתיכה)

יולדת

דם טוהר - אותו מעיין או לא 283
 דם טוהר בזמן הזה 375 287 285
 לענין ברכה על טבילה בימי טוהר 472 290

טבילה (המשך)

אם הבעל רוצה להשהותה בלי לשמש 92
אשה שתסתכן אם ייכנסו מים לעיניה 417
ביום שביעי של ז' נקיים 380 379
 אם אח"כ לא תוכל לטבול זמן רב 384 382
 אם עברה וטבלה 383
 חובת הסתרת טבילתה מבעלה כשטבלה ביום 383
 אם תשוב לבייתה רק בלילה 382-380
 במצב של אונס - גנבים או צינה 382
 בערב שבת 384 378
 כלה לפני חופתה 384 381
ביום, אחרי ז' נקיים 380 379
 אם נודע לה שטבלה שלא כראוי 381
 אם עברה וטבלה 383
 חובת הסתרת טבילתה מבעלה כשטבלה ביום 383
 אם תשוב לבייתה רק בלילה 381 380
 במצב של אונס 382
 גנבים או צינה 382
 אונס לאשה זו בלבד 382
 שדבר טבילתה יתגלה 382
 בשבת ביום 457
 יציאה מבייתה למקווה ביום 381 380
 כלה לפני חופתה 381
ביום, בזבה דאורייתא 18
ביציאה מהטבילה
 אם פוגשת גבר 444
 תפגוש את חברתה ולא דבר טמא או גוי 444 443
בלי כוונה לטבול 443
בליל שבת 453
 אלמנה הנישאת, בטבילתה הראשונה 374
 אם אין בדעתה לשמש 373
 אם בעלה בעיר או לא 375 373
 אם טבלה בליל ששי ואח"כ מצאה חציצה 377 376
 אם יכלה לטבול לפני כן 376 375 373
 אם עברה וטבלה - האם הותרה 377
 בין השמשות 378
 במים חמים 378
 בתולה, בטבילתה הראשונה 374
 זמן החפיפה (ראה: חפיפה)
 יולדת - טבילתה בליל שבת 375
במוצאי שבת
 אלמנה הנישאת, בטבילתה הראשונה 374
 אם יכלה לטבול לפני כן 377 374
 זמן החפיפה (ראה: חפיפה)
 כלה ערב חופתה 377 374
במקום שיש חשש שיראוה 431 429
ברכה עליה (ראה: ברכה)
גובה המים

הבהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולבי"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

יולדת (המשד)

- לענין חובת פרישה ברואה באמצע תשמיש. 289
- המפלת נפל - טומאת נדה בגלל פתיחת הקבר** 292 291
- זירוז הלידה** 305
- זמן תחילת טומאתה**
- אם יצא אבר אחד וחזר. 302
- אם יצא הפוך 301 300
- אם יצא כדרכו 301 300
- אם יצא מחותך 301 300
- אם ישבה על המשבר ופסקו הצירים 302
- אם נשמע קול העובר 303
- ביולדת תאומים, יום אחר יום 304
- טבילת יולדת בליל שבת** 375
- טומאת יולדת בגלל שליא**
- שליא שיצאה מקצתה היום ומקצתה למחרת. 298
- שליא שיצאה אחרי הפלה 296
- שליא שיצאה אחרי לידה 296
- שליא שיצאה לפני הוולד. 297
- שליא שיצאה עם דמות בע"ח 298
- טומאת יולדת במפלת נפל**
- אחרי 40 יום מיצירת הוולד. 292 291
- ממתי מונים 40 יום 293
- אם לא ידוע מה הפילה. 299
- בצורת בעל חיים 294
- גוף אטום - בלי אבר חיוני 295
- המתנה שמונים יום 294
- חתיכה בלי עצם 295
- חתיכה עם עצם 295 294
- לפני שנגמרה צורתו 105
- שפיר או שליא. 295 294
- תוך 40 יום מיצירת הוולד 292 291
- טומאתה אם לא ראתה דם** 287
- טומאתה ביולדת דרך דופן** 305
- טומאתה ביולדת טומטום או אנדרוגינוס** 299
- טומאתה וטהרתה מהתורה** 288
- טמאה מטעם נדה (ראה: פתיחת הקבר)**
- ימי טוהר שאינה רואה בהם בזמן הזה** . 285 287-289 373
- במפלת 294
- סתירת ז' נקיים ע"י דם טוהר או דם טומאת לידה 284 288
- פרישה עונה בסוף ימי טוהר 288 286
- במפלת 295
- צירוף ימי טומאת לידה לז' נקיים** 287 284
- במפלת 294
- ראייה שנמשכה מימי טהרתה לימים שאח"כ** 283
- ראייה שנמשכה מימי טומאתה לימי טהרתה** 283
- יוצא דופן (ניתוח קיסרי)**
- טומאת אמו** 305

ייחוד

- עם אשתו הנדה** 308
- עם אשתו שזינתה** 308
- עם כלה (ראה: כלה)**
- ימי ליבונה**
- לבישת חלוק בדוק 341
- הצעת סדין בדוק במיטה 341
- לבישת לבנים 341

כ**כאב**

- תליית דם במכה אם יש לה כאב** 81 76
- כדורים מונעי וסת** 151 36
- כינים כחציצה** 442
- כלה (ראה גם: בתולה)**
- ביאה בעונה הסמוכה לווסת** 280
- בעילתה ביום בבית אפל** 266
- חופת נדה** 270
- חיבוקים ונשיקות בין החתן לכלה** 266
- ייחוד עמה**
- אחרי בעילת מצוה 269
- אם היתה נדה ועוד לא בעל 269
- אם בשעת הנישואין היתה טהורה 269
- אם רק הערה בה 269
- ביום או בלילה 270
- חובת שמירת החתן והכלה מחשש ייחוד 270
- לפני סוף ז' נקיים של דם חימוד 269
- ספירת ז' נקיים משנתבעה להינשא (ראה: דם חימוד)**
- כפרה (זיוב כפרה על ביאת נדה)**
- אם חשב שהיא טהורה** 52
- אם סמכה על מרשעת שפסקה שכתמה טהור** 52
- אם ראתה דם באמצע תשמיש** 52-50
- אם פרש באבר חי 51 50
- אם שימש סמוך לווסת או בזמן הווסת** 52 51
- כתם**
- אם ראתה פחות מכגריס בקינוח** 21
- ב"עד" שבדקה בו (ראה: עד)**
- בבגד צבעוני** 190 189 187
- אם הכתם בוודאי מגופה 189
- בבגד הסמוך לבשר 190
- בג' ימים ראשונים מז' נקיים 190
- בבגד עם פסים לבנים ופסים צבעונים 189
- בצבע בהיר 190
- בבגד של הבעל** 173
- בבגד של מסולקת דמים - תלייה בימים שהיתה ראויה**

הבהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikarei613@gmail.com

		כתם (המשך)
214	בירור שאינו דם ע"י העברת ז' סממנים.	לראות 234
214	בזמן הזה	בגופה כנגד בית התורפה 192 191
198	כתם שנמצא במטפחת ראשה שישנה בה	בגופה שלא כנגד בית התורפה 193 191
186	בצורה משונה על בשרה כנגד אותו מקום	אם ידוע שנזדקרה 191
193-191	ברגליה	בדבר שאינו מקבל טומאה 215 187
211	בשיעור שני גריסים וכינה מעוכה בו	אם הכתם בוודאי מגופה 189
198	בשרוול בגדה	אם נמצא אחרי תשמיש או אחרי מי רגלים 189
248	וסת בכתמים	בגד שמקבל טומאה מדרבנן 188
172	טעם הגזירה	בגד שמקבל טומאת נגעים בלבד 188
172	צריכה ז' נקיים	בגלל מין הבגד או בגלל שיעורו 188
181 180	שיעור כגריס ועוד	נייר 188
181	אם נזדמן לה גריס גדול	שמונח על דבר המקבל טומאה 188
182	אם נצור דם בכתם ועתיד להתפשט לכשיעור	בחלוק העליון 197
357 354 353	בג' ימים ראשונים מז' נקיים	בחלוק למטה מהחגור 196 195
182	בזמן הזה	בחלוק למעלה מהחגור 196 195
183	בכתם על בשרה	אם נזדקרה 200 196 195
183	וגם על בגדה	במקום שיכול להגיע למטה כשמתכופפת 197
182	בכתם שחור	וגם למטה מהחגור 200
182	בעד שאינו בדוק	בחלוק שישנה בו 198
182 181	גודלו	בחלוק שלא בדקה לפני שלבשה 226
182	מין הגריס	הגדרת חלוק שאינו בדוק 226
185	צירוף טיפות לשיעור	בחלוק שלבשו שלוש נשים
186 185	בכתם על בשרה	ואחת או שתיים בדקו עצמן ומצאו טהורות או טמאות 244
249	של מוכת שחין - תולה בשחין	ואחת מהן ראויה לראות יותר מהאחרות 239
249	של מראה טהור, שבראשו אדום פחות מכגריס ועוד	וכולן ראויות לראות או מסולקות 239
177 176	של קטנה	ובאו לשאול בזו אחר זו 239
176	אם ראתה ג' ראיות	בחלוק שלבשו שתי נשים
178	ראייה אחת ארוכה	ואחת בעלת כתם אחר 232
178	ביום אחד	ואחת בתוך ז' נקיים 231 230
179	ואח"כ פסקה תשעים יום	ואחת בתולה שנבעלה בעילת מצוה 230
177	בכתם שודאי מגופה	ואחת יולדת בימי טוהר 230
176	הגדרתה	ואחת נדה או גויה 229
	תלייה בבנה ובבעלה ובאשה אחרת	והשנייה בג' ימים ראשונים של ז' נקיים 229
203	בכתם שנמצא על בשרה	ואחת נתכסתה בו בשנתה 238
203	שיש בהם מכה	ואחת פנויה 231
203	שעסקו בדם	וכובס בין לבישת זו ללבישת זו 237
202	תלייה בדם מחוטמה	אם הכתם בלוע או יש בו ממשות 237
205	תלייה בדם מחזיר במקום שהם מצויים	ושתיהן היו טהורות 232
233	תלייה בדם מימי נדתה בעבר	אם אחת לבשה אותו פעמיים 232
235	אם הבגד כובס בינתיים	שאחת ארוכה ואחת קצרה
236 235	ע"י גויה או ע"י ישראלית	והכתם מתחת לחגור של שתיהן 238
236 235	אם הכתם בלוע או יש בו ממשות	והכתם מעל לחגור של שתיהן 238
236	בזמנו	והכתם מעל לחגור של הקצרה בלבד 238
233	אם היא עכשו בז' נקיים	שלא נבדק 228
201 196 195 193 191	תלייה בדם משוק של טבחים	שנבדק לפני לבישת הראשונה או אח"כ 232 228-227
191	אם נמצא הכתם על בשרה בלבד	ששתיהן התכסו בו 199
205	אם ספק אם עברה שם	בדיה 193-191
200	בכתם שנמצא בחלוק מעל החגור וגם מתחתיו	

בהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולבי"י", "ושנתתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikarei613@gmail.com

כתם (המשך)

255-252. אם הטילתם בקילוח או בשתיתה.
 255-252. אם ישבה בשפת הספל או באמצעו
 257. בזקנה
 259 256 254 של אשה, שנמצאו בהם קרטין
 259. אם נימוחו באצבעותיה.
 259. חובת בדיקתם בפושרים.

מיטה

241 נמצא בה דם לא במקום שהאשה ישנה.
 241 240 שלוש שישנו במיטה ונמצא בה דם.
 243 242. אם אחת בדקה ומצאה טהורה
 243 242. אם אחת בדקה ומצאה טמאה
 245 אם אחת מסולקת דמים
 246 אם אחת ערה ובטוחה שלא הגיעה למקום הדם
 241 אם עלו דרך החיצונה ונמצא דם תחתיה
 241 אם רגליהן היו מעורות/משולבות.
 243 242. אם שלשתן בדקו ומצאו טהורות.
 243 242. אם שתיים בדקו ומצאו טהורות או טמאות.
 241 בסדין העליון או התחתון.
 241 תחת האמצעית.

מינקת

169 אינה חוששת לווסת קבוע שמלפני ההנקה.
 170 169. חזרתה אליו
 169 166. הגדרתה
 167 אם הפילה נפל.
 57. חובתה לבדוק.
 170 167 166. חוששת לראייה אז כווסת שאינו קבוע.
 35 34 לענין פרישה סמוך לווסת
 167 166. קביעתה וסת.

מכה (טיהור אשה ע"י תליית דם במכה)

77 75 73 אם אין לה וסת קבוע.
 76. אם יש ימים שבודאי לא רואה
 81. אם בכל בדיקותיה הדם הוא בצדדים
 81. אם אין לה וסת קבוע
 81. אם אינה יודעת אם יש לה מכה
 79 74 אם דם המכה שונה מדם ראייתה.
 79. החובה לברר האם הדם משונה
 77 73 אם הדם ודאי בא מהמקור או ספק.
 77 75 אם המכה במקור או שהיא בצדדים.
 79. אם המכה נתרפאה
 76. אם יש לה רק כאב
 81. אם מרגישה כאב בצד כשבדקת
 78. אם רופא אומר שהדם בא מחמת מכה
 74 72 בזמן הזה
 74. בשלשה ימים ראשונים של ז' נקיים
 79 78 73 72. בשעת הווסת.
 80. נאמנות אשה לומר שיש לה מכה.
 80 77 73 72. שוודאי מוציאה דם.

201 194. תלייה בדם שהתעסקה בו
 213 206. אם הכתם בצבע אחר
 213. אין חובה לברר את הצבע
 201 194. אם הכתם על גופה ולא על ידיה
 210 אם ספק בכמה התעסקה
 210 209. עסקה במעט דם והכתם גדול יותר
 208 שתי נשים שעסקו בדם כסלע ונמצא על שתיהן כסלע
 202 תלייה בחומרים אדומים
 206. אם הכתם בצבע אחר
 201 194 193 191 74 תלייה במכה שבגופה
 199 אם הכתם נמצא בבגדה
 204. בבגד שלא בצד של המכה
 357-353 218 בג' ימים ראשונים מז' נקיים
 74. בשעת הווסת
 184 תלייה בפשפש
 212 184. אם הרגה פשפש
 212 184. אם הריחה ריחו
 212 184. במקום שמצויים פשפשים
 212 184. עד שיעור תורמוס
 207 תלייה בתרנגולת שהתעסקה בו - כמה צבעים

ל

לילה

102 בדיקת חכם למראה בלילה
 102 לאור נר או לאור חשמל

מ

מוך דחוק

340 336. להפסק טהרה

מוכת שחין

249 תולה כתמה בשחין.

מזיגת כוס בנדה (ראה: הרחוקות)

מחבוא

36. אשה שנחבאת מחמת פחד
 170 ופסקה לראות מחמת הפחד

מי רגלים

38. הטילה מי רגלים ועבר וסתה ולא ראתה
 254 מי שמצאה דם בעד אחרי שהשתינה עם כאב
 258-256
 256 254. מי שרגילה לראות דם אחרי שמשתינה.
 258-254 מי שרגילה לראות דם במי רגליה עם כאב
 של אשה, שנמצא בהם דם
 255-252. אם הדם נמצא באמצע הספל או בשפתו.
 255-252. אם הטילתם בישיבה או בעמידה.

בהרה: הפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikare13@gmail.com

נ

נאמנות

- 103 אשה שאמרה "חכם פלוני טיהר דם זה"
 103 אשה שאמרה "חכם פלוני טיהר מראה כזה"
 103 אם אינו אדום
 48 אשה שאמרה "חכם פלוני טיהר" והחכם מכחיש
 47 46 אשה שאמרה "טבלתי"
 46 אם בגדיה מלוכלכים בדם
 46 אם היא חשודה על איסור נדה
 48 אשה שאמרה "טמאה אני" ואח"כ אמרה "טהורה אני"
 49 אם אמרה במשך ל' יום "טמאה אני"
 48 אם אמרה בפני רבים "טמאה אני"
 49 אם באה ושוכבת אצלו
 49 48 אם הוחזקה נדה בשכנותיה
 49 48 האם מועיל אמתלא
 48 אם זה היה תוך כדי דיבור
 49 אם יש לה מיגו
 48 אם נותנת אמתלא לדבריה
 אשה שאמרה "ליל טבילתי ביום ד" ואח"כ אמרה "ביום ג"
 49
 103 אשה שאמרה על מראה טהור "כזה ראיתי ואבד"
 80 אשה שאמרה שהדם לא בא מהמקור
 80 אשה שאמרה שיש לה מכה - תליית הדם בה
 80 באשה האומרת כך על חברתה
 62 אשה שאמרה שרואה מחמת תשמיש
 58 אשה שבודקת את העד של בעלה
 של רופא (ראה: רפא)

נגיעה בנדה (ראה: הרחקות)

נייר

- 188 האם מקבל טומאה
 188 כתם עליו
 188 על נייר טואלט

ניתוח קיסרי

- 305 טומאת היולדת

נפל (ראה: יולדת)

נרתיק האשה

- 537 המבנה שלו

נשיאת דבר כבד עם נדה (ראה: הרחקות)

ס

סומא

- 351 בדיקת אשה סומא

- 76 73 שלא בשעת הווסת
 80 77-75 73 72 שספק אם מוציאה דם
 77 אם ראתה שלא בהרגשה
 76 בזקנה
 204 93 79 תלייה בדם מהאיש אם רגיל להוציא דם מאמתו
 356 78 תלייה בטחורים
 (ראה: כתם)

מלאכה

- 215 דם שנמצא במקום שאשה עשתה מלאכה
 246 במקום ששתיים עשו מלאכה

מניקה (ראה: מיינקת)

מעוברת

- 169 אינה חוששת לווסת קבוע שמלפני העיבור
 170 169 חזרתה אליו
 169 166 הגדרתה
 57 חובתה לבדוק
 170 167 166 חוששת לראייה אז כווסת שאינו קבוע
 35 34 לענין פרישה סמוך לווסת
 167 166 קביעתה וסת

מקור

- 21 אם הדם נשאר בבית החיצון
 258-256 בדיקה המוכיחה שהדם אינו מהמקור
 104 המפילה חתיכות מהמקור
 המרגישה פתיחת המקור ובדקה
 175 172 ולא מצאה דם
 175 174 אם בדקה רק אחר זמן
 174 במי שהיא מסולקת דמים
 175 אם זה קרה ג' פעמים
 173 172 ומצאה מראה טהור
 20 טמאה רק אם יצא דם מהמקור
 537 מבנה הרחם

מראה הדם

- 102-100 אם כשהתייבש, השתנה המראה מכשהיה לח
 בדיקת מראה ע"י חכם (ראה: חכם)
 100 המראה הטמא מדאורייתא ומדרבנן
 101 הרוצה להחמיר במראה שחכם התיר
 101 חום בהיר
 101 חום כהה
 101 100 ירוק
 100 לבן
 101 100 סמיך
 100 צבע הנוטה לאדמימות
 100 שחור

בהרה: הפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושננתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikare13@gmail.com

פ

פולטת שכבת זרע

- 358 אחרי כמה זמן אינה נטמאת ממנה
 367 366 אם טבלה תוך ז' ושימשה
 367 358 סתירת יום אחד מז' נקיים
 דחיית הפסק טהרה בגללה (ראה: הפסק)

פיהוק (ראה: וסת, וסת הגוף)

פיקוח נפש

בדחיית איסור נדה (ראה: הרחקות)

פנויה

- 20 דין נדה בה

פקידת אשתו

החיוב ביוצא לדרך (ראה: דרך)

פרישה סמוך לווסת

אם אין לה וסת קבוע

- 117 113 חוששת לעונה בינונית
 130 אם ראתה פעמיים באותו חודש
 129 חוששת לעונתה האחרונה
 39 אם הבעל יוצא לדרך
 117 113 אם יש לה וסת קבוע
 129 ושינתה
 132 131 אם ראתה בינתיים לפני יום החודש ויום ההפלה
 152 בווסת הגוף
 153 152 בצירוף וסת של ימים
 33 32 בווסת שנמשך מספר ימים
 33 בשופעת או פוסקת
 29 בזקנה
 26 במי שיש לה ווסת הגוף
 40 36 במי שלוקחת כדורים מונעי וסת
 40 במי שליל טבילתה הוא סמוך לווסתה
 40 בכלה
 170 36 במי שנחבאת מחמת פחד
 152 במי שראייתה נמשכת כמה ימים
 26 כמה ימים לפני או אחרי הווסת
 30 במי שרואה בהנץ החמה
 30 במי שרואה בין השמשות
 31 במי שרואה מלפני הלילה עד לאחריו
 31 במי שרואה מלפני הנץ החמה עד לאחריו
 35 34 במניקה
 35 34 במעוברת
 29 בקטנה
 (ראה: תינוקת)
 52 51 חיוב כפרה אם עבר ושימש אז
 27 מדאורייתא או מדרבנן
 25 מחיבוק ונישוק

סירוג בווסת (ראה: וסת)

ספירת ז' נקיים (ראה: ז' נקיים)

ע

עד (בגד לבדיקה)

אם בדקה בעד בדוק ונמצא עליו דם

אם הסתכלה בו רק למחרת

- והיה מונח בקופסה שמוורה 216
 והיה מונח תחת הכר או הכסת 217
 כחדל 216
 עם כינה [=מאכולת] מעוכה 216
 תלייה בדם מבית הרעי 218
 תלייה בכתם הקטן מכגריס ועוד 218
 אם בדקה בעד שאינו בדוק 218
 והניחתו במקום שאין מצוי בו דם 223
 והניחתו במקום שמצוי דם 223
 ונמצא כתם כגריס ועוד 226 223 221
 ונמצא כתם פחות מכגריס ועוד 222 221
 תלייה בדם כינה 222
 בזמן הזה 222
 אם בדקה בעד שחזקתו מלוכלך ונמצא דם 221
 אם טחה את העד בירכה ונמצא בו דם
 אם בדקה בעד בדוק 219
 אם בדקה בעד שאינו בדוק 223
 אם הדם נמצא על העד או על הירך 223 219
 בדיקתו לאור היום או לאור נר 344
 הגדרת עד בדוק 224
 הגדרת עד שאינו בדוק 221
 לבדיקת ז' נקיים והפסק טהרה
 חדש או ישן 349 346
 מפשתן 349 346
 מצמר 349
 מצמר גפן 349
 צבע לבן 349
 צבעוני 349

עונה בינונית

- זמנה 130 129 117 113

עיטוש (ראה: וסת, וסת הגוף)

ערבית

אם התפללו ערבית ביום - האם נחשב לילה

- לענין ימי ההמתנה לפני הפס"ט 365
 לענין עשיית הפסק טהרה אז 338 337

בהרה: הפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולב"י", "ושנתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikarei613@gmail.com

ר

רואה מחמת תשמיש

- איסורה אם ראתה ג' פעמים רצופות 60 58
- אם אח"כ ילדה - היתרה בימי טוהר. 64
- אם אח"כ קבעה וסת. 62
- אם אח"כ שוב ראתה מחמת תשמיש. 83
- אם הבעל רוצה להשהותה בלי לשמש 91
- אם אינו דר בשכונתה. 91
- אם לא קיים עדיין פריה ורביה. 92
- אם הדם נמצא על בגדיהם. 62
- אם מצאה כתמים על סדין בדוק. 63
- אם נמצא דם על העד של האיש. 60
- אם נמצא דם על העד של האשה - תוך כמה זמן 61
- אם עברה ושימשה אח"כ ולא ראתה. 88 84
- אם רופא אמר שנתרפאה. 82
- רופא ישראל או גוי. 82
- אם כבר ריפא אשה כזאת. 82
- אם שימשה סמוך לווסתה. 75 70
- בהיתר או באיסור. 71
- בווסת הגוף. 71
- בבעילת בתולה (ראה: בתולה)
- בדיקת שפופרת לברר מהיכן הדם. 67-65
- להתירה לבעל הראשון. 69 68
- בזמן הזה. 83
- בזקנה. 64
- בימי טוהר של יולדת. 88 84
- בימי עיבור או הנקה. 63
- אם רופא אמר שנתרפאה. 63
- דינה לבעל אחר. 60
- אם ראתה שפע דם. 63
- רפואתה ע"י הפחדה והפלת חררת דם. 83
- תלייה בדם בתולים (ראה: בתולה)
- תליית הדם במכה (ראה גם: מכה). 79 76 74-72
- ארבע פעמים במרווחי זמן שווים. 89
- הממלאות ונופצת. 83
- פעם או פעמיים בליל שני של טבילתה. 85 84
- פעמיים - חובת פרישה אח"כ בזמן ההפלה. 90 89
- חובת פרישה ביום החודש. 90
- עקירת ווסת זה. 90
- פתרון רפואי. 61
- שלש פעמים אחרי לידתה. 87 84
- שלש פעמים בביאה ראשונה אחרי טבילתה. 86 84
- האם מועילה בדיקת שפופרת. 86
- שלש פעמים כעבור זמן אחרי תשמיש. 64

- עונה או שתי עונות. 25
- עקב ראייה אחת בעד. 248
- שינה במיטה אחת בעונת וסתה. 25

פתיחת הקבר

- אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. 292 291 110 105 104
- אם יצא אבר מהעובר וחזר. 302
- אם יצא רק דבר דק או משקה. 293
- אם ישבה על המשבר ופסקו הצירים. 302
- בפתיחה ע"י רופא. 293

צ

צבע

- כחציצה (ראה: חציצה)
- של דם הנדה (ראה: מראה)

ציפורניים

- חציצה בהן (ראה: חציצה)
- קציצתן לפני הטבילה (ראה: חציצה, הכנות)

ק

קטנה (ראה גם: תינוקת)

כתם שלה (ראה: כתם)

- לענין פרישה סמוך לווסת. 29

קידוש

- שליחת כוס קידוש לאשתו נדה. 323

קישוי (דם קישוי)

- 20.

קליפה שיצאה מאותו מקום (ראה: חתיכה)

קפיצות (סוג וסת)

- וסת לימים ולקפיצות. 145-141
- אם ראתה עוד באמצע ההפלה. 145
- וסת לקפיצות בלבד. 143-141
- מצבים שאין מתחשבים בקפיצות. 144 143
- ציורף קפיצות עם וסת הגוף. 144

קרבן

- בזבה גדולה. 18

קרטין

שיצאו מאותו מקום (ראה: חתיכה)

- שנמצאו בבדיקת עד. 259
- שנמצאו במי רגלי האשה. 256 254
- אם נימוחו באצבעותיה. 259
- חובת בדיקתם בפושרים. 259

בהרה: ההפניות במפתח זה מתייחסות למספור העמודים בחלק "עיקרי השולחן".

מומלץ לעיין בהתאם לסימן והסעיף שב"עיקרי השולחן" גם בחלקים הבאים: "מבואות לטור ולבי"י", "ושננתם" ו"עיקרי מבחן השולחן".

© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, איימל: ikarei613@gmail.com

רופא

- בדיקת אשה ע"י רופא גבר 293
 האומר שהדם בא מחמת מכה 78
 האומר שחפיפה ביין אינה מסבכת שיער 448
 האומר שרדמ"ת נתרפאה 82 63
 אם כבר ריפא אשה כזאת 82
 רופא ישראל או גוי 82
 'פתיחת הקבר' על ידו 537 293
 שפתח את הבתולים 279 278

רות

- מדוע לא חששה לדם חימוד 264

(ראה: מקור)

ש

שאלה

- חיוב בעל לשאול את אשתו אם היא טהורה
 אם באה ושכבה אצלו 42
 אם שהה שיעור ספירה וטבילה 42 41
 בוסת לימים ולגוף 43
 וסת התלוי במעשה ושאינו תלוי במעשה 43

שבת

- ביאה ראשונה בנישואי אלמנה בה 374
 בעילת בתולה בה 374
 טבילה בליל שבת (ראה: טבילה)
 טבילה במוצאי שבת (ראה: טבילה)

שוטה

- אופן בדיקתה 351
 שינה עם נדה (ראה: הרחקות)

שיעור וסת

- זמנה, לעניין זמן בדיקה 174

שליא (ראה: יולדת)

שערה

- חפיפת שערות האשה (ראה: חפיפה)
 חציצה בשערות האשה (ראה: חציצה)
 שיצאה מאותו מקום (ראה: חתיכה)

שפופרת

- בדיקת שפופרת לרואה מחמת תשמיש (ראה: רואה...)
 דם נדה שיצא דרך שפופרת 104 21 20
 שתייה עם נדה (ראה: הרחקות)

ת

תחבושת כחציצה (ראה: חציצה)

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות

- אם ראתה שלש פעמים 159 157
 הגדרתה 158
 לעניין טומאת מעת לעת 157-155
 לעניין פרישה סמוך לווסת 159 158
 אינה חוששת לראייה אחת 170 161 159
 שיש לה וסת קבוע 170 158
 חידושו אחרי הפסקה 168
 פסקה מלראות דם במשך תשעים יום 159 158
 שקבעה וסת לסירוג - עקירתו 159

תמו

- מדוע לא חששה לדם חימוד 264

תפילת ערבית (ראה: ערבית)

תשמיש

- חובת הפרישה אם ראתה דם באמצע תשמיש 50
 אם אמרה לו רק אח"כ 51
 בבעילת מצוה בכלה בתולה 277 51
 בימי טוהר של יולדת 289 51
 הכפרה אם פרש באבר חי 52-50
 צורת הפרישה - באבר מת 50

סימן קפג - אשה שרואה טיפת דם - צריכה לישב ז' נקיים

סעי' א - **מתי האשה טמאה?** [מהתורה - דווקא בקיום 6 תנאים וסימנך המחשי"ב. מדרבנן - אפילו כשראתה רק טיפת דם כחרדל, יושבת ז' נקיים].... 20
(ע"ע סי' קצ סעי' א.)

סימן קפד - שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה

סעי' א - האם בודקת עצמה סמוך לתשמיש [כשיש לה וסת קבוע]? 24
סעי' ב - חיוב פרישה בעונת וסתה. 25
סעי' ג - קטנה וזקנה. 29
סעי' ד - רואה בהנץ החמה. 30
סעי' ה - רגילה לראות מקודם הנץ עד אחר הנץ. 31
סעי' ו - וסת שנמשך מספר ימים. 32
סעי' ז - מעוברת ומניקה. 34
סעי' ח - הנחבאת במחבא. 36
סעי' ט - אשה שעברה עונת וסתה ולא בדקה ולא הרגישה - האם מותרת לשמש בלא בדיקה? (וע"ע סי' קפט סעי' ד.) 37
סעי' י - יוצא לדרך - חייב לפקוד את אשתו אף סמוך לוסתה. 39
סעי' יא - בוסת לימים - מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו? 41
סעי' יב - בוסת לימים המורכב עם וסת הגוף - מתי צריך לשאול את אשתו אם מותרת לו? 43

סימן קפה - דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני

סעי' א - מתי אשה יוצאת מחזקת טומאתה? 46
סעי' ב - הוחזקה נדה בשכנותיה. 47
סעי' ג - אצמ"ל - אמרה טמאה אני או שהוחזקה כנדה - האם נאמנת לתת אמתלא לדבריה? 48
סעי' ד - אדם שאשתו נטמאת באמצע תשמיש. 50

סימן קפז - דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש

סעי' א - אשה שיש לה וסת קבוע - האם צריכה בדיקה לפני או אחרי תשמיש? 54
סעי' ב - אשה שאין לה וסת קבוע - האם צריכה בדיקה לפני או אחרי תשמיש? 55
סעי' ג - וסת חצי קבוע - אשה שיש מספר ימים שבודאי לא תראה בהם דם. 58
סעי' ד - נאמנות האשה. 58
סעי' ה - רדמ"ת ג' פעמים רצופים. 58

סימן קפח - דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש

סעי' א - דין הרדמ"ת [= הרואה דם מחמת תשמיש]. 60
סעי' ב - בדיקה - כיצד בודקת אם היא רדמ"ת? 65
סעי' ג - האם ע"י בדיקת שפופרת מותרת אף לבעלה הראשון [לאחר שהוחזקה אצלו ג"פ לרדמ"ת]. 68
סעי' ד - תולה בוסתה. 70
סעי' ה - תולה במכה. 72
סעי' ו - נאמנות - נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום. 80
סעי' ז - כשאינה מוצאת כתם, כי אם במקום אחד בצדדים. 81
סעי' ח - רופא - האם יכולה לסמוך על רופא שאומר נתרפאת ולא תרדמ"ת [בכדי שתשמש עם בעלה]? 82
סעי' ט - הפילה חרדת דם - [הוחזקה לרדמ"ת] הפחידה והפילה חררת דם, האם נתרפאת ומותרת לבעלה? 83
סעי' י - הרדמ"ת אחר טבילתה או אחר לידתה. 84
סעי' יא - רדמ"ת [ובינתיים לא רדמ"ת] ולאחר חצי שנה חזרה ורדמ"ת. 89
סעי' יב - הוחזקה לרדמ"ת - האם מותר לבעלה להשהותה? 91
סעי' יג - בתוליים - עד מתי תולה שהדם מחמת בתולים ולא מחמת תשמיש? 93
סעי' יד - אשה שאינה יכולה לטבול מחמת מכות ופצעים. 95

סימן קפ"ה - דיני מראות הדם

- 100 סעי' א - אילו מראות טמאים ואילו טהורים?
- 103 סעי' ב - נאמנות - מתי האשה נאמנת ומתי אין סומכים על דבריה (במראות)?
- 104 סעי' ג - שפופרת - הרואה דם בשפופרת או בחתיכה [קטנה]
- 107 סעי' ד - המפלת בריה [קטנה] (כמין קליפות/כמין שערות/כמין יבחושין)
- 109 סעי' ה - המפלת כמין קליפות וכי שלא נימוחו
- 110 סעי' ו - המפלת חתיכת דם יבשה וקטנה

סימן קפ"ט - דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע

- 113 סעי' א - מהו הזמן שחוששת לו אשה שאין/יש לה וסת קבוע? [דין פרישה סמוך לוסת, ועי' סעי' קפד סעי' ב]
- 114 סעי' ב - כיצד קובעת ועוקרת וסת, ולמה חוששת? (ועי' סעי' יג)
- 115 סעי' ג - וסת לשעות - וסת שאינו ביום קבוע אך הוא בשעה קבועה
- 116 סעי' ד - אשה שעברה עונת וסתה ולא בדקה ולא הרגישה - האם מותרת לשמש בלא בדיקה? (ועי' סעי' קפד סעי' ט)
- 117 סעי' ה - קביעת וסת לדילוג בהפלגה
- 119 סעי' ו - קביעת וסת לימי החודש וימי השבוע
- 121 סעי' ז - כיצד קובעת וסת לדילוג בימי החודש?
- 123 סעי' ח - קביעת וסת לדילוג הלילה
- 124 סעי' ט - קביעת וסת לדילוג שווה לר"ח (הכוונה לסירוג כבסעי' יב)
- 125 סעי' י - כשלא דילגה בשווה - לא קבעה וסת לדילוג
- 126 סעי' יא - אין חוששת לוסת הדילוג עד שתקבענו ג"פ
- 127 סעי' יב - וסת הסירוג [רואה לסירוגין: חודש כן, חודש לא]
- 129 סעי' יג - קביעות וסת באותה עונה, והחשש לוסת שאינו קבוע
- 134 סעי' יד - שינוי - למה היא חוששת, כששינתה את הפלגתה הקבועה?
- 137 סעי' טו - עקירת וסת להפלגה - שינתה [לראיות שאינן שוות] או פסקה ג"פ מלראות דם [בהפלגתה הקבועה]
- 138 סעי' טז - עקירת וסת החודש - פסקה ג"פ מלראות דם בוסתה הקבוע בחודש [או שינתה לראיות שאינן שוות, ש"ד מו]
- 141 סעי' יז - א. לקפיצה בלבד - אין קובעת וסת [אולם אחר ג"פ חוששת, רמ"א]. 2. לימים בלבד [בלא קפיצות] - קובעת וסת
- 145 סעי' יח - וסת לימים ולקפיצות
- 146 סעי' יט - וסת הגוף [סימן המבשר על בוא הוסת ולא "סיבה" לוסת כקפיצה]
- 148 סעי' כ - מתי קובעת וסת לפיהוק בלבד/לימים בלבד/לפיהוק ולימים?
- 149 סעי' כא - פיהוק בר"ח וראתה
- 150 סעי' כב - פיהוק בהפלגה
- 151 סעי' כג - 1. וסת הגוף נקבע - דווקא כשראתה אותו המקרה (פיהוק או עיטוש) ג"פ. 2. וסת לאכילת דברים חריפים
- 152 סעי' כד - כמה זמן פורשת, בוסת הגוף שאינו ביום קבוע?
- 153 סעי' כה - וסת הגוף שנקבע ליום קבוע
- 154 סעי' כו - ג' דימויים בין וסת הגוף לוסת הימים
- 155 סעי' כז - דין תינוקת [=קטנה] שלא הגיע זמנה לראות
- 160 סעי' כח - דין זקנה שעברו עליה ג' עונות
- 161 סעי' כט - מי נקראת זקנה?
- 162 סעי' ל - זקנה [שפסקה מלראות 90 יום] שחזרה וראתה שלא בעונתה הקבועה
- 163 סעי' לא - זקנה [שפסקה מלראות 90 יום] שחזרה וראתה בעונתה הקבועה
- 164 סעי' לב - קביעת וסת בתוך וסת
- 166 סעי' לג - מעוברת או מניקה - אינה קובעת וסת, אך חוששת לראיותיה בימי העיבור וההנקה
- 169 סעי' לד - מעוברת או מניקה - מתי חוזרת לחשוש לוסתה הראשון [שהיה לה לפני העיבור וההנקה]?

סיפון ק"צ - דיני כתמים ובדיקת האשה

- 172 סעי' א - **מתי האשה נטמאת מהתורה ומתי מדרבנן?** (ועיי' ע"י קפג)
- 176 סעי' ב - **תינוקות/קטנה** - לא גזרו חכמים על כתמה.
- 178 סעי' ג - **קטנה ששופעת או מזלפת** - ככמה ראיות זה נחשב לה? [לעניין זה שלאחר 3 ראיות כתמה טמא].
- 179 סעי' ד - **תינוקות שראתה דם ג"פ, ואח"כ פסקה 90 יום מלראות.**
- 180 סעי' ה - **גריס** - לא גזרו על כתם בשיעור גריס או פחות מכך.
- 183 סעי' ו - מה דינה **כשנמצא כתם על בשרה?**
- 184 סעי' ז - **דין תלייה בפשפש** [ששיעורו גדול מכגריס].
- 185 סעי' ח - **טיפין טיפין** [פחות מגריס] - האם הם מצטרפים לשיעור כגריס ועוד לטמא את האשה?
- 186 סעי' ט - **צורת הכתם.**
- סעי' י - **לא גזרו על כתמים: 1.** בכתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה.
- 187 **2.** או כשנמצא על בגד צבעוני.
- 191 סעי' יא - **כשהכתם נמצא על בשרה** - היא **טמאה**, דווקא כשהכתם נמצא במקום שאפשר שיבוא לשם מהמקור.
- 195 סעי' יב - מה דין אשה שמצאה כתם על **חלוקה** [בלבד]?
- 198 סעי' יג - **כתם בשרוול.**
- 198 סעי' יד - **חלוק שמתכסה בו בזמן השינה** ונמצא עליו כתם.
- 199 סעי' טו - **שתי נשים שהתכסו בחלוק אחד** [בזמן השינה].
- 199 סעי' טז - **נתכסתה בחלוק**, תולה בכך גם להקל.
- 200 סעי' יז - מה דין מי שמצאה [על חלוקה הבדוק], **כתם למעלה מהחגור וכתם למטה מהחגור?**
- 201 סעי' יח - **כיון שכתמים רבנן - מקלים בהם** ותולה בכל דבר שיכולה לתלות.
- 203 סעי' יט - **תלייה בבנה ובבעלה.**
- 204 סעי' כ - **תלייה בדם היוצא מפי האמה.**
- 204 סעי' כא - כתם שנמצא בבגדה **בזאחור** - יכולה לתלותו אף במכה שיש לה **בזקד'יבנה**.
- 205 סעי' כב - כשיש ספק אם עברה בשוק של טבחים [וכדומה] - האם יכולה לתלות בכך את **כתמיה?**
- 206 סעי' כג - **נתעסקה בדבר אדום ונמצא כתם שחור** - האם יכולה לתלות במה שנתעסקה?
- 207 סעי' כד - **נתעסקה בתרנגולת.**
- 208 סעי' כה - **שתי נשים שהתעסקו בסלע דם ונמצאו שני סלעי דם.**
- 209 סעי' כו, כז - **נתעסקה במעט ונמצא מרובה.**
- 211 סעי' כח - **כתם של כשני גריסין** - שמעוכה בו **כינה**.
- 212 סעי' כט - **תלייה בפשפש.**
- 213 סעי' ל - **אינה צריכה לדמות את הכתם** - לדבר שתולה בו.
- 214 סעי' לא - **בדיקת כתם ב-ז'** סימנים המעבירים את הדם.
- 215 סעי' לב - **התעסקה במלאכה ומצאה שם דם.**
- 216 סעי' לג - בדקה **"עוד הבדוק"** [והניחתו במקום המשתמר].
- 217 סעי' לד - בדקה **"עוד הבדוק"** והניחתו תחת הכר/כסת.
- 219 סעי' לה - בדקה **"עוד הבדוק"** וטחתו **בירכה**.
- 220 סעי' לו - בדקה **"עוד שאינו בדוק"** או **"עוד מלוכלך"**.
- 223 סעי' לז - בדקה **"עוד שאינו בדוק"** [מה ההבדל בין טחתו בירכה, להניחתו במקום שאין שכיח בו דם?].
- 224 סעי' לח - **הגדרת "עוד הבדוק"**.
- 226 סעי' לט - [כשנמצאה כתם גדול מ"כגריס"] **מה ההבדל בין "חלוק הבדוק" ל"חלוק שאינו בדוק"**?
- 227 סעי' מ - **השאילה "חלוק הבדוק" לחברתה ונמצא עליו כתם**, [הראשונה - טהורה, ואילו השנייה - טמאה].
- 228 סעי' מא - **השאילה חלוקה לנדה או לגויה** - תולה בהן את כתמה.
- 230 סעי' מב - **תליית כתם: 1.** בבתולה שנבעלה, **2.** ביולדת היושבת על דם טוהר, **3.** בסופרת ז"נ.

- 232 סעי' מג - אינה תולה בבעלת כתם או באשה טהורה.
- 233 סעי' מד - תליית כתם בכך שלבשה את החלוק בימי נדתה.
- 234 סעי' מה - מוסולקת דמים - תולה את הכתם [בכך שלבשה את החלוק] בימים שבהם הייתה ראויה לראות דם.
- 234 סעי' מו - הלוק שפובס [ונמצא בו כתם] - האם יכולה לתלות שהכתם מימי נדתה?
- 237 סעי' מז - חלוק המכובס שהשאלתו ונמצא בו כתם.
- 238 סעי' מח - ארוכה וקצרה - שלבשו חלוק אחד ונמצא בו כתם.
- 239 סעי' מט - 3 נשים שלבשו חלוק אחד [בדוק] או שישבו על ספסל אחד [בזו אחר זו] - ונמצא בו כתם.
- 240 סעי' נ - 3 נשים [שוות] שישנו במיטה אחת [בדוקה] - ונמצא בה כתם.
- 242 סעי' נא - אם אחת מ-3 הנשים [שבסעי' ג], בדקה את עצמה - בדיקה זו מועלת לטהר [=להציל] את עצמה או חברותיה.
- 245 סעי' נב: חלק א' - [המשך סעי' נ בד"ן 3 נשים ששכבו במיטה ונמצא בה כתם], דאם אחת מסולקת דמים או הייתה ערה, יתכן שנטהרה. חלק ב' - נשים שעשו מלאכה יחד, ונמצא כתם.
- 247 סעי' נג - כשאחת מ-3 הנשים [שבסעי' מט, ג] התעסקה בכתמים.
- 248 סעי' נד - האם יש בכתמים משום וסת?

סימן קצ"א - דין אשה שמצאה דם בהשתנה

- 252 סעי' א - מה דין אשה שמצאה דם במי רגליה?

סימן קצ"ב - דיני כלה הנכנסת לחופה

- 262 סעי' א - תבעוה להינשא ונתפייסה - צריכה לישב ז"נ.
- 266 סעי' ב - מי שתבעוה להינשא ונתפייסה - ממתי תתחיל למנות את הז"נ?
- 267 סעי' ג - אם דחו את הנישואין - צריכה למנות ז"נ שנית.
- 269 סעי' ד - איסור יחוד - מתי אסור להתייחד עם כלתו [לאחר הנישואין]?
- 271 סעי' ה - מחזיר גרושתו - צריכה לישב ז' נקיים.

סימן קצ"ג - דין דם בתולים

- 274 סעי' א - הבעל את הבתולה [דין בעילת מצוה].

סימן קצ"ד - דיני יולדת ומפלת

- 282 סעי' א - טומאת וטהרת היולדת.
- 291 סעי' ב - המפלת תוך 40 יום.
- 294 סעי' ג - המפלת: כמין בע"ח/וכל צורת ולד/שפיר/שליא וכו'.
- 296 סעי' ד - "ילדה או הפילה" ואח"כ הפילה שליא - האם היא טמאה כיוולדת נקבה, מחמת השליא?
- 297 סעי' ה - כשיצאה השליא תחילה.
- 298 סעי' ו - שליא שיצאה מקצתה ביום א' ומקצתה ביום ב'.
- 298 סעי' ז - המפלת דמות בע"ח עם שליא.
- 299 סעי' ח - היולדת טומטום או אנדרוגיניוס.
- 299 סעי' ט - כשלא ידוע מה הפילה.
- 300 סעי' י - ממתי יש לה טומאת לידה [מהתורה]?
- 302 סעי' יא - עובר שהוציא איבר אחד והחזירו.
- 303 סעי' יב - עובר שהשמיע קולו.
- 304 סעי' יג - היולדת תאומים.
- 305 סעי' יד - יוצא דופן [=ניתוח קסרי, בימינו].

סימן קצ"ה - דברים האסורים בזמן נדותה

- 308 סעי' א - פרישה - חיוב פרישה מאשתו הנדה.
- 309 סעי' ב - נגייעה - איסור נגייעה והושטה [וזריקה] מיד ליד.
- 311 סעי' ג - אכילה - איסור אכילה ע"ג שולחן אחד [עם אשתו הנדה].
- 313 סעי' ד - שתיה - האיסור לשנות משורי אשתו.
- 314 סעי' ה - ישיבה - איסור ישיבה [או שכובה] על מיטה המיוחדת לאשתו, [ודין ישיבה על ספסל ונסיעה יחדיו].
- 316 סעי' ו - שינה - איסור שינה במיטה אחת.
- 317 סעי' ז - הסתכלות - איסור הסתכלות במקומות המכוסים שבה.
- 318 סעי' ח - בגדים מיוחדים לימי נדותה.
- 318 סעי' ט - מותרת להתקשט.
- 319 סעי' י - איסור מזיגת הכוס. [ועי' סעי' יג].
- 321 סעי' יא - הצעת המיטה.
- 322 סעי' יב - רחיצת פניו ידיו ורגליו.
- 323 סעי' יג - אסור לבעל למזוג/לשלוח כוס [יין] לאשתו הנדה.
- 324 סעי' יד - כל ההרחקות הם אף בימי ליבונה ואף כשמצאה כתם.
- 325 סעי' טו - כשהבעל חולה - האם מותר לאשתו הנדה לשמשו [ולטפל בו]?
- 326 סעי' טז - כשהנדה חולה - האם מותר לבעלה לשמשה [ולטפל בה]?
- 327 סעי' יז - למשש דופק - האם מותר לרופא למשש דופק של אשתו הנדה?

סימן קצ"ו - דיני לבישת הליבון ובדיקתה

- 336 סעי' א - הפסק טהרה [כשראתה דם כמה ימים].
- 339 סעי' ב - הפסק טהרה כשראתה דם יום אחד.
- 341 סעי' ג - כיצד נוהגת לפני ואחרי הפסק טהרה?
- 342 סעי' ד - 1. כמה פעמים צריכה לבדוק במשך הז"נ? 2. באיזה אור בודקת את העד (רמ"א)?
- 346 סעי' ה - לעולם אינה מונה ז"נ, אא"כ הקדימה ופסקה בטהרה.
- 346 סעי' ו - בבדיקת הפסק טהרה ובז"נ: 1. מהו סוג העד וצבעו? 2. כיצד בודקת את עצמה?
- 351 סעי' ז - בדיקת הסומא - בודקת את עצמה ומראה לחברתה.
- 351 סעי' ח - בדיקת: הרשות, השוטה ושנטרפה דעתה.
- 352 סעי' ט - המרבה לבדוק - ה"ז משובחת. [ועי' סעי' קפד סעי' א וסעי' קפו סעי' א].
- סעי' י - 1. רצופים - צריך שהז"נ יהיו רצופים.
2. חומרת דין ג' ימים ראשונים של ז"נ לרמ"א.
- 353 סעי' יא - דין פולטת שכבת זרע.
- 366 סעי' יב - הקדימה את טבילתה [ושימשה] או שלא טבלה כראוי [ושימשה] - מתי היא חוזרת לטבול?
- 368 סעי' יג - קינוח או רחיצה - האם יכולה להפליט את הזרע ע"י קינוח או רחיצה, [ולפסוק בטהרה מיד, במקום היום ה-4 לשו"ע, או ה-5 לרמ"א]?

סימן קצ"ז - שלא תטבול האשה ביום

- 372 סעי' א - אין האשה [נדה/בה/יוולדת] עולה מטומאתה עד שתטבול כראוי.
- 373 סעי' ב - המצווה לטבול בזמנה כשבעלה בעיר. [ובדין טבילה בליל שבת ובמוצ"ש].
- 379 סעי' ג - איסור טבילה ביום.
- 382 סעי' ד - כשיש אונס - מותרת לטבול ביום ח' [לז"מ] מבע"י.
- 383 סעי' ה - מה דין מי שעברה וטבלה ביום [כלומר מבעוד יום]?

סימן קצח - דיני טבילה וחציצתה

- 387 סעי' א - שתטבול כל גופה בפעם אחת ובלא חציצה.
- 389 סעי' ב - אֵלֶּךָ חוטים חוצצים וּמִתֵּי?
- 390 סעי' ג - חוטים [חלולים] עשויים מעשה רשת - אינם חוצצים.
- 392 סעי' ד - חוטים העשויים משער.
- 394 סעי' ה - מתי קשר בשער חוצץ?
- 396 סעי' ו - שער שֶׁנֶּדְבֵק [מחמת זיעה] - מתי הוא חוצץ?
- 397 סעי' ז - לְפָלֶדֶף [צואת העין] מתי חוצץ בטבילה?
- 399 סעי' ח - מתי כּהוֹל שֶׁבַעִין חוצץ?
- 400 סעי' ט - דם יבש וריר שבמכה - מתי חוצצים?
- 401 סעי' י - תחבושת (ועי' לקמן סעי' כג)
- 402 סעי' יא - הֵץ/קֶזֶץ התחוב בבשר - מתי הוא חוצץ?
- 404 סעי' יב - לכלוך מחמת זיעה.
- 404 סעי' יג - מוֹלְמוֹדֵיִן שעל הבשר - חוצצין.
- 405 סעי' יד - טֵיֵף - מתי הוא חוצץ?
- 406 סעי' טו - דין הדיו, החלב, הדבש, הדם, ושרף העצים.
- 407 סעי' טז - דם שנסרך בבשר.
- 408 סעי' יז - צבע שעשוי לנוי או של אומן - אינו חוצץ.
- 409 סעי' יח - צואה או בצק הנמצאים תחת הציפורן - מתי הם חוצצים?
- 411 סעי' יט - נפיחות על הציפורן.
- 411 סעי' כ - האם ציפורן נקיה חוצצת בטבילה?
- 413 סעי' כא - ציפורן המדולדלת - מתי היא חוצצת?
- 415 סעי' כב - איבר ובשר המדולדל, ודין יבלת/יתרת שבבשר.
- 416 סעי' כג - תכשיטים לנוי, ומיני חבישה שעל המכה (ועי' לעיל סעי' ז).
- סעי' כד - 1. צריכה לחצוץ שיניה.
- 418 2. דברים שצריכה להיזהר מהם לפני הטבילה.
- 419 סעי' כה - כשלא הדיחה את בית הסתרים ובית הקמטים וטבלה.
- 419 סעי' כו - כשלא בדקה את בית הסתרים - ואחר הטבילה התעסקה בדבר חוצץ.
- 421 סעי' כז - נתנה שערה בפיה או שסגרה בחוזקה את שפתותיה/ידה.
- 422 סעי' כח - בשעת הטבילה - לא תאחז בה חברתה, אא"כ הדיחה או הרפתה את ידה.
- 423 סעי' כט - טבילה במקווה מצומצם.
- 424 סעי' ל - בשעת טבילתה - א"צ להגביה את רגליה מהרצפה.
- 425 סעי' לא - איסור טבילה בכלי ועל גביו.
- 428 סעי' לב - עמידה על סילון.
- 429 סעי' לג - מקום שיש בקרקעיתו טיט.
- 431 סעי' לד - לא תטבול כשיש חשש שיראוה [בני אדם].
- 432 סעי' לה - טובלת כדרך הילדובה.

- 433 סעי' לו - גובה המקווה.
- 433 סעי' לז - כשמי המקווה נמוכים.
- 435 סעי' לח - הפה בשעת הטבילה.
- 435 סעי' לט - עינייה בשעת הטבילה.
- 436 סעי' מ - צריך השגחה שלא יצוף שיערה בזמן הטבילה.
- 437 סעי' מא - המפשלת בנה לאחוריה [כשהיא ערומה] וטבלה.
- 438 סעי' מב - סדקי רגליה.
- 439 סעי' מג - 1. תחבושת על בית הסתרים. 2. להתפנות קודם הטבילה.
- 440 סעי' מד - שערות שנזדבקו.
- 440 סעי' מה - אבק שעל רגליה.
- 441 סעי' מו - טבלה בבגדיה.
- 442 סעי' מז - כינים.
- 443 סעי' מח - 1. כוונה בטבילה. 2. הצנעת ליל טבילתה. 3. בצאתה מהטבילה תזהר לפגוש את חברתה ולא דבר טמא.

סימן קצ"ט - שצריכה האשה לבדוק בית הסתרים ודיני חפיפה בשבת ובחול

- 446 סעי' א - ההכנות לטבילה (סימנך הסייע).
- 448 סעי' ב - במה חופפת את שיערה?
- 450 סעי' ג - מתי זמן החפיפה?
- 452 סעי' ד - מתי תחפוף כשטבילתה חלה במוצ"ש?
- 453 סעי' ה - כשטבילתה חלה בליל שבת - תחפוף ביום.
- 454 סעי' ו - מקרים שהתירו להרהיק את החפיפה מטבילתה: כשטבילתה חלה בליל שבת או בליל יו"ט הסמוכים זה לזה.
- 457 סעי' ז - אין להתיר לחוף מערב שבת ולטבול ביום שבת.
- 458 סעי' ח - כשחפפה ועיינה שלא בסמוך לטבילתה, או כשלא חפפה/לא עיינה לפני טבילתה.
- 459 סעי' ט - בית הסתרים - שלא עיינה בהם לפני טבילתה.
- 460 סעי' י - חפפה ועיינה - ואחר הטבילה נמצא עליה דבר חוצץ - האם עלתה לה הטבילה?
- 462 סעי' יא - כשאחר טבילתה התעסקה בדבר חוצץ.
- 465 סעי' יב - כשלא עיינה [=בדקה] בבית הסתרים - ואחר הטבילה התעסקה בדבר חוצץ.
- 467 סעי' יג - נתעסקה בדברים חוצצים - בין החפיפה לטבילה.

סימן ר' - אימתי תעשה ברכת הטבילה

- 470 סעי' א - ברכת הטבילה.

רמזים לשולחן הלכות נדה (מאת הר"ג אהרן אליהו שליט"א, דומ"צ בקריית ארבע ומח"ס רמזים לשולחן ועוד)

[ההלכות לקמן נערכו ע"י מפעל "עיקרי השולחן" ובקיצור נמוך, הלכות נוספות והרחבות ראה לעיל בספרנו. שים לב! רוב המקורות הם ממסכת נדה.]

סימן, מקור	נוטריקון, נושא הסימן	הלכה
קפג (מ), נדה	קברה פתוח גילתה מקורה [קיבלו פרישה גדולה (חומרא דרבי זירא)] הרואה טיפת דם - יושבת ז"נ	מהתורה - טמאה דווקא בקיום 6 תנאים וסימנך המחשי"ב: הרגישה ביציאת הדם, [ויש ג' סוגי הרגשות וסימנך נמ"ל: נודעזע גופה, פקורה נפתח, לח - מרגשת זיבת דבר לח מבפנים (ח"ד)]. מקור - דם מהמקור [היינו מהרחם]. תמשה דמים [באחד מה' הדמים הטמאים: א) האדום ב) השחור ג) כקרן כרוסו ד) כמימי האדמה ה) כיון המזוג במים נדה יט.]. שלא תהיה חציצה - בין הדם לבשר ביציאת הדם. יצא לבית חיצון - אף שהדם לא יצא מחוץ לגופה, ואף כשראתה רק טיפת דם כחרדל. בימי נדה וזיבה [ולא בדם טוהר ולא בדם קשיון]. וטמאה בין שראתה באונס בין ברצון . מדרבנן - אפי' ראתה רק טיפת דם כחרדל, יושבת ז' נקיים [כזבה גדולה]. הבא על נדה [בין פנייה בין נשואה] חייב כרת (רמ"א).
קפד (סג), נדה	הקפד לסגת מאשתך בוסתה [קריבה פתיחת דם] חייב פרישה בעונת וסתה	כמה עונות צריך לפרוש מאשתו? שו"ע - בשעת וסתה פורש עונה אחת. ממה צריך לפרוש? שו"ע - פורש רק מתשמיש. ט"ז - פורש אף מחיבוק ונישוק. מקרים שא"צ לפרוש: מוסלקת דמים [קטנה וקנה, מעוברת ומניקה], ולשו"ע - אף הנחבאת מפני פחד ויוצא לדרך.
קפה (יא), נדה	קברי פתוח הוא ירחיק אותה [קלת פה] נאמנות האשה	יוצאת מחזקת טומאתה - דוקא בקיום ב' תנאים: א. עברו מספר הימים שאפשר לה למנות ולטבול (רמ"א). ב. תאמור "טבלתי" (ש"ע). אמרה "טמאה אני" ואח"כ אמרה "טהורה אני" - אינה נאמנת אא"כ חזרה בה תוך כדי דיבור או שנתנה אמתלה טובה לדבריה [וסימנך: "והיה עקב תשמעו"ן" = עיפה, קטטה, בושח], ולרמ"א - מידת חסידות שלא להאמין לה.
קפו (יב), נדה	לבו נוקפו - למנעו בדיקותיה שלא תבדוק, שלא יהא לבו נוקפו בדיקות לפני התשמיש ואחריו	אם יש לה וסת קבוע - האם האשה צריכה בדיקה לפני התשמיש ואחריו? שלא בשעת תשמיש - כל המרבה לבדוק הרי זו משובחת (קפד א, קצו ט). בשעת תשמיש: שו"ע סתם ורמ"א - א"צ בדיקה [ואף אין לה לבדוק בפני בעלה, שלא יהיה לבו נוקפו ופורש]. רמב"ם: לפני תשמיש - הצנועות בודקות. אחרי תשמיש - הבעל ואשתו צריכים בדיקה כל אחד ב"עד" שלו. אם אין לה וסת קבוע - האם האשה [לפני התשמיש ולאחריו] והבעל [אחרי התשמיש] צריכים בדיקה? שו"ע סתם - ג' פעמים ראשונות צריכים בדיקה. רמב"ם - לעולם צריכים בדיקה. ש"ך - אין צריכים בדיקה כלל ואף אין להחמיר ולבדוק.
קפז (סה), נדה	קברה פזיז סוף הנישואין [קשה פרידת זיווג] רוצה דם מחמת תשמיש [רדמ"ת]	מתי מוחזקת לרדמ"ת לאוסרה? לבעלה - נאסרת אם שימשה ג"פ רצופים ורדמ"ת. ולכל העולם - נאסרת אם נשאת לג' בעלים ואצל כל אחד רדמ"ת ג"פ רצופים, עד שתבדוק את עצמה בשפופרת. זמן - תוך כמה זמן צריך שימצא הדם, בכדי שתחשב לרדמ"ת? כשהדם נמצא על "עד האיש" [אף לאחר זמן מופלג מהתשמיש] - נחשבת לרדמ"ת. כשהדם נמצא על "עד האשה": שו"ע (כרב חסדא) - רק כשראתה כשיעור של כדי שתשיטי ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול "עד" לבדוק בו ותקנח עצמה, נחשבת לרדמ"ת [שזה תוך כ-¼ דקה (טה"ב הקצור ס"ה סעי' א), וע"ע לעיל עמ' 61 הע' 3 ביאור לרמ"א]. רמ"א (כראב"ד) - ובזמן הזה שאין אנו בקיאים בשיעור הנזכר, כל שראתה דם ג"פ סמוך לתשמיש מקרי רדמ"ת.
קפח (יט), נדה	קברה פתוח חזותא יטמא [פיקח - חכם רואה מראות] דיני מראות הדם	המראות הטמאים - כל אדם ושוחר [וכל הנשה לאדמומית]. המראות הטהורים - הלבן והירוק [וכל שאין להסתפק באדמומית כלל, ואף כשיש סמיכות והרגישה שיוצא ממקורה ובדיקה מיד ומצאתם]. מראות שנחלקו הפוסקים: א) בצבע חום ב) מהו לבדוק מראה לח ג) מהו דין מראה שנשנתה מראיתו. נאמנת לומר כזה ראיתי ואיבדתי.
קפט (סג), נדה	קביעת פתיחת טומאה סימנו ג"פ וסתות	אם אין לה וסת קבוע - חוששת לג' תאריכים: א. עונה בינונית [לשו"ע - יום ה-30, לח"ד - יום ה-31, לש"ך - יום החודש]. ב. יום החודש. ג. יום ההפלה. ואם יש לה וסת קבוע - חוששת לוסתה הקבוע, כגון כל 20 יום, או כל 25 יום. - קובעת וסת בג"פ באותה עונה [וסת החודש - אחר ג' ראיות ביום קבוע בחודש. וסת הפלגה - אחר ג' הפלגות שוות שבין ד' ראיות]. - אך חוששת אפילו לראייה אחת [ולכן אף שלא קבעה וסת, חוששת לראייתה האחרונה דהיינו יום החודש וההפלגה]. - ועוקרת וסת: וסת קבוע - נעקר ב-3 פעמים (סעי' יד-טו). וסת שאינו קבוע [אף שראתה בו פעמיים] - נעקר בפעם אחת [שלא ראתה בו].
קצ (נח), נדה	קץ טהרה לכתם חלוקה דיני כתמים ובדיקת האשה	מהתורה - נטמאת רק כשהרגישה ביציאת הדם [ואם ראתה דם בלא הרגשה - טהורה]. מדרבנן - אם מצאה כתם [בגופה או בבגדיה] נטמאת, אף שלא הרגישה ביציאתו [אך בכתמים לא קובעת וסת]. וגזרו רק בכתם ששיעורו גדול ממגרס [היינו מעל 20-18 מילימטר (עיקרי השולחן עמ' 182)]. אך לא גזרו על כתם: א. כשיעורו כגריס או פחות מכך [דתולה שהוא מחמת כינה, אולם הרמב"ם אסר בנמצא על בשרה (סעי' ה, ו)]. ב. בכתם שע"ג דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבעוני (סעי' י). ג. כשנמצא במקום שאי אפשר שיבוא לשם ממקורה (סעי' יא-ג).

מותר לצלם עמודים אלו

סימן מקור	נוטריקון, נושא הסימן	הלכה
קצא (נט): נדה	קולחת צרכים אדומים נטהר דם במי רגליה	מה דין אשה שמצאה דם במי רגליה? שו"ע (כרמב"ם) - טהורה בכל עניין. י"א ברמ"א (כרא"ש): כשישבה - טהורה [בין שהשתן קילח בין שהשתן שבת]. וכשעמדה - אם השתן ירד בקילוח - טהורה. ואם ירד בשתיתה - טמאה. י"א ברמ"א (כרי"ח) - טהורה דווקא כשיש ד' תנאים לטיבואת: א-ב) ישיבה על שפת הספל. ג) השתן יצא בקילוח. ד) הדם נמצא בתוך הספל [בלבד]. [וכשעמדה - טמאה בכל עניין]. וכתב הרמ"א - "והכי נהוג" [והש"ך ג, ח] - פסק כן מעיקר הדין, ולא מחמת המנהג. ואם האיש והאשה הטילו מי רגלים באותו כלי שנמצא דם - מוסכם שטהורה [בכל עניין].
קצב (סו): נדה	קצב לה זמן להינשא סופרת [קבעו שכלה צריכה בדיקות] תבעוה להינשא, דם חימוד	תבעוה להינשא ונתפייסה - צריכה ז' נקיים. ואפי' בדקה בשעת תביעה ומצאה טהורה, חוששים שמא ראתה טיפת דם כחרדל מחמת חימוד ואבדה, ולכן צריכה ז' נקיים, אולם א"צ לעשות הפסק טהרה. ובזמן הזה [שאינן טובלות בעודן פנויות וטובלות רק סמוך לנישואיהן] - הכלות הן נדות גמורות ועושות הפסק טהרה... ובודקות כל הז' נקיים [ש"ך א, סד"ט ג].
קצג (סה): נדה	קריעת צג סופרת השבעה [הכונס בתולה, ברכת "אשר צג"] דם בתולים	הבועל את הבתולה [בעילת מצוה] - מותר לגמור ביאתו [אף שהדם שותת], ולפרוש אף באיבר חי. לאחר הפרישה: לשו"ע ורוה"פ - טמאה אפי' בדקה ולא מצאה דם [שמוא ראתה טיפת דם וחיהוה שכבת זרע]. אך מנהג הרמ"א והספרדים [בא"ת ט"ה]: אם לא גמר את הביאה אלא הערה בה ולא ראתה דם - מותרת. ואם בא עליה ביאה ממש - פורש ממנה אע"פ שלא ראתה דם. טהרה - עושה הפסק טהרה ובודקת בכל ז' נקיים, ולא תתחיל למנותם, עד יום ה-5 לשימוש [ע"ע ב"ש"ע סי' קצ"ו].
קצד (מ): נדה	קריעת צד מותרת [יוצא דופן - ניתוח קיסרי] יולדת ומפלת	יולדת אפילו נפל ואפילו לא ראתה דם - טמאה כנדה, בזכר - טמאה 7 ימים, ובנקבה - טמאה 14 יום. ודינה כיום - כיוולדת בזיבה שצריכה למנות ז', ויכולה למנות את הז' אף בימי טומאתה [אם לא רואה בהם דם]. אך אסורה לטבול עד אחר ימי טומאתה. ביוצא דופן [ניתוח קיסרי] - טהורה לגמרי [סע' ז, ד]. [וחכמי הרופאים אומרים שכיום אינו מצוי כלל שלא תראה דם דרך הרחם גם בניתוח קיסרי [טה"ב ח"ב סי' יא ע"ג], לכן טמאה נדה וצריכה למנות ז'].
קצה (ג): שבת	קץ הרחקה רחיקו גופם [קץ פטהרה - יתרחק עד הפצה] הרחקות בזמן נדותה	דברים האסורים בימי נדתה וסימנך: "מה נזהר כשיש אשה" - מציגת הכוס, הצעת המיטה, גליעה, זריקה, הושטה, רחיצת פי", כוס - לשלוח לה, שחוק וקלות ראש, ישיבה על מיטה המיוחדת לה, שיורי שתיתה [ואכילתה (לרמ"א)], אכילה עימה ע"ג אותו שולחן, שינה עימה, הסתכלות במקומות המכוסים. כל אלו ההרחקות - הם בין בימי נדה ובין בספירת ז' נקיים, ובין בדם ובין בכתם [סע' ז, ד].
קצו (סט): נדה	קץ וסת סידרי טהרה הפסק טהרה ז' נקיים	כשפסקה לראות דם: תרחץ גופה, ותעשה הפסק טהרה [סמוך לבין השמשות ובדיעבד - די בבדיקת שחורית]. ותניח מוך דחוק שיהא שם כל בין השמשות, ותלבש לבנים ותציע מיטתה בסידנים [לבנים] הבדוקים מכתמים. ותתחיל למנות ז' נקיים - רק למחרת ההפסק טהרה. כמה זמן ממתנת משום פליטת שכבת זרע - היינו מתי עושה הפסק"ט ומתי מתחילה למנות ז' נקיים? מתחלת למנות ז' נקיים
קצז (סז): נדה	קץ ז' סרף זה של בתה [בפני נקיים - טובלת, מקום, צורה, זמן] זמן הטבילה	ביום ה-4 לשימוש [ויכולה אף לקנח עצמה או לרחוץ בחמין ולפסוק מיד בטהרה, וכ"ש דכשלא שימשה - גם מקילים כך [סע' ג].] ביום ה-5 לשימוש
קצח (סז): נדה	קץ חציצה סלק זוהמא דיני טבילה וחציצה	פוסקת בטהרה רק ביום ה-5 לראיתה רק ביום ה-6 לראיתה
קצט (סז): נדה	קץ טיהורה סתריה וחפיפתה [צט - צורכי טבילתה] החפיפה, ההכנות לטבילה	פוסקת בטהרה רק ביום ה-5 לראיתה
ר (ז): פסחים	ברכת הטבילה אחר ז' נקיים ברכת הטבילה	ההכנות לטבילה [סימנך הס"ע]: הדחת - בית השחי ובית הסתרים במים, ולא בשאר משקים (נדה סו/א). סרוק - שיער ראשה יפה במסרק בכדי ששערותיה לא יהיו דבוקות [ד"ק דרבנן מתקנת עורא]. תענין - ותבדוק שיערה וכל גופה סמוך לטבילה, שלא יהיה עליהם דבר חוצץ [ד"ק דאורייתא]. וכעת נהגו להחמיר - לרחוץ את כל גופה ושערה במים חמים בשעת החפיפה. נוסח הברכה - "אשר קדשנו... על הטבילה". מתי מברכת? שו"ע (וטה"ב) - תברך לפני הטבילה בעודה לובשת את חלוקה. רמ"א - לא תברך עד אחר הטבילה [בעודה במים, מכסה את עצמה בנגה ומברכת]. מנהג השל"ה [אשכנזי ובא"ח] - תטבול, תברך ותחזור לטבול שנית [כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים].

מותר לצלם עמודים אלו

רשימת ראשי תיבות וקיצורים

<p>ר</p> <p>ראב"ד = רבי אברהם בן דוד ראב"ה = רבי אליעזר בן יואל הלוי ראב"ע = רבי אלעזר בן עזריה רא"ה = רבי אהרן הלוי רא"ש = רבינו אשר רדב"ז = רבי דוד בן זמרא רדמ"ת = רואה דם מחמת תשמיש רוה"פ = רוב הפוסקים רז"ה = רבי זרחיה הלוי ר"ח = ראש חודש, רבינו חננאל רח"ל = רחמנא ליצלן ריב"ש = רבי יצחק בר ששת ריטב"א = רבי יום טוב בן אברהם רי"ף = רבי יצחק אלפסי ריצב"א = רבי יצחק בר אברהם רמ"א = רבי משה איסרליש רמב"ם = רבי משה בן מיימון רמב"ן = רבי משה בן נחמן ר"ן = רבינו נסים ר"ע = רבי עקיבא רע"א = רבי עקיבא איגר רעק"א = רבי עקיבא איגר ר"ש = רבי שמעון [משאנץ] רשב"א = רבי שלמה בן אברהם [אבן אדרת] רשב"ג = רבי שמעון בן גמליאל רש"י = רבי שלמה יצחקי רש"ל = רבי שלמה לוריא ר"ת = רבינו תם</p>	<p>נ</p> <p>נוב"י = נודע ביהודה נו"כ = נושאי כלים נ"ל = נראה לי נלע"ד = נראה לעניות דעתי נפק"מ = נפקא מינה נקה"כ = נקודות הכסף נקוה"כ = נקודות הכסף</p> <p>ס</p> <p>סד"ט = סדרי טהרה סה"כ = סך הכל סה"ת = ספר התרומה סי' = סימן/סימנים ס"ל = סבירא ליה/להו סמ"ג = ספק מצוות גדול סמ"ק = ספק מצוות קטן ס"ס = ספק ספיקא סע' = סעיף/סעיפים ס"ק = סע' קטן</p> <p>ע</p> <p>ע"ג = על גבי ע"ז = עבודה זרה, על זה עו"ב = עונה בינונית עט"ז = עטרת זהב עי"ז = על ידי זה עי"ש = עיין שם ע"כ = על כן עכ"ל = עד כאן לשונו ע"ע = עיין עוד ע"פ = על פי עפ"י = על פי זה עפ"י"ז = על פי זה ערוה"ש = ערוך השלחן ע"ש = עיין שם</p>	<p>ו</p> <p>וא"א = ואי אפשר וה"ה = והוא הדין וכדו' = וכדומה וכיו"ב = וכיוצא בזה ונ"ל = ונראה לי וצ"ע = וצריך עיון</p> <p>ז</p> <p>ז"נ = ז' נקיים</p> <p>ח</p> <p>חוו"ד = חוות דעת חוו"ד = חוות דעת חווה"מ = חול המועד חזו"מ = חושן משפט חזו"א = חזון איש חז"ל = חכמנו זיכרונם לברכה חכ"א = חכמת אדם חכ"צ = חכם צבי חת"ס = חתם סופר</p> <p>ט</p> <p>טה"ב = טהרת הבית טוש"ע = טור ושולחן ערוך ט"ז = טורי זהב</p> <p>י</p> <p>י"א = יש אומרים יבי"א = יביע אומר יוד"ד = יורה דעה יוד"ט = יום טוב</p> <p>כ</p> <p>כה"ח = כף החיים כו"ע = כולי עלמא כיו"ב = כיוצא בזה כנ"ל = כנזכר לעיל</p> <p>ל</p> <p>לכו"ע = לכולי עלמא למ"ד = למאן דאמר</p> <p>מ</p> <p>מבע"י = מבעוד יום מג"א = מגן אברהם מז"ד = מאן דאמר מהר"י הורוביץ = מורנו רבי ישעיה הורוביץ [שליה] מהדו"ק = מהדורא קמא מו"צ = מורה צדק מוצ"ש = מוצאי שבת מו"ק = מועד קטן מ"מ = מכל מקום, מילימטר מעל"ע = מעת לעת משא"כ = מה שאין כן מש"כ = מה שכתב</p>	<p>א</p> <p>א"א = אי אפשר אא"כ = אלא אם כן אהע"ז = אבן העזר או"ז = אור זרוע או"ח = אורח חיים אח"כ = אחר כך איסו"ב = איסורי ביאה א"כ = אם כן אע"ג = אף על גב אע"פ = אף על פי אעפ"כ = אף על פי כן א"צ = אין צריך/צריכה א"ר = אמר רב/רבי את"ל = אם תמצא לומר</p> <p>ב</p> <p>בא"ח = בן איש חי בד"ה = בדיבור המתחיל בד"כ = בדרך כלל ב"ה = ברוך ה', בית הלל בה"ג = בעל הלכות גדולות בזה"ז = בזמן הזה ב"ח = בית חדש ב"י = בית יוסף ביה"ש = בין השמשות בסה"כ = בסך הכל בע"ה = בעזרת ה' בעה"נ = בעלי הנפש ב"ק = בבא קמא ב"ש = בית שמאי</p> <p>ג</p> <p>גב"ש = גבעת שאול (שו"ת) ג"כ = גם כן גמ' = גמרא ג"פ = ג' פעמים גר"א = גאון רבי אליהו [מולנא] גרש"ז = גאון רבי שלמה זלמן [אויערבאך] גרי"ש = גאון רבי יוסף שלום [אלישיב] גר"ע = גאון רבי עובדיה [יוסף] גר"ש = גאון רבי שמואל [הלוי ואזנר]</p> <p>ד</p> <p>דא"ר = דאמר רב/רבי דאל"כ = דאם לא כן דגמ"ר = דגול מרבבה ד"ה = דיבור המתחיל דס"ל = דסבירא ליה/להו</p> <p>ה</p> <p>הגר"א = הגאון רבי אליהו [מולנא] הגהמ"י = הגהות מיימוניות הגמ"י = הגהות מיימוניות ה"ה = הוא הדין ה"ז = הרי זה הל' = הלכה/הלכות הנ"ל = הנזכר לעיל הפס"ט = הפסק טהרה הרה"ג = הרב הגאון</p>
<p>ש</p> <p>שא"א = שאי אפשר שה"ה = שהוא הדין שו"ע = שולחן ערוך ש"ך = שפתיה כהן של"ה = שני לוחות הברית ש"ס = ששה סדרים</p>	<p>פ</p> <p>פ"א = פעם אחת פמ"ג = פרי מגדים פס' = פסוק פקו"נ = פקוח נפש פרש"י = פירש רש"י פש"ז = פולטת שכבת זרע פת"ש = פתחי תשובה</p>		
<p>ת</p> <p>ת' = תשובה/תשובת ת"ה = תורת הבית תה"ב = תורת הבית תה"ד = תרומת הדשן תוה"א = תורת הבית הארוך תוה"ש = תורת השלמים תו"כ = תורת כהנים תוס' = תוספות תע"ב = תבוא עליו ברכה ת"ק = תנא קמא תרדמ"ת = תראה דם מחמת תשמיש</p>	<p>צ</p> <p>צל"ח = ציון לנפש חיה צ"ע = צריך עיון</p> <p>ק</p> <p>קיי"ל = קיימא לן קמ"ל = קא משמע לן</p>		

בס"ד, התשפ"א
סדרת ספרי
מפעל "עיקרי השולחן",
 שיועילו מאוד גם
 לנבחנים לקראת "יורה יורה"

עיקרי השולחן

הלכות מליחה ובשר בחלב
 בתוספת שאלות בהלכות תערובות
 ומראי מקומות לתשובות
 לנבחנים בהלכות איסור והיתר
 מהדורה חמישית

חוברת מנבחנים

לנבחנים בהל' איסור והיתר
 בתוספת מראי מקומות לתשובות

עיקרי השולחן

הלכות נדה
 מהדורה חמישית

עיקרי השולחן

הלכות ביקור חולים ואבלות
 מהדורה שנייה

עיקרי השולחן

הלכות חופה וקידושין

תלמודו בידו

הלכות מליחה ובשר בחלב

תלמודו בידו

הלכות נדה
 מהדורה שלישית

תלמודו בידו

הלכות ביקור חולים ואבלות

תלמודו בידו

הלכות חופה וקידושין

"תלמודו בידו"
 הוא קיצור "עיקרי השולחן"

מעלת לימוד הסוגיות וביורור ההלכה

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא
 שנאמר (הבקוק ג) 'הליכות עולם לו' אל תקרי הליכות אלא הלכות" (נדה עג/א)

"כל השונה הלכות ר"ל שאחר ששנה הסוגיא דרך מחקר ומשאל ומתן, מעלה בידו הראוי
 לברור דרך פסק וקובען לעצמו הלכות הלכות, מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שעל ידי
 כך מתיישר בהוראה יפה יפה, ונמצא מזכה את הבריות בהוראותיו ואינו מכשילן כשאר
 התלמידים שאין נוהגין כן. והביאווה דרך רמז מדכתוב 'הליכות עולם לו', אל תקרי
 הליכות אלא הלכות, ר"ל אם הוא שונה הלכות על הדרך שביארנו, עולם לו"
 (עכ"ל המאירי סוף מסכת נדה).

בריך רחמנא דסייען

"ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה" (נחמיה ט,ה)

תושלב"ע

עיקרי השולחן

עיקרי השולחן סדרת ספרי הלכה

לימוד ושינון
השולחן ערוך ונושאי כליו
 עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
 בשיטה יהודית מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
 שזכתה להסכמות גדולי הדור ולברכתם

בברכת מרנן ורבנן

הראש"צ הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל
 בעיקר לימוד הלכה צריך שיהיה מהמקור...
 מהמסע עד הטפחות, וזאת עשה המחבר הנ"ל

הגאון רבי משה זלברשטיין זצוק"ל
 ראיתי שהצוות עשו דבר חשוב
 לחזור בקיצור על מה שלמדו בכדי שלא ישכחו
 ודבר מצוה רב שיעורו להם בכל מה שאפשר

הראש"צ הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל
 עיקרי השולחן נערך בסוב טעם ע"י צוות ת"ח...
 והוא קיצור תמציתי של הש"ע והחזונים עליו, וע"י
 זה יוכל הלומד לחזור על לימודו בזמן מועט...

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל
 מכר את ראש מפעל עיקרי השולחן לרגל הוצאת
 הספר על הלכות נדה

הגאון רבי עזריאל אוערבאך שליט"א
 הרב מתבונן בתוכנית אחד הלומדים, אשר הצליח לחזור על
 כל הלכות נדה והקוץ 420 עמודים מהספר "עיקרי השולחן"
 תוך 14 שעות (דברי הרב הובאו בהסכמות).

הראש"צ הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א
 ...עברתי על ההלכות... ניכר כח התמדתו ועיניו...
 ובלי ספק שרבים יהנו מהספר,
 ובפרט ת"ח המתמננים למבחן

הרב בארבע של מפעל עיקרי השולחן
מאירת עיניים
דבאים
אים בשם ה'
 הגאב"ד רבי אשר זעליג וייס שליט"א
 ... מכל דף ודף בספר ניכר עמל התורה בעומק
 הלכות אלו וברוחבן. בטוחני הספר זה יהיה לתועלת
 גדולה לכל העוסקים בהלכות המורות אלו...

הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א
 מעניו בספרי עיקרי השולחן

בין הרבנים שנתנו את הסכמתם/ברכתם (לפי סדר הא'-ב):

הגאון רבי עזריאל אוערבאך שליט"א, רב "חניכי הישיבות", בית וגן, ירושלים
 הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
 הגאון רבי אליהו בקשי דודון זצוק"ל, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
 הגאון רבי שמאי קהת גרוס הכהן גרוס שליט"א, דומ"צ דקהל מחזיקי הדת
 הגאון רבי משה הלברשטאם זצוק"ל, חבר בד"צ העדה החרדית
 הגאון רבי יצחק טובי' וייס שליט"א, גאב"ד בד"צ העדה החרדית
 הגאון רבי אשר זעליג וייס שליט"א, גאב"ד "דרכי הוראה", ירושלים
 הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רב שכונת רמת אלחנן, בני ברק
 הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה
 הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, ראש ישיבת פוניב' (לצעירים)
 הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
 הגאון רבי מנשה קליין [הקטן] זצוק"ל, גאב"ד אונגוואר
 הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א, גאב"ד בד"צ בני ברק דהגר"נ קרליץ זצוק"ל
 הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, דומ"צ בבד"צ דהגר"נ ואנר זצוק"ל
 הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, ראב"ד בד"צ העדה החרדית
 הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל, ראש ישיבת "תורה אור"

המעלות שבספרים:

א. סיכום בהיר ותמציתי	ו. זכירת הלימוד
ב. סדר שיטתי	ז. הכנה מצוינת לבחינות "יורה" ו"ורה"
ג. הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף	ח. תוספת סימונים:
ד. השתלשלות ההלכה מהמקורות עד לפסיקתה	סימון למחמיר
סימון למקל
סימון לשיטה שאינה מהמירה ואינה מקלה
ה. שינון מהיר	

רח' בן ציון 24/8, ירושלים, 9542337, טל': 02-65-14-196, דוא"ל: ikarei613@gmail.com

לרכישה: טל' 02-65-14-196
מוקדי הפצה ומשלוחים: טל' 03-67-65-382, 074-703-71-71